

**PROJEKT
(do wyłożenia)**

ZMIANA NR 9 STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY CZARNA,
POWIAT ŁAŃCUCKI, WOJEWÓDZTWO
PODKARPACKIE.

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr ...../...../2013
Rady Gminy Czarna
z dnia ..... 2013 r.

WÓJT GMINY CZARNA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CZARNA

ROZDZIAŁY ZMIENIANE:

**4.2.7 UWARUNKOWANIA DLA TERENÓW OBJĘTYCH ZMIANĄ STUDIUM
(strona 98)**

**7.1.3. GŁÓWNE KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA W PODSTAWOWYCH
OBSZARACH FUNKCJONALNYCH (strona 134,139)**

CZARNA - MARZEC 2001

TEKST ZMIANY NR 1 oznaczony nawiasem z indeksem 1 [.....]¹- STYCZEŃ 2008
TEKST ZMIANY NR 2 oznaczony nawiasem z indeksem 2 [.....]²- GRUDZIEŃ 2009
TEKST ZMIANY NR 4 część A oznaczony nawiasem z indeksem 4 [.....]^{4A}- SIERPIEŃ 2011
TEKST ZMIANY NR 6 oznaczony nawiasem z indeksem 6 [.....]⁶- LISTOPAD 2011
TEKST ZMIANY NR 7 oznaczony nawiasem z indeksem 7 [.....]⁷- MARZEC 2012
TEKST ZMIANY NR 8 oznaczony nawiasem z indeksem 8 [.....]⁸- SIERPIEŃ 2012
TEKST ZMIANY NR 9 oznaczony nawiasem z indeksem 9 [.....]⁹- SIERPIEŃ 2013

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY CZARNA ZAWIERAJĄCE INTEGRALNIE ZE SOBĄ ZWIĄZANE TEKST I RYSUNEK
STUDIUM ZOSTAŁO SPORZĄDZONE W OKRESIE OD CZERWCA 1999 ROKU DO MARCA
2001 ROKU**

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY CZARNA ZOSTAŁO UCHWALONE UCHWAŁĄ NR XXIII/216/2001 RADY GMINY W
CZARNEJ Z DNIA 04 GRUDNIA 2001 ROKU**

1.	WPROWADZENIE	4
	1.1. Charakterystyka opracowania	4
	1.2. Położenie i ogólna charakterystyka gminy	8
2.	DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO	11
	2.1. Przyrodnicze wartości środowiska	11
	2.2. Kulturowe wartości środowiska	18
	2.3. Krajobrazowe wartości środowiska	43
	2.4. Ludność i zagadnienia społeczne	45
	2.5. Ekonomiczne funkcje gminy	57
	2.6. Osadnictwo	64
	2.7. Komunikacja	67
	2.8. Infrastruktura techniczna	69
3.	STRATEGIA ROZWOJU GMINY	83
	3.1. Podstawowe założenia do planu strategicznego	83
	3.2. Misja gminy, cele i zadania strategiczne	85
4.	UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY	86
	4.1. Uwarunkowania wynikające z czynników zewnętrznych	86
	4.2. Uwarunkowania wynikające z czynników wewnętrznych	90
	4.2.7 Uwarunkowania dla terenów objętych zmianą studium	97
5.	CELE ROZWOJU PRZESTRZENNEGO ORAZ GŁÓWNE ZASADY POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY	98
	5.1. Cele rozwoju przestrzennego	98
	5.2. Główne zasady polityki przestrzennej	104
6.	KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO GMINY	106
	6.1. Kierunki ochrony środowiska przyrodniczego	106
	6.2. Kierunki ochrony środowiska kulturowego	108
7.	KIERUNKI ROZWOJU STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ UKŁADU KOMUNIKACYJNEGO I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	125
	7.1. Kierunki rozwoju i przekształceń struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	129,131,138
	7.2. Kierunki rozwoju i przekształceń systemu komunikacyjnego gminy	144
	7.3. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej	148
8.	DODATKOWE USTALENIA STUDIUM	157
	8.1. Zadania gminy w zakresie sporządzania planów miejscowych	157
	8.2. Aktywna polityka realizacyjna gminy	160
9.	SCHEMATY GRAFICZNE	
	9.1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna gminy	151
	9.2. Schemat układu komunikacyjnego	152
	9.3. Infrastruktura techniczna - zaopatrzenie w wodę	153
	9.4. Infrastruktura techniczna - odprowadzanie ścieków	154
	9.5. Infrastruktura techniczna – gazownictwo	155
	9.6. Infrastruktura techniczna - elektroenergetyka i telekomunikacja	156
	9.7. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	157

1. WPROWADZENIE

1.1. CHARAKTERYSTYKA OPRACOWANIA

1.1.1. WSTĘP

Gospodarka przestrzenna jest w świetle obowiązujących przepisów najbardziej autonomiczną dziedziną funkcjonowania gminy – tu jej kompetencje sięgają aż do stanowienie prawa lokalnego (przepisu gminnego), jakim jest uchwalony plan zagospodarowania przestrzennego. Na gruncie planowania przestrzennego gmina ma nie tylko prawo, ale i obowiązek określenia koncepcji swego przyszłościowego rozwoju w postaci studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

1.1.2. CHARAKTER I ZAKRES OPRACOWANIA

Podstawą podjęcia prac nad studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wraz ze strategią społeczno-gospodarczego rozwoju Gminy Czarna była uchwała Rady Gminy Czarna Nr III/16/98 z dnia 17 grudnia 1998 r.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarna zwane dalej STUDIUM zostało opracowane w okresie od czerwca 1999 r. do marca 2001 r. stosownie do przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. Nr 15 z 1999 r. poz. 139 z późniejszymi zmianami).

Zgodnie z ustawą w STUDIUM zostały w szczególności określone:

- obszary objęte ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- lokalne wartości zasobów środowiska przyrodniczego i zagrożenia środowiskowe,
- obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- obszary zabudowane i wymagające przekształceń lub rehabilitacji,
- obszary przeznaczone pod zabudowę, ze wskazaniem obszarów przewidzianych do zorganizowanej działalności inwestycyjnej,
- kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej,
- obszary, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe.

STUDIUM ma charakter opracowania perspektywicznego stanowiącego podstawę prowadzenia polityki przestrzennej na obszarze gminy z uwzględnieniem uwarunkowań, celów i kierunków polityki przestrzennej państwa na terenie województwa.

Uchwalone STUDIUM, jako dokument o charakterze aktu kierownictwa wewnętrznego obowiązuje organy samorządu gminnego i jednostki podległe w zakresie:

- koordynacji własnych i ponadlokalnych zamierzeń w zakresie gospodarki przestrzennej,
- zasilania informacyjnego dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- promocji rozwoju gminy.

Określenie w STUDIUM polityki przestrzennej gminy, to jest ustalenie celów rozwoju i kierunków działania prowadzących do ich osiągnięcia a także wynikających stąd generalnych dyspozycji dotyczących przekształceń i rozwoju przestrzennego, ma na celu stworzenie możliwie szerokich, analitycznych podstaw konstruowania planów miejscowych.

STUDIUM stanowi przede wszystkim niezbędną podbudowę planów miejscowych; jest to szczególnie ważne w sytuacji, gdy plany miejscowe będą sporządzane tylko dla wybranych części obszaru gminy. Stanowi też STUDIUM merytoryczną podbudowę opracowań, w których

określane będą warunki zabudowy i zagospodarowania terenu w obrębie obszarów nieobjętych planami miejscowymi.

1.1.3. ORGAN SPORZĄDZAJĄCY

W procesach planowania głównymi podmiotami są:

- rada gminy jako organ stanowiący,
- zarząd gminy jako organ wykonawczy,
- zespół projektowy.

Ich zadania i wzajemne relacje wynikają z przepisów ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym.

Podstawowym uprawnieniem i zadaniem rady jest podejmowanie uchwał w sprawach STUDIUM. Warunkiem świadomego podejmowania tych uchwał jest aktywne uczestnictwo przedstawicieli rady w procesie opracowywania STUDIUM.

Zarząd gminy wykonuje w zakresie planowania miejscowego szeroki zakres zadań. Zadania te dotyczą różnych aspektów prac planistycznych, których organizatorem i współuczestnikiem. Organem właściwym do sporządzenia Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarna jest Zarząd Gminy Czarna.

Projektanci STUDIUM są fachowcami – ekspertami pracującymi na rzecz gminy; pełnią w stosunku do niej rolę usługową. Nie mają uprawnień decyzyjnych w zakresie dotyczącym rozwiązań planistycznych zastrzeżonych dla rady gminy, mają natomiast obowiązek przygotować propozycje tych rozwiązań dla zarządu i rady gminy wraz z pełną informacją dotyczącą przesłanek oraz przewidywanych skutków tych rozwiązań. Główny projektant jest odpowiedzialny za ogólną prawidłowość i zgodność z prawem proponowanych rozwiązań.

1.1.4. ZESPÓŁ AUTORSKI

Główny projektant	mgr inż. arch. Stanisław Wiercioch
Statystyka i demografia	mgr Beata Kałamarz
Wartości kulturowe	mgr Violetta Błotko
Uwarunkowania przyrodnicze	mgr Jan Plaskacz
	mgr Jan Rakuś
Infrastruktura techniczna	mgr inż. Wojciech Jaracz
	mgr inż. Barbara Czachur-Bednarska
Elektroenergetyka i telekomunikacja	mgr inż. Leszek Woś
Opracowanie graficzne	techn. bud. Barbara Wiercioch

ZESPÓŁ SPORZĄDZAJĄCY ZMIANĘ NR 4 CZĘŚĆ A

Główny projektant	mgr Violetta Błotko
Projekt, opracowanie graficzne	Projekt mgr inż. architekt krajobrazu Anna Szczygieł
Ekofizjografia	mgr Janina Nowak
	mgr Emil Nowak
	mgr Irena Wojtowicz
Prognoza oddziaływania na środowisko	mgr Janina Nowak
Komunikacja	mgr inż. Barbara Kasprzycka-Lejda
Infrastruktura	mgr inż. Barbara Guniewska
	mgr inż. Gabriela Samborowska

ZESPÓŁ SPORZĄDZAJĄCY ZMIANĘ NR 6

Główny projektant Projekt, opracowanie graficzne	mgr Violetta Błotko Projekt mgr inż. architekt Anna Dyrkacz
Ekofizjografia	mgr Janina Nowak
Prognoza oddziaływania na środowisko Infrastruktura	mgr Janina Nowak mgr inż. Barbara Guniewska mgr inż. Gabriela Samborowska

ZESPÓŁ SPORZĄDZAJĄCY ZMIANĘ NR 7

Główny projektant Projekt, opracowanie graficzne	mgr Violetta Błotko Projekt mgr inż. arch. Anna Szczygieł
Ekofizjografia	mgr Janina Nowak
Prognoza oddziaływania na środowisko Komunikacja Infrastruktura	mgr Janina Nowak mgr inż. Barbara Kasprzycka-Lejda mgr inż. Barbara Guniewska mgr inż. Ewa Ataman

ZESPÓŁ SPORZĄDZAJĄCY ZMIANĘ NR 8

Główny projektant Projekt, opracowanie graficzne	mgr Violetta Błotko Projekt mgr inż. arch. Anna Szczygieł
Ekofizjografia	mgr Janina Nowak
Prognoza oddziaływania na środowisko Infrastruktura	mgr Janina Nowak mgr inż. Barbara Guniewska

ZESPÓŁ SPORZĄDZAJĄCY ZMIANĘ NR 9

Główny projektant Projekt, opracowanie graficzne	mgr Violetta Błotko Projekt mgr inż. arch. Anna Szczygieł
Ekofizjografia	mgr Janina Nowak
Prognoza oddziaływania na środowisko Infrastruktura	mgr Janina Nowak mgr inż. Barbara Guniewska

1.1.5. PODSTAWOWE MATERIAŁY WEJŚCIOWE

Podstawowe materiały wyjściowe do STUDIUM stanowią:

- STRATEGIA SPOŁECZNO - GOSPODARCZEGO ROZWOJU GMINY CZARNA opracowana przez dr inż. Zdzisława Kryńskiego w 1998 r.
- POWSZECHNA INWENTARYZACJA PRZYRODNICZA GMINY CZARNA wykonana przez Pracownię Sozologiczną Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Przemyślu w 1992 roku,
- STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO NA LATA 2000 – 2006 opracowana przez Zarząd Województwa Podkarpackiego,
- STRATEGIA ROZWOJU POWIATU ŁAŃCUCKIEGO NA LATA 2000 – 2006 opracowana przez Rzeszowską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. w Rzeszowie.
- OPERAT HYDROLOGICZNY RZEKI WISŁOK DLA USTALENIA ZAGROŻENIA POWODZIOWEGO NA TERENIE GMINY CZARNA POWIAT ŁAŃCUT wykonane przez mgr inż. Mariana Misiewicza i Józefa Wąska – Rzeszów, sierpień 2001 r.
- PLANSA TERENÓW ZALEWOWYCH WIELKIMI WODAMI Q1 DLA GMINY CZARNA opracowana przez WBPP w Rzeszowie w 1980 r.
- PRZEGLĄDOWE KARTOWANIE TERENU,
- DOKUMENTACJE FIZJOGRAFICZNE I GEOLOGICZNO – INŻYNIERSKIE DLA OBSZARU GMINY,
- PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA RZESZOWSKIEGO opracowany przez WBPP w Rzeszowie w 1980 r. i w 1998 r.
- PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CZARNA opracowany przez WBPP w Rzeszowie w 1981 r.
- ZMIANA PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CZARNA opracowana przez WBPP w Rzeszowie w 1992 r.
- KATALOG ZABYTKÓW SZTUKI W POLSCE, Seria nowa, t.3, z.4, Leżajsk, Sokołów Małopolski i okolice, oprac. E. Śnieżyńska- Stolotowa, F. Stolot, Warszawa 1989.
- Archiwum SOZ w Rzeszowie, karty zabytków (zielone, białe
- OPIS MONOGRAFICZNY WSI CZARNA, Czarna 1974, rkps; A. Jaworczak
- WIEŚ DĄBRÓWKI POWIAT ŁAŃCUT, Lwów 1936; W. Michno,
- OPIS RODZINNEJ WSI MEDYNIA GŁOGOWSKA, 1974, rkps; S. Piekło
- OŚRODEK GARNCARSKI W MEDYNI GŁOGOWSKIEJ, 1983, rkps; D. Szubart
- 600- LECIE KRZEMIENICY, Krzemienica 1923, rkps.
- ZAMEK W ŁAŃCUCIE, Warszawa 1964; E. Korzeniowska
- POTOCCY - ORDYNACI NA ŁAŃCUCIE (1830-1944), Rzeszów 1986, I. Rychlikowa,
- SZKICE O GOSPODARCE PANÓW NA ŁAŃCUCIE, ŁAŃCUT 1971; W. STYŚ
- ŚREDNIOWIECZE ŁAŃCUTA, przedm. W. Styś, Katowice 1957.
- SŁOWNIK GEOGRAFICZNY KRÓLESTWA POLSKIEGO I INNYCH KRAJÓW SŁOWIAŃSKICH, t.1,4,8,14, wyd. B. Chlebowski, F. Sulimierski, W. Walewski, Warszawa 1893.
- ŹRÓDŁA DZIEJOWE, t.18, cz.2, Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym, t.7, cz.1-2,
- GENEALOGIA W. Dworzaczek, Warszawa 1959
- WAP w Rzeszowie - Mapa katastralna wsi Czarna, sygn. 158; Mapa Katastralna wsi Dąbrówki, sygn.500, Mapa katastralna wsi Krzemienica, sygn. 799, Mapa katastralna wsi Medynia Głogowska, sygn. 1027; Mapa katastralna wsi Medynia Łańcucka, sygn. 1026; Mapa katastralna wsi Pogwizdów, sygn. 780; Mapa katastralna wsi Wola Mała, sygn. 1303, Mapa katastralna wsi Zalesie, sygn. 1490.
- ROSIOSK, Mapa F. Miega (ok.1780), fotokopia, sygn. 1079; Zbiory prywatne, Mapa sztabowa (Sonderausgabe XI 40).

1.2. POŁOŻENIE I OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

1.2.1. POŁOŻENIE I PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Gmina Czarna jest jedną ze średnich pod względem wielkości gmin województwa podkarpackiego. Gmina Czarna położona jest w środkowo - wschodniej części województwa, przy drodze krajowej Łańcut – Leżajsk w odległości 25 km na północny wschód od Rzeszowa, 5 km na północ od Łańcuta i 28 km na południowy – wschód od Leżajska.

Gmina Czarna graniczy z miastem Łańcut i gminami: Białobrzegi, Krasne, Łańcut, Rakszawa, Sokółów Małopolski oraz Trzebownisko.

W aktualnych granicach administracyjnych istnieje od 1 lipca 1976 roku. W skład gminy wchodzi 8 miejscowości, które tworzą 8 sołectw tj. Czarna, Dąbrówki, Krzemienica, Medynia Głogowska, Medynia Łańcucka, Pogwizdów, Wola Mała, Zalesie. Powierzchnia gminy wynosi 78, 14 km². Na terenie gminy zamieszkuje około 10.546 osób w 2.541 gospodarstwach domowych. Na 1 km² przypada 134, 9 mieszkańców, przy średniej wojewódzkiej dla terenów wiejskich 104, 8 osób, a zatem zaliczyć ją można do terenów gęsto zaludnionych.

SOŁECTWA, GOSPODARSTWA DOMOWE I MIESZKAŃCY W GMINIE CZARNA

Lp	Sołectwo	Obszar wsi km ²	Liczba gospodarstw domowych	Liczba mieszkańców
1.	Czarna	15,30	408	1630
2.	Dąbrówki	7,32	295	1428
3.	Krzemienica	15,82	710	2705
4.	Medynia Głogowska	7,74	395	1596
5.	Medynia Łańcucka	4,19	168	695
6.	Pogwizdów	14,24	233	1037
7.	Wola Mała	4,39	191	764
8.	Zalesie	9,14	146	691
	Razem	78,14	2541	10546

1.2.2. PRZYRODNICZE, KULTUROWE I KRAJOBRAZOWE WALORY GMINY

Czarna jest gminą rolniczą i liczy około 4.300 gospodarstw rolnych. Przeważają gleby kl. IV. Gmina ze względu na swoje położenie, liczne rezerваты i pomniki przyrody, piękny krajobraz i rozległe lasy bogate w zwierzynę i runo leśne posiada dobre i niewykorzystane warunki do rozwoju turystyki i wypoczynku.

Do atrakcji turystycznych gminy należy zaliczyć:

- XVIII-wieczny zabytkowy kościół pw. św. Jakuba w Krzemienicy,
- Kościół w Medyni Głogowskiej z unikalnym wystrojem wnętrza, wykonanym z ceramicznej mozaiki,
- Zabytkowy dworek ordynacji Potockich i suszarnia nasion z ok. 1860 r. w Dąbrówkach,
- Muzeum Ceramiki Ludowej - w domu pani Władysławy Prucnal w Medyni Głogowskiej,
- Warsztaty Dziecięcej Ceramiki Ludowej przy Szkole Podstawowej w Medyni Głogowskiej,
- Izba Garncarska w Zalesiu,
- Szkołka Jazdy Konnej w Pogwizdowie "Cisowiec".

Atrakcyjność turystyczną Gminy Czarna podnosi leżąca na trasie Łańcut - Leżajsk, w kompleksie leśnym, wieś Dąbrówki, w której znajduje się Zajazd Dymarka o wysokim standardzie z restauracją i salami konferencyjnymi. Stwarza on dobre warunki do rozwoju turystyki biznesowej i tranzytowej.

W gminie istnieje 7 szkół podstawowych i 2 gimnazja oraz przedszkole z ośmioma oddziałami. Gminna Biblioteka Publiczna ma pięć filii, zaś Gminny Ośrodek Kultury ma 2 filie i 4 świetlice. Wspiera go Regionalny Zespół Wesela Krzemienieckiego, prezentujący autentyczne obrzędy wesela, tańce i pieśni.

Przez teren gminy przebiegają dwa krótkie odcinki drogi krajowej E 4 oraz odcinek drogi krajowej Nr 19 oraz dwie drogi wojewódzkie. Rozwinięta jest też sieć dróg powiatowych o długości 32, 8 km i gminnych o łącznej długości ok. 20 km, w 65% z asfaltową nawierzchnią, oraz dróg wiejskich o długości ok. 50 km. W przyszłości przebiegać będzie przez teren gminy autostrada z dwoma zespołami obsługi podróżnych typu MOP.

Geograficznie gmina leży w obrębie Płaskowyżu Kolbuszowskiego w południowej części Kotliny Sandomierskiej. Jest to obszar płaskich garbów, o kierunku zbliżonym do równoleżnikowego, oddzielonych od siebie płaskimi dolinami po obu stronach rzeki Wisłok.

Krajobraz charakteryzuje się płaską rzeźbą terenu i poprzedzielany jest dolinami i potokami. Najwyższe wzniesienie to: Królewska Góra – 261 m n.p.m. w Medyni i Góra Zalas – 259, 6 m n.p.m. między Rakszawą a Zalesiem. Cały obszar gminy, wyłączając mały skrawek południowy i północny położony jest na poziomie 200 m n.p.m. Miejscowość Czarna, Dąbrówki oraz Wola Mała leżą w dolinie Wisłoka, natomiast pozostałe wsie położone są na terenach równinnych i pagórkowatych.

Z myślą o rozwoju turystyki powstał Łańcucko-Leżajski Związek Gmin Turystycznych z siedzibą w Łańcucie. Miasto jest również współinicjatorem powstania "Stowarzyszenia Historycznych Miast Europy". W swojej działalności stowarzyszenie podejmuje działania na rzecz rozwoju turystyki, organizuje wymianę kulturalną, sportową i wspólną promocję.

1.2.3. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Na terenie gminy brak jest zakładów przemysłowych. Działa w jej obrębie Gminna Spółdzielnia Handlowo-Usługowa w Czarnej, "Zelpol" Sp. z o.o. w Krzemienicy, piekarnia w Dąbrówkach, ubojnia z masarnią w Czarnej, wytwórnie wód w Krzemienicy oraz ciastkarnia w Czarnej. Na terenie gminy działa około 450 podmiotów gospodarczych.

Wiodącą funkcją gminy jest rolnictwo. Gospodarstwa prowadzą produkcję na własne potrzeby oraz potrzeby rynku – dotyczy to zwłaszcza ziemniaków i warzyw. Gmina należy do obszarów o bardzo niskim poziomie zanieczyszczenia środowiska, co predysponuje ją do prowadzenia rolnictwa ekologicznego.

Mimo, że Gmina Czarna jest gminą typowo rolniczą, jednak praca w rolnictwie ze względu na znane uwarunkowania ekonomiczne i wyjątkowo trudne warunki terenowe jest źródłem utrzymania niewielu jej mieszkańców – większość znajduje zatrudnienie poza gminą. Wpływa to w znacznym stopniu na sytuację materialną mieszkańców oraz na wielkość budżetu gminy.

1.2.4. WSPÓŁPRACA LOKALNA I PONADLOKALNA

Jednym z najważniejszych elementów sprzyjających rozwojowi powiatu jest dobra współpraca społeczności lokalnej: instytucji, organizacji i liderów. Zrealizowanie wielu zadań jest możliwe tylko dzięki współdziałaniu samorządu powiatowego z samorządami gmin. Współpraca ta winna obejmować nie tylko rady i zarządy gmin, ale też funkcjonujące związki gmin i ich stowarzyszenia.

Wspólne i wzajemnie przenikające się zadania obu tych szczebli samorządu to m.in.:

- rozwój infrastruktury (np. drogi gminne a drogi powiatowe),
- edukacja (np. szkoły podstawowe i gimnazja a szkolnictwo średnie),
- pomoc społeczna,
- przygotowanie terenów inwestycyjnych,
- zwalczanie bezrobocia,
- bezpieczeństwo publiczne.

Aktywność społeczna to najistotniejszy czynnik rozwoju każdego regionu. Na terenie obecnego powiatu łańcuckiego niewiele instytucji zaangażowanych jest w lokalny rozwój. Współpracę tę należy kontynuować i rozwijać. Współpraca lokalna będzie konieczna przy realizacji zadań w ramach wszystkich pięciu wyznaczonych obszarów strategicznych. Zarówno w obszarze przedsiębiorczość, jak i rolnictwo samo Starostwo, bez współpracy z urzędami gmin, niewiele będzie mogło zrobić. Podobnie w obszarach "środowisko społeczne", "kultura, turystyka i sport" czy "infrastruktura techniczna" znacznie więcej zadań może być zrealizowanych w ścisłej współpracy z wójtami.

Przygotowanie, uzgodnienie, jak również wdrażanie projektów należy, zgodnie z zaproponowaną metodologią, do etapu realizacyjnego strategii. Ze względu na istotę proponowanych projektów oraz ich zaawansowanie organizacyjne w niniejszym opracowaniu przygotowano następujące scenariusze:

- Program Przeciwdziałania Bezrobociu
- Program Wspierania Przedsiębiorczości
- Program Rozwoju Turystyki i Agroturystyki
- Program Promocji Produktu Lokalnego

Autorzy "Strategii powiatu łańcuckiego" uznali, iż działania proponowane w projektach należą do najistotniejszych przedsięwzięć realizacyjnych. Odpowiednie ich wdrażanie powinno bezpośrednio lub pośrednio wpłynąć na realizację celów założonych w poszczególnych obszarach, jak również na rozwiązanie wielu problemów, z jakimi boryka się powiat. Priorytetami rozwojowymi są restrukturyzacja przemysłu i rolnictwa, wsparcie sektora małych i średnich przedsiębiorstw, jak również walka z bezrobociem. Proponowane scenariusze projektu są tylko przykładami, jak w przyszłości powinny zostać opracowane dalsze projekty wdrożeniowe, są zarazem łącznikiem pomiędzy częścią planistyczną oraz wdrożeniową i mają posłużyć Zespołowi ds. Strategii za przykład wstępnych działań realizacyjnych.

Ważnym elementem sprzyjającym rozwojowi powiatu jest włączenie się w ogólne plany rozwoju całego regionu podkarpackiego. Podstawowym partnerem w tych działaniach są Urząd Marszałkowski i Wojewoda. Współpraca na etapie wdrażania zarówno strategii województwa, jak i powiatu może przybrać bardzo wymierne efekty. Urząd Marszałkowski oraz Wojewoda w najbliższych latach będą znaczącymi pośrednikami w przekazywaniu środków pomocowych oraz uczestnikami procesów decyzyjnych w toku wyboru aplikacji. Powiat powinien współpracować również ze stowarzyszeniami ogólnokrajowymi, m.in. ze Związkiem Powiatów Polskich.

Na forum krajowym warto zadbać o stałe kontakty z parlamentarzystami reprezentującymi Podkarpacie, szczególnie dotyczy to okręgów wyborczych powiązanych z terenem powiatu. Formą współpracy może być uczestnictwo posłów i senatorów w obradach Rady Powiatu poświęconych problematyce pozostającej w kręgu ich szczególnego zainteresowania. Zarząd Powiatu z samej istoty funkcjonowania będzie pozostawał w stałym kontakcie z Komisją Wspólną Rządu i Samorządu, a także administracją państwową szczebla centralnego i wojewódzkiego.

2. DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO GMINY

2.1. PRZYRODNICZE WARTOŚCI ŚRODOWISKA

2.1.1. POŁOŻENIE I MORFOLOGIA TERENU

Według podziału fizyczno-geograficznego J. Kondrackiego, cały obszar gminy położony jest w obrębie makroregionu Kotliny Sandomierska, na pograniczu trzech mezoregionów, tj. Płaskowyżu Kolbuszowskiego, Rynny Podkarpackiej (zwanej również Pradolina Podkarpacką) i Podgórze Rzeszowskiego.

Północna część gminy położona jest w obrębie Płaskowyżu Kolbuszowskiego i wznosi się do wysokości ok. 250 m n.p.m., a deniwelacje w jego obrębie mogą przekraczać 40 m. Obniżenia dolinne są szerokie i wypełnione piaskami, natomiast wzniesienia (wierzchowiny) pokrywają gliny morenowe i piaski z głazami.

Rynna Podkarpacka, w obrębie której położona jest środkowa część gminy, stanowi rozległe obniżenie utworzone przez wody fluwioglacjalne w okresie zlodowacenia krakowskiego, o czym świadczą wysokie poziomy piaszczysto-żwirowe. Kierunek tego dawnego przepływu wyznacza dolina Wisłoka od Rzeszowa po dolinę Sanu. Obszar w obrębie Rynny wznosi się do ok. 190 m n.p.m.

Przedgórze Rzeszowskie, w obrębie którego leży południowa część gminy, leży na południe od Pradoliny Podkarpackiej, przylegając bezpośrednio do progu Pogórze Karpackiego. Pofałdowany miocen Przedgórze wznosi się do wysokości 280 – 300 m n.p.m. i przykryty jest płaszczem lessu o dość znacznej miąższości. W terenie odznacza się wyraźnym progiem od równinnej Pradoliny, przechodząc w urozmaiconą morfologicznie, porozcinaną licznymi dolinkami powierzchnię. W obrębie tej jednostki występują lokalnie tendencje do powstawania niewielkich osuwisk.

Na obszarze gminy można wyróżnić różne formy morfologiczne charakteryzujące rzeźbę terenu. Zbocza wysoczyzny są wyniesione do ok. 195 do 250 m n.p.m. i nachylone ku dolinie Wisłoka. Przeważają spadki 5 – 12%, lokalnie dochodzą do 20%. Generalnie teren posiada ekspozycję południową. Powierzchnie są pocięte nieregularnymi dolinkami bocznymi. W dolinie Wisłoka charakterystyczną formą morfologiczną jest terasa zalewowa pochodzenia akumulacyjnego rzeki, forma płaska o spadkach nieprzekraczających 2 %, wzniesiona ok. 4 – 7 m nad średni poziom wody w rzece.

Elementem uzupełniającym rzeźbę doliny są liczne starorzecza Wisłoka. Dolinki boczne większych cieków o zróżnicowanych szerokościach, od 20 – 250 m, urozmaicają rzeźbę terenu.

2.1.2. ZARYS GEOLOGII

Pod względem geologicznym Gmina Czarna położona jest w obrębie Zapadliska Przedkarpackiego. Basen Zapadliska wypełniają utwory trzeciorzędowe i czwartorzędowe, stanowiące element tektonicznie niesfałdowany. W podłożu, co wykazują wiercenia, stwierdzone utwory reprezentują prekambry, kambry, ordowiki, sylury, dewony, triasy, jury i kredę o skomplikowanej budowie strukturalnej.

Młodsze utwory zalegające na obszarze gminy to:

- utwory trzeciorzędowe – morskie osady mioceńskie, leżące poziomo na nierównym podłożu mezozoicznym, osiągając znaczne miąższości, wykształcone głównie w postaci iłów krakowieckich.
- utwory czwartorzędowe – wyróżnione jako plejstocen i holocen. Poziomem stratygraficznym dla plejstocenu są osady okresu zlodowacenia krakowskiego i środkowo – polskiego reprezentowane przez osady aluwialne z eratykami oraz zlodowacenia bałtyckiego reprezentowane przez osady akumulacji rzecznej. Holocen jest okresem akumulacji eolicznej (wydmy) oraz powstawania teras zalewowych z nagromadzeniami utworów piaszczysto – żwirowych, przechodzących ku górze w mułki i gliny piaszczyste.

Występujące na terenach poza dolinnych grunty są nośne – korzystne dla budownictwa. Jedynie w obrębie dolin, gdzie od powierzchni zalegają słabo nośne mady – zaznacza się obniżenie wartości nośnej gruntów.

2.1.3. SUROWCE MINERALNE

Na obszarze gminy występują złoża gazu ziemnego. Złoża te zalegają w obrębie 3 obszarów górniczych:

- obszar górniczy Smolarzyny obejmujący swym zasięgiem wschodnią część gminy (wieś Dąbrówki),
- obszar górniczy Husów – Albigowa – Krasne obejmujący swym zasięgiem południową część gminy (wieś Krzemienica),
- obszar górniczy Palikówka obejmujący swym zasięgiem południowo – zachodnią część gminy (wieś Krzemienica).

Zasięgi poszczególnych obszarów oraz sposób eksploatacji zostały zatwierdzone stosownymi decyzjami MOŚZNiL.

Gmina Czarna zasobna jest w kopaliny pospolite, głównie kruszywa (piaski, pospółki), wykorzystywane w budownictwie i drogownictwie. Zasięg ich występowania związany jest z zasięgiem i przebiegiem Pradoliny Podkarpackiej. Oprócz funkcjonujących kopalni kruszywa w przygotowaniu do eksploatacji są następne tereny, które określono na plany uwarunkowań. Poza zorganizowaną eksploatacją kruszywa, występują „dzikie” wyrobiska, z których wydobywany jest piasek na prywatne potrzeby właścicieli, co powoduje dewastację powierzchni w postaci dołów i skarp.

2.1.4. GLEBY

Użytki rolne występujące na obszarze gminy, zaliczane są do gleb II – VI z klasy bonitacyjnej. Przeważają użytki w klasach II – IV. Niewielki odsetek stanowią gleby organiczne (szczególnie chronione z mocy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych). Gleby Gminy Czarna wykazują duże zróżnicowanie. W północnej części gminy występują gleby niezbyt urodzajne zaliczane do IV i V klasy, natomiast w części południowej występują dość żyzne gleby należące do II i III klasy, powstałe z lessów.

W zewnętrznej, czynnej warstwie powierzchni ziemi gromadzą się różnego typu zanieczyszczenia pochodzące zarówno z naturalnych procesów geologicznych, jak też z gospodarczej działalności człowieka. Zagrożenia rolniczej przestrzeni produkcyjnej mają charakter ilościowy i jakościowy. Zagrożenia ilościowe wyrażają się w zmniejszaniu się powierzchni użytkowanej rolniczo w następstwie przejmowania gruntów na cele nierolnicze. Zagrożenia o charakterze jakościowym wynikają z działalności wydobywczej, nieprawidłowej uprawy na terenach o znacznych nachyleniach powierzchni, oddziaływania na grunty rolne zanieczyszczeń pochodzących z przemysłu i komunikacji, zanieczyszczeń wód i zanieczyszczeń odpadami. Składowiska odpadów stałych i płynnych oraz nieumiejętne wykorzystanie ścieków i odpadów do nawożenia gleb może prowadzić do ich zanieczyszczenia. Przeprowadzane przez

WIOŚ badania w ramach monitoringu gleb wzdłuż drogi E-4 nie wykazały widocznego wpływu zanieczyszczeń od środków transportu samochodowego. Trasa ta przebiega na otwartym terenie, co przy pionowym i poziomym ruchu powietrza powoduje prawdopodobnie rozprzestrzenianie zanieczyszczeń na dużym obszarze. Na obszarze gminy zjawiskiem negatywnym, powodującym degradację gleb, zmniejszenie areалу użytkowanego rolniczo jest również nieorganizowana eksploatacja piasków.

2.1.5. INFORMACJE O KLIMACIE

Obszar Gminy Czarna wg podziału rolniczo – klimatycznego R. Gumińskiego, należy do podkarpackiej dzielnicy rolniczo-klimatycznej. Jest to obszar określany jako przejściowy pomiędzy górami, a Kotliną Sandomierską, charakteryzujący się następującymi parametrami:

- okres wegetacyjny	- ok. 220 dni
- pokrywa śnieżna	- 60-80 dni
- dni z przymrozkami	- 110 – 120 dni
- opady roczne	- 600 – 700 mm
- średnia roczna temperatura	- 8°C
- średnia temperatura stycznia	- 3° C
- średnia temperatura lipca	- 18° C
- usłonecznienie na pow.	- 62,5 Kcal/cm ²
- dominujący kierunek wiatru	- zachodni.

Warunki klimatyczne na ogół są korzystne. Elementami wpływającymi na zróżnicowanie warunków topoklimatycznych są: rzeźba terenu, szata roślinna, wody gruntowe, powodujące różnice temperatur, wilgotności powietrza i powstawanie mgieł. Teren wysoczyzny, wyniesionej ok. 50 m ponad dno doliny Wisłoka, odznacza się najlepszymi warunkami klimatycznymi. Cechuje je korzystny układ stosunków termiczno – wilgotnościowych /wyższe temperatury ekstremalne, obniżona wilgotność/, solarnych (szczególnie w partiach zboczowych) o ekspozycji południowej. Występują tu znaczne obszary zieleni wysokiej, korzystnie modelujących układ wiatrów, powodując zmniejszenie jego prędkości. Mniej korzystne warunki klimatyczne występują w południowej części gminy, w obrębie doliny Wisłoka. Są one narażone na częste występowanie mgieł, spływy chłodnego powietrza z południa i północy, a więc terenów wzniesionych ponad dolinę Wisłoka oraz do tworzenia się zastoisk chłodnego powietrza. Zaznacza się zwiększenie uwilgotnienia, zwłaszcza w godzinach wieczornych i wczesno rannych. Boczne, nieckowate doliny to rynny spływu chłodnego powietrza. Odznaczają się pogorszonym klimatem, zwłaszcza w rejonie poprzecznych przegród terenowych, kumulujących zimne i ciężkie masy powietrza.

2.1.6. WARUNKI WODNE

Wody powierzchniowe

Gmina Czarna położona jest w dorzeczu rzeki Wisłok oraz jej lewobrzeżnych, na ogół bezimiennych dopływów. Sieć rzeczna jest stosunkowo uboga, co wynika z występowania przepuszczalnego podłoża. Wodostany w ciekach wykazują znaczne wahania w ciągu roku. Maksymalne stany notowane są po okresach obfitych opadów atmosferycznych i roztopach wiosennych. Wody w rzekach nie wykazują zanieczyszczeń. Wody stojące występują na ogół w dolinie Wisłoka, wypełniając starorzecza oraz w zagłębieniach terenu, tworząc lokalne podmokłości. Wody powierzchniowe płynące należą do najbardziej zanieczyszczonego elementu środowiska, co jest następstwem nieracjonalnej gospodarki zasobami oraz odprowadzania nadmiernej ilości ścieków przemysłowych i komunalnych o niedostatecznym stopniu oczyszczenia.

Istotnym czynnikiem degradującym wody powierzchniowe są zanieczyszczenia obszarowe, pochodzące ze spływów powierzchniowych, wprowadzających do wód zanieczyszczenia pochodzące z gospodarki rolnej (nawozy, środki ochrony roślin) oraz zanieczyszczenia bakteriologiczne, będące rezultatem stosowania praktyki nadrzędności zaopatrzenia ludności w wodę z wodociągów w stosunku do uporządkowania gospodarki ściekowej. Sytuacja taka dotyczy

Gminy Czarna, gdzie wszystkie jednostki osadnicze posiadają wodociąg. W zakresie kanalizacji, w miejscowości gminnej funkcjonuje oczyszczalnia ścieków, obsługująca aktualnie wsie Czarna i Krzemienica. Częściowo skanalizowana jest również Wola Mała, z której ścieki dostarczane są na oczyszczalnię miasta Łańcuta. W pozostałych miejscowościach gospodarka ściekowa organizowana jest we własnym zakresie (szamba), co stwarza zagrożenie w wypadku nieprawidłowej ich eksploatacji.

Z mocy ustawy prowadzony jest monitoring jakości wód powierzchniowych. Monitoringiem regionalnym objęta jest rzeka Wisłok, na której jeden z punktów pomiarowych zlokalizowany jest w Dąbrówkach. Według klasyfikacji ogólnej rzeka Wisłok prowadzi wody pozaklasowe. Normom III klasy czystości odpowiada jedynie dopływ Wisłoka – Młynówka.

Wody gruntowe

Na obszarze Gminy Czarna charakter i głębokość występowania wód uzależniona jest od konfiguracji powierzchni, a ich wydajność uzależniona jest od wielkości warstwy wodonośnej. Występowanie wody gruntowej w części północnej związane jest z osadami przepuszczalnymi, stanowiącymi niewielkie przewarstwienia wśród osadów trudno przepuszczalnych, przeważnie na głębokości 1, 5 – 2, 0 m. Wody te często znajdują się pod niewielkim ciśnieniem hydrostatycznym. Wody w gruntach trudno przepuszczalnych nie tworzą jednolitego poziomu, lecz pojawiają się w postaci sączek, zlokalizowanych na różnych głębokościach. Wydajność sączek jest zróżnicowana i jest uzależniona od wielkości opadu atmosferycznego.

Pierwszy poziom wodonośny w dolinie Wisłoka /południowa część gminy/ występuje w utworach piaszczystych, tj. piaskach i żwirach podścielających mady. W dolinie Wisłoka występuje na głębokości 3 – 6 m, zaś w bocznych dolinkach na głębokości 1 – 2 m, tworząc niekiedy podmokłości. Poziom wodonośny dla celów konsumpcyjnych i gospodarczych w obrębie gminy wykazuje znaczne zróżnicowanie. W obrębie zboczy wysoczyzny warstwą wodonośną są wspomniane przewarstwienia piaszczyste o niewielkiej wydajności ok. 1 – 2 m³/h. Najpewniejszym poziomem wodonośnym jest warstwa żwirów zalegających pod łąkami na głębokości 10 – 20 mppt, z wydajnością w granicach 5 – 8 m³/h. W obrębie doliny Wisłoka zasadniczą warstwą wodonośną jest seria piaszczysto – żwirowa na głębokości 6 – 10 mppt, z wydajnością 10 – 20 m³/h. Woda z tej warstwy jest pod nieznacznym ciśnieniem i stabilizuje się na głębokości 4 – 6 mppt.

Z rozległą doliną rzeki Wisłok związane są największe zasoby wód podziemnych, związanych z osadami Pradoliny Podkarpackiej. Są to wody czwartorzędowe, występujące na stosunkowo niewielkich głębokościach i wchodzi w skład Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 425 „Dębica - Stalowa Wola - Rzeszów” wraz ze strefą pośrednią, zatwierdzonego Decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa KDH1/013/6037/97 z dnia 18 lipca 1997 r. Średnia głębokość tego zbiornika wynosi 10 – 30 m. Poziom wodonośny stanowią żwiry zalegające pod warstwą iłów, co sprawia, że woda znajduje się pod nieznacznym ciśnieniem hydrostatycznym. Wody te poprzez system studni służą do zaopatrzenia części Gminy Czarna i miasta Łańcuta.

Wody podziemne

Wody podziemne są mniej zdegradowane jakościowo niż wody powierzchniowe, które w klasyfikacji ogólnej są pozaklasowe. Wynika to z faktu, że są one chronione przed bezpośrednim wpływem zanieczyszczeń pochodzących z powietrza, wód powierzchniowych i powierzchni ziemi. Mając na względzie potrzebę ochrony zasobów tych wód, prowadzony jest stały monitoring, polegający na prowadzeniu systematycznych badań jakości wód podziemnych, interpretacji uzyskanych wyników oraz prognozowaniu zachodzących w nich zmian. Zgodnie z klasyfikacją jakości zwykłych wód podziemnych przyjętą dla potrzeb monitoringu środowiska, badane wody zaliczone zostały w 1998 r. do klasy Ib (wody wysokiej jakości).

2.1.7. ŚRODOWISKO ATMOSFERYCZNE

Gmina Czarna położona jest w rejonie o dość korzystnych warunkach aerosanitarnych i należy do gmin o najmniejszej emisji zanieczyszczeń do atmosfery. Niemniej jednak na stan czystości powietrza w gminie wpływ mają punktowe źródła emisji zanieczyszczeń przemysłowych i gospodarki komunalnej Łączuta i aglomeracji rzeszowskiej. Lokalne źródła emisji zanieczyszczeń stanowią nieliczne zakłady przemysłowe jak piekarnie, wytwórnie parkietu, stolarnie, wytwórnia pianki poliuretanowej i usługowo – produkcyjne warsztaty rzemieślnicze stosujące w działalności spawanie.

Wpływ na stan środowiska, zwłaszcza w skali lokalnej, posiada emisja niekontrolowana z niepunktowych źródeł. Zalicza się do nich emisje z:

- sektora transportowego,
- sektora komunalnego – z małych kotłowni i palenisk domowych, gdzie podstawowym źródłem energii cieplnej jest spalanie węgla i koksu,
- rolnictwa – hodowla bydła, trzody chlewnej i drobiu, zabiegi agrotechniczne, szklarnie.

Zanieczyszczenia emitowane do atmosfery, niekorzystnie wpływają nie tylko na jej stan, ale także na jakość oraz czystość wód i gleb, rozwój roślin i zwierząt, a co za tym idzie, także na zdrowie człowieka. Zanieczyszczenia emitowane do atmosfery powodują zmianę jej naturalnego składu chemicznego, struktury termicznej i zakłócają bilans promieniowania słonecznego, stwarzając zagrożenie dla ludzi i środowiska. Wyniki badań stanowią podstawę oceny stopnia zanieczyszczenia oraz oceny wpływu zanieczyszczeń na zmiany zachodzące w środowisku.

Badania poziomu zanieczyszczeń pyłowych i gazowych prowadzą WSSE i WIOŚ w wytypowanych punktach pomiarowych. Program badań obejmuje zanieczyszczenia podstawowe pochodzące z procesów spalania paliw: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, pył zawieszony, opad pyłu, opad kadmu i ołowiu oraz zanieczyszczenia specyficzne pochodzące z procesów technologicznych. Wyniki badań wskazują, że Gmina Czarna wykazuje najmniejszą emisję zanieczyszczeń wśród gmin powiatu łańcuckiego. Narastającym problemem staje się natomiast emisja komunikacyjna, szczególnie odczuwalna w rejonie tras tranzytowych. Przez południową część gminy przebiega droga krajowa E-4, w rejonie której występuje podwyższona emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych w miarę nasilania się ruchu, co może stanowić uciążliwość we wsi Krzemienica.

2.1.8. KLIMAT AKUSTYCZNY

Najpowszechniejszym i najbardziej uciążliwym jest hałas komunikacyjny, którego źródłem są środki komunikacji drogowej i kolejowej. Największą uciążliwość hałasową stwarzają przebiegające przez obszar gminy droga E-4 i magistrala kolejowa Kraków - Medyka głównie we wsiach przez które przebiegają te szlaki komunikacyjne. W pozostałych wsiach gminy zagrożenie hałasem pochodzącym z ruchu pojazdów nie występuje.

Hałas przemysłowy, dokuczliwy element zakłócający środowisko człowieka, pochodzi od zakładów przemysłowych i usługowych. Przeprowadzone w 1998 r. kontrole WIOŚ nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu przemysłowego. Na omawianym obszarze brak zakładów przemysłowych o większej uciążliwości dla otoczenia. Źródłem niewielkiego hałasu i zadytmienia jest przylegająca do granicy gminy baza i warsztaty PKS.

2.1.9. OBSZARY LEŚNE, SYSTEMY POWIĄZAŃ EKOLOGICZNYCH

Szata roślinna pełni funkcje klimatyczne i biologiczne, wpływające na podniesienie ogólnych standardów ekologicznych i poprawę jakości życia oraz funkcje glebo- i wodochronne. Naturalny system powiązań ekologicznych na terenie gminy tworzą:

- ekosystemy leśne,
- ekosystem doliny rzeki Wisłok,
- ekosystem Starego Wisłoczyska,
- ekosystem cieków niższego rzędu w postaci zarośli łągowych,

- ekosystemy łąkowe – obszary użytków zielonych, stanowiących bazę równowagi ekologicznej dla sąsiadujących terenów uprawowych,
- zbiorowiska wodne i szuwarowe,
- zbiorowiska synantropijne – towarzyszące uprawom polnym.

Las jest jednym z najważniejszych komponentów środowiska przyrodniczego. Znaczenie lasu wypływa z wielorakich jego funkcji, wśród których zazwyczaj wymienia się:

- funkcję ochronną polegającą na oddziaływaniu na wiele elementów środowiska: klimat, stosunki wodne, skład chemiczny wody i powietrza, jak również zabezpieczają przed wiatrami, zmniejszają zanieczyszczenie powietrza, produkują tlen, chronią przed hałasem, przetrzymują wilgoć,
- funkcję produkcyjną polegającą na dostarczaniu surowca i innych dóbr leśnych,
- funkcję społeczną polegającą na turystycznym, krajobrazowym i rekreacyjnym wykorzystaniu walorów oraz stanowią naturalne środowisko leśnych gatunków zwierząt.

Lasy na obszarze gminy zajmują powierzchnię ponad 2.380 ha, co stanowi ponad 30% ogólnej powierzchni gminy (GUS 1996) . Tworzą one 3 oddzielone od siebie przestrzennie kompleksy:

- największy, położony jest w północno-wschodniej części gminy, styka się z gruntami miejscowości Czarna, Medynia Łańcucka i Zalesie.
- mniejszy kompleks, zwany Cisowiec, zajmuje północno-zachodnią część gminy, sąsiaduje z Medynią Głogowską i przysiółkiem Zofijówka.
- trzeci, położony na południe od powyższego, styka się z Pogwizdowem i Zofijówką.

Każdy z kompleksów charakteryzuje się nieco odmiennym składem florystycznym, związanym z różnicami w podłożu geologicznym, zróżnicowanie geomorfologicznym, a także przeszłą działalnością człowieka. Zbiorowiska szaty roślinnej, sprzyjają bogactwu gatunków fauny. Ze środowiskiem leśnym związane są duże zwierzęta łowne, wśród których można spotkać jelenie, sarny, dziki, lisy, kuny leśne, borsuki. Tereny otwarte, tj. łąki i pola uprawne są biotopem drobnej zwierzyny łownej (zające, kuropatwy, bażanty).

Szczegółowy skład florystyczny poszczególnych kompleksów ujmuje INWENTARYZACJA PRZYRODNICZA GMINY CZARNA. Zgodnie z Zarządzeniem Nr 236 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 29 listopada 1996 r. lasy Gminy Czarna uznane zostały za ochronne dla miasta Łańcuta.

2.1.10. ZASOBY PRZYRODY OBJĘTE OCHRONĄ PRAWNĄ

Na obszarze gminy ochronę prawną zastosowano przez utworzenie jednego pomnika przyrody o numerze 110 w wojewódzkim rejestrze. Jest to lipa drobnolistna, znajdująca się w miejscowości Czarna. Projektowane są dalsze 124 pomniki przyrody obejmujące drzewa różnych gatunków.

Pismem z dnia 14 czerwca 1999 r. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie zaopiniowała negatywnie inicjatywę Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody dotyczącą utworzenia na terenach leśnych w miejscowości Pogwizdów rezerwatu przyrody „Medynia Głogowska”. W wyniku cięć związanych z rozwojem podrostów i nalotów oraz stanem sanitarnym uzyskano na pow. około 20 ha odnowienia naturalne dobrej jakości. Na pozostałej powierzchni projektowanego rezerwatu obejmującego drzewostany wyżywicowane i nasienne gospodarcze kontynuowane są cięcia częściowe, aby wyprowadzić istniejące odnowienia naturalne.

Na terenie gminy na podstawie Rozporządzenia Wojewody Rzeszowskiego Nr 58/96 z dnia 6 grudnia 1996 r. uznano za użytek ekologiczny obszary:

-	działka nr 743	w miejscowości Zalesie	pow. 0.96 ha,
-	działka nr 1972	w miejscowości Czarna	pow. 2.12 ha,
-	działka nr 2282	w miejscowości Pogwizdów	pow. 2.07 ha.

2.1.11. OGÓLNA OCENA ŚRODOWISKA

W rejonie Gminy Czarna kompleksową ocenę stanu środowiska przeprowadził w 1998 r. WIOŚ Rzeszów. Wynikiem oceny jest klasyfikacja gmin ze względu na występowanie zagrożeń środowiskowych. Kryteria oceny to:

- poziom zanieczyszczenia powietrza,
- poziom zanieczyszczenia wód powierzchniowych,
- poziom zanieczyszczenia wód podziemnych,
- stopień degradacji i dewastacji gruntów,
- poziom zagrożeń hałasem,
- ilość zakładów uciążliwych z listy krajowej i wojewódzkiej.

Gmina Czarna została zaliczona do gmin, na obszarze, których wyniki badań nie wskazują na występowanie ponadnormatywnych zanieczyszczeń i uciążliwości, mimo iż obserwuje się antropogeniczne oddziaływania i może zachodzić lub zachodziło podejrzenie, że powodują zły stan środowiska.

Gmina Czarna zalicza się do obszarów o warunkach środowiska w niewielkim stopniu przekształconych. W celu utrzymania takiego stanu, jak również uzyskania poprawy w pewnych elementach (środowisko wód płynących) należy zwrócić uwagę na występowanie zjawisk negatywnych występujących na obszarze gminy. Wśród zagrożeń środowiskowych występujących na obszarze gminy można wyróżnić zagrożenia naturalne i antropogeniczne.

Zagrożenia naturalne wynikają z położenia gminy, budowy geologicznej i warunków hydrogeologicznych. Są to:

- [zagrożenia powodziowe występujące w obrębie doliny Wisłoka, związane z zasięgiem występowania wód stuletnich, obejmujące środkową część gminy, w tym miejscowości: Czarna, Krzemienica, Dąbrówka,]¹
- zagrożenia skażenia gleb i wód gruntowych posiadające bezpośredni związek z występowaniem powodzi i wylewami silnie zanieczyszczonych wód Wisłoka,
- występowanie niekorzystnych warunków topoklimatu (niekorzystne warunki wilgotnościowe, zaleganie mgieł) na obszarach stałego lub okresowego występowania wód gruntowych płytko pod powierzchnią terenu i starorzeczy (Stary Wisłok),
- tendencje do powstawania lokalnie osuwisk.

Zagrożenia antropogeniczne związane z działalnością człowieka:

- zanieczyszczenie rzeki nieodpowiadające normom,
- nieuporządkowana gospodarka wodno – ściekowa na terenach wiejskich (częściowo zrealizowana kanalizacja przy 100% zwodociągowania gminy) powodująca powstawanie zanieczyszczeń obszarowych (odcieki z nieszczelnych i przepełnionych szamb degradujących środowisko wodne,
- możliwość pojawienia się uciążliwości związanej z ruchem komunikacyjnym przy drodze E-4 w miejscowości Krzemienica w miarę jego nasilania,
- zagrożenie pożarowe związane z lokalizacją otworów wiertniczych w obrębie obszaru górniczego Palikówka,
- dzięki wyrobiska piasku powodujące degradację gleb i zmniejszanie areалу uprawowego,
- niewłaściwa agrokultura prowadząca do zjawiska zakwaszania gleb.

Na obszarze gminy nie stwierdza się zagrożenia promieniowaniem magnetycznym. Przebiegające przez gminę linia najwyższych napięć 750 kV i wysokiego napięcia 110kV zlokalizowane są z zachowaniem obszarów ograniczonego użytkowania i nie kolidują z zabudową mieszkaniową.

2.2. KULTUROWE WARTOŚCI ŚRODOWISKA

2.2.1. STAN BADAŃ

Gmina Czarna nie była dotychczas przedmiotem oddzielnego opracowania, które poruszałoby problematykę ochrony dziedzictwa kulturowego. Poszczególne zabytki gminy zostały pobieżnie opisane w „Katalogu zabytków”. Z kolei w archiwum SOZ w Rzeszowie znajdują się nieliczne karty zabytkowych obiektów z terenu Gminy Czarna. Kilka miejscowości (Czarna, Dąbrówki, Krzemienica oraz Medynia Głogowska) posiada przyczynki monograficzne do swoich dziejów. Ponadto w opracowaniach naukowych sąsiednich miejscowości zawarto cenne wiadomości dotyczące wsi z terenu opracowania.

2.2.2. HISTORIA GMINY CZARNA I JEJ MIEJSCOWOŚCI

Doliną Wisłoka od Karpat do dolnego Sanu rozciągał się pas pradawnej puszczy leśnej, który stanowił naturalną granicę między Polską a Rusią. Osadnictwo na ten teren sporadycznie docierało od wschodu i zachodu już we wczesnym średniowieczu, tworząc zagospodarowane enklawy. Osadnictwo to rozwijało się na żyznym pasie lessów, który nie był porośnięty puszcza. Po zajęciu tych obszarów przez Kazimierza Wielkiego w 1340 roku rozpoczęto realizować szeroko zakrojoną akcję kolonizacyjną. Teren objęty niniejszym opracowaniem był częścią dystryktu łańcuckiego, który otrzymał od Kazimierza Wielkiego Otton z Pilczy. W rozwoju Łańcuta (lokowanym po 1340 roku) jak i okolicznych miejscowości ogromną rolę odegrał fakt, że miasto było położone przy głównym szlaku handlowym, przy tzw. „strata via”, która prowadziła ze Lwowa do Krakowa. Na odcinku Łańcut - Rzeszów droga ta biegła przez Trzebownisko, Łąkę i Strażów. Ważnymi szlakami komunikacyjnymi były trakty do Leżajska i Sokołowa Małopolskiego (przez Trzeboś). Obok nich istniał cały szereg połączeń lokalnych, z których dla nas najważniejszy, nazywał się „vulgo żywiec” - była to droga biegnąca od mostu na Wisłoku w Rzeszowie do Krzemienicy przez Krasne. Drogę tę w późniejszym okresie nazwano „szeroką”. Niemniejszą rolę w procesie osadniczym odegrał Wisłok, który w XV wieku był rzeką spławną (porty w Palikówce i Czarnej). Wzdłuż wyżej wymienionych szlaków rozwijało się osadnictwo na interesującym nas obszarze.

Najstarszą osadą Gminy Czarna jest Krzemienica, lokowana po 1340 roku. Wieś tą przecinała wspomniana szeroka droga. Około połowy XV wieku założono Wolę Małą, położoną przy trakcie na Leżajsk (oraz nad Wisłokiem). W następnym wieku zostały założone wsie Czarna i Dąbrówki. Przez pierwszą z nich biegł trakt do Sokołowa, przez drugą droga na Leżajsk. Przy drodze do Sokołowa w XVII wieku lokowano również obie Medynie. Najmłodsza osada jest Zalesie, powstałe dopiero w XVIII wieku.

Jak wynika z przedstawionych wyżej faktów proces osadniczy na terenie Gminy Czarna był bardzo powolny. Postępował „naprzód” w miarę jak posuwała się trzebież puszczy. Dodatkowo był on hamowany licznymi najazdami tatarskimi (np. 1502, 1524, 1672), wojnami prywatnymi, potopem szwedzkim, najazdem Siedmiogrodzian (1667), wojną północną, klęskami elementarnymi (powódzie, zarazy). Podczas tych najazdów wsie były wielokrotnie niszczone, a ludność brana w jasyr. Dopiero w II połowie XVIII wieku nastąpił okres względnego spokoju. Od tego okresu wsie rozwijały się niemal bez przeszkód.

Czarna (z Kołkami)

Wieś lokował w 1562 roku ówczesny właściciel dóbr łańcuckich Krzysztof Pilecki (zm.1568), syn Mikołaja „Ocica”. Po nim dobra odziedziczył syn- także Krzysztof zmarły po 1596 roku, żonaty z Anną z Sienna. W 1586 roku Anna z Sienna zamieniła włość łańcucką ze Stanisławem Stadnickim. Po jego śmierci w 1610 roku dobra łańcuckie objęli synowie Stanisława Stadnickiego- Władysław i Stanisław, którzy kontynuowali ojcowskie tradycje i prowadzili wojny sąsiedzkie. Władysław został rozstrzelany w Łańcucie w 1624 roku, natomiast młodszy Stanisław został oddany pod kuratelę Lubomirskiego i w 1629 roku oddał mu dobra łańcuckie w tym: Krzemienicę, Czarną, Kołki, Dąbrówki. Po 1649 roku ogromne latyfundium Lubomirskich złożone z 20 miast i 316 wsi zostało podzielone pomiędzy trzech synów; dobra łańcuckie odziedziczył Jerzy Sebastian (zm.1667) . Kolejnymi właścicielami dóbr łańcuckich zostali jego potomkowie- Franciszek Sebastian (zm.1699) starosta olsztyński, Stanisław Herakliusz (zm.1702) marszałek wielki koronny i w końcu Teodor (zm.1745) wojewoda krakowski. W 1745 roku syn Teodora - Kacper przekazał dobra łańcuckie bratu stryjecznemu Stanisławowi Lubomirskiemu, który w 1753 roku ożenił się z Elżbietą (Izabelą) z Czartoryskich. Po śmierci Stanisława (1783) majątkiem zarządzała wdowa Elżbieta. Księżna zmarła w 1816 roku i jej majątek podzielono między trzy córki i ich potomstwo. Klucz łańcucki (wraz z Krzemienicą i Strażowem), otrzymali wnukowie Alfred i Artur, synowie Jana Potockiego (zm.1815) i Julii Teresy z Lubomirskich (zm.1794). Początkowo bracia gospodarowali wspólnie. Dopiero w 1823 roku podzielili się dobrami. Starszy Alfred (zm.1862) wziął dobra łańcuckie i lwowskie. Po jego śmierci ordynację odziedziczył syn - także Alfred (zm.1889) attache przy poselstwie austriackim w Londynie poseł na sejm, członek Rady Państwa, minister rolnictwa, premier rządu w latach 1870-71. Kolejnym właścicielem został syn Roman. Po jego śmierci w 1915 roku włości objął ostatni ordynat - Alfred (zm.1958).

Według tradycji pierwotnie wieś założona przez Mazurów, a dosiedlona jeńcami szwedzkimi po Potopie. Według danych z XVII i XVIII wiecznych rejestrów poborowych ludność Czarnej przedstawiała się następująco: w 1663 roku we wsi znajdowały się 32 zagrody, w 1651 roku było 30 zagrodników, 4 komorników z bydłem oraz 12 komorników bez bydła. W 1672 roku wieś liczyła tylko 15 domostw, z kolei w 1703 roku w Czarnej gospodarzyło 7 kmieci, 31 zagrodników, 16 chałupników, a w Kołkach było 16 gospodarstw. Dziesięć lat później Czarna z Kołkami liczyła 38 domów (5 kmieci, 15 zagrodników, 18 chałupników).

W 1817 roku Czarną zamieszkiwały 544 osoby, a Kołki 132. Natomiast w latach 90-tych XIX wieku wieś liczyła 1273 mieszkańców (212 domów). Wieś była znana z rzemiosła tkackiego. W 1682 roku notowany był cechmistrz tkacki Michał Peszko. Natomiast z roku 1758 pochodzi postanowienie ówczesnego właściciela wsi - Stanisława Lubomirskiego, w którym pozwolono mieć we wsi cechmistrza i podcechmistrzego. Wśród XIX wiecznych tkaczy należałoby wymienić Józefa Bernata, Tomasza Kluza, Anielę Rejman.

Początkowo Czarna należała do parafii w Krzemienicy. Parafię utworzono po wybudowaniu kościoła. Świątynia została wzniesiona w latach 1922-26, inicjatorką budowy była Małgorzata Czado. We wsi nie było folwarku. Znajdowały się tutaj jedynie zabudowania związane z gospodarką leśną Potockich. W Czarnej na Podbórze w I połowie XIX wieku wybudowano zespół leśniczówki (drewniany), natomiast na Kołkach gajówkę. Obecna murowana leśniczówka została wzniesiona w 1934 roku.

W okresie staropolskim w Czarnej prawdopodobnie znajdował się port rzeczny na Wisłoku oraz prom. Ponadto we wsi funkcjonowały dwie karczmy oraz młyn elektryczny. W 50-tych przystąpiono do elektryfikacji wsi oraz wybudowano m.in. budynki: GS, punkt skupu żywca, bibliotekę, młyn gospodarczy, remiza OSP, dom społeczny. W latach 60-tych i 70-tych wybudowano dom ludowy, piekarnię, posterunek MO, przedszkole oraz szkołę.

Dąbrówki (Dąbrówka)

Wieś założona w 1584 roku przez ówczesnego właściciela dóbr łańcuckich Krzysztofa Pileckiego i jego żonę Annę z Sienna (Sienieńską). Dąbrówki nieustannie wchodziły w skład włości łańcuckiej. Tak więc kolejno po Pileckich właścicielami wsi byli Stadniccy, następnie Lubomirscy i w końcu Potoccy.

W XVII i XVIII wiecznych rejestrach poborowych nie zanotowano, ani liczby ludności Dąbrówek, ani liczby domostw. Dopiero w źródłach z XIX wieku można znaleźć skąpe informacje na temat zaludnienia wsi. W 1817 roku Dąbrówki liczyły 279 mieszkańców. Natomiast w latach 90-tych XIX

wieku wieś liczyła 536 mieszkańców. Dąbrówki należały do parafii łańcuckiej. Parafię utworzono po wybudowaniu obecnego kościoła.

W Dąbrówkach Potoccy ulokowali cały szereg budynków związanych z gospodarką leśną w swoich dobrach. W latach 1845-46 wybudowano siedzibę nadleśnictwa (dom, stodołę, stajnię). Prace te kontynuowano w latach następnych, albowiem jak wynika z analizy mapy katastralnej na tzw. „Leśnictwo” w Dąbrówkach składało się już siedem budynków oraz kwaterowy ogród. Około 1860 roku wzniesiono suszarnię nasion, około 1900 roku budynek Dyrekcji Lasów oraz gajówkę. W 1928 roku została wybudowana kancelaria z mieszkaniem nadleśniczego, a trzy lata później biura z mieszkaniem kontrolera lasów. Ponadto znajdują się tutaj dwie piwnice - lodownice, które służyły do przechowywania upolowanej zwierzyny. Do obsługi budynków i rewirów leśnych (razem z Czarną i Smolarzynami) w 1857 roku Ordynacja zatrudniała 13 pracowników: 1 leśnego, 1 podleśnego, 6 dozorców, 4 leśnych oraz 1 stróża.

W Dąbrówkach funkcjonował prom. W 1906 roku wybudowano szkołę powszechną, natomiast w latach 30-tych powstały kółko rolnicze oraz dom ludowy. Poza tym nieprzerwanie od XIX wieku po okres międzywojenny we wsi funkcjonowała drewniana karczma. Do najważniejszych inwestycji w okresie powojennym w Dąbrówkach należy zaliczyć budowę Ośrodka Remontowo - Budowlanego Lasów Państwowych (hale produkcyjne, osiedle mieszkaniowe) wokół dawnych budynków Potockich, ponadto budowę kościoła parafialnego, kaplicy cmentarnej oraz nowej szkoły z salą gimnastyczną.

Krzemienica

Poprzednie nazwy miejscowości: Czremnecz, Kremnitz, Kremnetzstein. Wchodziła w skład włości łańcuckiej, utworzonej po 1340 roku tj. po przyłączeniu Rusi do Korony Polskiej przez Kazimierza Wielkiego. Pierwszym właścicielem wsi (a także włości łańcuckiej) był Otton z Pilczy herbu Topór generalny starosta ziemi ruskiej i wojewoda sandomierski, zmarły w 1381 roku. Po jego śmierci dobra odziedziczyła córka Elżbieta, trzecia żona króla Władysława Jagiełły, wdowa po Leliwicie Wincentym Granowskim. Z tego okresu - maj 1384 - pochodzi pierwsza wzmianka o wsi Krzemienica. Po Elżbiecie (zm.1420) dobra przeszły na Jana Pileckiego i Elżbietę księżnę opolską. W 1476 roku dobra dzierżył młodszy syn Otton (zm.1504) podkomorzy lubelski a następnym dziedzicem był najmłodszy syn Ottona – Stanisław. Po przedwczesnej śmierci Stanisława w 1523 roku włość łańcucką odziedziczył brat Mikołaj (zm.1550), który był jednocześnie właścicielem Tyczyna. Po nim włości przeszły na Krzysztofa (zm.1568), od niego otrzymał Łańcut (z okolicznymi wsiami) syn, również Krzysztof (zm. 1596) żonaty z Anną z Sienna. Kolejnymi właścicielami wsi zostali Stadniccy a po nich od 1629 roku Lubomirscy. Na przełomie XVII i XVIII wieku Krzemienica przypadła rzeszowskiej linii Lubomirskich wywodzącej się od Hieronima Augustyna Lubomirskiego. Kolejnym właścicielem od 1726 roku został jego syn Jerzy Ignacy. W 1745 roku Krzemienicę przejął Antoni Lubomirski (zm.1782) a następnie jego brat Stanisław z żoną Elżbietą (Izabelą) z Czartoryskich. Ostatnimi „feudalnymi” właścicielami wsi byli Potoccy z Łańcuta, spadkobiercy księżny Elżbiety. Warto zaznaczyć, że w XVIII wieku dziedzice Krzemienicy nie gospodarowali osobiście. Dzierżawcami wsi byli między innymi: Stanisław Pili plenipotent Lubomirskich z Rzeszowa, Kiciejscy, Bobrownicy i Białogłowscy.

Według tradycji pierwszymi mieszkańcami Krzemienicy mieli być górnicy z węgierskiej miejscowości Kremnita oraz osadnicy niemieccy. Poświadcza o tym XV wieczna „Księga ławnicza wsi Krzemienica”, która została spisana w języku staroniemieckim. W 1589 roku było w Krzemienicy 30 łanów uprawnych, 18 zagrodników, 6 komorników z bydłem oraz 17 rzemieślników. Spis poborowy z 1626 roku odnotowuje takie same kategorie gospodarzy. Natomiast kolejny spis z 1651 roku wymienia niezmienną liczbę zagrodników i komorników oraz 16 rzemieślników. W 1672 roku Krzemienica liczyła 58 domostw. Z kolei w roku 1817 liczba ludności wsi wzrosła do 487 osób. Pod koniec XIX wieku liczba ludności uległa podwojeniu i wynosiła 1055 osób.

Parafia wymieniona po raz pierwszy w cytowanym dokumencie kardynała - legata Dymitra (Demetriusa). W 1450 roku notowany pleban Maciej. Kościół wzmiankowany w 1476 roku. Drugi fundowany w 1492 przez Ottona Pileckiego. Około połowy XVI wieku zamieniony na zbór protestancki przez Pileckich, zwrócony katolikom w 1627 roku. Zniszczony częściowo pożarem w 1750 roku, odbudowany w pierwotnym kształcie kosztem księdza proboszcza Józefa Napiórkowskiego, komisarza Lubomirskich Szwarczewskiego i parafian m.in. Sebastiana Kramarza. Konsekrowany w 1754 roku: wówczas poszerzono zakrystię, dobudowano kruchtę od

północy i przedsiemek od zachodu, wydzielono trzy nawy w korpusie. Remontowany w latach 1827, 1959, 1980 i 1999. Wokół kościoła ogrodzenie (1827), dzwonnica (ok.1750) oraz kostnica (1827). Na północ od zespołu kościelnego, po przeciwnej stronie drogi znajdował się folwark plebański. Pod koniec XVIII wieku na uposażenie parafii składało się 118 morgi i 830 sążni pola.

Folwark pański w Krzemienicy znajdował się na wprost traktu do Łańcuta. W połowie XIX wieku składał się z 12 budynków. Ponadto przy granicy ze Strażowem znajdowało się gospodarstwo pomocnicze (owczarnie). W latach 1835-38 została wybudowana owczarnia według planów J. Tokarskiego. Dalsze prace budowlane prowadzono na folwarku w 4 ćw. XIX wieku. Wybudowano wtedy stajnię, stodołę, kapliczkę. W latach 90-tych XIX wieku areal folwarku był następujący: obszar większy 719 morgów pola, a mniejszy 2048 morgów. Drugi folwark był usytuowany na tzw. Woli Krzemienickiej. Było to dawne gospodarstwo dominikanów z Łańcuta, które uposażył w 1633 roku Stanisław Lubomirski. Jego obszar wynosił 104 ha pól. Po kasacji zakonu folwark przejął Państwowy Fundusz Religijny, od którego w 1837 roku odkupili go Potoccy. Bezpośrednio po zakupie folwarku z inicjatywy nowych właścicieli wzniesiono w latach 1837-39 nowe zabudowania: kancelarię z mieszkaniem administratora, owczarnię oraz szopę.

W Krzemienicy funkcjonowała także gorzelnia, która była notowana w spisie poborowym z 1589 roku. Wiadomo także, że gorzelnię zbudowali Potoccy. W zachodniej części wsi znajdowały się dwie bażantarnie, przy których wzniesiono gajówki. Natomiast przy C.K. gościńcu w latach 1835-37 wybudowano pańską austerię ze stajnią. Ponadto na tzw. Kolonii koło Krzemienicy Potoccy wybudowali 3 murowane domy.

XVII i XVIII wieczne spisy poborowe odnotowują, że w Krzemienicy znajdował się zawsze co najmniej 1 młyn. W 1589 roku był to młyn o dwóch kołach. Z kolei w 1626 roku wymieniono taki sam młyn oraz młyn „korzecznik”. Później brak wzmianek o młynach. Dopiero około 1900 roku Mikołaj Nycz wybudował młyn wodny, który zmodernizowano w następnych latach (zainstalowano maszynę parową). We wsi wybudowano także dwie szkoły (1899, 1912) oraz budynki kolejowe: stację i dom dróżnika (pocz. XX w.). Na wprost kościoła znajdował się szpital dla ubogich fundacji Teodora Lubomirskiego. Przetrwał on do 1944 roku. Wśród budynków publicznych należy wymienić także karczmy - w XIX wieku zbudowano tutaj dwie drewniane arendy natomiast po 1900 roku funkcjonowały już trzy murowane karczmy.

Największymi inwestycjami po wojnie były: budowa nowej szkoły (na terenie folwarku) oraz budowa nowego kościoła parafialnego w 1975 roku (stary p.w. św. Jakuba Starszego przemianowano na filialny). Rozbudowano także dom ludowy, natomiast na terenie dawnego folwarku poddominikańskiego założono filię Instytutu Sadowniczego z Albigowej.

Medynia Głogowska, Medynia Łańcucka

Poprzednie nazwy miejscowości: Stanin Maior, Stanin Minor, Stadnik Wielki, Stadnik Mały. Osady założone na początku XVII wieku przez ówczesnego właściciela dóbr łańcuckich Stanisława Stadnickiego. Po raz pierwszy wymienione w wykazie dóbr Stadnickich w 1607 roku. Majętność ta obejmowała miasto Łańcut i 11 wsi: Żołynię, Białostrzegi, Wolę Bliższą, Jordanowską, Głuchów, Czarną, Wolę Dalszą, Świętosławska, Krzemienicę, Soninę, Stanin Maior et Trembosia (Medynia Głogowska), Stanin Minor (Medynia Łańcucka). Kolejnymi właścicielami zostali Lubomirscy. Po śmierci Stanisława Lubomirskiego (1649) Medynia Głogowska weszła w skład dóbr Lubomirskich z Rzeszowa. Kolejno właścicielami wsi byli: Hieronim Augustyn (zm.1667), Aleksander Jakub (zm.1732), Jerzy Ignacy (zm.1753). Pod koniec XVIII wieku Medynia Głogowska dostała się w posiadanie rodzin Grocholskich i Zbyszewskich. W połowie XIX wieku jako właściciele notowani Urszula Grocholska i Wiktor Zbyszewski. Następnie właścicielem został niejaki Kokiart (1863-68), który odsprzedał majątek hrabinie Grabińskiej. Kolejnymi właścicielami byli Gockertowie z Mielca (aptekarze), a następnie rodzina Jahlów z Węglisk. W 1897 roku nowymi posesorami zostały rodziny Żardeckich i Cetnarskich z Łańcuta. Byli oni ostatnimi właścicielami majątku, który rozparcelowano w 1904 roku. Natomiast Medynia Łańcucka wchodziła w skład włości łańcuckiej.

Medynia Głogowska i Łańcucka były niewielkimi osadami. Zostały doszczętnie zniszczone podczas walk Łukasza Opalińskiego ze Stanisławem Stadnickim. Zniszczenia były tak wielkie, że w 1650 roku wsie ponownie lokowano. Sprowadzono wtedy ludność z Bratkowic. XVII i XVIII wieczne rejestry poborowe nie dostarczają szczegółowych danych na temat zaludnienia wsi. Wiadomo tylko, że w 1663 roku były zasiedlone zagrodnikami na nie wymierzonych jeszcze

rolach, którzy trudnili się rzemiosłem leśnym. Medynia Głogowska płaciła wtedy 4 zł i 12 gr podatku, a Łańcucka 2 zł i 15 gr. W 1808 roku w Medyni Łańcuckiej było 212 domów (1212 mieszkańców). Natomiast pod koniec XIX wieku w obu miejscowościach (wraz z Węgliskami) liczba ludności wynosiła 3374 osoby. Obie osady były znane z wyrobów garncarskich. Znanymi garncarzami byli: Jan Gęsior, Władysława Prucnal, Stefan Głowiak. Przemysł garncarski rozwijał się najlepiej w latach 50-tych i 60-tych XX wieku, kiedy to tworzyło ponad 100 rzemieślników.

Parafia uposażona w 1725 roku przez Lubomirskich. Wzniesiono wtedy drewniany kościół, który spłonął w 1872 roku. Drugi, także drewniany, wybudowano dziesięć lat później. Spalił się podczas działań wojennych w 1944 roku. Obecny kościół murowany wzniesiono w latach 1958-59 według projektu architekta krakowskiego Józefa Budziłło. Obok kościoła znajdowały się obszerne zabudowania plebańskie (plebania, wikarówka, budynki gospodarcze). Pod koniec XVIII wieku na uposażenie parafii składały się 43 morgi i 1039 sążni pól.

Folwark znajdował się w Medyni Głogowskiej. Z analizy mapy katastralnej wynika, że składał się z: rządówki, 8 budynków gospodarczych, założenia ogrodowego oraz 2 stawów. Natomiast w Medyni Łańcuckiej wybudowano gajówkę. W obu wsiach funkcjonowały 3 karczmy. Dwa takie obiekty wybudowano w Medyni Głogowskiej, a jeden w Medyni Łańcuckiej. W 1894 roku w Medyni Głogowskiej uruchomiono pierwszą szkołę (w budynku murowanej karczmy). W tym samym okresie wybudowano także pocztę. W latach 1957-58 nastąpiła elektryfikacja wsi. W obu miejscowościach wybudowano nowe budynki szkolne.

Pogwizdów

Pogwizdów początkowo był przysiółkiem Wólki Łukawskiej. Miejscowość ta wchodziła w skład dóbr łąckich. Na początku XVII wieku dobra te należały do Anny z Pileckich, żony Łukasza Opalińskiego (primo voto Krzysztofa Kostki). Po śmierci Anny (1631) majątność przejął książę Dominik Ostrogski - Zasławski, a następnie (po 1640) Stanisław Lubomirski, żonaty z Zofią Ostrogską. Po podziale schedy Stanisława Lubomirskiego dobra łąckie przypadły najstarszemu przedstawicielowi linii Lubomirskich- Aleksandrowi Michałowi hrabiemu na Wiśniczu. Po nim kolejno Łąka należała do Józefa Karola (zm.1702) i Józefa (zm.1720). Po bezpotomnej śmierci Józefa Lubomirskiego klucz łącki odziedziczyła jego siostra Józefina Maria zamężna z księciem Pawłem Karolem Sanguszką. Następnie dobra przejął ich syn Janusz Aleksander. Bezdzienny Sanguszko w 1781 roku dobra łąckie sprzedał Aleksandrowi Morskiemu. Przed 1801 rokiem schedę odziedziczył syn Morskiego Ignacy (zm.1819). Po jego śmierci nową dziedziczką została Zofia z Potockich. Nowa posesjonatka w 1835 roku sprzedała część dóbr łąckich (Łąkę, Palikówkę, Łukawiec, Terliczkę, Pogwizdów) hrabiom Potockim z Łańcuta, którzy byli właścicielami wsi do czasów parcelacji.

Pogwizdów był niewielką osadą. Nie występował samodzielnie w spisach poborowych. Pod koniec XIX wieku wieś liczyła 659 mieszkańców, w tym 8 Żydów (razem 123 domy). Pogwizdów należy do parafii w Medyni Głogowskiej.

Folwark znajdował się w północno - zachodniej części wsi na tzw. Zofijówce. Zachowały się szczegółowe dane na temat budowy folwarku przez ordynatów Potockich. Ostatni właściciele Pogwizdowa zbudowali folwark w latach 1841-46. W roku 1841 zaczęto budować spichlerz, rok później wybudowano stodołę oraz domek dla karbowego z parzelnią sieczki a w 1846 roku budynek czeladny oraz domek dla owczarza. Obok tych budynków na folwarku znajdowały się stajnia, owczarnia oraz dwa stawy. Folwark rozparcelowano w 1914 roku. Na północ od wyżej wymienionych zabudowań w latach 1835-36 wybudowano leśnictwo z zabudowaniami gospodarczymi. Ponadto w Pogwizdowie były dwie gajówki.

W połowie XIX wieku były aż cztery karczmy i jeden zajazd. Dwie z nich znamy z nazwy- były to tzw. „Arenda” i „Hulanka”. Natomiast zajazd znajdował się w przysiółku Cisowiec. Pod koniec XIX wieku funkcjonowały tylko dwie karczmy. Ponadto w tym okresie uruchomiono cegielnię. W 1932 roku wybudowano szkołę.

Wola Mała

Poprzednie nazwy miejscowości Wola Jordanowska (Jordanowa), Wola Bliższa. Wieś założona przed 1450 rokiem przez Pileckich ówczesnych właścicieli dóbr łańcuckich. Pierwsza pewna

wzmianka o wsi pochodzi z 1450 roku, kiedy to Jordanowa Wola została wymieniona w składzie dóbr Jana Pileckiego (obok miasta Łańcuta i wsi Markowa Wola, Kraczkowa, Albigowa, Krzemienica, Wysoka, Sonina, Sietesz, Kosina, Świątosławowa Wola, Gać, Rogóźno, Głuchów, Malawa, Handzlówka i Husów). Wola Mała nieustannie wchodziła w skład dóbr łańcuckich. Tak więc po Pileckich właścicielami wsi byli Stadniccy, następnie Lubomirscy, a po nich Potoccy.

Wola Małą należy do parafii w Łańcucie (Podzwierzyniec). Istnieje tutaj tylko kaplica (z domem zakonnym) obsługiwana przez Służebniczki NMP Starowiejskie. Kaplicę i dom zakonny ufundowała Maria Pelc.

Wola Mała była niewielką wsią, często pomijaną w spisach poborowych. Według spisu z 1626 roku w Jordanowej Woli było 9 łańców uprawnych. Zamieszkiwało tu 2 zagrodników, 2 komorników z bydłem oraz 1 bez bydła. W inwentarzu dóbr łańcuckich z 1772 roku we wsi naliczono 35 domów, natomiast w 1817 roku liczba ludności wynosiła 181 osób.

Folwark w Woli Małej znajdował się po zachodniej stronie traktu na Leżajsk. Składał się z kilkunastu budynków i był systematycznie rozbudowywany i modernizowany przez cały XIX wiek. W latach trzydziestych wybudowano owczarnię, stajnię, młocarnię konną i spichlerz, w roku 1841 rozpoczęto budować mieszkania folwarczne, z kolei w latach 60-tych wzniesiono stodołę (nową) oraz kolejną owczarnię. Ponadto znajdowała się tutaj kancelaria z mieszkaniem administratora i szereg budynków pomocniczych. Natomiast na tzw. Zarzeczcu wybudowano gospodarstwo pomocnicze złożone z kilku drewnianych budynków. Około 1900 roku areał folwarku wynosił 542 morgi 405 sążni pól.

W Woli Małej nie było wiele budynków publicznych. Jednym z nich była karczma. Najważniejszą inwestycją po II wojnie światowej była budowa szkoły podstawowej.

Zalesie

Osada założona w II połowie XVIII wieku pod nazwą Nowa Wieś przez ówczesnych właścicieli dóbr łańcuckich Stanisława Lubomirskiego i jego żonę Elżbietę (Izabelę) z Czartoryskich. Po śmierci Elżbiety (zm.1816). dobra odziedziczyli jej wnukowie Alfred i Artur Potoccy. W dobrach Potockich wieś pozostała do 1944 roku.

Według tradycji pierwszymi mieszkańcami Zalesia (Nowej Wsi) miało być 18 rodzin sprowadzonych z dóbr Lubomirskiej - Kołomyji. W 1772 roku w Zalesiu było 20 gospodarstw, a w 1817 roku wieś liczyła 221 mieszkańców. Natomiast pod koniec XIX wieku liczba ludności wzrosła do 480 osób, a domostw było 91. Wieś znana z wyrobów garncarskich. Garncarstwo rozpowszechniły 3 rodziny Jurków, które księżna sprowadziła ze wspomnianej Kołomyji. Jurkowie zbudowali pierwsze piece do wypalania gliny. Wiadomo, że niejaki Jurek wykonywał wazy do zamku w Łańcucie według wzorów dostarczonych przez Elżbietę Lubomirską. Obecnie piec garncarski znajduje się w zagrodzie nr 58 Bolesława Panka.

Zalesie należy do parafii w Medyni Głogowskiej. W Zalesiu nie było folwarku. Potoccy zbudowali tutaj leśniczówkę oraz dwie gajówki. Ponadto w lesie, przy granicy z Węgliskami, z inicjatywy Romana Potockiego na wyspie na jednym ze śródleśnych stawów zbudowano altanę, do której prowadził zwodzony mostek. Na cześć księżnej miejsce to nazwano „Izabelin”. W Zalesiu funkcjonowała jedna karczma (drewniana - przy drodze do Medyni Głogowskiej). W 1910 roku wzniesiono murowaną szkołę. Największą inwestycją w okresie powojennym była budowa nowej szkoły podstawowej (wraz z przedszkolem).

2.2.3. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE

Na terenie Gminy Czarna do 2000 roku zewidencjonowano 74 stanowiska archeologiczne. W zestawieniu numery porządkowe stanowisk archeologicznych odpowiadają wyłącznie numerom na rysunku STUDIUM, natomiast z dokumentacją zawartą w zbiorach konserwatorskich i archiwach placówek archeologicznych zgadzają się numery o podane w obrębie poszczególnych miejscowości i arkuszy map AZP (Archeologiczne Zdjęcie Polski). Spis stanowisk został opracowany w oparciu o dokumentację z badań powierzchniowych

prowadzonych w ramach ogólnopolskiego programu AZP Omawiany teren wchodzi w skład 6 obszarów AZP (100-77, 101-77, 100-78, 101-78, 102-78, 103-78), na których w latach 1982 – 1995 zostały przeprowadzone archeologiczne badania powierzchniowe. W 1999 roku na zlecenie Agencji Budowy Autostrad zostały przeprowadzone archeologiczne badania sondażowe na stanowiskach zarejestrowanych w Woli Małej.

Pierwsze ślady działalności człowieka zarejestrowane na terenie woj. podkarpackiego pochodzą z paleolitu schyłkowego. Okres ten związany z końcem epoki lodowcowej. Na przełomie IX i VIII tysiąclecia kończy się epoka lodowcowa, klimat ulega ociepleniu, tundra przeradza się stopniowo w lasy iglaste i liściaste ciepłolubne. W gospodarce człowieka dominującą rolę zaczyna odgrywać myślistwo, rybołówstwo i zbieractwo. Obozowiska zakładane są na suchych wydmach piaszczystych z charakterystycznymi domostwami o konstrukcji szalasej. Stanowiska z okresu paleolitu i mezolitu występują pojedynczo. Należy tutaj wspomnieć o licznych stanowiskach datowanych ogólnie na epokę kamienia, zlokalizowanych w Czarnej nr: 4, 10, 19; w Krzemienicy nr: 7, 8, 10, 11, 13, 15, 16, 18, 20, 25; w Medyni Głogowskiej nr: 2, 4; w Medyni Łańcuckiej nr: 1; w Pogwizdowie nr: 1, 4, 7, 8, 9, 10 i Zalesiu nr 1.

Kolejną epoką związaną z umiejętnością uprawy roli i hodowli zwierząt domowych jest młodsza epoka kamienia - neolit, datowana w przedziale chronologicznym 5800/5600 - 2400/2300 lat p.n.e. Neolityzacja naszych ziem dokonywała się dzięki przybyciu grup ludności zza Karpat i rozpowszechnieniu nowych umiejętności tj. produkcji naczyń glinianych, tkactwa plecionkarstwa, zastosowaniu nowych metod uprawy roli a także nowych technik w krzemieniarnictwie. Z terenu Gminy Czarna pochodzi 7 stanowisk datowanych na okres neolitu, w tym dla 5 stanowisk została określona dokładniejsza chronologia. Są to zarówno rozległe osady wielokulturowe jak i pojedyncze ślady osadnicze, zlokalizowane w miejscach dogodnych dla osadnictwa. Stanowiska te charakteryzują się występowaniem po raz pierwszy materiału ceramicznego na powierzchni terenu.

Pierwszą wyraźnie wyodrębniającą się kulturą młodszej epoki kamienia jest kultura ceramiki wstęgowej rytej, której materiały wystąpiły w Czarnej st. 1 i st. 2, oraz w Krzemienicy st. 3 i st. 6. Ludność kultury ceramiki wstęgowej rytej, lokalizowała swoje osady na niższych partiach stoków dolinnych lub brzegach wysoczyzn. Zamieszkiwano wówczas w naziemnych, dużych, prostokątnych i trapezowatych domostwach o konstrukcji słupowej. Na niektórych osadach spotyka się pozostałości po tzw. długich domach, których długość dochodziła do kilkudziesięciu metrów. Ludność tej kultury utrzymywała dalekosiężne kontakty handlowe, sprowadzając surowiec krzemienisty z oddalonych o ponad 2000 km wschodni.

Pierwszą kulturą epoki brązu, której materiały wystąpiły na terenie Gminy Czarna jest kultura trzciniecka datowana w przedziale chronologicznym od XVI do XIII wieku p.n.e. Reprezentowana jest tutaj na 3 stanowiskach archeologicznych: w Czarnej st. 2, oraz w Krzemienicy st. 2 i st. 6. Są to przeważnie osady wielokulturowe o dużej wartości poznawczej i zróżnicowanym charakterze kulturowym. Ludność kultury trzcinieckiej prowadzi osiadły tryb życia, a dominującą rolę w tym okresie zaczynają odgrywać zajęcia rolnicze.

Z miejscowych tradycji trzcinieckich wyrosła grupa tarnobrzeska kultury łużyckiej, datowana na późny okres epoki brązu, tj. XII-VIII / VII w. p.n.e. i wczesną epokę żelaza VII-IV w. p.n.e. Proces jej genezy wiąże się ona z rozpowszechnieniem ciepłolubnego obrządku pogrzebowego, wywodzącego się z kręgu kultur popielnicowych na terenie Europy Środkowej. Z terenu Gminy Czarna mamy 31 stanowisk zaliczanych do grupy tarnobrzeskiej: w Czarnej st. 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, w Dąbrówkach st. 1, w Krzemienicy st. 1, 2, 9, 21, 23, w Pogwizdowie st. 1, 2, 4, 5, 6, i w Woli Małej st. 1, 2, 4, 6. Są to, głównie osady i ślady osadnicze o dużej i średniej wartości poznawczej, rejestrowane na stanowiskach o powierzchni od 0, 5 do 15 hektarów.

W pierwszych czterech wiekach naszej ery rozwija się kultura przeworska. Zaznacza się silne oddziaływanie kultury prowincjonalno – rzymskiej i dochodzi do kontaktów handlowych z cesarstwem rzymskim. Jest to okres rozwoju wymiany handlowej i intensywnego wzrostu gospodarczego. Dzięki zastosowaniu żelaza do produkcji narzędzi rolniczych następuje znaczny postęp w tej dziedzinie gospodarki. Upowszechnia się wówczas ceramika toczona na kole garncarskim, oraz następuje rozwój wytwórczości narzędzi i broni z żelaza. Z terenu Gminy Czarna mamy 8 stanowisk: w Czarnej st. 4, 7, 11, 12, 13, w Krzemienicy st. 27, Pogwizdowie st. 2, oraz w Woli Małej st. 6.

Schyłek omawianego okresu IV-V w. n.e., to okres migracji ludności na obszarze Europy Środkowej, która objęła również ziemie polskie. Pod koniec V wieku naszej ery na terenie Polski południowo- wschodniej pojawia się kultura wczesnosłowiańska. Zaczyna się nowy okres wczesnego średniowiecza, który trwa do końca XIII wieku. Na przełomie VII / VIII wieku powstają pierwsze ugrupowania plemienne, a w X wieku tworzą się pierwsze ugrupowania państwowe. Na omawianym terenie zewidencjonowano 13 stanowisk archeologicznych datowanych na okres średniowiecza, zlokalizowanych w Dąbrówkach st. 2, 3, Krzemienicy st. 13, 17, 19, 22, 24, 26, 27, 30 w Medyni Głogowskiej st. 4, 5, i Pogwizdowie st. 5.

Ostatnią grupę 14 stanowisk stanowią stanowiska o chronologii pradziejowej nieokreślonej, zarejestrowanych na całym omawianym terenie. Na stanowiskach tych występują przeważnie mało charakterystyczne fragmenty ceramiki, co utrudnia przypisanie jej do właściwej epoki, czy kultury archeologicznej.

SPIS STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH Z TERENU GMINY CZARNA

Lp.	Położenie i nr stanowiska	AZP	Rodzaj stanowiska	Okres	Nr działek
1	Czarna 1	101-78/1	Osada	KCWR KŁ	900/4, 901/3, 902/2, 910/2, 912/2, 913/2, 914/2, 917/2, 915/4, 918/2,
2	Czarna 2	102-78/35	Ślad osadn. Osada	KCWR KT, KŁ	1014, 1015, 1016, 1020, 1022, 1023, 1024,
3	Czarna 3	102-78/36	Punkt osadn.	KŁ	1508/1, 1504/2, 1504/4,
4	Czarna 4	101-78/2	Ślad osadn.	EK	
5	Czarna 5	101-78/7	Ślad osadn.	KŁ	1877, 1875,
6	Czarna 6	101-78/8	Osada	KŁ	152/1, 153/1, 185, 190/1, 192/3, 193/5, 204/1, 215/1, 221/3, 220/2, 222/1, 233/1
7	Czarna 7	101-78/9	Osada	KŁ, KP	981,
8	Czarna 9	101-78/11	Osada Osada	KŁ KP	849, 873/1,874/5, 874/3, 875/1, 888/3,
9	Czarna 10	101-78/12	Ślad osadn.	EK	691/1
10	Czarna 11	101-78/13	Osada	KŁ	576/1
11	Czarna 12	101-78/14	Osada	KP	560/1
12	Czarna 13	101-78/15	Ślad osadn.	KP	695, 694/11
13	Czarna 14	101-78/16	Osada	KŁ	483, 482/1,
14	Czarna 15	101-78/17	Osada	KŁ	886/7/8, 887/1,893/1, 894/1, 895/1, 896/1,897/1, 899/1, 918/1, 900/15/17,
15	Czarna 16	101-78/18	Ślad osadn.	KŁ	343, 344,
16	Czarna 17	101-78/19	Ślad osadn.	KŁ	960/3,
17	Czarna 18	101-78/20			
18	Czarna 19	101-78/21	Ślad osadn. Osada	EK KŁ	338/1/2, 339-341, 343/1, 345, 346/1, 347/1, 348, 352/1/2, 354/3, 355/6, 356/5, 357, 358/1/2, 359/1
19	Czarna 20	101-78/22	Ślad osadn.	KŁ	370
20	Dąbrówki 1	101-78/3	Osada	KŁ	296, 563/1, 567/1, 568/2, 577/2, 1304,
Lp.	Położenie i nr stanowiska	AZP	Rodzaj stanowiska	Okres	Nr działek
21	Dąbrówki 2	101-78/23	Ślad osadn.	WŚ	155,
22	Dąbrówki 3	101-78/24	Ślad osadn.	WS	138,
23	Krzemienica 1	102-78/19	Punkt osadn.	KŁ	2498/1, 2509/2,
24	Krzemienica 2	102-78/20	Punkt osadn. Osada	KT K	842/31, 842/32, 842/72, 842/78,
25	Krzemienica 3	102-78/21	Punkt osadn.	KCWR, KŁ	642/1/2,
26	Krzemienica 4	102-78/22	Punkt osadn.	KP	636, 637,
27	Krzemienica 5	102-78/23	Ślad osadn.	KN	2227

28	Krzemienica 6	102-78/24	Punkt osadn.	KCWR, KT	1713/1, 1713/2
29	Krzemienica 7	102-78/25	Ślad osadn.	EK	2070,
30	Krzemienica 8	102-78/26	Ślad osadn.	EK	1254,
31	Krzemienica 9	102-78/27	Punkt osadn.	KŁ	1113, 1114, 1115,
32	Krzemienica 10	102-78/28	Ślad osadn.	EK	1180,
33	Krzemienica 11	103-78/57	Ślad osadn.	EK	2774
34	Krzemienica 12	103-78/58	Ślad osadn.	KN	2948, 2949/1,2950,
35	Krzemienica 13	103-78/59	Ślad osadn.	MEK, OŚ	2982/3,
36	Krzemienica 14	103-78/60	Osada	KN	2907/8,
37	Krzemienica 15	103-78/61	Ślad osadn.	EK	2895/1, 2896,
38	Krzemienica 16	103-78/62	Ślad osadn.	EK, WEB	3421/1,
39	Krzemienica 17	103-78/63	Osada	KN	3421/1,
40	Krzemienica 18	103-78/64	Ślad osadn.	EK, WEB	3421/1,
41	Krzemienica 19	103-78/65	Ślad osadn.	OŚ	3439/4,
42	Krzemienica 20	103-78/66	Ślad osadn.	EK, WEB	3439/4,
43	Krzemienica 21	103-78/67	Ślad osadn.	KŁ	2784-85,
44	Krzemienica 22	103-78/68	Osada Ślad osadn.	KN OŚ	2226, 2224,
45	Krzemienica 23	103-78/69	Ślad osadn.	KŁ	
46	Krzemienica 24	103-78/70	Ślad osadn.	OŚ	2128, 2139,
47	Krzemienica 25	103-78/71	Ślad osadn.	EK, WEB	2052/1
48	Krzemienica 26	103-78/72	Ślad osadn.	OŚ	1721
49	Krzemienica 27	103-78/73	Osada Ślad osadn.	KN KP, OŚ	1722, 1723/1-2, 1724, 1984
50	Krzemienica 28	103-78/74	Ślad osadn.	KN	2521, 2523-34, 2537/3, 2538-39, 2541/1, 2542/3
51	Krzemienica 29	103-78/111	Ślad osadn.	KN	3302/3
52	Krzemienica 30	103-78/112	Osada Ślad osadn.	KN OŚ	3333/1
53	Medynia Głogowska 1	101-77/3	Ślad osadn.	KCSz	
54	Medynia Głogowska 2	101-78/25	Obozowisko	EK	2494
55	Medynia Głogowska 3	100-77/10	Osada	XVIII w.	1017, 1018, 1016
56	Medynia Głogowska 4	100-77/11	Osada	PŚ	738, 748
57	Medynia Głogowska 5	100-77/12	Ślad osadn.	OŚ	734
58	Medynia Głogowska 6	100-78/6	Ślad osadn.	WEB	194
59	Medynia Łańcucka 1	101-77/10	Ślad osadn.	EK	260/1, 259
60	Pogwizdów 1	101-77/11	Ślad osadn. Cmentarz	EK, KŁ	2087/1, 2087/2
61	Pogwizdów 2	101-77/12	Osada	KŁ KP, KN	1888, 1887/2, 1887/1, 1886, 1884, 1883, 1894, 1895,
62	Pogwizdów 3	101-77/13	Ślad osadn.	WEB, KN	2006, 1980,
63	Pogwizdów 4	101-77/14	Ślad osadn.	EK, KŁ	1971, 1974, 1975,
Lp.	Położenie i nr stanowiska	AZP	Rodzaj stanowiska	Okres	Nr działek
64	Pogwizdów 5	101-77/15	Ślad osadn. Osada	EK KŁ PŚ	1786, 1785, 1799, 1800, 1801, 1802, 1803, 1799, 1780, 1782, 1783, 1772, 1771, 1770,
65	Pogwizdów 6	101-77/16	Osada	KŁ	1816/2, 1816/1, 1814, 1813, 1812
66	Pogwizdów 7	100-77/13	Ślad osadn.	EK	253
67	Pogwizdów 8	100-77/14	Ślad osadn.	EK	420
68	Pogwizdów 9	100-77/15	Kurhan	EK	10

69	Pogwizdów 10	100-77/16	Ślad osadn.	EK	788/1,
70	Wola Mała 1	102-78/1	Osada	MEK, KŁ	341
71	Wola Mała 2	102-78/2	Punkt osadn.	KŁ	328
72	Wola Mała 4	102-78/4	Punkt osadn.	KŁ	769-771
73	Wola Mała 6	102-78/32	Ślad osadn.	KŁ	660
74	Zalesie 1	101-78/6	Ślad osadn.	EK	628/2

Wykaz skrótów :

KCWR –	Kultura ceramiki wstęgowej rytej
KCSz	kultura ceramiki sznurowej
AZP –	Archeologiczne Zdjęcie Polski
EK	Epoka kamienia
MEK	Młodsza epoka kamienia
WEB	wczesna epoka brązu
KŁ	Kultura łużycka
KN	kultura nieokreślona
K	Kultura przeworska
K.T	Kultura trzciniecka
OŚ	okres średniowiecza
PŚ	późne średniowiecze

2.2.4. CHARAKTERYSTYKA UKŁADÓW RURALISTYCZNYCH I STAN ICH ZACHOWANIA

Większość wsi należących do Gminy Czarna to osady leśne lokowane w okresie XVI – XVII wieku (Czarna, Dąbrówki, Medynia Głogowska i Łańcucka, Pogwizdów). Posiadają przeważnie nieregularne rozplanowanie ograniczone zasięgiem obszarów leśnych. Układy przestrzenne wsi są bardzo różnorodne. Przeważnie to typowe ulicówki biegnące na osi północ – południe (Czarna, przysiółek Czarnej Podbór, Krzemienica, Medynia Głogowska i Łańcucka, Pogwizdów, Zalesie) oraz na osi wschód – zachód (Dąbrówki, Wola Mała, przysiółki Czarnej: Kołki, Zawodzie, Skotnik). Wsie takie zwane są ulicówkami. Z czasem zabudowa zagęszczała się oraz powstawała przy drogach bocznych, zagumiennych, tworząc wielodrożnice. Na terenie gminy typowymi wsiami wielodrożnymi są Krzemienica i Czarna.

Najstarszą z miejscowości gminy jest Krzemienica lokowana w XIV wieku (w okresie intensywnego osadnictwa na prawie niemieckim), posiada regularne rozplanowanie pól i terenów zabudowanych. Pierwotny układ wsi północ – południe, wzdłuż potoku z licznymi dopływami, z zabudową po wschodniej stronie drogi. Z czasem po zach. stronie potoku powstały drogi zagumienne tworząc układ wielodrożny. W centralnej części wsi znajduje się kościół i zespół dworski. Zabudowa Krzemienicy jest zwarta. Budynki mieszkalne przeważnie zwrócone kalenicą do drogi, budynki gospodarcze szczytem. Zagrody przeważnie złożone z 2 budynków bywają jednak 3 i 5 budynkowe. Znakomicie zachował się do dnia dzisiejszego symetryczny układ łąnowy pól z drogami polnymi wzdłuż łąnów. Widoczny jest łąn dworski i plebański. Zachował się również historyczny układ dróg z widocznym przebiegiem traktu miejskiego.

Wieś Wola Mała powstała w I poł. XV wieku przy trakcie na Leżajsk. Rozplanowana na osi wschód – zachód w dorzeczu Wisłoka. Najstarsza zabudowa znajduje się po obu stronach drogi biegnącej wzdłuż starego Wisłoczyska. W późniejszym okresie (zapewne w XVII w.) powyżej wykształciła się nowa droga równoległa do starej z rzadko rozrzuconą zabudową po obu jej stronach. Zabudowa wsi zwarta, zagrody przeważnie 2 budynkowe. Dobrze zachowany układ łąnowy po północnej stronie drogi. Zespół dworski zlokalizowany jest w zakolu Starego Wisłoczyska po wschodniej stronie drogi na Leżajsk (obecnie Wola Większa).

Miejscowość Czarna powstała w 1562 roku. Rozplanowana jest na osi północ – południe. W XVIII wieku był w Czarnej port rzeczny na Wisłoku. W południowej części wsi zabudowa skupia się w osadach nadrzecznych: Zawodne, Skotnik, Kmiecie. W części północnej są to przysiółki przy granicy obszarów leśnych: Podbórz z okazałym zespołem leśniczówki i Kołki. Zabudowa

przeważnie zwróconą kalenicą do drogi. Zagrody 2 lub 3 budynkowe. Układ łąnowy pół nieregularny, uwarunkowany przebiegiem koryta rzeki. Przysiółek Kołki usytuowany jest na osi wschód – zachód wzdłuż drogi na Dąbrówce i Rakszawę.

Wieś Dąbrówki powstała w 1584 r. jako osada nadrzeczna z przeprawą promową. Rozplanowana jest na osi wschód – zachód wzdłuż koryta Wisłoka, a na północ – południe wzdłuż drogi na Leżajsk. Układ pół nieregularny, uwarunkowany korytem rzeki. W północnej części wsi, na granicy obszarów leśnych powstał w XIX w. zespół leśniczówek późniejszy Zarząd Lasów Ordynacji Potockich.

Miejscowości Pogwizdów, Medynia Głogowska i Łańcucka powstały na początku XVII wieku. Założone są na osi północ – południe, nad potokiem Pogwizdówka. Zabudowa wsi jest zwarta, zlokalizowana pomiędzy dwoma drogami (od zachodu droga nad potokiem Pogwizdówka na Nienadówkę, od wschodu trakt na Sokołów Młp.). Układ łąnowy pół Pogwizdowa skierowany jest na zachód, układ łąnowy Medyni Łańcuckiej i Głogowskiej skierowany jest na wschód. Wszystkie wymienione wsie posiadają jeden kościół zlokalizowany w centralnej części Medyni Głogowskiej przy drodze na Zalesie. Zespół dworski zlokalizowany był w górnej części wsi przy granicy z Trzebosią. Zespół dworski w Pogwizdowie znajdował się w zachodniej części wsi przy granicy ze Stobierną (obecnie tereny zalesione).

Najmłodszą miejscowością Gminy Czarna jest wieś Zalesie założona w II poł. XVIII w. Rozplanowana na osi północ – południe przy zachodniej granicy dużych obszarów leśnych. Zalesie jest typową ulicówką. W XVIII wieku na skrzyżowaniu dróg na Leżajsk i w kierunku Rakszawy znajdował się tu niewielki folwark. W późniejszym okresie leśniczówka i 2 gajówki. Zabudowa mieszkalna usytuowana szczytowo do drogi. Zagrody przeważnie składają się z dwóch budynków. Zachował się regularny układ łąnowy pół rozłożony symetrycznie po obu stronach drogi.

Istotny wpływ na rozplanowanie wsi Gminy Czarna miały zmiany gospodarcze w XIX wieku. Zrezygnowano wówczas z folwarków na słabych glebach i gospodarkę rolną zastąpiono leśną.

SPIS HISTORYCZNYCH UKŁADÓW RURALISTYCZNYCH

Nazwa miejscowości	Układ ruralistyczny	Datowanie	Uwagi
Czarna	Układ przestrzenny wsi	lokacja 1562	
Dąbrówki	Układ przestrzenny wsi	lokacja 1584	
Krzemienica	Układ przestrzenny wsi	lokacja 1342 - 1349- pocz. XX w.	
Medynia Głogowska	Układ przestrzenny wsi	pocz. XVII w.	
Medynia Łańcucka	Układ przestrzenny wsi	pocz. XVII w.	
Pogwizdów	Układ przestrzenny wsi	pocz. XVII w.	niezachowany
Wola Mała	Układ przestrzenny wsi	I poł. XV w.	
Zalesie	Układ przestrzenny wsi	II poł. XVIII w.	

2.2.5. CHARAKTERYSTYKA ZACHOWANEJ ZABUDOWY MUROWANEJ

Zabytkowa zabudowa murowana na terenie Gminy Czarna jest bardzo skromna. Należą do niej kościoły w Czarnej i Medyni Głogowskiej oraz kaplica w Woli Małej. Do ciekawszych przykładów budownictwa murowanego należy zaliczyć zespół budynków dawnej Dyrekcji Lasów Potockich w Dąbrówkach oraz leśniczówkę w Czarnej. W Krzemienicy oprócz zachowanych szczytkowo dwóch założeń folwarcznych, znajduje się kilka zabytkowych obiektów murowanych (szkoły, budynki kolejowe, karczmy, domy mieszkalne). Także w pozostałych miejscowościach zabudowa murowana jest bardzo skromna. We wspomnianych Dąbrówkach zachowały się jeszcze dwa budynki: szkoła oraz dom ludowy, w Pogwizdowie także szkoła (obecnie przedszkole), w Czarnej dwa budynki mieszkalne oraz młyn natomiast w Medyni Głogowskiej piec garncarskie i jeden dom.

Kościół parafialny w Czarnej

Jest to obiekt usytuowany w centrum wsi, na tzw. Podbórze, został wybudowany w latach 1922-26. Murowany z cegły, otynkowany, neogotycki, orientowany. Złożony z prostokątnego korpusu i węższego, zakończonego prosto, jednoprzęsłowego prezbiterium. Fasada zamknięta pseudoschodkowym szczytem, od północy do korpusu dobudowana transeptowa kaplica, przy prezbiterium (także od płn.) zakrystia. Dachy pokryte blachą. Nad korpusem dach dwuspadowy, prezbiterium i kaplica z dachami wielospadowymi, a zakrystia pulpitowym. W kalenicy korpusu wieżyczka na sygnaturkę. Okna zamknięte łukiem ostrym. Wewnątrz wyposażenie neogotyckie.

Kościół parafialny w Medyni Głogowskiej-

Usytuowany na wzgórzu, w centrum wsi, przy drodze do Zalesia. Został wzniesiony w latach 1958-59 według projektu architekta Budziło z Krakowa. Murowany z cegły, otynkowany, trójnawowy, orientowany. Prostokątny korpus zamknięty od wschodu niższym, półkolistym prezbiterium, od zachodu schodkowym, dwukondygnacyjnym szczytem. Przy narożniku północno - zachodnim wysunięta kwadratowa, pięciokondygnacyjna wieża, z prawej strony niewielka, okrągła wieżyczka mieszcząca klatkę schodową na chór. Kruczta w postaci pięciu arkad (4 od zachodu i 1 od południa). Nawy boczne zamknięte transeptowymi kaplicami. Dachy pokryte blachą. Otwory okienne w nawach bocznych i kaplicach smukłe, zamknięte łukiem pełnym, w korpusie okrągłe.

Kaplica i dom Sióstr Służebniczek NMP Starowiejskich w Woli Małej

Kaplica murowana z cegły, otynkowana, orientowana. Do prostokątnego, dwuprzęsłowego korpusu od zachodu dobudowana niższa i węższa kruczta (na planie kwadratu). Dachy dwuspadowe pokryte blachą. Zewnątrz naroża ujęte lizenami, które spięte gzymsem podokapowym arkadkowym. Podobny wystrój otrzymał szczyt korpusu, który zwieńczony dodatkowo sterczyną z krzyżem. Wnętrze korpusu zamknięte sklepieniem kolebkowym, podzielone pilastami. Od południa do kaplicy dobudowany prostopadłe dwutraktowy, parterowy z mieszkalnym poddaszem dom zakonny. Elewacja frontowa zachodnia (pięciosiowa) zaakcentowana dwuosiowym pseudoryzalitem, który zwieńczony trójkątnym szczytem. Naroża oflankowane lizenami. Otwory okienne w profilowanych obramieniach uszakowych z kluczami, ponadto profilowany gzyms wydzielający ściankę kolankową. Dachy dwuspadowe pokryte blachą.

Zespoły folwarczne w Krzemienicy

Pierwszy zespół folwarczny znajduje się w centrum wsi. W otoczeniu mocno zdewastowanego parku, w którym do chwili obecnej rośnie się kilka pomnikowych drzew, zachowały się trzy mocno przebudowane budynki (wzniesione w 4 ćw. XIXw.): stodoła, obora i kuźnia. Budynki założone na planie prostokąta, z dachami dwuspadowymi pokrytymi dachówką.

Drugi zespół folwarczny znajduje się na tzw. Woli Krzemienickiej, przy szosie E 4, był to dawny folwark dominikanów z Łańcuta, który w latach 30-tych XIX wieku wykupili Potoccy. Obecnie na terenie folwarku znajdują się dwa zabytkowe, zupełnie przebudowane obiekty: dawna owczarnia i stodoła.

Obiekty dawnej Dyrekcji Lasów Ordynacji Potockich w Dąbrówkach

W Dąbrówkach znajduje się kilka obiektów dawnej Dyrekcji Lasów Ordynacji Potockich (zob. także zabudowa drewniana). Są to obiekty usytuowane po obu stronach szosy do Leżajska.

Kancelaria i mieszkanie nadleśniczego - wybudowana w 1928 roku w stylu dworcowym, murowana z cegły, otynkowana, założona na planie prostokąta, dwutraktowa. Przy elewacji frontowej (wsch.) portyk wsparty na czterech kolumnach, poprzedzony wachlarzowymi schodami. Przy elewacjach płn. i wsch. wtórne ganki. Wnętrze dwutraktowe, przekształcone. Dachy pokryte dachówką ceramiczną, nad korpusem czterospadowy łamany polski, nad portykiem dwuspadowy.

Gajówka usytuowana na skraju lasu, na zachód od szosy. Wzniesiona około 1900 roku, murowana z cegły, częściowo otynkowana (detal architektoniczny), założona na planie nieregularnym, parterowa, z mieszkalnym poddaszem, dwutraktowa. Przy elewacji frontowej (wsch.) skrajny, jednoosiowy ryzalit, przy elewacji tylnej dwuosiowy. Obok ryzalitu frontowego weranda z treliazem. Dachy wielospadowe (ryzalit z naczółkami) pokryte dachówką. Naroża boniowane, otwory okienne (zamknięte łukiem segmentowym) w obramieniach z kluczami.

Ponadto w skład zespołu wchodzi lodownia. Są to dwa niewielkie obiekty usytuowane na północ od budynku Dyrekcji Lasów. Założone je na planie prostokąta, wymurowane z cegły i odarniowane. Pierwsza z nich dwudzielna, częściowo piętrowa. W ścianie frontowej inicjały „RP” oraz herb Potockich. Druga jednoprzestrzenna przykryta sklepieniem kolebkowym.

Leśniczówka w Czarnej

Usytuowana na skraju lasu, na wschód od drogi do Sokołowa, na tzw. Podbórze. Jest to obiekt murowany, częściowo otynkowany (detal architektoniczny), założony na planie prostokąta, dwutraktowy, parterowy. Dachy wielospadowe pokryte dachówką. Elewacja frontowa (zach.) zaakcentowana portykiem kolumnowym. W szczycie portyku data 1934 oraz gałęzie dębu. Ponadto przy elewacji frontowej i tylnej jednoosiowe, skrajne ryzalite. Naroża opięte pilastrami, profilowane gzymsy wydzielają ściankę kolankową. Otwory w obramieniach uszakowych z kluczami.

Szkoła w Dąbrówkach

Wybudowana w 1909 roku (użytkowana do 1994), założona na planie prostokąta, parterowa, dwutraktowa. Elewacje zaakcentowane podziałem ramowym (pilastry), elewacja frontowa (zach.) - ryzalitem środkowym. Dach czterospadowy pokryty dachówką.

Budynki szkolne w Krzemienicy

Usytuowane obok kościoła filialnego. Są to dwa budynki wybudowane w latach 1899 i 1912. Pierwszy z nich parterowy, dwutraktowy, z podziałem ramowym. Przy elewacji frontowej (płn.) szalowany płycinowo, drewniany ganek, w szczycie którego pierwotnie znajdowała się data 1899. Budynek drugi, dobudowany do poprzedniego od zachodu, piętrowy, dwutraktowy, częściowo otynkowany. Dach dwuspadowy pokryty dachówką.

Szkoła w Pogwizdowie

murowana z cegły, otynkowana, parterowa, dwutraktowa. Od frontu ganek zwieńczony trójkątnym szczytem ze sterczynami. Elewacje opięte lizenami, zwieńczone profilowanym gzymsiem podokapowym. Dach dwuspadowy naczółkowy pokryty blachą.

Dom ludowy w Dąbrówkach

Jest to budynek założony na planie wydłużonego prostokąta, parterowy, dwutraktowy. Elewacja frontowa- wschodnia z dwoma skrajnymi, dwuosiowymi ryzalitami. Dachy dwuspadowe pokryte dachówką.

Młyn elektryczny w Czarnej

Wybudowany w latach 30-tych XX wieku przez budowniczego z Łańcuta Stanisława Rogowskiego. Budynek dwukondygnacyjny, pokryty dachem dwuspadowym i blachą. Podczas powojennych remontów i modernizacji usunięto detal architektoniczny.

Budynki kolejowe w Krzemienicy

Zachowane dwa obiekty wybudowane na pocz. XX wieku: budynek stacyjny oraz dom dróżnika. Założone na planie litery „L”, parterowe, półtoratraktowe. Dachy dwuspadowe pokryte dachówką.

Karczmy w Krzemienicy

Karczma (obecnie dom nr 333). Parterowa z użytkowym poddaszem, założona na planie prostokąta, dwutraktowa Naroża opięte boniowaniem, elewacja frontowa (płn.) pięcioosiowa, zaakcentowana facją, w której data 1911. Otwory w profilowanych obramieniach z gzymsami nadokiennymi. Dachy dwuspadowe pokryte blachą.

Karczma (obecnie sklep). Dobudowana do domu ludowego, parterowa, założona na planie prostokąta, dwutraktowa. Dach dwuspadowy pokryty dachówką. Podczas powojennych remontów i adaptacji na sklep usunięto detal architektoniczny.

Karczma w Medyni Łańcuckiej

Drewniano - murowana, parterowa, założona na planie prostokąta, jednotraktowa (ob. dom nr 143). Dach dwuspadowy pokryty blachą. Przy elewacji frontowej ganek. Otwory okienne zamknięte łukiem odcinkowym.

Piec garncarski w Medyni Głogowskiej

W zagrodzie nr 381. Piec wymurowany z pełnej cegły, oblepiony gliną, przesklepiony kolebką. Spaliny odprowadzone do wysokiego komina.

Domy mieszkalne

W Czarnej znajdują się dwa zabytkowe domy murowane. Pierwszy z nich wybudowano w 1891 roku (data w szczycie). Jest to obiekt parterowy, założony na planie prostokąta, dwutraktowy. Naroża opięte lizenami. Dach dwuspadowy naczółkowy pokryty dachówką. Drugi (nr 728) wzniesiono w okresie międzywojennym - parterowy, na planie prostokąta, dwutraktowy, przykryty dachem dwuspadowym i eternitem. Okna posiadają opaskowe obramienia, ponadto gzyms wydzielający ściankę kolankową.

Dom nr 654 w Krzemienicy został wybudowany w 1924 roku, założono go na planie prostokąta. Układ wnętrza dwutraktowy. Przy elewacji frontowej ganek. Dachy dwuspadowe pokryte blachą. Dom nr 940- wybudowany w okresie międzywojennym. Parterowy, dwutraktowy, założony na planie prostokąta. Dach dwuspadowy naczółkowy pokryty blachą. Naroża z boniowaniem, otwory okienne w opaskowych obramieniach.

W Woli Małej istnieją trzy zabytkowe domy murowane: budynki nr 163, 200 i 201. Są to obiekty parterowe, założone na planie prostokąta, dwutraktowe. Posiadają dachy dwuspadowe (w nr 163 naczółkowy) pokryte blachą i dachówką. Otwory okienne w budynku nr 163 posiadają opaskowe obramienia z kluczami. Z kolei dom nr 200 posiada profilowany gzyms podokapowy.

Dom bez nr (nieużytkowany) w Medyni Głogowskiej - wybudowany po 1920 roku dla Bolesława Jurka. Jest to obiekt parterowy, założony na planie prostokąta, dwutraktowy. Elewacje urozmaicone podziałem ramowym, przy elewacji frontowej zrębowy ganek. Dach dwuspadowy pokryty dachówką.

SPIS ZABYTKOWYCH OBIEKTÓW MUROWANYCH NA TERENIE GMINY CZARNA

Nazwa miejscowości	Obiekt	Materiał	Datowanie - remont	Nr rejestru wł. - użytkownik
Czarna	Kościół parafialny	mur.	1922-26	parafia rzym.-kat.
Czarna	Dom Mieszkalny Nadleśnictwa obecnie leśnictwo	mur.	1934	A-971
Czarna	Dom nr 80	mur.	pocz. XX w.	Tadeusz Peszko
Czarna	Dom nr 350	mur.	4 ćw. XIX w.	Józef Niemczyk

Czarna	Dom nr 728	mur.	1930	
Czarna	Młyn elektryczny	mur.	po 1930	Biernat
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc. biuro i mieszkanie kontrolera nr 93	mur.	1931	Nadleśnictwo Leżajsk
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc. kanc. i mieszkanie nadleśniczego nr 96	mur.	1928	Nadleśnictwo Leżajsk
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.-gajówka obecnie dom nr 94a	mur.	pocz. XX w.	
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord.Łańc.-kolumna z rzeźbą św.Józefa	mur.	1899	
Dąbrówki	Szkoła	mur.	1909 remont 1989	
Krzemienica	Zespół kościoła paraf.-schodki na cmentarz	kam.	ok.1827(?)	
Krzemienica	Zespół szkoły-budynek I obecnie Ośrodek Zdrowia	mur.	1889	
Krzemienica	Zespół szkoły-budynek II obecnie Ośrodek Zdrowia	mur.	ok.1912 remont 1986-1991	
Krzemienica	Budynek stacyjny obecnie przystanek PKP	mur.	pocz. XX w.	
Krzemienica	Dom dróżnika w przysiółku Kolonia nr 310	mur.	ok.1910	
Krzemienica	Karczma obecnie dom nr 333	mur.	1911	Jan Welc
Krzemienica	Zespół folwarczny I - owczarnia	mur.	1835-1838	proj. Jan Tokarski
Krzemienica	Zespół folwarczny II - stajnia	mur.	4 ćw. XIX w. przebud.1989	
Nazwa miejscowości	Obiekt	Materiał	Datowanie - remont	Nr rejestru wł. - użytkownik
Krzemienica	Zespół folwarczny II -stodoła – obecnie magazyn	mur.-drewn.	4 ćw. XIX w. kilkakrotny remont	G.S.
Krzemienica	Dom nr 940	mur.	1927 remont 1948	Stanisław Welc
Medynia Głogowska	Kościół paraf. p.w. Nawiedzenia MB	mur.	1958-59	parafia rzym.-kat. proj. arch. J.Budziłło
Medynia Głogowska	Poczta obecnie dom nr 251	mur.	4 ć. XIX w.	Bolesław Jurek
Medynia Głogowska	Zagroda garncarska nr 14 - piec garncarski	mur.-drewn	ok.1955	Kazimierz Horzępa
Medynia Głogowska	Zagroda garncarska nr 14 - dom	drewn.	1910 remont 1935	Kazimierz Horzępa
Medynia Głogowska	Zagroda garncarska nr 105 - piec garncarski	mur.	ok.1920 obud. 1960	Emil Gołojuch
Medynia	Zagroda garncarska	mur.	ok.1955	Stanisław Golec

Głogowska	nr 134 - piec garncarski			
Medynia Głogowska	Zagroda nr 258 - chlew	mur. drewn.	k. XIX w. remont 1950	Maria Stawan
Medynia Głogowska	Piec garncarski nr 137	mur.	ok. 1960	Tadeusz Bojda
Medynia Łańcucka	Kapliczka przy drodze	mur.	XIX/XX w.	Emilia Woś
Medynia Łańcucka	Karczma dom nr 90	mur. drewn.	pocz. XX w. remont 1935	Alfred Pietraszek
Medynia Łańcucka	Dom nr 8	mur. drewn.	1930	Edward Gołojuch
Medynia Łańcucka	Dom nr	mur.	ok. 1930	Stanisław Gołojuch
Pogwizdów	Szkoła obecnie przedszkole	mur.	1932	
Pogwizdów	Zagroda nr 19 - piwnica	mur.-drewn.	ok. 1920	Maria Prucnal
Wola Mała	Siostry Służebniczki NMP Starowiejskie Kaplica filialna	mur.	1912	
Wola Mała	Siostry Służebniczki NMP Starowiejskie Dom zakonny	mur.	1912	
Wola Mała	Dom nr 163	mur.	1939	Antoni Sowa
Wola Mała	Dom nr 200	mur.	1900	
Wola Mała	Dom nr 201	mur.	1900	

2.2.6. CHARAKTERYSTYKA ZACHOWANEJ ZABUDOWY DREWNIANEJ

Zespół kościelny w Krzemienicy

Najcenniejszym zabytkiem architektury drewnianej na terenie Gminy Czarna jest zespół kościelny w Krzemienicy. W skład zespołu wchodzi: kościół, kostnica, dzwonnica oraz ogrodzenie. Kościół p.w. Świętego Jakuba Starszego (do 1975 roku parafialny) został wybudowany na sztucznym wzniesieniu, w centrum wsi, po południowej stronie szosy z Czarnej do Woli Krzemienickiej. Jest to świątynia orientowana, drewniana, konstrukcji zrębowej (wzmocnionej lisicami), dwudzielna, z kruchtami od zachodu i północy. Ściany zrębów nawy i prezbiterium równej wysokości. Korpus prostokątny, prezbiterium zamknięte trójbocznie, przy min od północy zakrystia. Nad nawą dach dwuspadowy, nad prezbiterium pięciopółciovowy kalenicowy, nad kruchtą zachodnią dwuspadowy, nad północną pięciopółciovowy, a nad zakrystią pulpitowy. Wszystkie dachy oraz ściany podbite gontem. Przycieś posadowiona na podmurówce ceglano- kamiennej. W kalenicy dachu korpusu wieżyczka na sygnaturkę. Pod prezbiterium sklepiona komora grobowa dostępna z nawy. Wewnątrz korpus pseudotrójnawowy - nawy boczne wydzielone drewnianymi filarami. Chór muzyczny w zachodniej części nawy. Stropy kolebkowe pozorne. Ściany podzielone pilastami. Ołtarz główny przeniesiony około 1800 roku z kościoła dominikanów w Łańcucie, ponadto trzy ołtarze boczne, chrzcielnica, ambona oraz dwa epitafia. Dzwonnica - usytuowana na zachodniej osi kościoła, połączona z ogrodzeniem, murowano- drewniana. Złożona z murowanych, otynkowanych filarów, między którymi drewniane sumiki. Kostnica - wybudowana po południowej stronie kościoła, połączona z ogrodzeniem. Zrębowa jednoprzestrzenna, na planie prostokąta. Dach dwuspadowy pokryty gontem. Ogrodzenie- pierwotnie otaczało cmentarz przykościelny, założone na planie nieregularnym, zbliżonym do owalu, sumikowo-łatkowe (sumiki z metalowych dwuteowników oszalowanych deskami), przykryte dwuspadowym daszkiem, który pobity gontem. Od północnego - zachodu i północnego - wschodu furtki, przy których kamienne schody.

Plebania i wikarówka w Medyni Głogowskie

Z drewnianych zabytków sakralnych należy wymienić jeszcze plebanię i wikarówkę w Medyni Głogowskiej. Budynek mieszkalny jest zrębowy, założony na planie prostokąta, dwutraktowy z pomieszczeniami gospodarczymi pod wspólnym dachem. Od frontu obszerny przydach wsparty na rysiach. Dachy dwuspadowe pokryte dachówką.

Gumno w Woli Małej

Gumno przy kaplicy (i domu zakonnym) Sióstr Służebniczek NMP Starowiejskich w Woli Małej (wybudowane około 1900 roku) składa się z budynku mieszkalnego oraz budynków gospodarczych wybudowanych na planie litery „L”.

Obiekty dawnej Dyrekcji Lasów Ordynacji Potockich w Dąbrówkach

W skład zespołu wchodzi następujące drewniane budynki: Dyrekcja Lasów, adiunktówka, suszarnia nasion, budynek gospodarczy, biuro z mieszkaniem kontrolera oraz murowane budynki opisane w pkt. 2.2.5.

Dyrekcja Lasów- usytuowana po lewej stronie szosy, wzniesiona około 1900 roku. Zrębowa, parterowa z mieszkalnym poddaszem, wybudowana w tzw. stylu szwajcarskim, założona na planie litery „H” (współcześnie dobudowano murowane skrzydło południowo- wschodnie). Układ wnętrza trójtraktowy, przekształcony. Elewacja frontowa - zachodnia dziewięcioosiowa: po bokach dwuosiowe ryzalitty z trójkątnymi szczytami, w których balkony. Ryzalitty połączone słupowym podcieniem. Od południa i północy ozdobnie szalowane ganki. Otwory okienne w snycerskich obramieniach. Dachy wielospadowe kalenicowe pokryte blachą. Adiunktówka- usytuowana po zachodniej stronie szosy, frontem zwrócona na wschód. Wybudowano ją w I połowie XIX wieku. Jest to obiekt parterowy, jednoraktowy, założony na planie litery „L”, otynkowany. Przy elewacji frontowej ganek wsparty na słupach. Dach wielospadowy z powiekami pokryty gontem. Suszarnia nasion (około 1860)- usytuowana za adiunktówką, konstrukcji mieszanej, dwukondygnacyjowa, założona na planie ośmioboku. Kondygnacja dolna sumikowo - łątkowa, górna nadwieszona, wsparta na słupach konstrukcji szkieletowej. Dach wielospadowy z ozdobną sterczyną pokryty gontem. Budynek gospodarczy- wybudowany obok suszarni, zrębowy, założony na planie wydłużonego prostokąta. Dach dwuspadowy pokryty dachówką. Biuro z mieszkaniem kontrolera- wzniesione w 1931 roku, usytuowane na południe od adiunktówki. Jest to budynek zrębowy, otynkowany, parterowy z mieszkalnym poddaszem, założony na planie litery „H”. Dachy kalenicowe pokryte dachówką. W elewacji frontowej od wschodu dwa skrajne, jednoosiowe ryzalitty, między którymi portyk wsparty na czterech kolumnach. W elewacji tylnej, między ryzalitami, weranda. Układ wnętrza dwu i półtraktowy, przekształcony.

Gajówki w Zalesiu, Medyni Łańcuckiej i Krzemienicy.

Spśród licznych zabudowań dozoru leśnego do chwili obecnej zachowały się gajówki w Zalesiu, Medyni Łańcuckiej oraz Krzemienicy. Są to budynki zrębowe, oszalowane, założone na planie prostokąta, dwutraktowe, przykryte dachami dwuspadowymi. Gajówka w Krzemienicy posiada werandę przy elewacji frontowej. Przy wszystkich obiektach znajdują się zabudowania gospodarcze- w Zalesiu obok zrębowego budynku gospodarczego murowana lodownia, podobnie w Medyni Łańcuckiej. Ponadto w Zalesiu zachowały się pozostałości zabudowań dawnego leśnictwa Potockich: starodrzewie i zrębowa stodoła z kołkowanymi wrotami na przestrzał.

Budynki przemysłowe

Z budynków przemysłowych należy wymienić młyny w Krzemienicy i Medyni Głogowskiej. Pierwszy z wymienionych obiektów znajduje się w przysiółku Chodakówka (przy granicy z Czarną), a został wybudowany około 1900 roku przez Mikołaja Nycza. Jest to budynek zrębowy, oszalowany, dwukondygnacyjny. Przy elewacji tylnej dostawiona murowana maszynownia (z maszyną parową), a przy bocznej (zach.) dobudówka, mieszcząca zespół napędowy koła młyńskiego. Dach dwuspadowy pokryty dachówką.

Drugi młyn wybudował w 1938 roku Jan Prucnal w centrum wsi, przy drodze do Sokołowa Młp. Jest to obiekt konstrukcji ryglowej z wypełnieniem z cegły (tzw. „pruski mur”), trójkondygnacyjny z użytkowym poddaszem, przykryty dachem dwuspadowym i blachą. Przy elewacji frontowej i

tylnej dobudówki: maszynownia i biura. Na wprost młyna, po drugiej stronie drogi znajduje się dom młynarza.

Budynki mieszkalne

Najstarsze budynki mieszkalne charakteryzowały się prostym planem i formą. Były to obiekty jednoraktowe, ewentualnie półoraktowe, z przelotową sienią i pomieszczeniami gospodarskimi pod wspólnym dachem (w Czarnej warsztaty tkackie). W bogatszych zagrodach występowały budynki gospodarcze (konstrukcji zrębowej lub szkieletowej). Wszystkie obiekty były przykryte wysokimi, słomianymi dachami. Tak wyglądał dom Anieli Chudzik w Czarnej z 1793 roku, zagroda Franciszka Markiela w Czarnej Podbórz (z 1797r.), czy też gospodarstwo p. Mokrzyckiego w Krzemienicy z około 1813 roku.

W Czarnej zachowało się kilka domów z połowy XIX wieku. Budynek mieszkalny nr 601- zrębowy, na planie prostokąta, półoraktowy, z przelotową sienią na osi środkowej. Dach dwuspadowy pokryty eternitem. Budynki nr 658, 678, 244. Przy tym ostatnim zrębowa stodoła. Zagroda nr 848 złożona z domu i zabudowań gospodarczych na planie litery „L”. Z budynków nowszych należy wymienić dom nr 63- parterowy z mieszkalnym poddaszem, przykryty dachem dwuspadowym łamanym polskim, w którym facjata oraz dom nr 170- zrębowy, dwutraktowy, dach dwuspadowy z wydatnymi okapami i pazdurami pokryty dachówką, przy elewacji frontowej szalowany płycinowo ganek.

W Dąbrówkach na uwagę zasługuje dom nr 361 (obok kapliczki). Jest to budynek zrębowy, oszalowany, założony na planie prostokąta, dwutraktowy. Dach dwuspadowy pokryty dachówką. Przy elewacji frontowej szalowany płycinowo ganek.

W Krzemienicy w bardzo dobrym stanie zachowała się zagroda nr 32 (dom, obora z chlewem, stodoła). Budynek mieszkalny jest zrębowy, częściowo oszalowany, dwutraktowy. Budynki gospodarcze także są zrębowe. W stodole kołkowane wrota na przestrzał. Dachy duspadowe pokryte dachówką. Obok zabudowań stara lipa z kapliczką szafkową. Zagroda nr 67- dom z budynkiem gospodarczym (stodoła z oborą pod wspólnym dachem). W stodole kołkowane wrota, wejście do obory pod zadaszaniem podpartym rysiami. Zagroda obok młyna - zrębowe budynki (dom, stodoła, obora). Dachy dwuspadowe pokryte dachówką. Dom nr 163 z około połowy XIX wieku, zrębowy, wzmocniony słupami, dwutraktowy, dach dwuspadowy pokryty dachówką. Budynek nr 770- zrębowy, oszalowany, dwutraktowy. Dach dwuspadowy pokryty dachówką. Okapy szczytowe jętkowo- wieszarowe z treliżem, okna w ozdobnych obramieniach. Dom nr 699 - zrębowy, półoraktowy, pierwotnie z pomieszczeniami gospodarskimi pod wspólnym dachem.

W Medyni Głogowskiej należy wymienić zagrodę nr 354 (dom z oborą). Są to budynki zrębowe, dom oszalowany, z ozdobnym gankiem przy elewacji frontowej. Dom nr 398 (p. Prucnal) - zrębowy, oszalowany, jednoraktowy, przy elewacji frontowej ganek. Zagroda nr 615 - dom zrębowy, jednoraktowy z pomieszczeniami gospodarskimi pod wspólnym dachem, stodoła konstrukcji szkieletowej. Obok drewniana kapliczka. Ponadto zespół 3 domów w centrum wsi (bez numerów) zrębowych, jednoraktowych, z pomieszczeniami gospodarskimi pod wspólnym dachem.

W Medyni Łańcuckiej należy zwrócić uwagę na dom nr 152 wybudowany w końcu XIX wieku. Jest to obiekt zrębowy, założony na planie prostokąta, jednoraktowy, z dachem dwuspadowym pokrytym blachą.

W Pogwizdowie znajduje się zagroda nr 535 - dom ze stodołą. Budynek mieszkalny zrębowy, jednoraktowy z sienią przelotową. Dach dwuspadowy pokryty blachą. Stodoła konstrukcji szkieletowej. Dom nr 586 - wybudowany w okresie międzywojennym, zrębowy, oszalowany, parterowy z mieszkalnym poddaszem. Dach dwuspadowy łamany polski z facjata.

W Woli Małej około 1915 roku wybudowano dom nr 64a. Jest to budynek zrębowy, oszalowany, dwutraktowy, z gankiem przy elewacji frontowej. Dach dwuspadowy pokryty dachówką. Okapy szczytowe jętkowo - wieszarowe z treliżem. Natomiast w 1875 roku (data na tragarzu) został wybudowany dom nr 97- zrębowy, dwutraktowy z sienią przelotową. Dach dwuspadowy pokryty dachówką.

Na uwagę zasługuje fakt, że część starych budynków mieszkalnych jest obecnie pieczołowicie remontowana i adoptowana na cele letniskowe. Jako przykłady mogą posłużyć budynki w Medyni Głogowskiej (nr 985) i Zalesiu (nr 230, 277).

SPIS ZABYTKOWYCH OBIEKTÓW DREWNIANYCH NA TERENIE GMINY CZARNA

Nazwa miejscowości	Obiekt	Materiał	Datowanie - remont	Nr rejestru wł. - użytkownik
Czarna	Zagroda nr 200 - dom	drewn.	ok.1900	Mudzik
Czarna	Zagroda nr 200 - stodoła	drewn.	ok.1900	Mudzik
Czarna	Zagroda nr 268 - dom i warsztat tkacki	drewn.	1793	Aniela Chudzik
Czarna	Zagroda nr 268 - stajnia	drewn.	k. XIX w.	Michał Czado
Czarna	Zagroda nr 268 - stodoła	drewn.	1894	Michał Czado
Czarna	Dom nr 22	drewn.	4 ćw. XIX w	Elżbieta Michta
Czarna	Dom nr 209	drewn.	2 poł. XIX w.	Marian Pelc
Czarna	Dom nr 244	drewn.	k. XIX w.	
Czarna	Dom nr 380	drewn.	1894	Stanisław Kluz
Czarna	Dom nr 492	drewn.	3 ćw. XIX w.	Stanisław Gut
Nazwa miejscowości	Obiekt	Materiał	Datowanie - remont	Nr rejestru wł. - użytkownik
Czarna	Dom nr 649	drewn.	2 ćw. XIX w.	Tadeusz Pelc
Czarna	Dom nr 724	drewn.	1797	Ryszard Tomasik
Czarna	Dom nr 366	drewn.	1886	Zygmunt Pelc
Czarna	Dom nr 838	drewn.	ok.1880	Piotr Morawa
Czarna	Dom nr 849	drewn.	1830	Bronisław Tasiór
Czarna	Kuźnia nr 669	drewn.	1926	Wojciech Drabicki
Dąbrowki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.- Dyrekcja Lasów	drewn.	3 ćw. XIX w. remont 1978	A-962 Ośrodek Rem.-Bud. Lasów Państw.
Dąbrowki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.- adiunktówka nr 95	drewn.	1845-1846	A-962 Ośrodek Rem.- Bud. Lasów Państw.
Dąbrowki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.- suszarnia nasion leśnych	drewn.	ok.1869 remont 1970	A-962 Ośrodek Rem.- Bud. Lasów Państw.
Dąbrowki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.- budynek gospodarczy	drewn.	I poł. XIX w.	
Dąbrowki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.- lodownia	drewn.	pocz. XX w.	
Dąbrowki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.- lodownia	drewn.	pocz. XX w.	
Dąbrowki	Dom nr 31	drewn.	4 ćw. XIX w.	Anna Gromek
Dąbrowki	Dom nr 13	drewn.	XIX/XX w.	Halina Dubiel
Dąbrowki	Dom nr 21a	drewn.	4 ćw. XIX w.	Bronisław Skóra
Dąbrowki	Dom nr 352	drewn.	3 ćw. XIX w.	Helena Golenia
Krzemienica	Zespół kościoła paraf.-kościół p.w. Jakuba Starsz. Ap.	drewn.	1492	A-928 kościół rz.-kat.
Krzemienica	Zespół kościoła	drewn.	1750, remont	A-928

	paraf.-dzwonnica		1827,1945, 1991	
Krzemienica	Zespół kościoła paraf.-kostnica	drewn.	1827 remont 1991	A-928
Krzemienica	Zespół kościoła paraf.-ogrodzenie	drewn.	1827 wielokrotny remont	A-928
Krzemienica	Leśniczówka przysiółek Kolonia	drewn.	1933	
Krzemienica	Zagroda nr 352a - dom	drewn.	1813 (?) remont 1945	Franciszek Mokrzycki
Krzemienica	Zagroda nr 352a - chlew	drewn.	4 ćw. XIX w.	Franciszek Mokrzycki
Krzemienica	Zagroda nr 352a - stajnia	drewn.	4 ćw. XIX w.	Franciszek Mokrzycki
Krzemienica	Zagroda nr 352a - stodoła	drewn.	3 ćw. XIX w., ok.1925	Franciszek Mokrzycki
Krzemienica	Zagroda nr 416 - stajnia	drewn.	4 ćw. XIX w.	Adam Głowiak
Krzemienica	Zagroda nr 416 - stodoła	drewn.	k. XIX w.	Adam Głowiak
Krzemienica	Dom nr 17	drewn.	ok.1920 remont 1935	Aniela Szpyrka
Krzemienica	Dom nr 49	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1945	Andrzej Lencznar
Krzemienica	Dom nr 60	drewn.	ok.1910 remont 1960	Franciszek Niemczyk
Nazwa miejscowości	Obiekt	Materiał	Datowanie - remont	Nr rejestru wł. - użytkownik
Krzemienica	Dom nr 71	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1965	Zofia Kluz
Krzemienica	Dom nr 97	drewn.	3 ćw. XIX w. remont 1935	Wojciech Czaja
Krzemienica	Dom nr 163	drewn.	1888	Maria Mazur
Krzemienica	Dom nr 174	drewn.	ok.1910	Helena Szubart
Krzemienica	Dom nr 286	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1930	Maria Łęczner
Krzemienica	Dom nr 389	drewn.	3 ćw. XIX w. przebud.1985	Henryka Panek
Krzemienica	Dom nr 478	drewn.	1869 remont 1960	Stanisław Bartman
Krzemienica	Dom nr 637	drewn.	1881 remont 1965	Władysław Jabłoński
Krzemienica	Dom nr 699	drewn.	XIX/XX w remont 1935.	Karolina Pietraszek
Krzemienica	Dom nr 709	drewn.	ok.1910 remont 1930	Maria Mazur
Krzemienica	Dom nr 768	drewn.	1911 remont 1935	Helena Balawender
Krzemienica	Dom nr 770	drewn.	ok.1930 remont 1960	Jan Buk
Krzemienica	Dom nr 845	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1944	Jerzy Tomaszek
Krzemienica	Dom nr 850	drewn.	ok.1915 remont 1960	Józefa Rejman
Krzemienica	Dom nr 860	drewn.	3 ćw. XIX w. remont 1965	Aniela Welc
Krzemienica	Dom nr 863	drewn.	3 ćw. XIX w. remont 1930	Anna Welc
Krzemienica	Dom nr 874	drewn.	1903 remont 1960	Anna Kluz
Krzemienica	Dom nr 876	drewn.	4 ćw. XIX w.	A. Skrobacz
Krzemienica	Dom nr 878	drewn.	4 ćw. XIX w.	Tadeusz Rejman

			remont 1920	
Krzemienica	Dom nr 880	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1965	Józefa Szubart
Krzemienica	Dom nr 893a	drewn.	ok.1910 remont 1950	Antoni Balawender
Krzemienica	Dom nr 940	mur.	1927 remont 1948	Stanisław Welc
Krzemienica	Stodoła obok domu nr 957	drewn.	3 ćw. XIX w.	Janina Pieczonka
Krzemienica	Młyn wodny nr 353	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1950	Władysław Nycz
Medynia Głogowska	Plebania	drewn.	1850	parafia rzym.-kat.
Medynia Głogowska	Wikarówka	drewn.	1850	parafia rzym.-kat.
Medynia Głogowska	Zagroda garncarska nr 14 - dom	drewn.	1910 remont 1935	Kazimierz Horzępa
Medynia Głogowska	Zagroda garncarska nr 105 - dom	drewn.	ok.1930	Emil Gołojuch
Medynia Głogowska	Zagroda garncarska nr 134 - dom	drewn.	ok.1930	Stanisław Golec
Medynia Głogowska	Zagroda garncarska nr 134 - stodoła	drewn.	ok.1930	Stanisław Golec
Medynia Głogowska	Zagroda nr 2 - dom	drewn.	1924 remont 1960	Michał Mika
Nazwa miejscowości	Obiekt	Materiał	Datowanie - remont	Nr rejestru wł. - użytkownik
Medynia Głogowska	Zagroda nr 2 - stodoła	drewn.	ok.1924 remont 1960	Michał Mika
Medynia Głogowska	Zagroda nr 258 - dom	drewn.	k.XVIII w.(?)	Maria Stawan
Medynia Głogowska	Zagroda nr 258 - chlew	drewn.- mur.	k. XIX w. remont 1950	Maria Stawan
Medynia Głogowska	Dom nr 7	drewn.	1915 remont 1960	Andrzej Kępa
Medynia Głogowska	Dom nr 26	drewn.	4 ćw. XIX w.	Rozalia Panek
Medynia Głogowska	Dom nr 77	drewn.	ok.1915 remont 1960	Mieczysław Stopyra
Medynia Głogowska	Dom nr 513	drewn.	ok.1915	Stanisław Malec
Medynia Głogowska	Dom nr 515	drewn.	1896	Stanisław Kępa
Medynia Głogowska	Dom nr 539	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1920	Stanisław Ruta
Medynia Głogowska	Dom nr 582	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1930	Stanisław Noworol
Medynia Głogowska	Dom nr 613	drewn.	ok.1915	Genowefa Piekło
Medynia Głogowska	Dom nr 798	drewn.	3 ćw. XIX w. remont 1920	Karolina Mączka
Medynia Głogowska	Młyn nr 628a	drewn. szachulc	1938	Jan Prucnal
Medynia Głogowska	Piec garncarski nr 20	drewn.	ok.1930	Wojciech Wilczak
Medynia Łańcucka	Karczma dom nr 90	drewn. mur.	pocz. XX w. remont 1935	Alfred Pietraszek
Medynia Łańcucka	Zagroda nr 193 – dom	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1945	Stanisława Biernat
Medynia Łańcucka	Zagroda nr 193 – stodoła	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1945	Stanisława Biernat

Medynia Łańcucka	Dom nr 8	drewn. mur.	1930	Edward Gołojuch
Medynia Łańcucka	Dom nr 25	drewn.	4 ćw. XIX w.	Anna Kowal
Medynia Łańcucka	Dom nr	mur.	ok.1930	Stanisław Gołojuch
Medynia Łańcucka	Dom nr 152	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1930	Franciszek Wojtas
Medynia Łańcucka	Dom nr 221	drewn.	1909	Edward Miś
Pogwizdów	Zagroda nr 19 dom	drewn.	1883 remont 1960	Maria Prucnal
Pogwizdów	Zagroda nr 19 - stajnia	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1960	Maria Prucnal
Pogwizdów	Zagroda nr 19 - chlew	drewn.	4 ćw. XIX w.	Maria Prucnal
Pogwizdów	Zagroda nr 19 - stodoła	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1960	Maria Prucnal
Pogwizdów	Zagroda nr 19 - piwnica	mur.- drewn.	ok.1920	Maria Prucnal
Pogwizdów	Dom nr 283	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1960	Julian Jurek
Pogwizdów	Dom nr 646	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1945	Jan Sowa
Pogwizdów	Dom nr 517	drewn.	3 ćw. XIX w.	Katarzyna Surowiec
Nazwa miejscowości	Obiekt	Materiał	Datowanie - remont	Nr rejestru wł. - użytkownik
Pogwizdów	Dom nr 135	drewn.	1926	Katarzyna Malec
Wola Mała	Siostry Służebniczki NMP Starowiejskie Kaplica filialna	mur.	1912	
Wola Mała	Siostry Służebniczki NMP Starowiejskie Gumno -dom	drewn.	1900	
Wola Mała	Siostry Służebniczki NMP Starowiejskie Gumno -stodoła	drewn.	1900	
Wola Mała	Dom nr 64a	drewn.	1915	
Wola Mała	Dom nr 97	drewn.	1875	
Zalesie	Dom nr 213	drewn.	k. XIX w. przeniesiony na obecne miejsce 1925, remont 1958	Helena Składanek

2.2.7. KAPLICZKI I KRZYŻE PRZYDROŻNE

Początków tradycji wznoszenia kapliczek i krzyży przydrożnych należy szukać na naszej ziemi u zarania chrześcijaństwa. Z czasem przyjął się zwyczaj wznoszenia symboli wiary z okazji ważnych wydarzeń politycznych (zwycięstw, rocznic) kościelnych, czy wreszcie związanych z życiem społecznym, a nawet prywatnym mieszkańców wsi i miast. Były one planowo niszczone w zaborach pruskim i rosyjskim, jedynie Austriacy nie podjęli w tej dziedzinie żadnych kroków, co jest bez wątpienia jedną z przyczyn zachowania dużej liczby tych obiektów i bogactwa cechujących je form.

Kapliczki i krzyże wykonywano głównie z kamienia i drewna, niektóre elementy zdobiące także z metalu. W okresie międzywojennym pojawiły się na szerszą skalę, podobnie jak w całym budownictwie miejskim, cegła, blacha i dachówka. W latach 50-tych XX w. miejsce tradycyjnego budulca zaczął coraz częściej zajmować beton, pustaki, spawane konstrukcje metalowe

i sztuczne włókno. W architekturze kapliczek przydrożnych występuje kilka podstawowych grup o wspólnych cechach.

Kapliczki domkowe – wznoszone w formie niewielkich rozmiarów budynków, będących miniaturami kościoła o zredukowanym programie funkcjonalnym najczęściej jednoprzestrzennego wnętrza. Wznoszone były przeważnie na planie prostokąta, niekiedy zamkniętego niewielką absydą, zwieńczona dachem dwuspadowym lub o większej liczbie połaci, przeważnie z trójkątnym szczytem wydzielonym gzymsem lub okapem. Ich ściany były często ożywione pilastrami lub podziałami płyciowo-ramowymi, a szczyty ozdobione sterczynami.

Kapliczki szafkowe – w formie płytkiej szafki, w której umieszczano figurkę lub obrazek, przeważnie wieszano je na drzewach lub na słupach. Kapliczki – słupy zwieńczone figurą lub latarnią – niegdyś przeważnie wykonane w drewnie, później z kamienia, murowane z cegły a ostatnio z betonu i metalu. Te, które się zachowały nie sięgają zbyt odległych czasów wobec nietrwałości materiału, swą archaiczną formę zawdzięczają jednak prastarej tradycji, mającej źródło zapewne jeszcze w czasach przedchrześcijańskich, a wywodzącej się od figur Światowida.

Kapliczki słupowe – murowane w kształcie wielokondygnacyjnego słupa zwieńczonego daszkiem, krzyżem lub figurą. Sam słup występuje w licznych wariantach różniących się podziałami i zdobieniem. Proporcje tych kapliczek są bardzo różne. Istotną dla ich charakteru jest dominanta formy architektonicznej nad rzezbami. Jest to licznie reprezentowany typ kapliczki na terenie gminy. Występują one w każdej wsi.

Kapliczki – figury przydrożne złożone z prostokątnego postumentu lub podwyższenia o nieregularnej formie (np. utworzonego z polnych kamieni wzmocnionych spoiwem) z daszkiem pokrytym niegdyś gontem wspartym na czterech słupach i wykonane są one w drewnie lub murowane. Pod zadaszeniem przedstawiona jest postać świętego w pozycji stojącej lub siedzącej. Odmianą tego typu kapliczki jest forma z zadaszeniem nad figurką, w formie metalowego przeważnie pasa wygiętego w łuk arkadowy

Osobną grupę stanowią pomniki patriotyczne. Do nich należą pomniki patriotyczne w Krzemienicy z symbolami państwowości polskiej, umieszczonymi na dużym głazie. Na terenie gminy występują liczne krzyże przydrożne: drewniane, metalowe i rzadko betonowe. Te najstarsze z drewna w ostatnich czasach zastąpiły nowe – metalowe. Na krzyżach umieszczone są figurki Ukrzyżowanego (najczęściej z metalu).

SPIS KAPLICZEK, FIGUR I KRZYŻY NA TERENIE GMINY CZARNA

Nazwa miejscowości	Obiekt	Materiał	Datowanie - remont	Nr rejestru wł. - użytkownik
Czarna	Kapliczka przy granicy z Krzemienicą	mur.	poł. XIX w.	
Dąbrówki	Kapliczka obok szkoły	mur.	ok. poł. XIX w.	
Dąbrówki	Kapliczka obok nr 361	mur.	3 ćw. XIX w.	
Krzemienica	Zespół kapliczki- w zagrodzie 488 kapliczka-studz. św. Jakuba	drewn.	pocz. XX w.	Jan Kluz
Krzemienica	Zespół kapliczki- w zagrodzie 488 figura św. Jakuba	kam. ceram.	1899	Jan Kluz
Krzemienica	Kapliczka na wyspie na stawie w przysiółku Chodakówka	mur.	ok. poł. XIX w.	
Krzemienica	Pomnik Grunwaldzki	kam.- bet.	1910	
Krzemienica	Figura MB Królowej Polski	kam.- bet.	1928	

Krzemienica	Kapliczka na lipie obok nr 32	drewn.	1900	
Krzemienica	Kapliczka na przysiółku Kowalówka obok nr 367	mur.	przed 1852	
Krzemienica	Kapliczka przy drodze Krzemienica-Czarna	mur.	4 ćw. XIX w.	
Medynia Głogowska	Kapliczka obok nr 203	drewn.	k. XIX w.	Genowefa Piekło
Medynia Głogowska	Kapliczka na szczycie wzgórza niedaleko kościoła	drewn.	XVIII/XIX w.	
Medynia Głogowska	Kapliczka pamięci Józefa Sikory przy drodze Łańcut-Sokołów	drewn.	1921	
Medynia Głogowska	Krzyż na wprost domu nr 406	met.	1904	
Medynia Głogowska	Krzyż na wprost domu nr 865	met.	p. XX w.	
Nazwa miejscowości	Obiekt	Materiał	Datowanie - remont	Nr rejestru wł. - użytkownik
Medynia Głogowska	Krzyż obok domu nr 385	drewn.	1900	
Medynia Głogowska	Kapliczka	mur.	1954	
Medynia Głogowska	Kapliczka szafkowa	mur.	1900	
Medynia Głogowska	Figura św. Józefa z Dzieciątkiem	kam. bet.	1900	
Medynia Łańcucka	Kapliczka przy drodze	mur.	XIX/XX w.	Emilia Woś
Pogwizdów	Kapliczka obok domu nr 181	mur.	1930	
Pogwizdów	Kapliczka przy drodze na Cisowiec	mur.	1909	
Pogwizdów	Krzyż przy drodze na Cisowiec	metal	1900	
Wola Mała	Kapliczka przy drodze przez wieś	mur.	1870	
Wola Mała	Krzyż na dawnym cmentarzu cholerycznym	metal	1975	
Wola Mała	Kapliczka na granicy z Chodakówką	mur.	1870	
Zalesie	Kapliczka z rzeźbami MB Różańcowej, św. Dominika i św. Róży	drewn.	4 ćw. XIX w.	
Zalesie	Kapliczka z feretronem	drewn.	ok.1880	
Zalesie	Kapliczka obok szkoły	mur.	1888	Wald. Grzesik
Zalesie	Kapliczka przy drodze do Medyni Głogowskiej	mur.	1900	
Zalesie	Kapliczka na wprost domu nr 164	mur.	1900	

Zalesie	Kapliczka	mur.	1930	
Zalesie	Krzyż obok domu nr 211	metal	1900	

2.2.8. CHARAKTERYSTYKA ZACHOWANYCH ZABYTKOWYCH CMENTARZY

Zakładanie cmentarzy było nierozdzielnie związane z powstaniem parafii. Do najstarszych nekropolii w gminie Łańcut należą cmentarze przykościelne nie posiadające czytelnego układu (np. Krzemienica, Medynia Głogowska). Pierwsze cmentarze znajdowały się przy kościołach, w obrębie ich ogrodzenia i były nieodłącznym elementem założenia budowli kościelnej. Poza osadami usytuowane były cmentarze skazańców, samobójców, a przede wszystkim zmarłych na choroby zakaźne, zwane popularnie cmentarzami cholerycznymi. Dopiero dekret z 1783 r. wydany przez cesarza Józefa II zakazywał pochówków przy kościele.

Najstarszymi cmentarzami usytuowanym poza terenem kościelnym są cmentarze w Krzemienicy i Medyni Głogowskiej (tzw. stare) założone w I połowie XIX wieku. Do chwili obecnej w ww. miejscowościach zachowała się niewielka ilość nagrobków o cechach zabytkowych. Na cmentarzu w Krzemienicy na uwagę zasługują nagrobki: gimnazjalisty Jasia Gołębia w formie uciętego pnia drzewa, marmurowy grobowiec księdza Andrzeja Karakulskiego oraz grób nieznanego szlachcica w formie obelisku z piaskowca. Na cmentarzu w Medyni Głogowskiej zachowało się kilka starych grobów ostatnio odnowionych. Warto tutaj odnotować nagrobek Tomasza Stopy grobowiec rodziny Łokietków, oraz kilka grobów bezimiennych. Szczególnie okazały jest grobowiec rodziny Łokietków- na czworobocznym postumencie umieszczono rzeźbę Chrystusa

Ponadto na terenie gminy udało się zlokalizować dwa cmentarze choleryczne. Pierwszy w Krzemienicy, zlokalizowany na zachód od starego cmentarza (pierwotnie oznaczony krzyżem), drugi w Woli Małej na tzw. Zarzeczcu (obecnie w tym miejscu stoi metalowy krzyż ze starą drewnianą Pasyjką). Na koniec warto dodać, że drugi cmentarz (tzw. nowy) w Medyni Głogowskiej założono już przed II wojną światową.

SPIS ZABYTKOWYCH CMENTARZY NA TERENIE GMINY CZARNA

Nazwa miejscowości	Obiekt	Datowanie - remont	Nr rejestru wł. - użytkownik
Krzemienica	Stary cmentarz – nagrobki i starodrzewie	I poł. XIX w.	
Medynia Głogowska	Stary cmentarz – nagrobki i starodrzewie	I poł. XIX w.	

2.3. KRAJOBRAZOWE WARTOŚCI ŚRODOWISKA

2.3.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WALORÓW KRAJOBRAZOWYCH

Gmina Czarna położona jest w Dolinie Wisłoka (wsie Czarna, Dąbrówki, Wola Mała), na pograniczu Pogórza Rzeszowskiego i Płaskowyżu Kolbuszowskiego (Medynia Głogowska i Łańcucka, Pogwizdów i Zalesie).

Najbardziej zróżnicowany krajobraz posiada wieś Krzemienica charakteryzująca się pagórkowatym pejzażem pociętym głębokimi wąwozami dróg polnych oraz gęstą siecią rzeczną. Największy strumień płynie wzdłuż drogi głównej przez wieś w głębokim wąwozie wyżłobionym w lessie. Tereny nadrzeczne są mocno zadrzewione. Niezwykle malownicze widoki na okoliczne miejscowości i dolinę Wisłoka rozciągają się z dróg polnych wzdłuż zachowanych układów łąkowych.

Miejscowości położone wzdłuż doliny Wisłoka, na pograniczu dużych obszarów leśnych, posiadają płaski, mało zróżnicowany pejzaż. Atrakcją krajobrazową jest gęsto zadrzewiona dolina Wisłoka widoczna z dróg oraz zbiorniki wodne (pozostałości po żwirowniach) zlokalizowane w pobliżu obszarów leśnych.

Niezwykle malownicza jest dolina Starego Wisłoczyska (Wola Mała) gęsto zadrzewiona z tradycyjnymi, drewnianymi budynkami. Najciekawsze punkty widokowe zlokalizowano na drogach polnych wzdłuż zachowanych układów łąkowych w Woli Małej. Także atrakcyjne krajobrazowo są drogi polne w przysiółkach Czarnej: Kołki i Podbórz oraz w przysiółku Dąbrówek - Pastwiska.

Wsie leżące na pograniczu Płaskowyżu Kolbuszowskiego (Medynia Łańcucka i Głogowska, Pogwizdów i Zalesie) charakteryzują się większym zróżnicowaniem terenu i dużym zalesieniem. Najciekawsze punkty widokowe znajdują się w Medyni Głogowskiej w okolicach kościoła parafialnego i z dróg wzdłuż zachowanych układów łąkowych pól.

Bardzo ciekawy jest potok Pogwizdówka, silnie zadrzewiony, z licznymi rozlewiskami. Biegnąca wzdłuż niego droga przez Pogwizdów i Medynię w kierunku Trzebosi (z licznymi enklawami starej zabudowy i kapliczkami) należy do najatrakcyjniejszych na terenie gminy.

2.3.3. PUNKTY WIDOKOWE

Istotne dla atrakcyjności turystycznej terenu mają miejsca, z których można podziwiać rozległe widoki, dlatego też ważna jest ochrona tych miejsc przed przypadkowymi i nieprzemyślanymi formami działalności człowieka, które mogłyby zakłócić istniejący ład przestrzenny. Punkty widokowe są znaczącą atrakcją turystyczną gminy i z tego względu najważniejsze z nich są zarejestrowane na rysunku STUDIUM.

1. Punkt widokowy w Pogwizdowie, z drogi polnej do lasu Cisowiec na zabudowę Medyni Głogowskiej i Pogwizdowa.
2. Oś widokowa ze skrzyżowania dróg w Medyni Głogowskiej na kościół paraf. w Medyni Głogowskiej.
3. Oś widokowa z drogi głównej przez Medynię Głogowską na kościół paraf.
4. Ciąg widokowy z drogi polnej od kościoła parafialnego do drogi głównej przez Medynię Głogowską na zabudowę Medyni Głogowskiej i Łańcuckiej oraz Dolinę Wisłoka.
5. Punkt widokowy ze wzgórza z kapliczką w Medyni Głogowskiej (niedaleko kościoła parafialnego) na zabudowę Medyni i Zalesia oraz Dolinę Wisłoka.
6. Ciąg widokowy z drogi Zalesie-Medynia Głogowska na zabudowę Medyni Łańcuckiej.

7. Oś widokowa z drogi Zalesie-Medynia Głogowska na kościół parafialny w Medyni Głogowskiej.
8. Ciąg widokowy z drogi Zalesie- Medynia Głogowska na zabudowę Zalesia.
9. Oś widokowa w Czarnej z drogi od leśniczówki do przysiółka Podgórz na kościół parafialny w Czarnej.
10. Oś widokowa z drogi głównej przez Czarną na kościół parafialny,
11. Oś widokowa z drogi głównej przez Czarną (za mostem) na kościół parafialny
12. Ciąg widokowy z drogi głównej przez Czarną na zabudowę Czarnej oraz przysiółków Kołki oraz Podgórz.
13. Punkt widokowy z drogi polnej w Woli Małej na zabudowę Woli Małej, Czarnej, Dąbrówek oraz Dolinę Wisłoka.
14. Oś widokowa z drogi Czarna-Dąbrówki na kościół parafialny w Dąbrówkach.
15. Oś widokowa z drogi Łañcut-Dąbrówki (na moście) na kościół parafialny w Dąbrówkach.
16. Punkt widokowy z drogi głównej Dąbrówki-Wola Dalsza (na granicy wsi) na zabudowę Woli Dalszej i Dolinę Wisłoka.
17. Ciąg widokowy z drogi głównej Czarna-Wola Mała na zespół zabudowy Domu Zakonnego Sióstr Służebniczek Starowiejskich oraz Stare Wisłoczysko.
18. Punkt widokowy z drogi polnej w Krzemienicy na Bażantarnie w Krzemienicy i Strażowie oraz zabudowę Strażowa.
19. Punkt widokowy z drogi polnej przy starym cmentarzu w Krzemienicy na zabudowę Krzemienicy.
20. Oś widokowa z drogi polnej w Woli Małej na kościół parafialny w Dąbrówkach.
21. Ciąg widokowy z drogi głównej Zalesie-Węgliska na zabudowę Zalesia i Dolinę Wisłoka.
22. Punkt widokowy z drogi Łañcut –Czarna na zabudowę Łañcuta.
23. Punkt widokowy z drogi Łañcut-Krzemienica na zabudowę Łañcuta.
24. Punkt widokowy z drogi Krzemienica – Kraczkowa z widokiem na Łañcut i Kraczkową.

2.4. LUDNOŚĆ I ZAGADNIENIA SPOŁECZNE

2.4.1. DEMOGRAFIA

LUDNOŚĆ W GMINACH OTACZAJĄCYCH GMINĘ CZARNA W 1998 ROKU

Nazwa gminy	Powierzchnia /km ² /	Ludność		Gęstość zaludnienia	Kobiety na 100 mężczyzn
		ogółem	w tym kobiety		
Czarna	78	10644	5528	136	108,1
Łañcut gmina	107	20.087	10.254	188	104,3
Krasne	54	12.964	6.608	242	104,0
Trzebownisko	91	17.569	9.006	194	105,2
Sokołów Młp.	118	12.491	6.247	105	100,0
Rakszawa	66	7.391	3.795	111	105,5
Białobrzegi	56	7.866	3.972	140	102,0
Razem	570	89.012	45.410	159,4 ^x	104,1 ^x

Największą powierzchnię zajmują gminy wiejskie: Sokołów Młp. 118 km², Łañcut 107 km² oraz gmina Trzebownisko 91 km². Najwięcej ludności zamieszkiwało w gminie Łañcut, gminie Trzebownisko oraz w gminie Krasne. Średnia gęstość zaludnienia w gminach otaczających gminę Czarna wynosiła 159 os/km², z tego najwięcej w gminie Krasne 242 os/km², w gminie Trzebownisko 194 os/km², w gminie Łañcut 188 os/km². Natomiast średnia gęstość zaludnienia dla województwa podkarpackiego w 1998 r. wynosiła 118 os/km².

LUDNOŚĆ W GMINIE CZARNA W LATACH 1995 – 1999

Nazwa wsi	1995	1996	1997	1998	1999
Czarna	1638	1624	1630	1642	1646
Dąbrówki	1421	1416	1420	1438	1454
Krzemienica	2700	2689	2705	2709	2723
Medynia Głog.	1606	1597	1596	1603	1593
Medynia Łañc.	704	651	645	658	705
Pogwizdów	1034	1048	1037	1033	1034
Wola Mała	770	761	764	772	777
Zalesie	698	703	691	702	688
Razem:	10.571	10.489	10.488	10.557	10.620

W 1999 r. w gminie mieszkało 10.620 osób, z tego najwięcej w Krzemienicy 25,6% ogółu, w Czarnej 15,5%, w Medyni Głogowskiej 15,0%. Najmniej mieszkańców miały wsie takie jak: Zalesie 6,5% ogółu, Medynia Łañcucka 6,6%, Wola Mała 7,3%, Pogwizdów 9,7%. W ciągu ostatnich lat zmniejszyła się ludność Medyni Głogowskiej i Zalesia. W pozostałych wsiach ludność wzrosła.

GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA W SOŁECTWACH GMINY CZARNA W 1999 ROKU

Nazwa wsi	Liczba ludności	Powierzchnia w km ²	Gęstość zalud. osób/km ²
Czarna	1646	15,30	107,6
Dąbrówki	1454	7,32	198,6
Krzemienica	2723	15,82	172,1
Medynia Głog.	1593	7,74	205,8
Medynia Łañc.	705	4,19	168,3
Pogwizdów	1034	14,24	72,6
Wola Mała	777	4,39	177,0
Zalesie	688	9,14	75,3

Razem	10 620	78,14	średnia =135,9
-------	--------	-------	----------------

Największą powierzchnię zajmowały wsie takie jak: Krzemienica 15,82 km², Czarna 15,30 km², Pogwizdów 14,24 km². Średnia gęstość zaludnienia w gminie w 1999 r. wynosiła 136 os/km². Największą gęstością charakteryzowały się sołectwa średniej i małej wielkości, a mianowicie: Medynia Głogowska, Dąbrówki, Wola Mała.

Ruch naturalny

Ruch naturalny obejmuje takie zjawiska demograficzne jak małżeństwa, urodzenia, zgony.

RUCH NATURALNY W GMINACH OTACZAJĄCYCH GMINĘ CZARNA W 1998 ROKU W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH

Nazwa gminy	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
Czarna	42	104	104	0
Łańcut gmina	122	251	206	45
Krasne	73	138	126	12
Trzebownisko	108	214	128	86
Sokołów Młp.	66	181	132	49
Rakszawa	43	118	48	70
Białobrzegi	46	108	93	15
Razem:	500	1114	837	277

RUCH NATURALNY W GMINACH OTACZAJĄCYCH GMINĘ CZARNA W 1998 ROKU NA 1000 OSÓB

Nazwa gminy	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
Czarna	3,9	9,8	9,8	0
Łańcut gmina	6,1	12,5	10,3	2,1
Krasne	5,7	10,7	9,8	0,9
Trzebownisko	6,2	12,3	7,4	5,0
Sokołów Młp.	5,3	14,5	10,6	3,9
Rakszawa	5,9	16,2	6,6	9,6
Białobrzegi	5,8	13,7	11,8	1,9
Razem:	5,6	12,8	9,5	3,3

Małżeństwa

Najwięcej małżeństw na 1000 osób zawarto w gminach Trzebownisko, Łańcut, Rakszawa. Średnio rocznie w gminie zawierano 99 małżeństw. Liczba zawieranych małżeństw początkowo spadła do 94 w 1996 r., a następnie wzrosła do 97 w 1999 r.

MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W SOŁECTWACH GMINY CZARNA W LATACH 1995 – 1999

Nazwa wsi	1995	1996	1997	1998	1999
Czarna	14	9	18	16	20
Dąbrówki	11	14	12	13	15
Krzemienica	26	22	25	21	32
Medynia Głog.	19	17	24	18	14
Medynia Łańc.	8	5	11	9	5
Pogwizdów	9	10	7	11	14
Wola Mała	9	12	8	6	8
Zalesie	4	5	3	4	3
Razem	100	94	108	98	107

W 1999 r. zawarto 109 małżeństw, z tego najwięcej w Krzemienicy 33,0%, w Czarnej 20,6%, w Dąbrówkach 15,5%. Najmniej małżeństw zawarto w Zalesiu 3,1% ogółu, w Medyni Łańcuckiej 5,2%, w Woli Małej 8,2%. Liczba zawieranych małżeństw zmniejszyła się w Medyni Łańcuckiej i Głogowskiej oraz Woli Małej i Zalesiu.

Urodzenia

Urodzenia w gminach otaczających na 1000 osób wynosiły 12,8‰. Najwięcej nowych ludzi przyszło na świat w gminach: Rakszawa, Sokołów Młp., Białobrzegi. Liczba rodzących się dzieci w gminie Czarna zmniejszyła się ze 148 w 1995 r. do 127 dzieci w 1999 r. Najwięcej urodzeń było w 1997 r. – 156 noworodki. Średnio rocznie przychodziło na świat 145 dzieci.

URODZENIA W SOŁECTWACH GMINY CZARNA W LATACH 1995 – 1999

Nazwa wsi	1995	1996	1997	1998	1999
Czarna	25	21	28	30	27
Dąbrówki	20	19	12	16	14
Krzemienica	32	25	41	36	27
Medynia Głog.	24	32	21	23	19
Medynia Łańc.	14	8	13	14	10
Pogwizdów	12	13	13	10	14
Wola Mała	11	12	14	11	8
Zalesie	10	12	14	11	8
Razem	148	142	156	151	127

Urodzenia w gminie w 1999 r. w poszczególnych sołectwach wynosiły od 21,3% ogółu w Krzemienicy i 21,3% w Czarnej przez 15,0% w Medyni Głogowskiej do 6,3% w Woli Małej. Urodzenia w sołectwach w ciągu ostatnich pięciu lat zmniejszyły się za wyjątkiem Pogwizdowa.

Zgony

W gminach otaczających na 1000 osób średnio umierało 9,5‰. Najwięcej ludzi zmarło w gminach: Białobrzegi, Sokołów Młp., Krasne. Zgony w gminie Czarna w ciągu ostatnich pięciu lat wzrosły ze 121 osób w 1995 r. do 135 osób w 1999 r. Średnio w gminie umierało 115 osób rocznie.

ZGONY W POSZCZEGÓLNYCH SOŁECTWACH W GMINIE CZARNA LATACH 1995 – 1999

Nazwa wsi	1995	1996	1997	1998	1999
Czarna	26	22	19	21	25
Dąbrówki	15	8	9	14	21
Krzemienica	33	38	27	29	30
Medynia Głog.	18	13	26	22	19
Medynia Łańc.	8	4	6	9	8
Pogwizdów	11	8	8	11	15
Wola Mała	3	4	5	3	5
Zalesie	7	4	4	6	12
Razem	121	101	104	115	135

Najwięcej zgonów zanotowano w sołectwach: Krzemienica 22,2% ogółu, Czarna 18,5%, Dąbrówki 15,6%. Najmniej zgonów wystąpiło w Woli Małej 3,7%, w Medyni Łańcuckiej 5,9%, w Zalesiu 8,9%.

Przyrost naturalny

Przyrost naturalny na 1000 osób w gminach otaczających w 1998 r. wynosił średnio 3,3‰. Najwyższy przyrost zanotowano w gminie Rakszawa i w gminie Trzebowniko. Przyrost naturalny w ciągu ostatnich pięciu lat zmniejszył się z +27 osób do – 8 osób. W 1997 r. przyrost naturalny był największy i wynosił +52 osoby. Średni roczny przyrost naturalny w gminie wynosił +30 osób.

Dodatni przyrost naturalny występował w sołectwach Medynia Głogowska, Medynia Łańcucka, Wola Mała, Zalesie.

PRZYROST NATURALNY W SOŁECTWACH GMINY CZARNA W LATACH 1995 – 1999

Nazwa wsi	1995	1996	1997	1998	1999
Czarna	-1	-1	9	9	2
Dąbrówki	5	11	3	2	-7
Krzemienica	-1	-13	14	7	-3
Medynia Głog.	6	19	-5	1	0
Medynia Łańc.	6	4	7	5	2
Pogwizdów	1	5	5	-1	-1
Wola Mała	8	8	9	8	3
Zalesie	3	8	10	5	-4
Razem	27	41	52	36	-8

Struktura płci i wieku

Ludność w wieku przedprodukcyjnym (0 – 18 lat) stanowiła 30,3% ogółu mieszkańców. W strukturze wieku trzon stanowili ludzie w wieku produkcyjnym – 55,8%. Ludność w wieku emerytalnym obejmowała 14,8%.

STRUKTURA WIEKU WG SOŁECTW W GMINIE CZARNA W 1999 ROKU

Nazwa wsi	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Ogółem	% udziału kobiet z ogółu
Czarna	841	805	1 646	51,0
Dąbrówki	730	724	1 454	50,2
Krzemienica	1 397	1 326	2 723	51,3
Medynia Głog.	869	724	1 593	54,6
Medynia Łańc.	367	338	705	52,1
Pogwizdów	536	498	1 034	51,8
Wola Mała	420	357	777	54,1
Zalesie	372	316	688	54,1
Razem	5 532	5 088	10 620	

Ludność w wieku przedprodukcyjnym:		0 - 8 lat	3.218 osób
Ludność w wieku produkcyjnym:	kobiety	19 - 60 lat	2.879 osób
	mężczyźni	19 - 65 lat	3.048 osób
Ludność w wieku poprodukcyjnym:	kobiety	ponad 60 lat	1.087 osób
	mężczyźni	ponad 65 lat	490 osób

W strukturze płci w gminie dominowały kobiety, których było 52,0% ogółu ludności. W strukturze płci wg sołectw w gminie Czarna kobiety dominowały zwłaszcza w sołectwach: Medynia Głogowska 54,6%, Zalesie 54,1%, Wola Mała 54,1%.

Migracje ludności

Ruchy migracyjne są procesem ciągłym i wywierają różne skutki, zarówno w rejonach odpływu jak i napływu ludności. Najwyższą mobilność wykazują ludzie młodzi, szczególnie po ukończeniu nauki w szkole.

MIGRACJE W GMINACH WIEJSKICH OTACZAJĄCYCH GMINĘ CZARNA W 1998 ROKU

Nazwa gminy	Napływ	Odpływ	Saldo migracji	Na 1000 osób
Białobrzegi	90	84	6	0,8
Czarna	136	99	37	3,5
Łańcut gmina	195	154	41	2,1
Krasne	221	120	101	7,9
Rakszawa	56	68	-12	-1,6

Sokołów Młp.	140	149	-9	-0,7
Trzebowniko	259	99	160	9,2
Razem	1.097	773	+324	średnio 3,03

Do gmin wiejskich sąsiednich napłynęło 1.097 osób. Najwięcej osób napłynęło do gminy Trzebowniko, gminy Krasne, gminy Sokołów Młp., Łańcuta. Napływ ludności do gminy w ciągu ostatnich pięciu lat zmniejszył się ze 149 osób w 1995 r. do 144 osób w 1999 r.

NAPŁYW LUDNOŚCI DO SOŁECTW GMINY CZARNA W LATACH 1995 – 1999

Nazwa wsi	1995	1996	1997	1998	1999
Czarna	33	30	31	32	31
Dąbrówki	23	22	17	19	23
Krzemienica	37	36	29	37	46
Medynia Głog.	23	17	10	9	5
Medynia Łańc.	9	8	10	9	5
Pogwizdów	7	6	5	4	7
Wola Mała	11	15	9	8	23
Zalesie	6	9	2	5	4
Razem	149	143	113	123	144

W 1999 r. do sołectw Gminy Czarna najwięcej ludności napłynęło do Krzemienicy 31,9% ogółu, do Czarnej 21,5%, do Dąbrówek i Woli Małej po 16,0%. Najmniej mieszkańców przyjechało do Zalesia 2,4%, do Medyni Łańcuckiej 3,0%, do Pogwizdowa 4,2%. Z gmin wiejskich sąsiadujących z gminą Czarna w 1998 r. odpłynęło 773 osoby. Największy odpływ zanotowano w gminach: Łańcut, Sokołów Młp., Krasne, Trzebowniko, Czarna. Odpływ ludności z gminy zwiększył się ze 164 osób w 1995 r. do 186 osób w 1999 r. Najwięcej ludności odpłynęło w 1998 r – 103 osoby. Średnio rocznie odpływało 177 osób.

ODPŁYW LUDNOŚCI Z SOŁECTW GMINY CZARNA W LATACH 1995 – 1999.

Nazwa wsi	1995	1996	1997	1998	1999
Czarna	33	40	38	37	30
Dąbrówki	21	15	23	19	24
Krzemienica	39	48	34	50	57
Medynia Głog.	25	32	19	34	32
Medynia Łańc.	7	5	13	11	9
Pogwizdów	14	17	17	19	16
Wola Mała	18	12	22	17	15
Zalesie	7	3	5	6	3
Razem	164	172	171	193	186

W 1999 r. najwięcej osób odpływało z Krzemienicy 30,6% ogółu, z Medyni Głogowskiej 17,2%, z Czarnej 16,1%. Najmniej osób wyjechało z Zalesia 1,6%, z Medyni Łańcuckiej 4,8%. Największy wzrost odpływu zanotowano w ciągu ostatnich pięciu lat w Krzemienicy i Medyni Łańcuckiej. Saldo migracji w gminach otaczających w 1998 r. było dodatnio za wyjątkiem gminy Rakszawa i gminy Sokołów Młp. Saldo migracji w gminie Czarna w ciągu ostatnich pięciu lat było cały czas ujemne. Największy odpływ z gminy nastąpił w 1998 r. i wynosił –70 osób. Średnio rocznie z gminy odpływały 43 osoby. W 1999 r. saldo migracji we wszystkich sołectwach było ujemne, za wyjątkiem Woli Małej +8 osób, Zalesia i Czarnej po +1 osobie. Największy odpływ zanotowano w Medyni Głogowskiej, Krzemienicy, Pogwizdowie.

SALDO MIGRACJI W SOŁECTWACH GMINY CZARNA W LATACH 1995 – 1999

Nazwa wsi	1995	1996	1997	1998	1999
Czarna	0	-10	-7	-5	1
Dąbrówki	2	7	-6	0	-1
Krzemienica	-2	-10	-5	-13	-11
Medynia Głog.	-2	-15	-9	-25	-27
Medynia Łańc.	2	3	-3	-2	-4
Pogwizdów	-7	-11	-12	-15	-9

Wola Mała	-7	3	-13	-9	8
Zalesie	-1	6	-3	-1	1
Razem	-15	-29	-58	-70	-42

2.4.2. OCHRONA ZDROWIA

Zdrowie to nie tylko brak choroby czy kalectwo, to koncepcja pozytywna odnosząca się do zobiektyzowanego dobrego samopoczucia człowieka, gdzie również ważna jest pełna sprawność fizyczna jak i sprawność życiowa. Na terenie Gminy Czarna funkcjonowały ośrodki zdrowia wchodzące w skład Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Łańcucie. Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej świadczy również usługi gminom wiejskim w ramach podstawowej opieki.

PODSTAWOWA OPIEKA ZDROWOTNA W 1999R. ZORGANIZOWANA W RAMACH SAMODZIELNEGO PUBLICZNEGO ZESPOŁU OPIEKI ZDROWOTNEJ W ŁAŃCUCIE

Placówka	Lekarze	Pielęgniarki i położne	Pacjenci	Stomatolodzy	Lekarze domowi
Przychodnia Rejonowa w Łańcucie	7	20	54 323	8	0
Poradnia dziecięca	2	2	25 743		
WOZ Albigowa	1	2	18 563	1	1
GOZ Białobrzegi	2	4	12 888	1	1
WOZ Brzózka Stadnicka	1	3	7 603	0	0
WOZ Budy Łańcuckie	1	3	3 824	1	0
GOZ Czarna	2	3	10 955	1	0
WOZ Dąbrówki	1	3	4 162	1	0
WOZ Husów	1	3	5 627	1	1
WOZ Kosina	1	3	12 629	1	1
WOZ Kraczkowa	1	2	10 507	1	1
WOZ Krzemienica	2	3	11 326	0	0
GOZ Markowa	1	4	15255	1	1
WOZ Medynia Głogowska	3	3	6 001	1	0
GOZ Rakszawa	2	5	19 660	2	1
GOZ Żołyń	2	4	18 220	2	1
Razem	30	67	237 277		
w tym Gmina Czarna	8	16	32.444	4	

Prywatne apteki w Gminie Czarna znajdowały się we wsi gminnej oraz Krzemienicy. Lekarze prywatnie prowadzili gabinety w: Czarnej lekarz medycyny, w Krzemienicy lekarz stomatolog i w Dąbrówkach lekarz stomatolog.

Opieka społeczna

Wśród zadań zleconych gminie największy kwotowy udział miały zasiłki stałe, zasiłki okresowe, renty socjalne, ochrona macierzyństwa.

ROZMIARY POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINIE CZARNA W 1999 ROKU

Formy pomocy	Liczba osób, którym przyznano świadczenia	Liczba osób w rodzinach	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń z budżetu wojewody
Zasiłki stałe –	21	116	216	517.311
Zasiłki wyrównawcze	5	5	60	15.647
Zasiłki okresowe	191	823	997	229.864
Renta socjalna	39	157	430	144.404
Ochrona macierzyństwa	70	294	291	54.151
Zasiłki celowe	3	14	4	297

Zasiłki rodzinne	6	18	61	2.264
Zasiłki pielęgnacyjne	20	62	226	25.271
Pomoc dla kombatantów	14	16	14	4.000

W zadaniach własnych Gminy Czarna dominowały zasiłki celowe w naturze, zakup ubrań, pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne.

UDZIELONE ŚWIADCZENIA – ZADANIA WŁASNE GMINY CZARNA W 1999 ROKU

Formy pomocy	Liczba osób, którym przyznano świadczenia	Liczba osób w rodzinach	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń
Razem	477	X	X	172.701
Ubranie	25	123	25	6.450
Usługi opiekuńcze	10	15	4.216	30.587
świadczenia zdrowotne	22	61	24	6.100
Zasiłki celowe na zdarzenia losowe	2	8	3	1.200
Zasiłki w naturze (wyprawka)	11	39	11	2.201
Zasiłki celowe i w naturze ogółem	204	837	X	54.453

Wśród osób którym przyznano świadczenia w formie decyzji było 1500 mieszkańców gminy, z tego 31,4% ogółu dostało świadczenia w ramach zadań zleconych i zadań własnych.

LICZBA OSÓB I RODZIN OBJĘTYCH POMOCĄ W GMINIE CZARNA W 1999 ROKU

Wyszczególnienie	Liczba przyznanych świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	
			ogółem	w tym kobiet
Świadczenia przyznano w ramach zadań zleconych i zadań własnych (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania)	697	550	2.363	1.283
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych (bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę)	326	326	1.395	712
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych (bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę)	477	335	1.798	921
Pomoc udzielona w postaci pracy socjalnej ogółem	X	102	399	182
Razem	1.500	1.313	4.195	3.098

Wśród osób objętych pomocą, którym przyznano świadczenia w formie decyzji dominowały świadczenia przyznane w ramach zadań własnych i zleconych – 68,2% ogółu.

POWODY PRYZNANIA POMOCY W GMINIE CZARNA W 1999 R.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	
		ogółem	w tym kobiety
Ubóstwo	485	1.886	961
Sieroctwo	2	5	2
Potrzeba ochrony macierzyństwa	70	294	156
Bezrobocie	194	702	333
Niepełnosprawność	49	151	73
Długotrwała choroba	48	139	65
Bezradność	95	485	265

w tym	rodziny niepełne	34	121	79
	rodziny wielodzietne	118	843	454
Alkoholizm		4	10	2
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego		2	4	2
Razem		1.101	4.640	2.392

Wśród przyczyn korzystania z pomocy społecznej w gminie Czarna w 1999 r. wyróżnić można odsetek ogólnej liczby rodzin objętych tą pomocą: ubóstwo 44,1%, bezrobocie 17,6%, rodziny wielodzietne 10,7%.

TYPY RODZIN OBJĘTYCH POMOCĄ SPOŁECZNĄ W GMINIE CZARNA W 1999 ROKU

Wyszczególnienie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	
		ogółem	w tym kobiety
Rodziny ogółem	580	2.399	1.295
Rodziny z dziećmi ogółem	453	2.257	1.187
Rodziny niepełne ogółem	34	121	79
Rodziny emerytów i rencistów	57	170	73

Z pomocy społecznej udzielonej rodzinom 78,1% stanowiły rodziny z dziećmi, 9,8% rodziny emerytów, 5,9% rodziny niepełne.

2.4.3. OŚWIATA

Na terenie Gminy Czarna w roku szkolnym 1999/2000 funkcjonowały placówki wychowawczo – oświatowe takie jak przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja.

W gminie Czarna w roku szkolnym 1999/2000 znajdowało się 8 przedszkoli. Przedszkola znajdowały się w każdej wsi, za wyjątkiem Medyni Łańcuckiej. We wsi gminnej Czarna znajdowały się 2 przedszkola.

PRZEDSZKOLA, SZKOŁY PODSTAWOWE, GIMNAZJA W GMINIE CZARNA ROKU SZKOLNYM 1999/2000

Nazwa wsi	Przedszkola	Szkoły podstawowe	Gimnazja
Czarna	2	1	-
Dąbrówki	1	1	-
Krzemienica	1	1	1
Medynia Głog.	1	1	1
Medynia Łańc.	-	1	-
Pogwizdów	1	-	-
Wola Mała	1	1	-
Zalesie	1	1	-
Razem	8	7	2

W gminie uczyło się w szkołach podstawowych 1.108 uczniów, z tego najwięcej w Krzemienicy 21,9% ogółu, w Medyni Głogowskiej 18,9%, w Dąbrówkach 16,9%. Najmniejsze szkoły znajdowały się w Zalesiu 7,2% oraz w Woli Małej 7,9%. Najwięcej uczniów pobierało naukę w klasie V – 17,8%, w klasie IV – 17,7% oraz w klasie I – 17,0%.

OBWODY SZKÓŁ PODSTAWOWYCH W GMINIE CZARNA W ROKU 1999/2000.

Nazwa miejscowości	Obwód szkoły
Czarna	wieś Czarna
Dąbrówki	wieś Dąbrówki, Wola Dalsza od nr 575 do 592 oraz Wola Mała

	nr 224
Krzemienica	wieś Krzemienica
Medynia Głogowska	wieś Medynia Głogowska oraz Pogwizdów od nr 1 do 308
Medynia Łańcucka	wieś Medynia Łańcucka oraz Pogwizdów od nr 309 do 645
Wola Mała	wieś Wola Mała od nr 4 do 227 z wyłączeniem 224 oraz Wola Dalsza od nr 346 do 429
Zalesie	wieś Zalesie

W szkołach podstawowych w Woli Małej oraz Dąbrówkach uczyły się dzieci z Woli Dalszej. Natomiast część dzieci z Woli Małej uczęszczała do szkoły podstawowej w Łańcucie.

SZKOŁY PODSTAWOWE W GMINIE CZARNA W ROKU 1999/2000

Nazwa wsi	Liczba dzieci	Liczba nauczycieli	Pojemność dydak. szkoły
Czarna	144	15	11 klprac.
Dąbrówki	187	18	13 klprac.
Krzemienica	243	22	21 klprac.
Medynia Głog.	210	20	10 klprac.
Medynia Łańc.	156	15	9 klprac.
Wola Mała	88	13	9 klprac.
Zalesie	80	12	9 klprac.
Razem	1108	115	

W poszczególnych szkołach liczebność klas była bardzo zróżnicowana. Średnio w klasie było 26 uczniów. Najmniej liczne klasy (VI klasy) były w Woli Małej i Zalesiu po 7 uczniów, natomiast w pozostałych klasach było ponad 30 uczniów. W niektórych szkołach nauka odbywa się w dwóch oddziałach klasowych.

LICZBA DZIECI W POSZCZEGÓLNYCH KLASACH SZKÓŁ PODSTAWOWYCH W GMINIE CZARNA W ROKU SZKOLNYM 1999/2000 ROKU

Nazwa wsi	Liczba uczniów	klasa					
		I	II	III	IV	V	VI
Czarna	144	24	16	25	19	34	26
Dąbrówki	187	38	34	23	25	31	36
Krzemienica	243	41	38	29	43	53	39
Medynia Głog.	210	30	32	38	42	30	38
Medynia Łańc.	156	23	31	28	32	20	22
Wola Mała	88	19	14	14	22	12	7
Zalesie	80	13	11	19	13	17	7
Razem:	1108	188	176	176	196	197	175
% udziału	100,0	17,0	15,9	15,9	17,7	17,8	15,8

W gminie zatrudnionych było ogółem 115 nauczycieli, z tego najwięcej w Krzemienicy – 22, w Medyni Głogowskiej – 20, w Dąbrówkach – 18, w Czarnej i Medyni Łańcuckiej po 15. Na jednego nauczyciela w gminie średnio przypadło około 10 uczniów. Szkoła podstawowa w Krzemienicy posiadała najwięcej w gminie klasopracowni. W gminie Czarna za wyjątkiem szkoły podstawowej w Medyni Łańcuckiej znajdowały się wszędzie sale gimnastyczne.

Nauczanie w gimnazjum trwa trzy lata. W gminie utworzono 2 gimnazja: w Krzemienicy oraz w Medyni Głogowskiej. Obwody gimnazjum

1. Publiczne Gimnazjum w Krzemienicy:
wsie: Krzemienica, Czarna, Dąbrówki, Wola Mała oraz Wola Dalsza nr od 346 do 429 i od 575 do 592
2. Publiczne Gimnazjum w Medyni Głogowskiej:
wsie: Medynia Głogowska, Medynia Łańcucka, Pogwizdów, Zalesie.

GIMNAZJA W GMINIE CZARNA W ROKU 1999/2000

Nazwa wsi	Liczba uczniów	Pojemność dydaktyczna	Liczba nauczycieli
Krzemienica	243	6 klprac.	17
Medynia Głog.	132	4 klprac.	8
Razem	375		25

W gimnazjum uczyło się 375 uczniów, z tego 243 osób w Krzemienicy. W gimnazjum uczyło 25 nauczycieli. Uczniowie uczyli się w 10 klasopracowniach. Po ukończeniu szkoły podstawowej młodzież uczyła się w szkołach średnich w Łańcucie, w Rzeszowie, w Leżajsku.

2.4.4. KULTURA

Działalność kulturalna na terenie gminy jest przez Gminny Ośrodek Kultury w Czarnej wraz z filiami w Krzemienicy, Woli Małej i Medyni Głogowskiej oraz świetlicami w Dąbrówkach, Czarnej, Medyni Łańcuckiej i Zalesiu.

Główne zadania GOK to rozwijanie, rozbudzanie oraz zaspakajanie potrzeb i zainteresowań kulturalnych społeczeństwa poprzez organizowanie różnorodnych form angaż do udziału w życiu kulturalnym środowiska ludzi o szerokim przekroju zainteresowań i w różnym wieku, wyszukiwanie jednostek twórczo uzdolnionych, promowanie ich talentów, umożliwianie dalszego rozwijania umiejętności oraz podtrzymywanie tradycji i rozwijanie kultury ludowej, sprawowanie mecenatu nad folklorem a także organizowanie promocji turystyczno – kulturalnej gminy m.in. poprzez współpracę z powstałym w 1997 roku międzygminnym związkiem pod nazwą „Łańcucko – Leżajski Związek Gmin Turystycznych” i Stowarzyszeniem Rozwoju Turystyki „Ordynacja Łańcucka”. W programie działania Stowarzyszenia znajduje się również oferta turystyczno – kulturalna Gminy Czarna. Dzięki niej GOK pragnie wypromować Ośrodek Garncarski, bowiem jest to unikalne zjawisko na mapie rękodzielnictwa Polski, gdyż tworzą go nie tylko izby regionalne i ekspozycje, ale przede wszystkim twórcy – rzemieślnicy ludowi. GOK przygotowuje się do wydania unikalnego katalogu o garncarstwie. W ramach promocji zorganizowano w Paryżu wystawę ceramiki z Gminy Czarna, a także rozesłano wiele zdjęć przedstawiających naczynia i rzeźby w glinie.

Na terenie gminy pod patronatem GOK w Czarnej działają niżej wymienione zespoły i grupy artystyczne :

- „Wesele Krzemienickie” w Krzemienicy,
- Teatr Amatorski w Krzemienicy,
- Kapela Ludowa w Medyni Głogowskiej,
- „Pasięka” – dziecięcy zespół tańca ludowego Medyni Łańcuckiej,
- „Czarniątko” – dziecięcy zespół tańca ludowego w Czarnej,
- „Czarnianki” – ludowy zespół śpiewaczy w Czarnej,
- „Dąbrówczanki” - ludowy zespół śpiewaczy w Dąbrówkach,
- „Aran” – grupa instrumentalno- wokalna w Dąbrówkach,
- Koło Ceramiki Ludowej w Medyni Głogowskiej,
- Dziecięce grupy wokalne w Czarnej, Dąbrówkach, Krzemienicy i Woli Małej.

Wyżej wymienione zespoły mają zróżnicowany okres działania. I tak np.: „Wesele Krzemienickie” wraz z kapelą działa w Krzemienicy od 49 lat. Od 19 lat istnieje i działa zespół śpiewaczy „Czarnianki”, od 14 lat działa zespół „Dąbrówczanki”. Przy obu tych zespołach powstały zespoły dziecięce, którym bezpośrednio zespoły starsze przekazują swój repertuar i tradycje działania.

Ponadto należy podkreślić, że od 1993 roku stałe miejsce w kalendarzu imprez kulturalnych gminy mają Wiosenne Zjazdy Folklorystyczne, na których spotykają się wszystkie zespoły folklorystyczne Gminy Czarna i prezentują swój dorobek oraz promują kulturę ludową. Na Zjazdach organizowane są też wystawy twórców ludowych z gminy.

W 1993 roku powstał Klub Miłośników Poezji, który skupia ludzi różnego wieku i profesji. W ramach działalności tego Klubu organizowane są wieczory literacko – muzyczne oraz wernisaże. Dobrym przykładem działania Klubu jest kilkakrotnie wystawiana w placówkach kultury gminy „Droga Krzyżowa”, oparta na poezji współczesnej autorstwa ks. Jan Kalinki. Spektakl ten został nagrany przez Radio Rzeszów i dwukrotnie wykorzystany jako audycja

radiowa. Gmina wydaje własną gazetę, społecznie redagowaną i wydawaną jako kwartalnik pt.: „Wczoraj i dziś Gminy Czarna”

Podsumowując należy podkreślić, że działalność Gminnego Ośrodka Kultury i aktywność mieszkańców gminy skierowana jest na ;

- kultywowanie kultury i tradycji ludowej ,
- szukanie nowych form obecności kultury i sztuki w życiu społeczeństwa gminy, by ludzie o różnych potrzebach intelektualnych mogli zaspokoić swoje potrzeby kulturalne i artystycznie samorealizować się w placówkach kultury,
- wychowanie dzieci i młodzieży w duchu lokalnego patriotyzmu i tradycji ludowej.

2.4.5. Czytelnictwo.

Czytelnictwo na terenie gminy do 1990 roku upowszechniała Gminna Biblioteka Publiczna w Czarnej poprzez pięć filii bibliotecznych, jeden oddział dla dzieci i trzy punkty biblioteczne. W 1995r. zlikwidowano wszystkie punkty biblioteczne. Aktualnie biblioteka ma około 48.700 książek dla dzieci, młodzieży i dorosłych z różnych dziedzin wiedzy.

Od 1995 roku książki zakupywane są z funduszy gminy indywidualnie przez poszczególne biblioteki. Średnio rocznie gmina na zakup książek przeznaczają około 2600 zł. Ponadto gmina pokrywa koszty utrzymania bibliotek. Pozytywnie należy ocenić działania gminy na rzecz poprawy warunków funkcjonowania bibliotek. Dla przykładu można podać filie w Medyni Łańcuckiej i Dąbrówkach, obie filie zostały przeniesione do strych szkół w tych miejscowościach ,uzyskując większe i jaśniejsze pomieszczenia.

Z książek biblioteki w 1990 roku korzystało 2440 osób, którym udostępniono 4770 książek, zaś w 1995 roku korzystało 2214 osób wypożyczając 3268 woluminów. Duży wpływ na tą sytuację mają ograniczenie zakupu książek, zmniejszenie godzin pracy bibliotek, zmiana zainteresowań mieszkańców w kierunku wypożyczania kaset wideo.

2.4.6. SPORT

Na terenie gminy sport rozwijany jest w oparciu o działalność pięciu ludowych zespołów sportowych w miejscowościach: Dąbrówki, Krzemienica, Medynia Głogowska, Wola Mała, Zalesie. Ludowe zespoły sportowe mają łącznie 123 członków, z tego ćwiczących 108 w czterech sekcjach sportowych tj.: piłka nożna, piłka ręczna, tenis stołowy, brydż.

Bazę sportową dla tych zespołów stanowią 3 boiska sportowe, w tym jedno z zapleczem, stadion sportowy z bieżnią, boiskami do piłki koszykowej, nożnej, ręcznej, trybuną na 300 miejsc, zapleczem socjalnym. Dwie drużyny piłkarskie uczestniczą w rozgrywkach klasy „A” i dwie w rozgrywkach klasy „B”.

2.4.7. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Wskaźnik dochodzeń i śledztw w powiecie wynosił ogółem 114,4%, z tego najwięcej w gminach Rakszawa 146,7%, Markowa 139,1%, Łańcut 119,8% (miasto + gmina). Natomiast wskaźnik stwierdzonych przestępstw na terenie działania Komendy Powiatowej Policji w Łańcucie wynosił 99,2%. Największy wskaźnik był w Czarnej 215,0%, Rakszawie 192,1%, Markowej 156,5%. Wskaźnik ogólnej wykrywalności dla gmin powiatu łańcuckiego wynosił 65,6%. Największa wykrywalność przestępstw występowała w gminach:

- Rakszawa – 91,8%
- Czarna – 69,3%
- Białobrzegi 63,6%

Najczęstszą przyczyną wypadków z winy kierujących pojazdami było:

- nieprawidłowe wyprzedzanie i omijanie,
- nie przestrzeganie pierwszeństwa przejazdu,
- nadmierna prędkość jazdy,
- nietrzeźwość kierowców.

Straż Pożarna

Działalność przeciwpożarowa w gminach powiatu łańcuckiego jest prowadzona przez Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Łąncucie.

STATYSTYKA WG RODZAJU ZDARZENIA NA TERENIE POWIATU ŁAŃCUCKIEGO W LATACH 1995 – 1999

Ilość zdarzeń	Lata					Udział %
	1995	1996	1997	1998	1999	
Ogółem	300	308	355	527	554	100
Požary	73	95	83	97	119	21,5
Miejscowe zagrożenia	218	204	265	439	426	76,9
Alarmy fałszywe	9	9	7	-	9	1,6

W porównaniu do 1995 roku zanotowano wzrost zdarzeń w gminach powiatu łańcuckiego o 54,0%, największy wzrost zanotowano we wzroście pożarów i miejscowych zagrożeń. W 1999 r. udział zdarzeń kształtował się następująco:

- miejscowe zagrożenia – 76,9% ogółu,
- pożary – 21,5%,
- alarmy fałszywe – 1,6%.

W gminach powiatu łańcuckiego w 1999 r. wybuchło 119 pożarów, z tego najwięcej w mieście Łąncucie, gminie Łącut, gminie Czarna. Zanotowano 426 zdarzeń miejscowych, najwięcej w mieście Łącut oraz w gminie Łącut i gminie Czarna.

STATYSTYKA WG RODZAJU ZDARZENIA W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU ŁAŃCUCKIEGO W LATACH 1995 – 1999

Gmina	Lata							
	1996		1997		1998		1999	
	Pożar	MZ	Pożar	MZ	Pożar	MZ	Pożar	MZ
Białobrzegi	11	10	11	10	5	52	8	30
Czarna	9	27	9	27	10	41	22	52
Łącut m	29	84	29	84	25	140	37	152
Łącut gm.	17	58	17	58	22	115	23	141
Markowa	5	7	5	7	7	41	7	29
Rakszawa	10	9	10	9	9	14	10	12
Żołynia	5	7	5	7	5	10	12	10
Razem	86	202	86	202	83	413	119	426

2.5. EKONOMICZNE FUNKCJE GMINY

2.5.1. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Gospodarka lokalna

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON
WYBRANYCH SEKCJI W GMINACH POWIATU ŁAŃCUCKIEGO W 1998 ROKU

Nazwa gminy	Przemysł ogółem	Budownictwo	Handel i usługi	Transp. i łączność	Obsługa nieruch.	Edukacja	Ochrona zdrowia
m. Łańcut	245	119	691	126	226	43	93
Białobrzegi	50	40	79	33	36	8	8
Czarna	130	46	142	53	66	10	7
Łańcut gm.	158	123	269	108	85	13	17
Markowa	27	19	63	29	20	8	8
Rakszawa	48	28	94	17	40	10	9
Żołynia	44	29	62	21	18	7	6
Razem	702	404	1 400	387	491	99	148

Wśród podmiotów zarejestrowanych w 1998 r. w systemie REGON w gminach powiatu łańcuckiego: handel i naprawy oraz przemysł. Najmniej podmiotów działało w sferze społecznej, tj. ochronie zdrowia, opiece społecznej i edukacji.

DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA ZAREJESTROWANA WG SOŁECTW W GMINIE CZARNA W LATACH 1995 - 2000

Nazwa wsi	Ogółem działalność w sołectwie	W tym lata						Razem 1995-2000
		1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Czarna	193	1	17	6	12	6	7	49
Dąbrówki	100		9	5	13	10	9	46
Krzemienica	281		23	14	19	20	13	89
Medynia Głóg.	128	2	7	6	7	7	4	33
Medynia Łańc.	55	1	3	4	1	4	3	16
Pogwizdów	81	2	8	9	5	2	3	29
Wola Mała	81	1	4	5	4	5	8	27
Zalesie	40		5	6	4	1	-	16
z poza gminy	93		6	8	9	3	7	33
Razem:	1.052	7	82	63	74	58	54	338

W Urzędzie Gminy Czarna do 15 września 2000 r. zarejestrowano 1.052 podmioty gospodarcze, z tego najwięcej w Krzemienicy 281, w Czarnej 193, w Medyni Głogowskiej 128, w Dąbrówkach 100. W latach 1995 – 2000 zarejestrowano łącznie 338 podmiotów.

Od 1996 r. znacznie zmniejszyła się liczba nowo zarejestrowanych podmiotów. Najmniej firm zarejestrowano w Zalesiu, Medyni Łańcuckiej.

Spółki prawa handlowego w gminie Czarna

A&K Sp. z o.o.,
Biko Sp. z o.o.,
Euro-Center Sp. z o.o.,
Jawa PPHU Sp. z o.o.,
Televis PPUH Sp. z o.o.

Spółdzielnie:

Czarna: Spółdzielnia Kółek Rolniczych,
 Krzemienica: Spółdzielnia Mieszkaniowa,
 Wola Mała: Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna,

**STRUKTURA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ ZAREJESTROWANEJ W SOŁECTWACH
 GMINY CZARNA W DNIU 15 WRZEŚNIA 2000 ROKU**

Nazwa wsi	Handel	Usługi	Produkcja	Produkcja, handel, usługi	Ogółem
Czarna	79	78	9	27	193
Dąbrówki	30	58	2	10	100
Krzemienica	99	139	19	24	281
Medynia Głog.	41	56	11	20	128
Medynia Łańc.	24	23	4	4	55
Pogwizdów	21	38	9	13	81
Wola Mała	36	32	7	6	81
Zalesie	15	21	1	3	40
inne z poza gminy	28	30	16	20	93
Razem	37	475	78	127	1 052
% udział	35,4	45,2	7,4	2,0	100,0

Bezrobocie

Z 1.052 zarejestrowanych firm 45,2% ogółu prowadziło działalność usługową, 35,4% zajmowało się handlem. Wśród firm usługowych dominowało stolarstwo, usługi transportowe, budowlano – instalatorskie. Najwięcej firm usługowych było w Krzemienicy, w Czarnej, w Dąbrówkach, w Medyni Głogowskiej. W handlu dominowały artykuły spożywcze, handel obwoźny. Najwięcej firm handlowych było w Krzemienicy, w Czarnej, w Medyni Głogowskiej.

Najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych ma wykształcenie zawodowe 36,4%, policealne 34,6%. Bezrobotni z wykształceniem wyższym stanowili 5,2%. Analiza długości pozostawania bez pracy pozwala stwierdzić, że ponad 44,8% bezrobotnych było bez pracy ponad rok, tj. osoby, które utraciły prawo do zasiłku. O sytuacji na lokalnym rynku pracy decyduje kondycja działających podmiotów gospodarczych. One bowiem kształtują zapotrzebowanie na siłę roboczą.

**LICZBA I WSKAŹNIK BEZROBOTNYCH W STOSUNKU DO LICZBY MIESZKAŃCÓW
 W WIEKU PRODUKCYJNYM W GMINIE CZARNA WG STANU NA 30.04 1998 ROKU**

Nazwa wsi	Liczba bezrobotnych				% bezrobot. do osób w wieku produk.
	Razem		z prawem do zasiłku		
	ogółem	kobiet	ogółem	kobiet	
Czarna	130	72	40	16	14,2
Dąbrówki	141	81	48	17	17,6
Krzemienica	156	89	52	24	10,1
Medynia Głogowska	135	70	38	16	15,4
Medynia Łańcucka	58	25	12	6	14,8
Pogwizdów	99	34	15	7	17,2
Wola Mała	52	31	18	6	12,2
Zalesie	66	47	17	5	20,4
Razem:	837	449	240	97	14,2

Na koniec 1996 r. w gminie zarejestrowanych było 873 bezrobotnych, a na koniec kwietnia 1998 r. 837 osób, w tym 449 (tj. 53,6%) kobiet. Z praw do zasiłku dla bezrobotnych korzystało 240 osób (tj. 28,7% natomiast 597 osób (tj. 71,3%) było bez prawa poboru zasiłku dla bezrobotnych. W ogólnej liczbie bezrobotnych niecałe 6,5% to absolwenci szkół wyższych.

2.5.2. ROLNICTWO

Gmina Czarna posiadała dobre warunki glebowe dla rozwoju rolnictwa. Użytki rolne stanowiły 58,7% ogólnej powierzchni gminy. Grunty orne zajmowały 67,5% powierzchni użytków rolnych, łąki i pastwiska stanowiły 26,7% użytków rolnych. Lasy i grunty leśne zajmowały 31,4% ogólnej powierzchni gminy, największym właścicielem lasów w gminie był Skarb Państwa. Właścicielami użytków rolnych w 86,0% były osoby fizyczne.

W strukturze gruntów chronionych dominowały grunty klasy IVa, które stanowiły 28,3%, klasy IIIb 14,5%, klasy II 13,6% ogółu. Z użytków zielonych chronionych najczęściej było użytków klasy III 16,0%. Wśród sołectw najlepsze gleby posiadała Krzemienica, Czarna, Wola Mała. Gleby słabsze IV klasy dominowały w Medyni Głogowskiej, Zalesiu, Medyni Łańcuckiej.

Struktura obszarowa gospodarstw

Na terenie gminy było 1.463 gospodarstw indywidualnych. Najwięcej gospodarstw w stosunku do ogólnej powierzchni było w Krzemienicy 22,6%, Medyni Głogowskiej 18,7%, Czarnej 16,3%, Zalesiu 10,7%. Indywidualne gospodarstwa rolne o powierzchni do 2ha stanowiły 65,9% ogólnej liczby gospodarstw, zaś gospodarstwa o powierzchni od 2-5ha stanowiły 31,3% powierzchni.

STRUKTURA GOSPODARSTW ROLNYCH W GMINIE CZARNA WG SOŁECTW NA DZIEŃ 4.09.2000 ROKU

Nazwa wsi	Liczba gospodarstw rolnych wg powierzchni [ha]:						Razem
	od 1-2	od 2- 5	od 5-7	od 7-10	od 10-15	>15	
Czarna	138	89	5	3	1	2	238
Dąbrówki	119	24	0	0	1	0	144
Krzemienica	215	96	3	8	4	4	330
Medynia Głog.	171	98	4	0	1	0	274
Medynia Łań.	81	36	2	0	0	0	119
Pogwizdów	72	36	1	2	0	0	111
Wola Mała	55	31	2	2	0	0	90
Zalesie	105	48	3	0	0	1	157
Razem	956	458	20	15	7	7	1463
% udziału	65,9	31,3	1,4	1,0	0,5	0,5	100,0

Grunty chronione

STRUKTURA GRUNTÓW CHRONIONYCH WG SOŁECTW W GMINIE CZARNA W DNIU 4.09.2000 ROKU

Nazwa wsi	klasa bonitacyjna gruntów					
	I	II	III a	III b	IV a	IV b
Czarna	0,12	40,41	145,53	77,27	29,98	22,91
Dąbrówki	-	3,08	32,26	29,0	18,12	9,65
Krzemienica	21,0	232,95	351,38	69,20	13,67	2,50
Medynia Głogowska	0,50	1,45	8,10	82,12	124,77	49,27
Medynia Łańcucka	-	-	0,36	18,2	51,49	25,85
Pogwizdów	-	7,45	9,49	7,51	12,75	15,10
Wola Mała	2,55	23,72	96,43	30,37	2,60	0,34
Zalesie	-	6,4	15,13	23,56	51,24	34,06
Razem	24,17	315,46	658,68	337,23	304,62	159,68

STRUKTURA GRUNTÓW CHRONIONYCH WG SOŁECTW W GMINIE CZARNA W DNIU 4.09.2000 ROKU CD

Nazwa wsi	1 z	2 z	3 z	Razem użytki		Ogółem grunty
	klasa bonitacyjna gruntów			zielone	orne	
Czarna	0,14	20,35	73,45	93,94	316,22	410,16
Dąbrówki	-	2,87	19,55	22,42	92,11	114,53
Krzemienica	4,95	96,92	80,14	182,01	690,70	872,71
Medynia Głogowska	-	-	77,48	77,48	266,71	343,69
Medynia Łańcucka	-	-	27,26	27,26	95,90	123,16
Pogwizdów	-	1,17	21,19	22,36	52,30	74,66
Wola Mała	0,09	25,76	47,99	73,84	156,01	229,85
Zalesie	-	0,35	24,02	24,37	130,39	154,76
Razem	5,18	147,42	371,08	523,68	1.800,34	2.323,52

Zasiewy

STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW I ZASIEWY W GMINIE CZARNA W 1996 ROKU

Nazwa wsi	Pow. ogółem	Użytki rolne	Grunty orne	Sady	Zasiewy ogółem
Czarna	585,34	534,14	336,89	25,45	299,38
Dąbrówki	328,72	288,16	178,29	1,34	137,76
Krzemienica	888,72	826,55	586,73	44,47	514,6
Medynia Głog.	708,18	597,81	334,75	3,32	275,43
Medynia Łańc.	257,08	228,78	147,74	0,97	132,06
Pogwizdów	360,02	310,16	199,13	2,32	176,21
Wola Mała	225,75	210,76	132,95	5,05	126,09
Zalesie	309,3	284,18	182,13	2,82	149,97
Razem	3.663,11	3.280,54	2.098,61	85,74	1.811,50

STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW I ZASIEWY W GMINIE CZARNA WG SOŁECTW W 1996 ROKU

Nazwa wsi	Pszenica	Żyto	Owies	Mieszanki zbożowe	Ziemiaki	Jęczm.	Warzywa
Czarna	108,05	35,79	12,76	17,35	67,86	6,79	5,93
Dąbrówki	37,18	25,06	6,47	11,6	44,45	1,76	4,08
Krzemienica	253,9	8,82	15,11	54,21	86,42	14,1	27,01
Medynia Głog.	67,78	41,79	35,45	19,99	70,99	7,92	4,5
Medynia Łańc.	17,35	53,22	17,92	1,57	28,11	1,4	1,09
Pogwizdów	40,66	33,56	22,38	8,62	47,08	4,06	1,55
Wola Mała	53,19	1,82	5,43	8,79	28,67	11,19	3,13
Zalesie	45,66	24,9	18,43	4,6	37,71	2,36	1,96
Razem	623,77	224,96	133,95	126,73	411,29	49,58	49,25

Zasiewy w gminie Czarna w 1996 r. na 100 ha użytków rolnych wynosiły 52,2. Najwięcej użytków rolnych w stosunku do ogólnej powierzchni wsi było w: Woli Małej, Krzemienicy, Zalesiu, Czarnej. Najwięcej gruntów ornych obsiano w Krzemienicy, w Czarnej, w Medyni Głogowskiej, w Pogwizdowie. Powierzchnia gruntów zasianych w stosunku do ogólnej powierzchni wsi była największa w: Krzemienicy 57,9%, Woli Małej 55,9%, Pogwizdowie 51,4%. Zasiewy pszenicy stanowiły 34,4% ogólnej powierzchni zasianej, a 17,0% powierzchni gminy. W gminie siano głównie pszenicę ozimą. Największe zasiewy pszenicy były w Krzemienicy, w Czarnej, w Medyni Głogowskiej, w Woli Małej. Zasiewy żyta stanowiły 6,1% powierzchni gminy. Żyto siano głównie w Medyni Łańcuckiej, Medyni Głogowskiej i Woli Małej. Owies siano przeważnie w Medyni Głogowskiej, Pogwizdowie, Zalesiu. Ziemiaki sadzone były na 11,2% ogólnej powierzchni gminy. Nasadzenia dominowały w Krzemienicy, Medyni Głogowskiej, Czarnej i Pogwizdowie.

LASY PRYWATNE W GMINIE CZARNA WG SOŁECTW W DNIU 4.09.2000 ROKU

Nazwa wsi	Las stary	Las młody	L. z.	Tr
-----------	-----------	-----------	-------	----

	w ha			
Dąbrówki	18,74	-	0,05	
Krzemienica	6,53	6,01	2,01	2,96
Medynia Głog.	59,47	-	0,41	
Medynia Łańc.	12,04	-	0,1	
Pogwizdów	11,72	-	0,32	
Wola Mała	0,65	0,22	0,05	
Zalesie	97,87	0,82	0,19	0,17
Razem:	223,23	7,91	4,99	0,17

W gminie Czarna dominowały lasy stare i zajmowały one powierzchnię 223,23 ha. Najwięcej lasów było w Zalesiu, Medyni Głogowskiej, Dąbrówkach.

Hodowla

W gminie na 100 ha użytków rolnych hodowano 47 sztuki bydła, z tego krowy stanowiły 75,0% ogółu pogłowia. Najwięcej bydła hodowano w Krzemienicy, Medyni Głogowskiej, Czarnej, Dąbrówkach. W gminie Czarna na 100 ha użytków rolnych było 36 sztuk trzody chlewnej, z tego lochy stanowiły tylko 3,6%. Najwięcej trzody chlewnej hodowano w Pogwizdowie, Krzemienicy, Czarnej, Dąbrówkach. Na 100 ha użytków rolnych w gminie Czarna pracowało 17 ciągników. Największy stopień mechanizacji był w Krzemienicy, Medyni Głogowskiej, Czarnej, Dąbrówkach.

HODOWLA I MECHANIZACJA W GMINIE CZARNA W 1996 ROKU

Nazwa wsi	Bydło [szt]	Trzoda chlewna [szt]	Ciągniki [szt]
Czarna	269	173	85
Dąbrówki	184	148	70
Krzemienica	288	212	131
Medynia Głog.	278	134	98
Medynia Łańc.	116	94	49
Pogwizdów	173	219	37
Wola Mała	98	108	38
Zalesie	138	82	41
Razem	1544	1170	549

ZATRUDNIENIE W ROLNICTWIE W GMINIE CZARNA W 1996 ROKU

Nazwa wsi	Liczba osób w gospodarstwie domowym	Pracujący	
		wyłącznie	głównie
w gospodarstwie domowym			
Czarna	935	381	8
Dąbrówki	732	314	12
Krzemienica	1410	480	4
Medynia Głog.	1103	523	9
Medynia Łańc.	428	179	9
Pogwizdów	689	345	15
Wola Mała	419	134	11
Zalesie	498	229	11
Razem	6214	2583	79

2.5.3. TURYSTYKA I REKREACJA

Atrakcyjność turystyczna obszaru uzależniona jest od trzech czynników – rangi walorów turystycznych, dostępności komunikacyjnej oraz zdolności obsługowej urzędzeń turystycznych. Obszary, które zajmuje Gmina Czarna należą do atrakcyjnych turystycznie.

Gmina obfituje w zabytki, oraz ze względu na swoje położenie, liczne pomniki przyrody, piękny krajobraz i rozległe lasy bogate w zwierzynę i runo leśne, posiada dobre i nie wykorzystane warunki do rozwoju turystyki i wypoczynku, które mogą w przyszłości przyczynić się do rozwoju na tym terenie wypoczynku i turystyki pobytowej, głównie kwalifikowanej dla turystów przyjezdnych.

Położenie gminy w bliskim sąsiedztwie znanego w kraju i zagranicą o dużej wartości zabytkowej zespołu pałacowo – parkowego w Łańcucie , przy trasie do Leżajska, gdzie celem turystycznym jest zespół klasztorny O.O. Bernardynów ze słynnymi organami oraz zlokalizowany na terenie gminy Rakszawa w sąsiedztwie wsi Wydrze w osadzie Julin, w ramach dawnej Ordynacji Potockich, drewniany pałacyk myśliwski, który stanowi integralną część rezydencji łańcuckiej bez wątplenia podnosi atrakcyjność turystyczną Gminy Czarna.

W związku z rosnącym zainteresowaniem turystów zagranicznych i krajowych możliwością organizowania polowań w tym regionie, istnieją możliwości by Julin odzyskał funkcje pałacyku myśliwskiego i w sezonie łowieckim był do tego celu wykorzystywany. Poza sezonem Julin będzie mógł pełnić funkcje reprezentacyjno – rekreacyjne. Odbywać się tutaj mogą konferencje, spotkania i sympozja naukowe i biznesowe, plenery malarskie i inne warsztaty tematyczne. Atrakcyjność Julina podnosi basen kąpielowy, korty tenisowe, boiska do gier zespołowych, baza noclegowa na 159 miejsc, możliwość urządzenia pola golfowego, a przede wszystkim gęsto zalesione tereny i funkcjonująca stadnina koni specjalizująca się w hipoterapii dzieci.

Atrakcyjność turystyczna Gminy Czarna podnosi leżąca na trasie Łańcut- Leżajsk, położona w kompleksie leśnym wieś Dąbrówki , w której znajduje się o wysokim standardzie hotel, restauracja z salami konferencyjnymi o nazwie „Zajazd Dymarka”. Stwarza on dobre warunki do rozwoju turystyki biznesowej i trazytowej. W starych budynkach wchodzących w skład Ordynacji Potockich zorganizowano muzeum łowiectwa, gdzie znajdzie się znaczna część eksponatów Zarządu Wojewódzkiego Polskiego Związku Łowieckiego z Rzeszowa.

Poza obiektami wchodzącymi w skład Ordynacji Potockich, do atrakcji turystycznych Gminy Czarna należy zaliczyć:

- XVIII wieczny zabytkowy kościół w Krzemienicy,
- kościół w Medyni Głogowskiej z unikalnym wystrojem wnętrza wykonanego z ceramicznej mozaiki,
- Muzeum Ceramiki Ludowej w domu p. Władysławy Prucnal w Medyni Głogowskiej,
- Warsztaty Dziecięcej Ceramiki Ludowej przy szkole podstawowej w Medyni Głogowskiej,
- Izba Garncarska w Zalesiu,

Ucieczka w przyrodę, pierwotną naturę, poszukiwanie spokoju, to cel coraz większej rzeszy współczesnych turystów. Oczekiwania te w dużej mierze mogą spełnić stare obiekty drewniane, usytuowane często w trudno dostępnych atrakcyjnych krajobrazowo terenach w pobliżu skupisk leśnych. Przygotowanie listy tego typu obiektów, które mogą stać się przedmiotem zainteresowania ludzi z miast, którzy je wykupią i zaadaptują na cele turystyczne jest również szansą dla mieszkańców i gminy.

W przypadku walorów wypoczynkowych tylko teren położony między kompleksem leśnym Zalesia a przysiółkiem Podbór spełnia wszystkie wymagania stawiane terenom o przeznaczeniu rekreacyjnym. Jest to obszar gdzie istnieje możliwość zlokalizowania niewielkich obiektów turystycznych.

Głównym atutem wśród przyrodniczych walorów gminy miał być projektowany rezerwat Medynia Głogowska. Obejmował on najcenniejsze fragmenty kompleksu leśnego leżącego przy północno – zachodniej granicy gminy. Znajdowało się tam wiele osobliwości zarówno ze świata zwierząt jak i roślin. Fragment obecnie zalesionej łąki wewnątrz kompleksu leśnego urozmaicał środowisko przyrodnicze tego obiektu szczególnie gdy pokrywa ją barwny kobierzec kwiatów.

Piękny zakątek stanowi zespół śródleśnych stawów częściowo pozbawionych wody w pobliżu Zalesia. Cennymi obiektami przyrodniczymi są pomniki przyrody. Obszar gminy obfituje w tego rodzaju składniki środowiska – występują one zwłaszcza w Dąbrówkach i Krzemienicy. Jednym z walorów przyrodniczych gminy jest dolina Wisłoka, w której oprawie dla silnie meandrującej rzeki stanowi mozaika pól i łąk. Dodatkowym urozmaiceniem jest dawne koryto Wisłoka - Stare Wisłoczysko – krętą linią przecinające gruntu rolne Krzemienicy i Woli Małej.

Istotne znaczenie dla mieszkańców gminy będzie miało wykorzystanie nowobudowanych o wysokim standardzie domów mieszkalnych dla celów agroturystyki. Ogromne szanse wykorzystania walorów i rozwoju turystyki oraz ochrony dziedzictwa kulturalnego Gminy Czarna stwarza utworzenie międzygminnego związku pod nazwą „Łańcucko – Leżajski Związek Gmin Turystycznych” w skład którego na mocy uchwały Rady Gminy nr XXV/117/97 z dnia 21 marca 1997 roku wchodzi Gmina Czarna.

Szlaki turystyczne

Jednym z elementów racjonalnego zagospodarowania turystycznego terenu są wyznaczone piesze trasy umożliwiające poruszanie się turystów w sposób bezpieczny i zarazem nie zagrażający środowisku. Istotne dla atrakcyjności turystycznej terenu mają miejsca, z których można podziwiać rozległe widoki, dlatego też ważna jest ochrona tych miejsc przed przypadkowymi i nieprzemyślanymi formami działalności człowieka, które mogłyby zakłócić istniejący ład przestrzenny.

Przez teren Gminy Czarna przebiega szlak turystyczny oznaczone kolorem zielonym o ogólnym przebiegu: Rzeszów, Słocina, Albigowa, Łańcut, Czarna, Węgliska, Brzoza Stadnicka, Julin, Wola Żarczycka, Nowa Sarzyna. Długość szlaku wynosi 69 km w tym na terenie gminy około 11 km. Szlak na teren gminy wkracza od strony Łańcuta w przysiółku Skotnik. Dochodząc do głównej drogi prowadzącej z Woli Małej do Czarnej skręca na zachód, a następnie na skrzyżowaniu w Czarnej na północ. Cały czas szlak prowadzi wzdłuż drogi, przekraczając Wisłok i doprowadzając do przysiółku Podbór. Tutaj na rozwidleniu dróg wchodzi na wiejską uliczkę i zdąża w kierunku kompleksu leśnego. Po około 1 km mija leśniczówkę a docijając do lasu skręca w kierunku wschodnim doprowadzając do fragmentu podmokłej łąki z kępami olszy. Za łąką trasa szlaku skręca na północ wchodząc w las dochodząc do linii stawowej, mijając piękne drzewostany grądowe zmienia kierunek na zachodni, opuszcza tereny leśne i styka się z główną drogą w Zalesiu. Pnie się w kierunku północnym doprowadzając do skrzyżowania dróg, zmienia kierunek na wschodni dążąc w stronę Węglisk i opuszcza tereny gminy.

2.6. OSADNICTWO

2.6.1. STRUKTURA WŁASNOŚCI GRUNTÓW

ZASOBY NIERUCHOMOŚCI NA TERENIE GMINY CZARNA W 2000 ROKU

Grupy i podgrupy rejestrowe		Użytki rolne, grunty zabudowane, wody w ha								Ra- zem
		RP	RL	MU	US	PE	K	N	W	
1.Grunty Skarbu Państwa z wyłączeniem użytkowania wieczystego	1.1	386	10				2	1	2	401
	1.2	29	2176	8					2	2215
	1.3	3	5	1			78		72	159
	1.4	9	1	1	1		2			14
			427	2192	10	1		82	1	76
2.Grunty S.P. w uż. wieczyst.		18		3						21
		18		3						21
3.Państwowe osoby prawne										
4.Grunty gminne z wyłączeniem użytkowania wieczystego	4.1	183	22	15	2		5	5	16	248
	4.2			1			121		24	146
	4.3			2						2
			182	22	18	2		126	5	40
5.Grunty gminne w uż. wieczyst.		1		7						8
		1		7						8
6.Grunty kom. osoby prawne										
7.Grunty osób fizycznych	7.1	3465	232	234	1		41	20	9	4002
	7.2	473	9	79			1	2	1	565
		3938	241	313	1		42	22	10	4567
8.Grunty spółdzielni		3		5						8
		3		5						8
9.Grunty kościołów		2		3	3					8
		2		3	3					8
10.Grunty wspólnot										
11.Grunty osób prawnych		18		3						21
		18		3						21
Pow. ewidencyjna		4590	2455	362	7		250	28	126	7818
Pow. wyrównawcza										-4
Pow. geodezyjna		4587	2455	362	7		250	28	126	7814

- RP - użytki rolne: grunty orne, sady, łąki trwałe, pastwiska trwałe
 RL - użytki leśne i grunty zadrzewione
 MU - grunty zabudowane mieszkaniowo - usługowe
 US - tereny usług sportu i wypoczynku
 PE - tereny eksploatacji powierzchniowej - kopaliny
 K - tereny komunikacji kolejowej i drogowej
 N - nieużytki
 W - wody śródlądowe płynące

Struktura własnościowa terenów stanowi uwarunkowanie możliwości rozwoju szczególnie istotne w gospodarce rynkowej. Rozpoznanie tej struktury i trendów przemian związanych z obrotem

rynkowym a w miarę możliwości przekształcania jej w pożądanym kierunku jest jednym z głównym elementom aktywnej polityki przestrzennej gminy.

2.6.2. CHARAKTERYSTYKA RUCHU BUDOWLANEGO

Mieszkalnictwo

LUDNOŚĆ ZAMIESZKAŁA W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH Z UŻYTKOWNIKIEM GOSPODARSTWA ROLNEGO (DZIAŁKI ROLNEJ) WG WIEKU I PŁCI W 1996 ROKU

Ludność	Gmina Czarna					
	ogółem		mężczyźni		kobiety	
ogółem	9185	100,0	4399	100,0	4786	100,0
0 – 14	2242	24,5	1104	25,1	1138	23,8
15 – 19	674	7,3	327	7,4	347	7,2
20 – 29	1360	14,8	685	15,6	675	14,1
30 – 39	1206	13,1	612	13,9	594	12,4
40 – 49	1090	11,9	549	12,5	541	11,3
50 – 59	941	10,2	438	10,0	503	10,5
60 – 64	495	5,4	234	5,3	261	5,5
ponad 65	1177	12,8	450	10,2	727	15,2

W gospodarstwach domowych użytkowników gospodarstw domowych i działek rolnych zamieszkiwało 87,1% ogółu ludności gminy. W wieku najwyższej wydajności pracy między 20 a 50 rokiem życia mężczyzn było ponad 42,0%, kobiet niecałe 38,0%. Więcej o 5,0% było kobiet w wieku ponad 50 lat. W gospodarstwach rolnych zamieszkiwało aż 53,1% ogółu ludności. Tak duża koncentracja ludności w tych gospodarstwach przy niewielkiej opłacalności produkcji rolnej świadczyła o trudnych warunkach życia i niskich dochodach rodzin rolniczych.

LUDNOŚĆ FAKTYCZNIE ZAMIESZKAŁA W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH Z UŻYTKOWNIKIEM GOSPODARSTWA ROLNEGO (DZIAŁKI ROLNEJ) WG POWIERZCHNI UŻYTKÓW ROLNYCH W 1996 ROKU

Ludność zamieszkała w gospodarstwach		Gmina Czarna			
		ogółem	mężczyźni	kobiety	
Ogółem		9185	4399	4786	
Z użytk. działki rolnej	razem	2935	1410	1525	
	0,1- 0,5 ha	1622	789	833	
	0,5 – 1,0 ha	1313	621	692	
	razem	6250	2989	3261	
	1 – 2	3090	1470	1620	
	2 – 5	2909	1396	1513	
	w tym	2 - 3	1701	823	878
		3 – 4	828	408	430
		4 – 5	370	165	205
	5 – 10	233	114	119	
	w tym	5 – 7	163	85	78
		7– 10	70	29	41
	10 – 20	9	4	5	
	w tym	10-15	9	4	5
		15-20	-	-	-
	20 – 50	5	4	1	
	w tym	20-30	5	4	1
		30-50	-	-	-
	>50 ha	4	1	3	

Nieruchomości

NIERUCHOMOŚCI W GMINIE CZARNA WG SOŁECTW W 2000 ROKU

Nazwa wsi	Nieruchomości zabudowane	Nieruchomości niezabudowane	Domy rolników
Czarna	176	154	224
Dąbrówki	138	149	144
Krzemienica	357	360	307
Medynia Głog.	155	176	212
Medynia Łańc.	79	63	81
Pogwizdów	116	149	118
Wola Mała	97	97	79
Zalesie	53	70	96
Razem	1171	1218	1261

W gminie było 1.171 nieruchomości zabudowanych i 1.218 nieruchomości niezabudowanych. Najwięcej nieruchomości ogółem było w Krzemienicy, w Czarnej, w Medyni Głogowskiej, w Dąbrówkach. Domów rolników było 1.261, z tego najwięcej w Krzemienicy 24,3%, w Czarnej 17,8%, Medyni Głogowskiej 16,8%, w Dąbrówkach 11,4%.

Pozwolenia na budowę

Według danych Urzędu Statystycznego w Rzeszowie w roku 1999 na terenie powiatu było 20 401 mieszkań z 75 361 izb o łącznej powierzchni użytkowej 1472,0 tys. m². Na jedno mieszkanie przypadało średnio 3,77 osoby, a na jedną izbę 1,02 osoby. Plasowało to powiat nieznacznie powyżej średniej wojewódzkiej. Znacznie wyższe wartości od średniej wojewódzkiej uzyskuje powiat we wskaźnikach przeciętnej powierzchni użytkowej jednego mieszkania oraz powierzchni na jedną osobę. W latach 1994-1999 oddano do użytku w całym powiecie 695 mieszkań. Najwięcej z nich wybudowano w mieście i gminie Łańcut, w sumie 57,9%.

LICZBA MIESZKAŃ ODDANYCH DO UŻYTKU W LATACH 1994-1998

Gmina	1994	1995	1996	1997	1998	Razem
Białobrzegi	23	28	4	5	9	69
Czarna	21	20	7	10	16	74
Łańcut miasto	32	78	19	35	27	191
Łańcut gmina	20	26	59	31	36	172
Markowa	16	9	12	1	3	41
Rakszawa	12	10	4	5	10	41
Żołynia	8	3	5	8	15	39
Razem	132	174	110	95	116	627

W opisywanym okresie najwięcej mieszkań oddano do użytku w roku 1995. W kolejnych latach, wraz ze spadkiem koniunktury w budownictwie, malała ilość budowanych domów. Wzrost nastąpił w 1998 roku, jednak w 1999 liczba mieszkań oddanych do użytku wyniosła 68, czyli najmniej od 1994 roku.

W ostatnich 4 latach na terenie gminy było umiarkowane zainteresowanie budownictwem mieszkalnym i inwentarskim, a bardzo małe budownictwem nowych obiektów i modernizacją istniejących na cele działalności gospodarczej. Średnio w roku wydano łącznie 70 - 80 pozwoleń na budowę, z tego 35% stanowią budynki mieszkalne, 25% budynki inwentarskie i na działalność gospodarczą, a pozostałe pozwolenia dotyczą różnego rodzaju przyłączy. W latach 1995 - 1997 oddawano do użytku średnio w roku tylko 18 - 20 budynków. Podkreślić jednak należy, że zainteresowanie wszystkimi rodzajami budownictwa systematycznie maleje.

2.7. KOMUNIKACJA

2.7.1. KOMUNIKACJA KOLEJOWA

Przez teren Gminy Czarna przebiega zelektryfikowana magistrala kolejowa E 30 przewidziana do modernizacji z przystosowaniem jej do prędkości 160 km/godz. Przystanek Krzemienica w rejonie przejazdu przez linię kolejową drogi wojewódzkiej Nr 876 Sokołów – Łańcut służy mieszkańcom Gminy Czarna.

2.7.2. KOMUNIKACJA DROGOWA

W następstwie reformy administracyjnej kraju zgodnie z art. 52 ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej w związku z reformą ustrojową państwa (Dz. U. 106/98 poz. 668) z dniem 1 stycznia 1999 r. nastąpiła zmiana w ustawie z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, w wyniku czego w kraju wystąpił podział dróg publicznych na następujące kategorie: krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Na terenie Gminy Czarna występują wszystkie kategorie dróg.

Drogi krajowe

Drogi krajowe pozostają w administrowaniu przez Generalną Dyрекcję Dróg publicznych Oddział Wschodni Biuro w Rzeszowie. W granicach administracyjnych gminy występują:

- dwa krótkie odcinki drogi krajowej Nr 4 Zgorzelec – Medyka: pierwszy o długości 0.757 km, drugi o długości 0.651 km. Na drodze Nr 4 średnio dobowe natężenie ruchu na odcinku Kraczkowa - Łańcut wyniosło 11.292 poj./dobę. Prognoza ruchu do roku 2015 wykonana przez TRANSPROJEKT WARSZAWA w 1997 roku przewiduje wzrost ruchu pojazdów na tym odcinku w 2000 roku do 14.626 poj./dobę, w 200 roku 17.960 poj./dobę a w 2015 roku 24.571 poj./dobę.
- odcinek drogi krajowej Nr 19 relacji Rzeszów – Lublin o długości około 0.180 km.

Drogi wojewódzkie

Przez teren gminy przebiegają dwie drogi wojewódzkie, które pozostają w administrowaniu Podkarpackiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie:

- droga Nr 876 Sokołów – Łańcut o długości 16 km na terenie gminy. Klasa drogi Z, nośność nawierzchni dostosowana jest do przenoszenia obciążeń nie przekraczających 80 kN/oś według pomiaru ruchu przeprowadzonego w 1995 r. średnie dobowe natężenie ruchu wyniosło 1503 poj./dobę a prognoza na rok 2010 przewiduje 2946 poj./dobę,
- droga Nr 877 Leżajsk – Łańcut o długości 5.1 km na terenie gminy. Klasa drogi G., nośność nawierzchni dostosowana jest do przenoszenia obciążeń nie przekraczających 80 kN/oś według pomiaru ruchu przeprowadzonego w 1995 r. średnie dobowe natężenie ruchu wyniosło 2080 poj./dobę a prognoza na rok 2010 przewiduje 4077 poj./dobę.

Drogi powiatowe

Zgodnie z nowym podziałem dróg publicznych przez teren gminy prowadzi 9 dróg powiatowych. Drogi te stanowią zasadniczy układ komunikacyjny gminy obsługujący cały teren gminy tj. podstawowe jednostki osadnicze i podstawowe obszary funkcjonalne. Sieć dróg powiatowych umożliwi powiązania funkcjonalne i komunikacyjne z przyległymi obszarami. Drogi te pozostają w administrowaniu Powiatowego Zarządu Dróg w Łańcucie.

Stan dróg powiatowych jest niezadowalający. Zgodnie ze STRATEGIĄ ROZWOJU POWIATU ŁAŃCUCKIEGO do zrealizowania programu radykalnej poprawy ich stanu potrzeba środków finansowych wielokrotnie przekraczających dotychczasowe możliwości budżetu powiatu.

ODCINKI DRÓG POWIATOWYCH W GMINIE CZARNA

Lp	Nr drogi	Nazwa drogi	Długość m
1	35.119	Medynia Głogowska - Rakszawa	4.230
2	35.121	Medynia Głogowska – Zalesie – Czarna	7.070
3	35.161	Czarna – Wola Dalsza	3.764
4	35.167	Krzemienica przez wieś do E-4	3.191
5	35.515	Czarna – Białobrzegi - Leszczyny	6.000
6	35.568	Stobierna – Medynia Głogowska	2.460
7	35.569	Jasionka – Medynia Łańcucka	1.615
8	35.570	Rzeszów – Trzebowniko – Łukawiec - Czarna	1.169
9	35.574	Strażów - Krzemienica	3.342
	Razem		32.841

Drogi gminne

Uzupełnienie sieci dróg powiatowych stanowią drogi gminne. Zalicza się do nich drogi o charakterze lokalnym nie zaliczone do innych kategorii. Obsługują one (łącznie z drogami wewnętrznymi) przyległą zabudowę na terenie poszczególnych miejscowości gminy.

Łączna długość dróg gminnych wynosi 25.900 m. Na drogach tych występuje 11 obiektów mostowych o łącznej długości 64 m. Są to w bardzo różnym stanie technicznym, najczęściej wymagają remontu i modernizacji, niektóre zaś po prostu realizacji. Wiele z nich nie posiada uregulowanych stanów własności dla wymaganego przepisami pasa drogowego wynoszącego w liniach rozgraniczających minimum 15 m

ZESTAWIENIE DRÓG GMINNYCH NA TERENIE GMINY CZARNA

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi wg wykazu urzędowego	Długość m
1	3507001	Medynia Głogowska - Medynia Łańcucka Remiza k/Pastwisk	2.700
2	3507002	Pogwizdów - Medynia Łańcucka – Wółka Podleśna Pod Wodę	3.200
3	3507003	Medynia Łańcucka przez wieś	2.000
4	3507004	Zalesie Kłapówka	400
5	3507005	od drogi Czarna – Dąbrówki Pod Las	1.300
6	3507006	od drogi Dąbrówki – Smolarzyny w kierunku Rakszawy	700
7	3507007	Czarna Podbórz – GS Czarna	3.000
8	3507008	Czarna - Palikówka	1.000
9	3507009	Czarna od mostu Czarna Kmiecie	500
10	3507000	Krzemienica Plac Wolności do E -4	1.700
11	3507011	Krzemienica jawornik przez wieś	1.200
12	3507012	Wola Mała od drogi Leżajsk – Łańcut do drogi Wola Mała – Czarna Pilawa	2.300
	Razem		20.000

Ścieżki rowerowe

Przez teren gminy ani wzdłuż dróg krajowych, ani wzdłuż dróg wojewódzkich, ani wzdłuż dróg powiatowych, ani wzdłuż dróg gminnych, ani wzdłuż szlaków turystycznych nie przebiegają wyznaczone ścieżki rowerowe.

2.8. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

2.8.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ

Opis ogólny systemu

Miejscowości Gminy Czarna zasilane są w wodę z czterech źródeł:

- z ujęcia wody w Czarnej, czerpiącego wodę podziemną ze studni wierconych,
- z ujęcia wody w Pogwizdowie, czerpiącego wodę ze studni wierconych,
- z ujęcia wody w Krzemienicy, również czerpiącego wodę ze studni wierconych,
- z miejskiej sieci wodociągowej miasta Łańcuta.

Woda z ujęcia w Czarnej zasila wodociągi miejscowości Czarna, Dąbrówki i Zalesie. Woda z ujęcia w Pogwizdowie, przez lokalną sieć wodociągową zaopatruje mieszkańców miejscowości Pogwizdów, Medynia Łańcucka i Medynia Głogowska. Woda z ujęcia Krzemienica zaopatruje wodociąg wsi Krzemienica, przy czym w przypadku każdego z powyższych ujęć istnieje możliwość podłączenia nowych odbiorców do istniejących sieci wodociągowych. Woda z sieci miejskiej Łańcuta zaopatruje mieszkańców miejscowości Wola Mała.

Woda z sieci miejskiej Łańcuta, jako uzdatniona, kierowana jest bezpośrednio do odbiorców. Woda z ujęć lokalnych: Czarna i Krzemienica, przed podaniem jej do sieci wodociągowej, poddawana jest procesom uzdatniania. Woda z ujęcia w Pogwizdowie, ze względu na nie przekraczanie dopuszczalnych stężeń wskaźników fizykochemicznych, nie jest uzdatniana. Siecią wodociągową pokryte jest ok. 95% powierzchni Gminy Czarna, a korzysta z niej ok. 92% mieszkańców Gminy.

Ujęcie wody w Czarnej

Woda z ujęcia w Czarnej czerpana jest ze złóż podziemnych za pośrednictwem trzech studni wierconych. Według informacji administratora obiektów ujęcia i stacji uzdatniania, tj. Gospodarstwa Komunalnego w Czarnej ujęcie produkuje w ciągu doby przeciętnie 301 m³/d wody, przy maksymalnym możliwym poziomie produkcji 1562 m³ wody na dobę.

Obszary strefy ochrony bezpośredniej dwóch spośród trzech eksploatowanych studni znajdują się na zagrodzonym terenie Stacji Uzdatniania Wody. Wokół trzeciej ze studni wyznaczony został ogrodzony teren ochrony bezpośredniej o zasięgu 20 metrów. W rejonie objętym spływem wód podziemnych do ujęcia został wyznaczony zewnętrzny teren ochrony pośredniej. Woda ujmowana jest na ujęciu ze stałą wydajnością przez pompy głębinowe i kierowana na stację uzdatniania, a następnie dezynfekowana podchlorynem sodowym i kierowana do terenowego, początkowego zbiornika wyrównawczego 2×75m³. Ze zbiornika woda, pobierana przez pompownię II-go stopnia kierowana jest do sieci. Włączaniem i wyłączaniem pomp głębinowych steruje układ oparty o umieszczone w zbiorniku sondy minimum–maksimum. Pompy I-go stopnia (w studniach) nie posiadają falowników. Ujęcie pracuje w systemie stałowydajnościowym, bez układu regulacji wydajności.

W procesie uzdatniania stosowane jest odżelazianie i odmanganianie wody. Procesy filtracji realizowane są na dwóch odżelaziaczach i czterech odmanganiaczach o objętości 6,3 m³ i powierzchni filtracji 1,54 m² każdy. Filtry wypełnione są żwirem kwarcytowym. Przy aktualnej wielkości produkcji wody i przeciętnej wielkości przepływu nie występuje przekroczenie technologicznie dopuszczalnej prędkości filtracji przy pracy obu filtrów. Płukanie filtrów nie powoduje zwiększenia prędkości filtracji ponad dopuszczalną wielkość, ponieważ odbywa się w czasie postoju pomp pierwszego stopnia. Aktualnie woda ze studni podawana jest, poprzez stację uzdatniania do zbiornika początkowego, w systemie 22 godzin pracy na dobę.

Zastosowane technologie uzdatniania, mimo, że nie należą do najnowocześniejszych, pozwalają na usuwanie niepożądanych domieszek w należyłym stopniu, a przy aktualnej wielkości przesyłanej na sieć wodociagową wody, nie występują problemy z zaspokojeniem zapotrzebowania na wodę odbiorców, tak pod względem ilościowym, jak i parametrów ciśnienia na sieci. Zachowana jest przy tym właściwa (odpowiednio niska) prędkość filtracji wody na stacji uzdatniania, która, jak wynika z orientacyjnych obliczeń, wynosi ok. 8 m/h. Cechy fizykochemiczne wody surowej (tzn. przed uzdatnieniem) wskazują na występowanie ponadnormatywnej ilości uciążliwych domieszek żelaza i manganu pochodzenia organicznego, stąd zastosowana wielostopniowa filtracja ciśnieniowa wody surowej. Za układem usuwania domieszek fizykochemicznych stacji uzdatniania znajduje się układ do dezynfekcji wody. Środkiem dezynfekcyjnym jest podchloryn sodowy.

Pompownię II-go stopnia, o maksymalnej wydajności 120 m³ wody na godzinę i nominalnym ciśnieniu podnoszenia 42÷52 m H₂O stanowi zespół pomp PJ-230 oraz 3 hydrofony wodno-powietrzne o pojemności 4m³ każdy. Ciąg technologiczny został zbudowany w na przełomie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych. Praca ujęcia i stacji uzdatniania nie jest zautomatyzowana, poza układem napełniania zbiornika sieciowego początkowego, który steruje pracą pomp głębinowych (tzw. pierwszego stopnia). Stan techniczny obiektów i urządzeń stacji uzdatniania jest dobry. Awaryjność urządzeń ujęcia i stacji uzdatniania jest niska. Niezawodność dostawy wody z ujęcia i stacji uzdatniania jest wystarczająca.

Aktualnie nie jest prowadzona żadna rozbudowa ani modernizacja ujęcia ani stacji uzdatniania. Administratorem obu obiektów, tj. ujęcia i stacji uzdatniania jest Gospodarstwo Komunalne w Czarnej.

Ujęcie i stacja uzdatniania Krzemienica

Woda z ujęcia Krzemienica czerpana jest ze złóż podziemnych za pośrednictwem dwóch studni wierconych. Ujęcie produkuje aktualnie ok. 260 m³ wody na dobę, przy czym maksymalna możliwa wydajność ujęcia wynosi 693 m³/d wody. Obszary strefy ochrony bezpośredniej wokół ujęcia mieszczą się wewnątrz ogrodzeń studni i wynoszą ok. 20 metrów. W rejonie objętym wpływem wód podziemnych do ujęcia zostały wyznaczone tereny ochrony pośredniej – wewnętrzny i zewnętrzny.

Woda ujmowana jest na ujęciu ze stałą wydajnością przez pompy głębinowe i kierowana jest na stację uzdatniania, a stąd, po dezynfekcji podchlorynem sodowym, do terenowego zbiornika wyrównawczego 2×75m³. Ze zbiornika terenowego woda tłoczona jest do sieci wodociagowej przez pompownię drugiego stopnia o maksymalnej wydajności 50 m³ wody na godzinę i nominalnym ciśnieniu podnoszenia 45 m H₂O, którą stanowi zespół pomp ICL 18-40 oraz tłumiący uderzenia hydrauliczne zbiornik wodno-powietrzny o pojemności 2,5 m³.

Włączaniem i wyłączaniem pomp głębinowych steruje układ oparty o umieszczone w zbiorniku sondy minimum–maksimum. Pompy I-go stopnia (w studniach) nie posiadają falowników, stąd pompy głębinowe pracują zawsze w systemie stałowydajnościowym. Aktualnie woda ze ujęcia podawana jest, poprzez stację uzdatniania do zbiornika początkowego, w systemie 22 godzin pracy na dobę.

Ze względu na ponadnormatywne ilości żelaza i manganu, woda dopływająca na stację uzdatniania poddawana jest odżelazianiu i odmanganianiu na pojedynczych filtrach ciśnieniowych (po jednym odżelaziaczu i odmanganiaczu) o pojemności 6,3 m³ i powierzchni filtracji 1,54 m² każdy, i dezynfekowana za pomocą chloratorów C-52 podchlorynem sodowym. Wypełnienie filtrów ciśnieniowych stanowi żwir filtracyjny. Płukanie filtrów odbywa się w czasie postoju ujęcia.

Przy aktualnej, przeciętnej dobowej wielkości przepływu nie występuje przekroczenie technologicznie dopuszczalnej prędkości filtracji. Natomiast biorąc pod uwagę charakterystyczną dla obliczeń tego typu urządzeń wielkość przepływu, to jest obliczeniowy przepływ średni godzinowy ($Q_{sr\ h} = Q_{max\ d} / T$, gdzie $Q_{max\ d}$ = przepływ maksymalny dobowy, T = czas pracy ujęcia), prędkość filtracji przekracza wielkości zalecane (max. 10 m/h) dla wypełnień żwirowych filtrów ciśnieniowych i wynosi ok. 14 m/h. Wielkość tego rzędu może powodować w okresach wzmożonego rozbioru dobowego obniżanie jakościowych parametrów wody opuszczającej stację

uzdatniania, szczególnie w zakresie zawartości manganu oraz mętności i barwy wody. Taki stan rzeczy jest również niepożądany ze względu na aspekt niezawodnościowy (po jednym filtrze) pracy stacji uzdatniania. Mimo to, jak wynika z informacji służb gminnych, w chwili obecnej nie występuje przekroczenie dopuszczalnych stężeń wskaźników fizykochemicznych ani organoleptycznych określonych w dotychczas obowiązujących przepisach. Jest to prawdopodobnie związane z faktycznie mniejszym od obliczeniowego przepływem godzinowym przez te urządzenia. W uzdatnionej wodzie nie występuje również przekroczenie dopuszczalnych parametrów bakteriologicznych wody podawanej z tego ujęcia. Przy aktualnej wielkości przesyłanej na sieć wodociągową wody, nie występują problemy z zaspokojeniem zapotrzebowania na wodę odbiorców, tak pod względem ilościowym, jak i parametrów ciśnienia na sieci.

Ostatnia rozbudowa ciągu technologicznego stacji miała miejsce w roku 1995. Praca ujęcia i stacji uzdatniania nie jest zautomatyzowana, poza układem napełniania zbiornika sieciowego początkowego, który steruje praca pomp głębinowych (tzw. pierwszego stopnia). Stan techniczny obiektów i urządzeń stacji uzdatniania jest dobry. Awaryjność urządzeń ujęcia i stacji uzdatniania jest niska. Aktualnie nie jest prowadzona żadna rozbudowa ani modernizacja ujęcia ani stacji uzdatniania. Administratorem obu obiektów, tj. ujęcia i stacji uzdatniania jest Gospodarstwo Komunalne w Czarnej.

Ujęcie w Pogwizdowie

Woda z ujęcia w Pogwizdowie czerpana jest ze złóż podziemnych za pośrednictwem dwóch studni wierconych. Aktualnie z ujęcia czerpane jest ok. 194 m³/d wody, przy czym maksymalna wydajność ujęcia wynosi 880 m³ wody na dobę. Woda ujmowana w studniach tłoczona jest do początkowego zbiornika terenowego 2×75m³, a stąd, poprzez stanowiące pompownie drugiego stopnia przeponowe zestawy hydroforowe – do poszczególnych miejscowości (Medynia Głogowska i Medynia Łańcucka). Ze względu na brak ponadnormatywnej ilości domieszek fizykochemicznych, nie występuje potrzeba uzdatniania wody. Woda, przed podaniem do sieci dezynfekowana jest natomiast okresowo podchlorynem sodowym, ze względu na zdarzające się wahania zanieczyszczeń bakteriologicznych. Wokół ujęcia zostały wyznaczone strefy ochronne: ogrodzona strefa ochrony bezpośredniej o promieniu ok. 20 m wokół studni, natomiast w rejonie objętym wpływem wód podziemnych do ujęcia został wyznaczony zewnętrzny teren ochrony pośredniej.

Obiekty ujęcia są nowe – zostały rozbudowane w roku 1999. Stan techniczny tych urządzeń jest dobry. Jakość ujmowanej wody jest wysoka i nie wykazuje zmian na przestrzeni ostatnich lat. Awaryjność ujęcia jest niska i nie stanowi problemu w funkcjonowaniu tego układu wodociągowego. Niezawodność dostawy wody z ujęcia jest wystarczająca. Administratorem ujęcia jest Gospodarstwo Komunalne w Czarnej.

W kontekście pracy tego ujęcia należy zwrócić uwagę na ilość domieszek manganu w wodzie, w odniesieniu do Rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie warunków, jakim powinna odpowiadać woda do picia i na potrzeby gospodarcze. Zaostrzenie norm dotyczących dopuszczalnych ilości manganu w wodzie do picia powoduje znaczne zbliżenie stężenia tego pierwiastka w wodzie z ujęcia Pogwizdów do maksymalnie dopuszczalnego. Maksymalna możliwa wielkość produkcji wody przez obiekty ujęcia przedstawiona jest na nomogramach przedstawiającym niezbędną wielkość produkcji wody w funkcji jednostkowego wskaźnika zapotrzebowania na wodę oraz stopnia zwodociągowania obszarów zasilanych z ujęcia w Pogwizdowie.

Zasięg i parametry sieci wodociągowej zasilanej z ujęcia w Czarnej

Woda z ujęcia w Czarnej, po uzdatnieniu, kierowana jest siecią wodociągową do odbiorców znajdujących się w miejscowościach:

- Czarna (ok.99% gospodarstw),
- Dąbrówki (ok.87% gospodarstw),
- Zalesie (ok.87% gospodarstw),
- Krzemienica–Chodakówka (ok.9,5% gospodarstw całej Krzemienicy).

Sieć zasilana z ujęcia Czarna zbudowana została w układzie promienistym z elementami sieci pierścieniowej. Sieć rozdzielcza w Czarnej i Dąbrówkach budowana była w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych, i wykonana jest w przeważającej większości już z rur PVC, co gwarantuje jej niską awaryjność. Przyłącza jednak budowane były z powszechnie wówczas na ten cel stosowanych rur stalowych ocynkowanych, w związku z czym ich awaryjność w w/w miejscowościach stale wzrasta i ta tendencja będzie w najbliższych latach coraz silniejsza.

Stan techniczny tej sieci ocenia się jako dostateczny. Administrator sieci szacuje, że ok. 10% przyłączy do budynków na tej sieci to już nowoczesne przyłącza polietylenowe. Sieć wodociągowa w miejscowości Zalesie powstawała w latach 1994-95 z rur PVC na ciągach głównych oraz z rur PE (polietylenowych) na przyłączach. Wiek tego fragmentu sieci oraz użyte materiały gwarantują jej niemal bezawaryjną pracę jeszcze przez co najmniej kilka najbliższych lat. Stan techniczny tej sieci jest bardzo dobry. Potwierdza to niska wartość strat wody na tej sieci. Całkowita długość sieci wynosi 51,5 km, z tego przyłączy – 20 km.

Na sieci zasilanej z ujęcia w Czarnej znajdują się łącznie dwa układy podnoszenia ciśnienia (pompownie: jedna na ujęciu i jedna strefowa) oraz jeden układ redukcji ciśnienia. Parametry ciśnienia w sieci wodociągowej, wynoszące 0,52÷0,35 MPa (tj. 5,2÷3,5 atm, czyli 52÷35 m H₂O), są wystarczające zarówno dla potrzeb bytowo-gospodarczych, jak i przeciwpożarowego zaopatrzenia wodnego. Na sieci, w pobliżu ujęcia i stacji uzdatniania znajduje się jeden zespół zbiorników sieciowych 2×75m³.

W celu spełnienia wymagań normy PN-B-02864:1997 niezbędna łączna pojemność zbiorników sieciowych na ujęciu lub sieci wodociągowej zasilanej z ujęcia w Czarnej, w stosunku do już istniejących potrzeb, powinna wynieść ok. 200 m³, w przeciwnym razie w dobach maksymalnego rozbioru wody może następować pobór wody z rezerwy przeciwpożarowej zbiornika. Jakość wody w końcówkach sieci zasilanej z ujęcia w Czarnej nie odbiega od jakości wody wysyłanej do sieci na stacji uzdatniania, tzn. nie występuje zjawisko wzrostu mętności, barwy czy zawartości bakterii w wodzie na końcówkach sieci. Praca sieci nie jest objęta zintegrowanym systemem zarządzania przedsiębiorstwem wodociągowym, systemem monitoringu ani sterowania telemetrycznego.

Sieć wodociągowa zasilająca odbiorców w wodą z ujęcia Czarna jest eksploatowana i administrowana jest przez Gospodarstwo Komunalne w Czarnej. W razie awarii mieszkańcy korzystają ze studni przydomowych.

Zasięg i parametry sieci wodociągowej zasilanej z ujęcia Krzemienica

Woda z ujęcia w Krzemienicy, po uzdatnieniu, kierowana jest siecią wodociągową do odbiorców znajdujących się w tej miejscowości (ok.91% gospodarstw). Sieć zasilana z ujęcia Krzemienica zbudowana została w układzie promienisto-pierścieniowym. Sieć rozdzielcza budowana była, podobnie jak w Czarnej i Dąbrówkach w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych, i wykonana z rur PVC, co podobnie jak tam, gwarantuje jej niską awaryjność. Przyłącza budowane były z rur stalowych ocynkowanych, w związku z czym ich awaryjność jest dość wysoka i stale wzrasta i ta tendencja będzie w najbliższych latach nasilać. Udział przyłączy polietylenowych na tej sieci jest jeszcze niski i wynosi ok. 3%; są to głównie przyłącza nowo wykonywane. Stan techniczny sieci ocenia się jako dobry. Straty wody, których wartość liczbowa przedstawiona została w załączonej do Studium tabeli są zbyt wysokie i niezbędne są działania zmierzające do ich zmniejszenia, co na znaczącą skalę będzie możliwe po wymianie zużytych odcinków sieci (głównie przyłączy – stalowych na PE) oraz nieszczelnej armatury sieciowej. Długość sieci wynosi 34,8 km, z tego 19,7 km stanowią przyłącza.

Na sieci zasilanej z ujęcia Krzemienica znajdują się łącznie dwa układy podnoszenia ciśnienia (pompownie: jedna na ujęciu i jedna strefowa). Pompownia strefowa, położona w środkowo-południowej części Krzemienicy wymaga modernizacji w związku z koniecznością zapewnienia mieszkańcom osiedla Krzemienica-Sady oraz rejonu graniczącego z ul. Kraszewskiego w Łańcucie odpowiednich parametrów ciśnienia, a możliwe to jest tylko przez podniesienie ciśnienia dyspozycyjnego na wyjściu z hydroforni.

Parametry ciśnienia w pozostałej części sieci wodociągowej, wynoszące 50÷30 m H₂O w strefie pierwszej oraz 40÷30 m H₂O w strefie II są wystarczające zarówno dla potrzeb bytowo-

gospodarczych, jak i przeciwpożarowego zaopatrzenia wodnego, bez konieczności spełniania dodatkowych wymogów w tym zakresie. Na sieci, w pobliżu ujęcia i stacji uzdatniania znajduje się zbiornik sieciowy $2 \times 75 \text{ m}^3$. Jest to zbiornik początkowy sieci wodociągowej. W celu spełnienia wymagań normy PN-B-02864:1997 niezbędna łączna pojemność zbiorników sieciowych na ujęciu lub sieci wodociągowej zasilanej z ujęcia w Krzemienicy, w stosunku do już istniejących potrzeb, powinna wynieść ok. 200 m^3 . W przeciwnym razie w dobach maksymalnego rozbioru wody może nastąpić pobór wody z rezerwy przeciwpożarowej zbiornika. Wybrane arkusze obliczeń zbiorników załączono do niniejszego tekstu.

Jakość wody w końcówkach sieci zasilanej z ujęcia Krzemienica nie odbiega od jakości wody wysyłanej do sieci na stacji uzdatniania, tzn. nie występuje zjawisko wzrostu mętności, barwy czy zawartości bakterii w wodzie na końcówkach sieci. Praca tej sieci nie jest objęta zintegrowanym systemem zarządzania przedsiębiorstwem wodociągowym, systemem monitoringu ani sterowania telemetrycznego. W razie awarii mieszkańcy korzystają ze studni przydomowych. Sieć wodociągowa zasilająca odbiorców w wodą z ujęcia w Krzemienicy jest eksploatowana i administrowana jest przez Gospodarstwo Komunalne w Czarnej.

Zasięg i parametry sieci wodociągowej zasilanej z ujęcia Pogwizdów

Woda z ujęcia w Pogwizdowie kierowana jest siecią wodociągową do odbiorców znajdujących się w miejscowościach:

- Pogwizdowie (ok. 86% gospodarstw),
- Medyni Głogowskiej (ok. 85% gospodarstw),
- Medyni Łańcuckiej (ok. 86% gospodarstw).

Sieć zasilana z ujęcia w Pogwizdowie zbudowana została w układzie promienisto-pierścieniowym i budowana była w dwóch etapach:

- część w latach siedemdziesiątych (rejon Zofijówka), kiedy jej właścicielem i administratorem był lokalny zakład IGLOOPOL-u,
- część w drugim etapie, kiedy to nastąpiła rozbudowa ujęcia i sieci oraz objęcie nią pozostałej części Pogwizdowa oraz Medyni Łańcuckiej i Medyni Głogowskiej.

Ten stan rzeczy rzutuje w znaczący sposób na parametry stanu technicznego i awaryjności sieci: starszą część wykazuje dużą awaryjność, szczególnie na wykonanych często nawet ze stali nieocynkowanej przyłączach, nowszą część, wybudowaną w ostatnich latach przez Gminę z nowoczesnych materiałów (sieć główna – PVC, przyłącza – polietylen) cechuje praktycznie brak awaryjności i bardzo dobry stan techniczny. Wartość strat wody na sieci zasilanej z ujęcia wody w Pogwizdowie jest zbyt wysoka i niezbędne są działania zmierzające do ich zmniejszenia, co na znaczącą skalę będzie możliwe po wymianie zużytych odcinków sieci (głównie przyłączy – stalowych na PE) oraz nieszczelnej armatury sieciowej na starszej części wodociągu. Obecnie rozważana jest kwestia wymiany starej sieci na sieć z nowoczesnych materiałów. Całkowita długość sieci zasilanej z ujęcia w Pogwizdowie wynosi 52,7 km, z tego 32,1 km stanowią przyłącza do budynków.

Na sieci zasilanej z ujęcia w Pogwizdowie znajdują się łącznie trzy układy podnoszenia ciśnienia (pompownie: jedna na ujęciu i jedna strefowa). Parametry ciśnienia w sieci wodociągowej, wahające się w przedziałach 53÷20 m H₂O są wystarczające zarówno dla potrzeb bytowo-gospodarczych, jak i przeciwpożarowego zaopatrzenia wodnego, bez konieczności spełniania dodatkowych wymogów w tym zakresie. Na sieci, w pobliżu ujęcia znajduje się zbiornik początkowy $2 \times 75 \text{ m}^3$. Drugi zbiornik, pośredni, o pojemności $2 \times 150 \text{ m}^3$ znajduje się w pobliżu pompowni strefowej. Łączna retencja zbiorników wodociągowych na tej sieci wynosi więc 450 m^3 , co stanowi znaczny zapas pojemności dla celów wyrównawczych i przeciwpożarowych. Tak duża pojemność zbiornika ($2 \times 150 \text{ m}^3$) była już zresztą przyczyną pogarszania się jakości wody podawanej do sieci (cechy bakteriologiczne i organoleptyczne) i konieczna była przebudowa sposobu napełniania zbiornika, co skutecznie usunęło w/w problemy. W przypadku istniejących zbiorników $2 \times 75 \text{ m}^3$ i $2 \times 150 \text{ m}^3$ na sieci zasilanej z ujęcia w Pogwizdowie, nawet przy założeniu 24-godzinnego, a więc maksymalnie zmniejszającego rezerwę retencyjną w stosunku do potrzeb cyklu pracy pomp ujęcia, wyraźnie widać przewymiarowanie w stosunku do potrzeb. Układ ten posiadał będzie jeszcze pewne rezerwy nawet po osiągnięciu docelowej ilości mieszkańców korzystających z tego ujęcia, tj. 4200 osób i jednoczesnym znacznym wzroście współczynnika jednostkowego dobowego zapotrzebowania na wodę przez mieszkańca.

Jakość wody w końcówkach sieci zasilanej z ujęcia w Pogwizdowie nie odbiega od jakości wody wysyłanej do sieci przez ujęcie, tzn. nie występuje zjawisko wzrostu mętności, barwy czy zawartości bakterii w wodzie na końcówkach sieci. Praca sieci nie jest objęta zintegrowanym systemem zarządzania przedsiębiorstwem wodociągowym, systemem monitoringu ani sterowania telemetrycznego. Sieć wodociągowa zasilająca odbiorców w wodą z ujęcia Pogwizdów jest eksploatowana i administrowana jest przez należące do Gminy Gospodarstwo Komunalne w Czarnej. W razie awarii mieszkańcy korzystają ze studni przydomowych.

Woda z sieci miejskiej miasta Łańcuta

Woda z sieci miejskiej Łańcuta zasila w gminie Czarna wodociąg w miejscowości Wola Mała. Związane jest to z faktem, że na terenie Gminy Czarna znajduje się ujęcie infiltracyjne zasilające w wodę miasto Łańcut. Administratorem tej sieci jest Miejski Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łańcut. Według jego informacji, nie występują problemy ani pod względem parametrów fizykochemicznych, ani hydraulicznych (wydajności, wartość ciśnienia) w tym rejonie sieci wodociągowej miasta Łańcuta, a awaryjność sieci jest umiarkowanie niska. Ze względu na specyfikę położenia tego fragmentu sieci, istnieją techniczne możliwości przyłączenia do niej kolejnych odbiorców.

2.8.2. ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW

Gmina Czarna do niedawna nie posiadała gminnego systemu kanalizacyjnego. Nieczystości płynne gromadzone były w przydomowych urządzeniach (gnojowniki, zbiorniki bezodpływowe, osadniki gnilne itp.). Od kilku lat na terenie gminy realizowany jest system kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki do własnej oczyszczalni ścieków, przy czym najpierw została zrealizowana i częściowo uruchomiona gminna oczyszczalnia ścieków, a następnie przystąpiono do budowy sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy. W trakcie realizacji znajduje się sieć kanalizacyjna części Czarnej (ok. 70% gospodarstw) i części Krzemienicy (60% gospodarstw – na południe od linii kolejowej) oraz w Woli Małej (z odprowadzeniem ścieków do miejskiej kanalizacji sanitarnej miasta Łańcuta). W trakcie prac projektowych lub na etapie pozwolenia na budowę znajduje się kanalizacja w Dąbrówkach oraz w pozostałej części Krzemienicy i Czarnej, natomiast w dalszej kolejności przewiduje się skanalizowanie miejscowości położonych w północnej części Gminy. Do tej pory zostało wybudowanych ok. 20 km sieci kanalizacyjnej z odprowadzeniem ścieków na oczyszczalnię w Czarnej. Na tej sieci zbudowano łącznie 16 sieciowych przepompowni ścieków, w tym 10 w Czarnej i 6 w Krzemienicy.

Gminna oczyszczalnia ścieków jest oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną z sekwencyjnym reaktorem biologicznym (SBR) i chemicznym strącaniem fosforu, zaprojektowaną według indywidualnego projektu. Ścieki dopływające na oczyszczalnię oczyszczane są ze skratek na kracie schodkowej lub mechanicznej, kierowane do piaskownika wirowego i stąd do dwukomorowego bioreaktora SBR. Nadmiar osadu czynnego zagęszczany jest w dwóch osadnikach wtórnych, a osad nadmierny jest następnie usuwany i odsączany na stacji DRAIMAD. Oczyszczalnia ścieków została oddana do eksploatacji w 1997 roku. Mimo położenia na terenach zalewowych, wyniesiona jest ponad zasięg wód stuletnich, tak więc prawdopodobieństwo jej zatopienia jest niewielkie. Docelowa wydajność gminnej oczyszczalni ścieków w Czarnej ma wynieść 1200 m³/d. Do oczyszczalni przyłączona jest już część budynków wzdłuż budowanej aktualnie sieci kanalizacyjnej i przyjmuje ona już obecnie 190 m³ ścieków na dobę. W ściekach oczyszczonych nie występują przekroczenia wartości wskaźników ponad dopuszczalne aktualnie obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 5 listopada 1991 r. w sprawie klasyfikacji wód oraz warunków, jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzane do wód lub do ziemi.

Wskaźniki redukcji zanieczyszczeń są obecnie wysokie, jednak o ich ostatecznym kształcie będzie można wypowiedzieć się dopiero po zakończeniu budowy kanalizacji i osiągnięciu przez oczyszczalnię docelowej przepustowości. Problemem, na który trzeba będzie zwracać uwagę (podobnie jak w przypadku wszystkich oczyszczalni ścieków na terenach wiejskich) jest niebezpieczeństwo niedozwolonego w technice sanitarnej zrzutu do wiejskiej sieci kanalizacyjnej

ścieków pochodowlanych (gnojowicy), której stężenia zanieczyszczeń wielokrotnie przekraczają stężenia zanieczyszczeń ścieków bytowo-gospodarczych i są zabójcze dla biologicznej części oczyszczalni. Dotychczasowe doświadczenia Gminy Czarna w tym względzie (jednakże przy nie osiągnięciu jeszcze docelowej przepustowości oczyszczalni) są optymistyczne. Ze względu na te zagrożenia częstym, proponowanym gminom rozwiązaniem jest, o ile to tylko możliwe, łączenie swojej sieci kanalizacyjnej z siecią znajdujących się w pobliżu miast o charakterze nierolniczym.

Odprowadzająca ścieki do miejskiej kanalizacji Łączuta sieć kanalizacyjna w Woli Małej znajduje się nadal w rozbudowie i jest, wraz z sześcioma przepompowniami sieciowymi, administrowana przez Miejski Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łączucie.

Na terenach pozbawionych sieci kanalizacji sanitarnej stosowane są w gminie Czarna indywidualne systemy gromadzenia, podczyszczania i wywozu ścieków. Są to głównie zbiorniki bezodpływowe (ok.40%), osadniki gnilne (ok.40%) oraz gnojowniki. Stan techniczny tych obiektów ocenia się jako zły – są one nieszczelne lub celowo rozszczelniane. Ponadto, na terenach pozbawionych sieci kanalizacyjnej zdarzają się fakty dzikiego odprowadzania ścieków do cieków wodnych, rzek, potoków i ziemi. Na terenach pozbawionych sieci kanalizacji sanitarnej produkuje się szacunkowo 400 m³ ścieków na dobę, z tego 85% to ścieki bytowo-gospodarcze, a 15% – ścieki hodowlane, dlatego istnieje pilna potrzeba skanalizowania obszarów nie posiadających dotąd sieci kanalizacji sanitarnej.

Ścieki gromadzone w indywidualnych urządzeniach gromadzenia nieczystości płynnych wywożone są taborem asenizacyjnym należącym do Miejskiego Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Łączucie oraz firm prywatnych na oczyszczalnię ścieków w Czarnej.

Ścieki przemysłowe nie występują na terenie Gminy Czarna z uwagi na brak zakładów przemysłowych. Istniejące obiekty typu stacja benzynowa CPN lub mogące zanieczyścić środowisko drobne warsztaty produkcyjne, posiadają urządzenia do gromadzenia ścieków i odpowiednie umowy na ich wywóz.

2.8.3. UWARUNKOWANIA W ZAKRESIE KANALIZACJI DESZCZOWEJ

Na terenie Gminy Czarna nie występuje zorganizowana sieć kanalizacji deszczowej. Odprowadzanie wód opadowych odbywa się przez spływ powierzchniowy i systemem odkrytych rowów przydrożnych i melioracyjnych. Czarna leży na terenach, na których części występuje zagrożenie powodzią. Dotyczy to przede wszystkim rejonów leżących w płaskodennych dolinach strumieni i potoków. Na terenie gminy nie ma natomiast wałów przeciwpowodziowych ani innych obiektów i urządzeń zabezpieczających przed powodzią.

2.8.4 UWARUNKOWANIA W ZAKRESIE OGRZEWNICTWA

Na terenie Gminy Czarna ogrzewanie budynków mieszkalnych, obiektów użyteczności publicznej i przemysłowych opiera się na indywidualnych systemach grzewczych. Nie występują scentralizowane lub zdalaczynne systemy grzewcze ani sieć ciepłownicza. Analizując rodzaje tych systemów pod kątem spalanych paliw można szacunkowo wyróżnić:

- ogrzewanie węglowe i drewnem – 51 %,
- ogrzewanie gazem ziemnym – 45 %,
- ogrzewanie olejem opałowym – 3 %,
- ogrzewanie gazem butlowym i zbiornikowym – 1 %
- ogrzewanie ze źródeł energii odnawialnej tj. pompy ciepła, instalacje solarne – brak informacji o występowaniu na terenie Gminy Czarna (najwyżej kilka sztuk takich instalacji, wyłącznie w prywatnych budynkach mieszkalnych).

Łączną, obliczeniową moc cieplną (wynikającą z ilości mieszkańców) do celów ogrzewania szacuje się na ok. 36 MW, z tego ok. 31 MW dla potrzeb ogrzewania budynków mieszkalnych i ok. 5 MW dla potrzeb ogrzewania obiektów użyteczności publicznej.

Gmina Czarna nie dysponuje planem zaopatrzenia w nośniki energii (w tym ciepło) ani projektem założeń do tego planu, w rozumieniu wymogów ustawy Prawo Energetyczne.

Rozpatrując stan systemów grzewczych na terenie Gminy Czarna, należy podkreślić, iż z racji na ich indywidualny charakter, gmina ma ograniczone możliwości bezpośredniego wpływania na stosowane przez prywatnych inwestorów rozwiązania. W ostatnim czasie w Polsce południowo-wschodniej daje się zauważyć zjawisko odchodzenia, szczególnie w okresach jesienno-zimowym i zimowo-wiosennym, od ogrzewania budynków olejem opałowym, gazem i węglem, ze względu na wysokie dla wielu mieszkańców domów koszty stosowania tych systemów ogrzewania. Tak więc pomimo, że teoretycznie budynek wyposażony jest np. w kocioł olejowy, gazowy czy węglowy, właściciel często używa jako opału poprodukcyjnych odpadów drzewnych i drewnopochodnych, a często niestety także innego rodzaju dających się spalić odpadów. Szczególnie niebezpieczne jest tu spalanie tworzyw sztucznych i substancji przemysłu chemicznego (żywice syntetyczne, kleje, itp.) ze względu na emisję silnie toksycznych i rakotwórczych substancji. Nie jest natomiast zjawiskiem zagrażającym środowisku spalanie w paleniskach pieców, kotłów czy kominków drewna opałowego z lasów, na skalę, z jaką mamy obecnie do czynienia. Należy podkreślić brak odpowiedniej polityki fiskalnej i ekologicznej państwa w zakresie zagrożeń środowiska przez tzw. niską emisję z palenisk domowych, czego jaskrawym przykładem jest chociażby sprawa windowania cen i akcyzy na olej opałowy, przynosząca już w Polsce skutek w postaci wyłączania z eksploatacji oddanych zaledwie przed kilkoma laty nowoczesnych kotłowni olejowych i powrót do opalania węglem i odpadami. Gminy wiejskie mają odpowiednie warunki do rozwoju na swoim terytorium ekologicznych systemów ogrzewania, w tym także energii odnawialnej. Bariery jest tu jednak m.in. właśnie wspomniany brak odpowiedniej polityki państwa, czego jednym z przejawów są również wciąż wysokie ceny i brak zachęt podatkowych dla budujących takie urządzenia inwestorów – zarówno publicznych jak i prywatnych.

2.8.5. GOSPODARKA ODPADAMI

Na terenie Gminy Czarna nie jest zarejestrowane żadne przedsiębiorstwo zajmujące się wywozem nieczystości stałych. Wywóz nieczystości stałych (odpadów) realizowany jest przez firmy z zewnątrz: firmę „EKO” z Jarosławia, Gminne Gospodarstwo Robót Komunalnych w Leżajsku oraz Towarzystwo Komunalne w Rakszawie. Na terenie Gminy Czarna nie występują wysypiska odpadów komunalnych ani składowiska odpadów przemysłowych, ziemi, gruzu, śniegu, czy środków zimowego utrzymania ulic. Wywóz odpadów następuje z przeciętną częstotliwością jeden raz na miesiąc, którą trzeba uznać za niewystarczającą. Wszystkie odpady wywożone są na wysypiska w Giedlarowej i Młynach.

Na terenie gminy funkcjonuje system wywozu odpadów komunalnych zarówno z kontenerów instytucji i firm, jak i kontenerów indywidualnych przydomowych. Usługi związane z wywozem odpadów z kontenerów ogólnodostępnych opłaca Urząd Gminy w Czarnej, za wywóz z pozostałych płacą klienci obu firm posiadający indywidualne umowy o wywóz odpadów. Ogólnie system wywozu odpadów i nieczystości stałych na terenie gminy ocenić można jako jeszcze niewystarczająco rozwinięty, z tendencją do dalszego rozwoju. Na chwilę obecną pokrywa on obecne potrzeby jeszcze w niewystarczającym zakresie.

Na terenie gminy został zapoczątkowany system segregacji odpadów komunalnych: prowadzona jest zbiórka szkła do dwóch specjalnych kontenerów. Ilość zbieranego surowca jest jednak bardzo niska. Może to wynikać z braku motywacji finansowej dla segregacji przez mieszkańców odpadów i surowców wtórnych.

2.8.6. ZAOPATRZENIE W GAZ

Przez południową część gminy przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia:

- G 700 Jarosław- Sędziszów,

- G 700 Głuchów – Sędziszów,
- G 400 Jarosław- Sędziszów.

Gmina Czarna zaopatrywana jest w gaz ziemny wysokometanowy GZ-50 z sieci średnioprężnych. Redukcja ciśnienia realizowana jest u odbiorców poprzez reduktory domowe o przepustowości 10 m³/h a u odbiorców pobierających gaz w ilości większej niż 10 m³/h poprzez reduktory R 25.

Miejscowość Krzemienica zasilana jest z sieci niskiego ciśnienia jednak prowadzony aktualnie remont sieci gazowej połączony ze zmianą ciśnienia na średnie i miejscowość będzie zasilana ze stacji gazowej I stopnia w miejscowości Kraczkowa.

Miejscowości Medynia Łańcucka, Medynia Głogowska Pogwizdów i zalesie zasilane są ze stacji gazowej I stopnia w miejscowości Jasionka poprzez gazociąg PE 100.

Miejscowości: Wola Mała, Dąbrówki i czarna są zasilane ze stacji gazowej I stopnia w Łańcucie. Miejscowość Dąbrówki można alternatywnie zasilać ze stacji I stopnia w miejscowości Smolarzyny poprzez gazociąg PE 63. Obsługę odbiorców na terenie Gminy Czarna prowadzi Rozdzielnia Gazu w Łańcucie podlegająca Zakładowi Gazowniczemu w Rzeszowie.

Przepustowość gazociągów zasilających jest wystarczająca dla zasilenia istniejącego osadnictwa jak i planowanego. Dlatego też nie przewiduje się rozbudowy sieci zasilających a tylko rozbudowę sieci rozdzielczej dla planowanego obszaru zabudowy mieszkaniowej.

ILUŚĆ CZYNNYCH PRZYŁĄCZY DOMOWYCH ORAZ ODBIORCÓW GAZU

Lp	Miejscowość	Ilość gospodarstw domowych	Ilość czynnych przyłączy
1	Czarna	682	557
2	Wola Mała		
3	Dąbrówki	305	262
4	Krzemienica	725	670
5	Medynia Głogowska	268	193
6	Medynia Łańcucka	137	87
7	Pogwizdów	182	113
8	Zalesie	130	68
	Razem	2429	1950

Na ogólną ilość 2429 gospodarstw na terenie Gminy Czarna funkcjonuje 1950 czynnych przyłączy co daje 90 % procent zgazyfikowanych gospodarstw domowych. Budynki niezgazyfikowane to budynki w złym stanie technicznym lub grupy budynków oddalone od zwartej zabudowy dla których prowadzenie gazociągów było ekonomicznie nieuzasadnione.

Ponadto na terenie Gminy Czarna istnieje 49 sztuk przyłączy do budynków niemieszkalnych. Poważnymi odbiorcami są: urzędy, placówki oświaty, zakłady usługowe, sklepy.

Szacuje się, że na terenie Gminy Czarna ok. 2% mieszkańców korzysta z gazu płynnego zbiornikowego i butlowego. W Rzeszowie i okolicach działa co najmniej trzech poważnych dystrybutorów gazu płynnego. Gaz ten używany jest do celów bytowych i grzewczych. Analizując wielkość sprzedaży gazu płynnego na terenie Gminy Czarna na przestrzeni ostatnich lat, daje się zauważyć tendencję malejącą. Gaz płynny wykorzystywany jest przede wszystkim na enklawach pozbawionych sieci gazowniczej, a także na terenach objętych siecią gazowniczą nie posiadającą odpowiednich parametrów, powalających na przyłączenie (uzyskiwanie zgody na przyłączenie z Zakładu Gazowniczego) kolejnych odbiorców gazu do sieci gazowej.

2.8.8 ELEKTROENERGETYKA

System przesyłu i rozdziału energii elektrycznej

Gmina Czarna jest zasilana energią elektryczną ze zintegrowanego ogólnokrajowego systemu elektroenergetycznego. Dla województwa podkarpackiego, a w tym Gminy Czarna,

podstawowymi źródłami energii są: Elektrownia Połaniec w województwie świętokrzyskim i Elektrownia Stalowa Wola. Obie elektrownie wykorzystują jako nośnik energii wejściowej klasyczne paliwo kopalne — węgiel kamienny.

Wytwarzana w elektrowniach energia elektryczna wprowadzana jest do sieci elektroenergetycznej przesyłowej (zwanej także siecią systemową), którą tworzą linie najwyższych napięć (NN) 400 kV i 220 kV oraz węzłowe stacje systemowe zlokalizowane m.in. w okolicach Rzeszowa w Widelce i w Boguchwale. W węzłach energetycznych energia jest transformowana z najwyższego napięcia na wysokie napięcie (WN) 110 kV i wprowadzana do sieci elektroenergetycznej rozdzielczej. Energia przepływa liniami 110 kV do głównych punktów zasilania (GPZ), gdzie jest transformowana na średnie napięcie (ŚN), głównie 15 kV, i rozsyłana do odbiorców liniami ŚN bezpośrednio lub po dodatkowej transformacji na niskie napięcie (nn) 0,4 kV. Jak widać, zanim energia zostanie zużytkowana przez odbiorców, jest poddawana w stacjach elektroenergetycznych wielokrotnej transformacji, związanej ze znacznymi stratami energii.

Siecią przesyłową NN zarządzają Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA, natomiast sieci rozdzielcze (WN, ŚN i nn) są w gestii 33 przedsiębiorstw energetycznych dystrybucyjnych; wśród nich jest Rzeszowski Zakład Energetyczny SA — jednoosobowa spółka Skarbu Państwa. RZE SA obsługuje odbiorców na obszarze trzech byłych województw: rzeszowskiego, krośnieńskiego i tarnobrzęskiego. W skład Spółki wchodzi: Centrala, pełniąca funkcje kierownicze i koordynacyjne, oraz 11 Rejonów Energetycznych, w tym Rejon Energetyczny Leżajsk, eksploatujący sieci m.in. na terenie Gminy Czarna przy pomocy Posterunku Energetycznego Łańcut zs. w Głuchowie.

Odnawialne źródła energii elektrycznej w Gminie mają znaczenie marginalne. Energię wiatru wykorzystują trzy małe elektrownie wiatrowe (dwie w Dąbrówkach i jedna w Krzemienicy) o mocy po 20 kW, pracujące na sieć wydzieloną (na potrzeby własne indywidualnych odbiorców). Uzyskana energia służy do podgrzewania wody.

Układ zasilania gminy - sieci najwyższego i wysokiego napięcia

Przez teren Gminy Czarna przebiegają:

- linia najwyższego napięcia 750 kV relacji: stacja Rzeszów Systemowa w Widelce (RZE) — Ukraina, ze strefą ochronną szerokości po 80 m od osi linii, obecnie nieczynna;
- linia wysokiego napięcia 110 kV relacji: Rzeszów Systemowa w Widelce (RZE) — GPZ Łańcut Głuchów (LAN), ze strefą ochronną szerokości po 20 m od osi linii.

Linia 750 kV przebiega przez północno-zachodni kraniec Gminy (wieś Pogwizdów) na odcinku 1,1 km, natomiast linia 110 kV przebiega przez środkową i południową część Gminy (wsie: Pogwizdów, Medynia Łańcucka, Czarna i Wola Mała).

W granicach Gminy Czarna nie ma i nie planuje się budowy stacji 110/15 kV. Najbliższe istniejące GPZ-ety nieprzemysłowe to: Sokołów (SLK), Łańcut Głuchów (LAN) i Rzeszów Staromieście (RZS). Natomiast najbliższy planowany GPZ-et to Łańcut Polna (LAD), określany również jako Łańcut Zachód albo Łańcut II. Budowa tej stacji, w niewielkiej odległości od granicy Gminy (1,5 km), umożliwi poprawę struktury sieci średniego napięcia i jakości dostarczanej energii (skrócenie linii magistralnych, dodatkowe linie, mniejsze spadki napięcia, większa niezawodność zasilania).

W latach 2003 – 2005 Rzeszowski Zakład Energetyczny SA planuje budowę na terenie Gminy Czarna dwóch linii 110 kV. Z rozcięcia istniejącej linii WN Rzeszów Systemowa — Łańcut Głuchów, wykonanego na terenie wsi Wola Mała, wyprowadzone zostaną dwie równoległe linie do zasilania planowanego GPZ Łańcut Polna. Dzięki temu nowa stacja odbiorcza 110/15 kV w Łańcutcie zostanie dołączona przelotowo do istniejącego ciągu liniowego Rzeszów Systemowa — Łańcut Głuchów. Na budowę linii Wojewoda Rzeszowski wydał wskazanie lokalizacyjne znak UAN.III.8330/24-3/88 z dnia 12.04.1988 r.

Trasa planowanych linii 110 kV jest przewidziana w obowiązującym Miejscowym Planie Ogólnym Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarna. Odcinki planowanych linii 110 kV w granicach gminy mają długość około 2 x 1,5 km i przebiegają przez teren wsi Wola Mała. Uwzględniając wymagane strefy ochronne wzdłuż linii 110 kV, zarezerwowano dla obu równoległych przebiegających linii pas terenu szerokości 60 m. Ustalone w MPO ZP trasy linii i wolny od zabudowy pas terenu są nadal aktualne i utrzymuje się je w niniejszym Studium.

Linie o napięciu znamionowym 750 kV zalicza się do inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi, natomiast linie 110 kV – do inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska

Układ zasilania gminy - sieć średniego napięcia

Gmina Czarna jest zasilana siecią elektroenergetyczną napowietrzną średniego napięcia 15 kV. Ciągi liniowe tworzą układ magistralno-odgałęźny. Magistrale swymi końcami są przyłączone do szyn rozdzielni 15 kV w GPZ-ach. Linie 15 kV wykonane są przewodami gołymi AFL, na słupach żelbetowych, wirowanych i drewnianych.

Na terenie gminy pracuje 69 stacji transformatorowych 15/0,4 kV, co przy powierzchni gminy 78,14 km² daje wskaźnik gęstości stacji transformatorowych 0,9 stacji / km². Zestawienie stacji wg sołectw zamieszczono w tablicy. Stacje transformatorowe 15/0,4 kV wykonane są w zasadzie jako napowietrzne słupowe.

ZESTAWIENIE STACJI TRANSFORMATOROWYCH 15/0,4 KV USYTUOWANYCH NA OBSZARZE GMINY CZARNA

Wieś	Oznaczenia stacji transformatorowych	Liczba stacji
Czarna	C-1 Młyn, C-2, C-3, C-4, C-5, GS, C-Otacz, C-Hydrofornia, Impol, C-9 Kołki, C-11, C-12 Oczyszczalnia	13
Dąbrówki	D-1, D-2, D-3, D-4 ORB, D-5, D-6, D-7 Most, D-8 Mł.	8
Krzemienica	1 PGR, 2, 3 Inst., 4, 5, 6, 7, 8 Ośrodek Zdrowia, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19	19
Medynia Głogowska	MG-1, MG-2, MG-3, MG-4, MG-5	5
Medynia Łańcucka	Mł-1, Mł-2, Mł-3 Szkoła	3
Pogwizdów	P-1, P-2, P-3 KR, P-4 Wod., P-5, P-6 Ferma, P-7	7
Wola Mała	WM-1, WM-2, WM-3, WM-4, WM-RSP, WM-Wod., WM-8 Szkoła, WM-9	8
Zalesie	Z-1, Z-2, Z-3, Z-4, Z-5, Z-6	6
Razem		69

W najbliższych latach Rzeszowski Zakład Energetyczny SA przewiduje przebudowę (zmianę konfiguracji) sieci 15 kV we wsi Pogwizdów. Zamierzona inwestycja obejmie budowę odcinka linii długości 0,7 km — jako odgałęzienia od linii zasilającej stację P-6 Ferma — dla zasilania stacji P-2 i P-4, a następnie likwidację zbędnej wtedy, wyeksploatowanej, linii Stobierna – Zofijówka ze słupami drewnianymi, długości 2,6 km.

Układ zasilania gminy - sieci niskiego napięcia

Wyniki ostatniego Powszechnego Spisu Rolnego (PSR), przeprowadzonego w 1996 r., w zakresie wyposażenia w sieć elektryczną gospodarstw rolnych w gm. Czarna, zestawiono w tabeli. Do gospodarstw rolnych zaliczono indywidualne gospodarstwa rolne (o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 1 ha) i działki rolne (o powierzchni użytków rolnych od 0,1 ha do 1 ha włącznie). W przypadku korzystania zarówno z sieci 380 V jak i 220 V kwalifikowano gospodarstwo jako korzystające z sieci 380 V.

WYPOSAŻENIE GOSPODARSTW W SIEĆ ELEKTRYCZNĄ WG PSR 1996

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw	%
Wyposażenie w sieć elektryczną	380 V	65,7
	220 V	34,0
Nie posiadające sieci elektrycznej	7	0,3
Razem		100

Z danych zamieszczonych w tablicy 2 wynikają następujące wnioski: w 1996 r. nie posiadało instalacji elektrycznej 7 gospodarstw rolnych, co stanowi 0,3 % ogółu tych gospodarstw, tzw. siłę posiadało 66 % gospodarstw, zasilanie jednofazowe miało 34 % gospodarstw.

ZAPOTRZEBOWANIE NA ZWIĘKSZENIE MOCY W SIECI ELEKTRYCZNĄ WG PSR 1996

Wyszczególnienie		Liczba gospodarstw	%
Potrzebujące zwiększenia mocy w sieci elektrycznej	tak	88	6,1
	nie	1296	90,1
	brak zdania	54	3,8
Razem			100

Z danych spisu rolnego wynika również, że tylko 6 % tzw. indywidualnych gospodarstw rolnych (powyżej 1 ha) zgłaszało potrzebę zwiększenia poboru mocy z sieci elektrycznej. To niewielkie zapotrzebowanie na przyrost mocy jest efektem przeprowadzonej modernizacji i rozbudowy sieci elektroenergetycznej. W planach Rzeszowskiego Zakładu Energetycznego SA na najbliższe lata jest remont i modernizacja ok. 6 km linii napowietrznych niskiego napięcia we wsi Krzemienica (stacje transformatorowe nr 6, 7, 8 Ośrodek Zdrowia i 12). Modernizacji wymagają sieci w południowej części wsi Czarna i we wsi Wola Mała.

Zapotrzebowanie mocy

Aktualne zapotrzebowanie mocy w gminie Czarna wynosi około 3,5 MW, w tym na cele produkcji rolnej i cele bytowe 2,3 MW.

Powiązania zewnętrzne

Gmina Czarna wchodzi w skład powiatu łańcuckiego, który obsługiwany jest w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną przez Rejon Energetyczny Leżajsk. Na terenie gminy nie ma obecnie i nie przewiduje się stacji 110/15 kV. Istniejące główne punkty zasilające odbiorców Gminy Czarna znajdują się na terenach gmin: Łañcut wieś i Sokołów Małopolski w powiecie rzeszowskim. Planowane GPZ-ety zlokalizowano na terenie sąsiednich gmin: miasto Łañcut i Rakszawa. Przez obszar gminy obecnie przebiegają linie napowietrzne najwyższego (750 kV, nieczynna) i wysokiego (110 kV) napięcia, wymagające zachowania stref ochronnych z uwagi na elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące szkodliwe dla ludzi i środowiska. Rzeszowski Zakład Energetyczny SA planuje budowę dwóch linii równoległych 110 kV zasilających nowy GPZ Łañcut Polna z istniejącej linii 110 kV, przebiegającej przez wieś Wola Mała. co wymaga koordynacji trasy linii między gminami miasto Łañcut i Czarna. Przez obszar Gminy Czarna oraz sąsiednie gminy miasto Łañcut, Łañcut wieś, Krasne, Trzebowniko, Sokołów i Białobrzegi przebiegają ciągi sieci napowietrznej średniego napięcia 15 kV, tworzące układ magistralno-odgałęźny, zasilający odbiorców zarówno z obszaru Gminy Czarna, jak i odbiorców sąsiednich gmin.

2.8.9. TELEKOMUNIKACJA

Funkcjonowanie telekomunikacji tj. nadawanie , za pomocą przewodów, fal radiowych bądź optycznych lub innych środków wykorzystujących energię elektromagnetyczną, umożliwia infrastruktura telekomunikacyjna, czyli urządzenia telekomunikacyjne, nie będące urządzeniami końcowymi, linie, kanalizacja, słupy, wieże, maszty, kable, przewody oraz osprzęt.

Miarą oceny stanu telefonii jest przede wszystkim wskaźnik gęstości telefonicznej abonentów (liczba abonentów na 1000 mieszkańców), a także liczba telefonicznych samoinkasujących aparatów publicznych przypadająca na 1000 mieszkańców. Wskaźnik gęstości telefonicznej uwzględnia się przy określaniu wskaźnika potencjału rozwojowego danego obszaru lub jakości życia na danym terenie. Inne wskaźniki, jak stopień automatyzacji połączeń lub stopień cyfryzacji central telefonicznych, stają się nieaktualne wobec powszechnego stosowania central cyfrowych.

Na terenie Gminy Czarna operatorem stacjonarnej publicznej sieci telefonicznej jest Telekomunikacja Polska SA Zakład Telekomunikacji w Rzeszowie. Centrala TP SA w Łañcutie obsługuje Okręg Telefoniczny Nr 35.4 Łañcut, który obejmuje obszar powiatu łańcuckiego, w tym

gminę Czarna. OT Łańcut stanowi część obszaru Strefy Numeracyjnej RZESZÓW, posiadającej wskaźnik strefy numeracyjnej „17”.

Wyniki ostatniego Powszechnego Spisu Rolnego (PSR), przeprowadzonego w 1996 r. w zakresie dostępności gospodarstw rolnych do usług telefonicznych w gminie Czarna, zestawiono w tabeli. Pod pojęciem telefonu ogólnodostępnego rozumiano każdy aparat, zarówno wolno wiszący jak i zainstalowany w kabinie, znajdujący się w miejscu dostępnym dla ogółu osób (na ulicach, w zakładach pracy, pocztach, itp.). Nie dotyczyło to telefonów „grzecznościowych” stanowiących własność sąsiadów.

DOSTĘPNOŚĆ GOSPODARSTW ROLNYCH DO USŁUG TELEFONICZNYCH W GMINIE CZARNA WG PSR W 1996 ROKU

Wyszczególnienie		Liczba gospodarstw	%
Dostęp do telefonu	w gospodarstwie	512	23,3
	ogólnodostępny we wsi	890	40,5
Brak dostępu do telefonu		796	36,2
Razem			100,0

Wśród siedmiu gmin powiatu łańcuckiego, według stanu w dniu 31 grudnia 1998 r., Czarna zajmowała przedostatnie miejsce, wyprzedzając Białobrzegi. Średnia gęstość telefoniczna dla wsi województwa podkarpackiego wynosiła wówczas 101 abonentów na 1000 ludności. Oznacza to, że gęstość telefoniczna Gminy Czarna była na poziomie 70 % średniej gęstości wojewódzkiej terenów wiejskich.

ABONENCI TELEFONII PRZEWODOWEJ W 1998 ROKU W GMINIE CZARNA NA TLE GMIN POWIATU ŁAŃCUCKIEGO

Wyszczególnienie	Abonenci telefonii na 1000 mieszkańców
Miasto Łańcut	286,8
Gmina Żołynia	146,8
Powiat łańcucki	140,9
Gmina Łańcut	121,8
Gmina Markowa	115,3
Gmina Rakszawa	79,7
Gmina Czarna	71,1
Gmina Białobrzegi	22,8

Średnia gęstość jednostek terytorialnych wyższego szczebla niż gmina, z uwzględnieniem miast, była na koniec 1998 r. wyższa niż w gminie Czarna i wynosiła: w powiecie łańcuckim 141, w województwie podkarpackim 171, a w kraju 219 (przy średniej 550 w Unii Europejskiej). Jak widać, uzyskanie średniej krajowej wymagałoby potrojenia liczby abonentów. Według prognoz, w 2008 r. gęstość telefoniczna w Polsce osiągnie wartość około 400. Zatem Gmina Czarna do tego czasu musiałaby ponad pięciokrotnie rozbudować sieć telekomunikacyjną przewodową na swoim terenie, jeśli chciałaby dotrzymać kroku średniemu ogólnopolskiemu poziomowi.

Skalę dysproporcji w rozwoju telekomunikacji na wsi i w mieście może zilustrować porównanie z Łańcutem. Gęstość telefoniczna w tym mieście wynosiła w dniu 31.12.1998 r. 287 abonentów na 1000 mieszkańców, czyli była czterokrotnie wyższa niż w gminie Czarna. Niska gęstość telefoniczna na terenach wiejskich wynika m.in. z niskiej gęstości zaludnienia, i niewielkiej liczby instytucji i zakładów pracy. Czynniki te podnoszą koszty inwestycyjne. Podsumowując, można wyrazić opinię, że usługi telekomunikacyjne — do roku 1998 — były słabą stroną Gminy Czarna. W zestawieniu wskaźników gęstości telefonii przewodowej na koniec 1998 r. gmin otaczających, Gmina Czarna wypada niekorzystnie: wyprzedza tylko Białobrzegi.

Radykalną poprawę stanu telekomunikacji przyniosła w ostatnim okresie budowa radiowej stacjonarnej sieci dostępowej we wsiach: Dąbrówki (117 abonentów), Medynia Głogowska (151 abonentów), Medynia Łańcucka (27 abonentów), Pogwizdów (59 abonentów) i Zalesie (98 abonentów). Łącznie z abonentami instytucjonalnymi przybyło 497 abonentów w sieci radiowej i ogółem 600 abonentów telefonicznych. Jeśli uwzględnić dotychczasowych abonentów telefonii

przewodowej (757) i stan ludności w 1999 r. (10 620 osób) uzyskuje się wskaźnik 128 abonentów stacjonarnej (przewodowej i bezprzewodowej) sieci telefonicznej.

W rozwój sieci telefonicznej przez wiele lat był bardzo zaangażowany samorząd gminy. Wynikało to z chęci przyspieszenia możliwości zainstalowania telefonu, gdyż terminy podawane przez TP SA były bardzo odległe. Działalność samorządowa polegała przede wszystkim na tworzeniu społecznych komitetów telefonizacji i partycypacji ich w budowie lokalnych sieci telefonicznych oraz udziału gminy we współfinansowaniu tych sieci. Udział samorządu gminnego w budowie sieci telefonicznych odbywał się na podstawie umowy zawartej z operatorem telekomunikacyjnym.

Gminę Czarna i powiat łańcucki obsługuje Telekomunikacja Polska SA. Natomiast w sąsiadujących od zachodu i północy gminach powiatu rzeszowskiego: Trzebownisko, Sokołów i częściowo Krasne (wsie Palikówka i Strażów) operatorem telefonii stacjonarnej jest Spółdzielnia Telekomunikacyjna WIST w Łące.

3. STRATEGIA ROZWOJU GMINY

3.1. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA DO PLANU STRATEGICZNEGO

3.1.1. CZYNNIKI OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ

Najważniejsze czynniki ograniczające rozwój społeczno – gospodarczy oraz przyczyny konfliktów i trudności w funkcjonowaniu gminy uszeregowane według ważności:

- brak środków finansowych,
- bierność mieszkańców,
- brak zainteresowania rozwojem rolnictwa,
- brak sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków,
- brak terenów pod rozwój przemysłu, handlu i usług oraz budownictwo mieszkaniowe,
- niski poziom i ograniczony zakres świadczonych usług dla mieszkańców,
- słabo rozwinięta infrastruktura techniczna,
- brak planów koncepcji rozwojowych gminy,
- brak wsparcia i pomocy ze strony władz gminy i innych instytucji w rozwoju przedsiębiorczości,
- wysokie koszty i trudności w uzyskaniu kredytu na inwestycje gminne,
- niezdrowa rywalizacja i skłócenie między wsiami,
- duża liczba podejmowanych jednocześnie działań i wynikające z tego rozproszenie środków finansowych,
- ogólne zacofanie i niski poziom życia na wsi,
- brak porozumienia między wójtem a radą gminy w zakresie kierunków rozwoju i podziału środków finansowych na poszczególne zadania,
- słaba praca, niskie kwalifikacje i mała aktywność pracowników urzędu gminy,
- mała aktywność i skuteczność władz samorządowych gminy,

3.1.2. PROBLEMY WYMAGAJĄCE ROZWIĄZANIA

Podsumowując przeprowadzoną analizę warunków życia i działalności gospodarczej mieszkańców oraz stanu i poziomu społeczno – gospodarczego Gminy Czarna stwierdzić należy, że gmina ma charakter rolniczy co stwarza dobre warunki do jej rozwoju przy dobrej jakości gleb i związanego z tym stosunkowo dobrego poziomu produkcji rolniczej mimo bardzo dużego rozdrobnienia gospodarstw i niskich dochodów rodzin rolniczych z pracy na roli. Stąd duża liczba mieszkańców znajduje zatrudnienie poza rolnictwem. Teren gminy jest w wysokim stopniu nasycony w infrastrukturę techniczną to znaczy sieć gazową, energetyczną, wodociagową, drogową, oczyszczalnia ścieków oraz w dość dobrze funkcjonującą infrastrukturę społeczną i handlową. Dalszy rozwój społeczno – gospodarczy gminy związany będzie przede wszystkim z likwidacją wyżej wymienionych czynników ograniczających rozwój gminy, pogarszających warunki życia i prowadzenia działalności gospodarczej:

- zahamowanie bezrobocia i tworzenie nowych miejsc pracy,
- stworzenie młodzieży warunków do kulturalnego i zdrowego spędzania wolnego czasu oraz rozwoju jej zainteresowań.
- zapewnienie pomocy socjalnej ludziom ubogim,
- poprawa warunków komunikacji; lepsze nawierzchnie dróg, poprawa bezpieczeństwa ruchu, więcej miejsc parkingowych w miejscach publicznych,
- zwiększenie tempa przygotowania budowy sieci kanalizacyjnej,
- poprawa stanu bezpieczeństwa na drogach i walka z chuligaństwem, kradzieżami i przestępczością,
- poprawa opieki zdrowotnej mieszkańców gminy,

- poprawa estetyki wsi i utrzymanie ładu i porządku, remonty i renowacja budynków użyteczności publicznej, przystanków itp.,
- poprawa świadczenia telekomunikacyjnych,
- tworzenie warunków do rozwoju przetwórstwa rolnego, handlu i usług dla rolnictwa,
- zwiększenie uprawnień samorządów wiejskich i zwiększenie środków finansowych do ich dyspozycji,
- ochrona środowiska naturalnego,
- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości,
- poprawa pracy urzędu gminy i obsługi mieszkańców,
- budowa sal gimnastycznych i boisk sportowych w szkołach,
- podniesienie poziomu i warunków nauki w szkołach,
- usprawnienie komunikacji publicznej; więcej szybszych, punktualnych i wygodnych autobusów, uruchomienie specjalnych linii mikrobusowych z poszczególnych miejscowości do siedziby gminy,
- rozwój działalności kulturalnej przez gminny dom kultury,
- tworzenie warunków do rozwoju agroturystyki i turystyki pobytowej
- poprawa zaopatrzenia w wodę i poprawa jej jakości,
- opracowanie nowego planu przestrzennego zagospodarowania gminy,
- wykup i uzbrojenie przez urząd gminy nowych terenów pod budownictwo osiedli domów jednorodzinnych i wielorodzinnych,
- wykup i uzbrojenie terenów przez urząd gminy i stworzenie gminnego centrum rozwoju przemysłu, handlu i usług oraz sprzedaż działek pod tą działalność,
- opieka nad zabytkami,

Istotne znaczenie będzie miało wykorzystanie atutów, możliwości i szans rozwoju. Wśród nich na czoło wysuwa się dobre warunki klimatyczno-glebowe i ekologicznie czyste środowisko, na którym może dynamicznie rozwijać się rolnictwo. Dobrze rozwinięta infrastruktura za wyjątkiem sieci kanalizacyjnej (w trakcie budowy) i telekomunikacyjnej, duże zasoby siły roboczej, położenie, tradycje rzemiosła i rękodzielnictwa ceramicznego, zasoby leśne i związane z tym walory turystyczne.

Wykonana analiza i diagnoza stanu rozwoju gminy oraz wyniki badań ankietowych stanowią materiał wyjściowy do opracowania strategii społeczno – gospodarczego rozwoju gminy. Stopień wykorzystania tych możliwości uzależniony będzie od aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców i władz gminy, pozyskiwania środków finansowych, nowych inwestorów a tym samym rozwoju przedsiębiorczości, rozwoju demokracji i samorządności lokalnej, aktywności i skuteczności władz gminy.

3.2. MISJA GMINY, CELE I ZADANIA STRATEGICZNE

STRATEGIA ROZWOJU GMINY CZARNA opracowana została wyprzedzająco w stosunku do STUDIUM. Prace nad strategią poprzedzone zostały opracowaniem raportu o stanie gminy, dającego obraz problemów społecznych i gospodarczych. Pozwoliło to na określenie misji, celów strategicznych oraz strategii działań prowadzących do osiągnięcia misji.

3.2.1. MISJA GMINY

Misja Gminy Czarna koncentruje się na jej istotnych problemach, pełniąc równocześnie funkcje motywacyjne i promocyjne. Misją gminy jest zapewnienie ogólnego społeczno-gospodarczego rozwoju gminy a w szczególności zapewnienie jej mieszkańcom możliwie najwyższego poziomu życia, optymalne wykorzystanie zasobów, zabezpieczenie walorów środowiskowych i dostosowywania się do szybko zmieniających się uwarunkowań wynikających z otwartej gospodarki rynkowej i współpracy międzynarodowej.

3.2.2. CELE STRATEGICZNE I ZADANIA REALIZACYJNE

Do najważniejszych zadań strategicznych gminy uszeregowanych według zaliczyć należy:

1. Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, zabezpieczenia zdrowia i dorobku życia, poczucia stabilizacji, perspektyw na przyszłość oraz rozwoju dla następnych pokoleń,
2. Poprawę warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej poprzez właściwe utrzymanie istniejącej i rozwój niezbędnej infrastruktury technicznej, społecznej, ochrony zdrowia oraz zasobów mieszkaniowych,
3. Budowę społeczeństwa nastawionego na rozwój aktywności i przedsiębiorczości poprzez tworzenie i wspieranie różnych form działalności organizacji gospodarczych i społecznych, łagodzenie skutków transformacji systemowej, a zwłaszcza zapewnienie ludziom miejsc pracy i dochodów pozwalających na zadawalający w odczuciu społecznym poziom życia,
4. Zapewnienie warunków rozwoju duchowego, a w tym możliwości wypoczynku, rozwoju sportu, rekreacji, kształcenia, do informacji, obcowania z kulturą i rozrywką, podróży i kontaktów z szeroko rozumianym otoczeniem,
5. Zachowanie ochrony naturalnego środowiska dla przyszłych pokoleń, w tym prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami zmierzającej do odnowy poszczególnych elementów środowiska, efektywnego ich wykorzystania oraz dostosowanie do tych działań rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Dążąc do osiągnięcia powyższych celów władze Gminy Czarna powinny oddziaływać na zachowanie się mieszkańców i poszczególnych podmiotów gospodarczych tak, aby służyły one tym celom działając równocześnie w imię własnych interesów. Chodzi o to, aby kształtować pożądane zachowanie mieszkańców gminy i podmiotów gospodarujących w gminie. W procesie tym należy opierać się przede wszystkim na mechanizmach ekonomicznych. Istota sprawy sprowadza się do sterowania zachowaniami ludzi i podmiotów gospodarczych przy wykorzystaniu naturalnego dla nich dążenia do podnoszenia poziomu życia maksymalizacji efektywności gospodarowania. Władza gminna powinna tworzyć warunki sprzyjające temu rozwojowi i tej efektywności w określonych kierunkach, miejscach i czasie. A zatem władze Gminy Czarna nie mogą w swoich działaniach ograniczać się do doraźnej aktywizacji gospodarczej, wypełniania luk w kompleksie usług publicznych, komunalnych, ale powinny przyjąć jeden z wariantów strategii rozwoju gminy, działać dalekowzrocznie, sterując za pomocą różnych mechanizmów rozwojem społeczno-gospodarczym gminy.

4. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

4.1. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY WYNIKAJĄCE Z CZYNNIKÓW ZEWNĘTRZNYCH

4.1.1. OTOCZENIE GLOBALNE

Otoczenie globalne stanowi zespół warunków funkcjonowania gminy wynikający z tego, że działa ona w określonym kraju, systemie ekonomicznym, społecznym, prawnym i politycznym. Cechą tak rozumianego otoczenia jest to, że bardzo silnie wpływa ono na warunki funkcjonowania i rozwoju gminy, lecz ona sama nie jest w stanie zmienić tych warunków – nie ma możliwości aktywnego wpływania na zmiany tegoż otoczenia.

Otoczenie stwarza poszczególnym gminom niejednakowe warunki funkcjonowania i rozwoju. Zależą one bowiem od takich czynników jak:

- liczba i struktura ludności,
- struktura branżowa i nowoczesność przemysłu,
- poziom zaawansowania procesów restrukturyzacyjnych,
- walory i zasoby środowiska przyrodniczego,
- zasoby kapitałowe,
- region.

Na otoczenie globalne składa się otoczenie makroekonomiczne, otoczenie społeczno – demograficzne oraz otoczenie polityczne i prawne.

Otoczenie makroekonomiczne

Jego stan determinuje ogólna kondycja gospodarki kraju. Najważniejszymi wskaźnikami wzrostu gospodarczego są: stopa wzrostu, stopa procentowa, kursy walut, stopa inflacji.

Stopa wzrostu gospodarczego ma bezpośredni wpływ na poziom i charakter szans i zagrożeń dla rozwoju gminy. Wzrost ekonomiczny w całej gospodarce niesie ze sobą wzrost popytu inwestycyjnego i konsumpcyjnego, co zwiększa szanse rozwoju dla gminy, recesja natomiast przynosi efekty przeciwne. Stopa inflacji jest niezwykle ważnym czynnikiem wpływającym na wzrost gospodarczy. Wysoka inflacja destabilizuje gospodarkę, ogranicza tempo wzrostu gospodarczego. Jeżeli inflacja jest wysoka to inwestowanie staje się ryzykowne a przecież inwestycje są podstawowym czynnikiem wzrostu gospodarczego.

Otoczenie społeczno - demograficzne

Stan otoczenia społecznego determinują takie czynniki jak:

- zmiany w stylu życia,
- preferencje konsumpcyjne,
- formy spędzania wolnego czasu,
- poziom zamożności społeczeństwa,
- szeroko rozumiane warunki bytu ludności.

Warunki bytu ludności ocenia się przez porównanie sytuacji istniejącej z wielkościami uznanymi za normy i standardy w zakresie zamieszkania, pracy, obsługi, stanu środowiska przyrodniczego na określonym etapie rozwoju społecznego. Zwiększający się poziom dochodów i warunków bytowych społeczeństwa powoduje wzrost popytu konsumpcyjnego co w konsekwencji prowadzi do wzrostu gospodarczego.

Stan otoczenia demograficznego determinują zmiany w populacji danego społeczeństwa takie jak przyrost naturalny, migracje, struktura ludności wg. płci, wieku, wykształcenia, zatrudnienia. Procesy demograficzne charakteryzują się wysokim stopniem bezwładności z uwagi na ich naturalny charakter, co ma istotny, pozytywny w przypadku Gminy Czarna, wpływ na szanse rozwojowe gminy.

Otoczenie polityczne i prawne

Jest ono determinowane przez istniejący system polityczny oraz podstawy ustrojowo-prawne funkcjonowania i rozwoju państwa, społeczeństwa i gospodarki. Sytuacja polityczna wpływa na tempo i kierunki przekształceń struktur organizacyjnych oraz systemów wartości i postaw ludzi. Konkretnie rozwiązania legislacyjne wyznaczające ramy ustrojowo-prawne mają istotny wpływ na poziom szans i zagrożeń dla gminy i jej otoczenia.

4.1.2. OTOCZENIE TERYTORIALNE

Na otoczenie terytorialne gminy składają się otoczenie regionalne i otoczenie sąsiednie.

Otoczenie regionalne

Województwo podkarpackie utworzone zostało na mocy reformy samorządowej państwa z dniem 1 stycznia 1999 r. w wyniku połączenia byłych województw rzeszowskiego, przemyskiego, krośnieńskiego oraz częściowo tarnowskiego i tarnobrzeskiego. Pomimo, że przez ostatnie 25 lat obszary te rozwijały się samodzielnie, to dzięki uprzednio wykształconym więzom, posiadają one cechy typowe dla regionu ekonomicznego. Wszystkie ziemie, które weszły do województwa podkarpackiego mają ten sam profil rolno-przemysłowy, stąd też wynikają dla nich wspólne problemy, istnieje poczucie wspólnoty tradycji i tożsamości kulturowej a przede wszystkim – funkcjonują w świadomości społecznej.

W oparciu o istniejące potencjały rozwojowe wykształciły się funkcje podstawowe i uzupełniające. Funkcje podstawowe pozwalają określić pozycję województwa na tle kraju. Zalicza się do nich rolnictwo, przemysł oraz działalność rekreacyjno - wypoczynkowa i turystyka. Funkcja uzupełniająca a więc transport, budownictwo oraz usługi administracyjne, działalność kulturalna, usługi socjalne, odzwierciedlają zróżnicowanie struktury społeczno-gospodarczej regionu.

Miejsce województwa podkarpackiego w dużym stopniu – w porównaniu do innych centrów w kraju – determinowane jest poprzez pozycję stolicy regionu. Obserwacje porównawcze wskazują, że inne obecne lub potencjalne metropolie, osiągają z reguły wyższe wskaźniki rozwoju. Dystans regionu w porównaniu do najlepszych może się powiększać. Zachodzi pilna potrzeba wzmocnienia tendencji rozwojowych, co znajduje wyraz w wizji rozwoju zawartej w strategii województwa.

Województwo podkarpackie dysponuje wewnętrznym potencjałem i atutami umożliwiającymi pobudzenie nowych impulsów rozwojowych do wzrostu aktywności gospodarczej i podniesienia poziomu życia mieszkańców. Najważniejszymi potencjałami rozwojowymi regionu są:

- zasoby i walory przyrodnicze oraz bogactwo cennych miejsc dziedzictwa kulturowego,
- potencjał i kultura techniczna przedsiębiorstw przemysłu elektromaszynowego, chemicznego i rolno-spożywczego oraz możliwości jego restrukturyzacji w połączeniu z potencjałem badawczo-rozwojowym środowiska akademickiego,
- potencjał demograficzny w tym dobrze rozwinięte szkolnictwo średnie oraz rosnąca liczba studentów, jako podstawa konkurencyjności regionu i rozwoju przedsiębiorczości,
- wysoka jakość środowiska naturalnego wpływająca na jakość życia mieszkańców.

Obecna sytuacja województwa jest równocześnie źródłem wielu strukturalnych barier rozwoju. Barierej rozwoju regionu jest niski poziom wykształcenia ludności. Województwo podkarpackie nie posiada uniwersytetu kształcącego elity regionalne. W oparciu o funkcjonujące uczelnie

wyższe, w tym silnie rozwijające się szkoły niepubliczne, istnieje możliwość przyspieszonego nadrobienia tych opóźnień.

Luki w infrastrukturze komunikacyjnej, telekomunikacyjnej oraz ochronie środowiska są przyczyną relatywnie niskiej konkurencyjności województwa w porównaniu z regionami o zbliżonym profilu społeczno-gospodarczym. Są one również źródłem zagrożeń naturalnych w postaci stale powtarzających się stanów powodziowych oraz zanieczyszczenia wód wynikającego z nieuporządkowanej gospodarki ściekowej.

Trudności na rynku pracy wynikają z ukrytego bezrobocia wsi, rozdrobnienia indywidualnych gospodarstw rolnych oraz słabego tempa procesów restrukturyzacji dużych podmiotów gospodarczych i usług publicznych. Brak także wyraźnego postępu w restrukturyzacji bazy ekonomicznej obszarów wiejskich oraz małych miast. Wpływ na to mają też trudności z pozyskaniem kapitału krajowego i zagranicznego na rozwój nowych form aktywności gospodarczej. Niewątpliwie barierą jest niski poziom urbanizacji województwa.

W otoczeniu województwa występują też korzystne czynniki zewnętrzne – ich odpowiednie wykorzystanie będzie sprzyjać przyspieszonemu rozwojowi województwa. Wymienić tu należy położenie geopolityczne regionu wzmocnione w przyszłości zwiększoną dostępnością do transeuropejskich szlaków komunikacyjnych. Szansą województwa jest sfinalizowanie budowy autostrady A-4 oraz modernizacja dróg krajowych, budowa dróg ekspresowych północ – południe, modernizacja linii kolejowej E-30, rozwój transportu lotniczego, budowa obwodnic miast. Inną szansą, szczególnie wobec ograniczonych krajowych środków budżetowych, jest zwiększona dostępność do funduszy zagranicznych, głównie PHARE–STRUDER, RAPID, STRUDER 2.

Otoczenie sąsiednie

Gmina Czarna położona jest w zachodniej części powiatu łańcuckiego w odległości około 5 km od Łancuta. Miasto Łańcut stanowi centrum rozwoju dla otaczających go terenów a przede wszystkim ośrodek zatrudnienia dla okolicznej ludności, przekraczający granice powiatu.

Powiat łańcucki jako jeden z mniejszych obszarowo powiatów w województwie podkarpackim charakteryzuje się dużym wewnętrznym zróżnicowaniem:

- warunków przyrodniczych i stanem środowiska,
- sytuacji gospodarczej w tym rolnictwa,
- infrastruktury technicznej,
- zagadnień społecznych.

Przyjęta misja powiatu łańcuckiego, to:

Chcemy być wyróżniającym się powiatem pod względem rozwoju przedsiębiorczości, produkcji rolniczej i ogrodniczej oraz atrakcyjności turystycznej i kulturowej, z poszanowaniem potrzeb mieszkańców i środowiska naturalnego.

Misja powiatu łańcuckiego wypracowana została w trakcie debat lokalnych 29 marca i 5 kwietnia 2000 r.). W spotkaniach brali udział reprezentanci instytucji gminnych i powiatowych, przedstawiciele lokalnego biznesu i instytucji okołobiznesowych, którzy wspólnie pracowali nad misją powiatu. Misja to opis wizji i głównego pola działań w przyszłości. Koncentruje się ona na istocie rzeczy, dostosowuje kierunki działań do długoterminowych celów, równocześnie pełni funkcje motywacyjne i promocyjne. W trakcie debat uczestnicy odpowiadali na pytania, w czym powiat chce być atrakcyjny, dla kogo chce być atrakcyjny i z czego wynika jego wyjątkowość (czym różni się od innych) oraz określali czynniki szczególnie atrakcyjne dla mieszkańców powiatu. Uczestnicy spotkań podkreślali, iż najważniejszymi kierunkami rozwoju winno być tworzenie konkurencyjnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, przetwórstwo rolno-spożywcze, turystyka i agroturystyka, wszystko to oczywiście z poszanowaniem środowiska naturalnego. Podmiotem wszystkich tych działań mają być przede wszystkim mieszkańcy powiatu oraz inwestorzy, turyści itd.

Strategia powiatu łańcuckiego” koncentrować się będzie przede wszystkim na jego mieszkańcach – co podkreślone zostało w misji. Zasoby ludzkie stanowią bowiem podstawę trwałego rozwoju, a zwiększenie stopnia mobilności zawodowej ludności warunkuje racjonalne wykorzystanie

wewnętrznych potencjałów rozwojowych. Niezbędne jest jednak stworzenie mieszkańcom powiatu odpowiednich warunków życia i pracy.

Rozwiązania wymagają przede wszystkim problemy przeludnionej wsi i niedochodowego rolnictwa. Największą szansą rozwojową powiatu łańcuckiego jest jego położenie w pasie aktywności gospodarczej, co może się przyczynić do rozwijania przedsiębiorczości, a przez to do rozwiązania wielu innych istniejących problemów. Usytuowanie powiatu jest czynnikiem podnoszącym jego atrakcyjność w oczach potencjalnych inwestorów. Jego zabytki i wydarzenia kulturalne zapewniają świetną reklamę, a przez to tworzą ogromny potencjał do rozwoju turystyki.

Najbliższe lata winny być okresem intensywnych przygotowań – w tym rozbudowy infrastruktury technicznej i społecznej, stymulowania rozwoju przedsiębiorczości, poprawy wizerunku powiatu i podnoszenia jego atrakcyjności. Wymaga to podjęcia całego szeregu działań, w tym przewidzianych w niniejszym dokumencie.

Obszary strategiczne są najistotniejszymi polami działania powiatu, jednocześnie wytyczają kierunki prac w latach 2000-2006. Ich wypracowania podjęli się uczestnicy debat 5 i 19 kwietnia 2000 r. W wyniku dyskusji i na podstawie określonej misji zdecydowano, iż działalność samorządu powiatowego koncentrować będzie się na:

- I. przedsiębiorczości
- II. rolnictwie
- III. środowisku społecznym
- IV. turystyce, kulturze i sporcie
- V. infrastrukturze technicznej.

Ich kolejność została wypracowana w drodze głosowania przez uczestników debaty 19 kwietnia 2000 r.

Jednym z najważniejszych elementów sprzyjających rozwojowi powiatu jest dobra współpraca społeczności lokalnych: instytucji, organizacji i liderów.

4.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z CZYNNIKÓW WEWNĘTRZNYCH

4.2.1. UWARUNKOWANIA ROZWOJU WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU

Uwarunkowania rozwoju wynikające z dotychczasowego przeznaczenia terenu

Dotychczasowe przeznaczenie terenów wynika bezpośrednio z ustaleń obowiązującego Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarna uchwalonego uchwałą Gminnej Rady Narodowej w Czarnej Nr 53/XXI/81 z dnia 30 września 1981 r. oraz Zmiany Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarna uchwalonego uchwałą Rady Gminy w Czarnej Nr XIII/82/92 z dnia 30 września 1992 r.

Dotychczasowe przeznaczenie terenu w STUDIUM jest traktowane jako prawo nabyte i stanowi podstawowe uwarunkowanie rozwoju. Główne ograniczenia wynikające z ustaleń dotychczasowego planu to:

- blokada kilkusethektarowego pasa terenu jako rezerwę perspektywiczną pod autostradę
- zapisy uniemożliwiające realizację innego niż tymczasowe zagospodarowanie terenów rolnych,
- mała elastyczność ustaleń,
- wyczerpanie rezerw terenowych z przeznaczeniem głównie pod usługi i mieszkalnictwo.

Do STUDIUM złożono 245 wniosków w sprawie włączenia działek w tereny zabudowy usługowej i mieszkaniowej oraz w sprawie zalesienia działek, z tego:

Nazwa miejscowości	Wnioski o włączenie w tereny		Wnioski złożone w trakcie wyłożenia	Razem
	budowlane	do zalesienia		
Czarna	49	3		
Dąbrówki	21	2		
Krzemienica	52			
Medynia Głog.	21			
Medynia Łańc.	10	5		
Pogwizdów	7	1		
Wola Mała	38			
Zalesie	7			
Razem	205	11	29	245

Uwarunkowania wynikające z zagospodarowania terenu

We wszystkich miejscowościach gminy występuje niekorzystny funkcjonalnie i przestrzennie system zagospodarowania obszarów osadniczych powodujący znaczną koncentrację zabudowy wzdłuż głównych dróg i utrudniający uruchomienie drugiej linii zabudowy. Niejednokrotnie zabudowa pojawia się miejscach fizjograficznie i funkcjonalnie niezasadnionych. Znaczna część zabudowy zwłaszcza w Pogwizdowie, Czarnej, Woli Małej leży w terenach zalewowych. Nie występuje tak charakterystyczne dla innych gmin rozproszenie zabudowy.

We wsi Czarna występuje korzystna koncentracja usług ułatwiająca korzystanie z nich a jednocześnie nawiązywanie kontaktów społecznych. Słabe wyposażenie w urządzenia i tereny rekreacyjno – sportowe wynika z niedorozwoju infrastruktury społecznej.

Na terenie gminy występuje dobrze rozwinięta sieć dróg wymagających niejednokrotnie remontu lub poszerzenia. Zachowane są rezerwy terenu pod planowane elementy układu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej.

Uwarunkowania wynikające z uzbrojenia terenu

Brak rozwoju systemów infrastruktury technicznej, staje się istotną barierą rozwojową gminy. Nienadążanie systemów infrastrukturalnych za potrzebami gminy określa się jako „lukę infrastrukturalną”. Utrudnienie lub spowolnienie świadczenia usług infrastrukturalnych określa się jako barierę infrastruktury technicznej. W razie utrudnienia bądź spowolnienia modernizacji lub rozwoju systemów zaopatrzenia może nastąpić ograniczenie lub opóźnienie rozwoju gminy albo znacząca uciążliwość dla mieszkańców. W systemach zaopatrzenia mogą występować bariery: informacyjne, organizacyjne, techniczne, ekonomiczne, przestrzenne, społeczne i prawne.

Uwarunkowania sprzyjające, tj. szanse, perspektywy i mocne strony gminy, które władze samorządowe powinny wykorzystywać do realizacji celów rozwoju:

- korzystne położenie w stosunku do Rzeszowa i możliwość pozyskania uzdatnionej wody z sieci miejskiej oraz odprowadzenia ścieków do oczyszczalni rzeszowskiej,
- możliwość zaopatrzenia w gaz wszystkich odbiorców w gminie,
- możliwość wspólnego z otaczającymi gminami rozwiązania problemu odpadów komunalnych,
- korzystne położenie gminy w stosunku do istniejącego GPZ w Boguchwale oraz planowanych stacji 110/15 kV, dobrze rozwinięta sieć elektroenergetyczna, po reelektryfikacji całej gminy, dobre oświetlenie dróg gminnych,
- przygotowany plan rozbudowy sieci telefonicznej z terminem realizacji do 2001 r., intensywny rozwój telekomunikacji oparty na technikach cyfrowych, światłowodowych i bezprzewodowych,
- prawne ustalenie standardów jakościowych obsługi odbiorców.

Uwarunkowania utrudniające, tj. zewnętrzne zagrożenia, cechy negatywne i słabe strony gminy, które władze samorządowe powinny starać się niwelować:

- brak wydajnych źródeł wody pitnej, nieudokumentowane zasoby wody w GZWP 425,
- brak możliwości objęcia całej gminy systemem kanalizacji do oczyszczalni, konieczność realizacji systemów lokalnych – możliwość skażenia wód powierzchniowych i podziemnych,
- trudności techniczne doprowadzenia sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej do rozproszonej zabudowy, trudność tworzenia systemów infrastrukturalnych,
- brak wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- niski wskaźnik gęstości abonentów telefonicznych,
- niepewna sytuacja przedsiębiorstw elektroenergetycznych wobec planowanej restrukturyzacji i prywatyzacji,
- niska rentowność inwestycji infrastrukturalnych na obszarach peryferyjnych

4.2.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW SZCZEGÓLNYCH

Na terenie Gminy Czarna nie występują ani obiekty chronione na podstawie przepisów szczególnych ani obszary chronione objęte obowiązkiem sporządzania planów ochrony.

4.2.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU I FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO

Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego

Gmina Czarna zalicza się do obszarów o warunkach środowiska w niewielkim stopniu przekształconych. W celu utrzymania takiego stanu, jak również uzyskania poprawy w pewnych elementach (środowisko wód płynących) należy zwrócić uwagę na występowanie zjawisk

negatywnych występujących na obszarze gminy. Wśród zagrożeń środowiskowych występujących na obszarze gminy można wyróżnić zagrożenia naturalne i antropogeniczne.

[Zagrożenia naturalne wynikają z położenia gminy, budowy geologicznej i warunków hydrogeologicznych. Są to:

- zagrożenia powodziowe występujące w obrębie doliny Wisłoka, związane ze zasięgiem występowania wód stuletnich zweryfikowanym zgodnie ze STUDIUM RZGW określającym granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią dla terenów nieobwałowanych w zlewni Wisłoka zatwierdzonym 10 września 2004 r. przez Dyrektora RZGW w Krakowie. Zagrożenia powodziowe obejmują obszary położone w południowej części Pogwizdowa i Medyni Łacuckiej, środkową część miejscowości: Czarna, północną część miejscowości Krzemienica i Wola Mała oraz południową część miejscowości Dąbrówki.
- zagrożenia skażenia gleb i wód gruntowych posiadające bezpośredni związek z występowaniem powodzi i wylewami silnie zanieczyszczonych wód Wisłoka,
- występowanie niekorzystnych warunków topoklimatu (niekorzystne warunki wilgotnościowe, zaleganie mgieł) na obszarach stałego lub okresowego występowania wód gruntowych płytko pod powierzchnią terenu i starorzeczy (Stary Wisłok),
- tendencje do powstawania lokalnych osuwisk.]¹

Zagrożenia antropogeniczne związane z działalnością człowieka:

- zanieczyszczenie rzeki nie odpowiadające normom,
- nieuporządkowana gospodarka wodno – ściekowa na terenach wiejskich (częściowo zrealizowana kanalizacja przy 100% zwodociągowania gminy) powodująca powstawanie zanieczyszczeń obszarowych (przecieki z nieszczelnych i przepelnionych szamb) degradujących środowisko wodne,
- możliwość pojawienia się uciążliwości związanej z ruchem komunikacyjnym przy drodze E 4 w miejscowości Krzemienica w miarę jego nasilania,
- zagrożenie pożarowe związane z lokalizacją otworów wiertniczych w obrębie obszaru górniczego „Palikówka”,
- „dzikie” wyrobiska piasku powodujące degradację gleb i zmniejszanie areалу uprawowego,
- niewłaściwa agrokultura prowadząca do zjawiska zakwaszania gleb.

Uwarunkowania ochronne wynikające z przepisów szczególnych i norm prawa lokalnego

- konieczność ochrony areálu gleb o wysokiej bonitacji (klasy II – IV), gleb pochodzenia organicznego, obszarów leśnych przed zmniejszaniem i zmianą użytkowania,
- konieczność ochrony obszarów występowania złóż gazu ziemnego i zasobów kruszywa naturalnego,
- konieczność wzmożonego nadzoru sanitarnego w granicach stref ochrony bezpośredniej studni oraz stosowania ograniczeń w zagospodarowaniu, związanych z ochroną ujęć wody w zasięgu stref pośrednich,
- wymóg stosowania ograniczeń w zagospodarowaniu w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 425 Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów.
- konieczność respektowania zasad zagospodarowania na obszarach i w otoczeniu obiektów przyrody prawnie chronionej.

Uwarunkowania ochronne obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych:

- potrzeba ochrony doliny Wisłoka jako regionalnego korytarza ekologicznego, zapewniającego stabilność układów i procesów przyrodniczych,
- potrzeba ochrony lokalnych systemów biotycznych, tj. terenów leśnych, ekosystemów łąkowych, zieleni śródpolnej, enklaw zieleni w terenach zabudowanych w celu zachowania lokalnego systemu powiązań ekologicznych.

Uwarunkowania wynikające z zagrożeń naturalnych

- konieczność odpowiedniego przygotowania działań ratowniczych, zabezpieczeń ochronnych, ograniczeń w zainwestowaniu dla terenów zagrożonych powodzią,
- stosowanie ograniczeń w zainwestowaniu (wymóg analiz geologicznych określających głębokość posadowienia obiektów) na terenach o wysokim poziomie wód gruntowych,
- właściwe gospodarowanie na terenach posiadających tendencje do powstawania osuwisk,

Uwarunkowania wynikające z przeobrażeń środowiska:

- potrzeba minimalizacji zanieczyszczania wód powierzchniowych i podziemnych,

- uzależnienie rozwoju przestrzennego od możliwości zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków w sposób zorganizowany,
- stosowanie ograniczeń w zainwestowaniu w strefach od otworów wiertniczych,
- potrzeba rekultywacji terenów wyrobiskowych piasku w kierunku rekreacyjnego wykorzystania terenu.

Uwarunkowania wynikające ze stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Gmina posiada bardzo dobre warunki dla intensywnej produkcji rolnej na bazie bardzo dobrych i dobrych gleb. Osiąganie wysokich efektów produkcji rolnej, wymaga zastosowania w gospodarce zabiegów przeciwdegradacyjnych powierzchni produkcyjnej na stokach o większym nachyleniu. Najłagodniejsze gleby, tereny o spadkach ponad 20 %, uniemożliwiających mechanizację prac polowych i tereny osuwiskowe winny być wykorzystane jako trwałe użytki zielone, głównie pastwiska.

Grunty chronione zajmują na terenie gminy 2818.27 ha i stanowią aż 77.1 % ogólnej powierzchni użytków rolnych. Warunki klimatyczne dla rozwoju rolnictwa są korzystne, jednakże czynnikiem ograniczającym te warunki jest ekspozycja terenów uprawowych na stokach.

Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska kulturowego

Na terenie Gminy Czarna występują: liczne stanowiska archeologiczne świadczące o pierwotnym osadnictwie, zachowane układy przestrzenne w tym rozplanowanie wsi, zachowana historyczna zabudowa. Gmina charakteryzuje się dużymi walorami krajobrazowymi.

4.2.4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PRAWA WŁASNOŚCI GRUNTÓW

W latach 1994 – 1997 w gminie skomunalizowano 260,5 ha gruntów z tego z mocy prawa 228,0 ha, na wniosek gminy 28,2 ha, w obrocie cywilno-prawnym 4,0 ha i kilkanaście obiektów. Były to grunty i budynki domów ludowych, szkół, budynek urzędu gminy, grunty i obiekt kółka rolniczego w Krzemienicy, gminnej spółdzielni handlowo - produkcyjnej w Czarnej. W dalszym ciągu trwa proces regulowania własności mienia komunalnego i ujawniana jest własność mienia komunalnego w Księgach Wieczystych w Sądzie Rejonowym w Łańcucie. Kompletuje się dokumentację do skomunalizowania nieruchomości szkół w Medyni Łańcuckiej i Medyni Głogowskiej. W przeważającej części działki zbudowane budynkami szkół i innymi budynkami użyteczności publicznej mają nieuregulowane sprawy własnościowe i granice oraz dokumentację hipoteczną. Dlatego tutejszy urząd ma trudności z kompletowaniem dokumentacji. Skomunalizowane obiekty i grunty gmina sprzedaje lub przekazuje w wieczyste użytkowanie osobom prawnym i instytucjom nimi zarządzających.

Na terenie gminy nie ma dużych zasobów mieszkaniowych stanowiących własność komunalną czy spółdzielczą. Wszystkie budynki mieszkalne za wyjątkiem budynków wielorodzinnych po byłym Zakładzie Doświadczalnym w Albigowej Instytutu Sadownictwa, Zakładzie Rolnym „Igloopolu” w Pogwizdowie, stanowią własność prywatną. W administrowaniu gminy znajduje się aktualnie budynek „wetrynaria” posiadający również 2 mieszkania oraz 3 domy nauczyciela w Krzemienicy, Medyni Głogowskiej, Czarnej, a także mieszkania znajdujące się w szkołach w Medyni Łańcuckiej, Medyni Głogowskiej i Zalesiu.

Niekorzystna struktura własności gruntów, rozdrobnienie gospodarstw, niewielkie zasoby gruntów gminnych i ogromne zaległości – potrzeby w zakresie scaleń gruntów pod zabudowę o właściwym układzie i zwartości to najważniejsze uwarunkowania wynikające z wykonywania prawa własności.

4.2.5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Przedstawiona sytuacja i podejmowanie działania przez władze i mieszkańców gminy wskazują, że w ostatnich latach na terenie gminy następuje wyraźny postęp w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej a w szczególności telefonizacji, zaopatrzenia w wodę i gaz gospodarce komunalnej, ochronie środowiska i poprawie warunków nauczania w szkołach o raz rozwój infrastruktury ekonomicznej w znaczny stopniu poprawiły warunki życia i podejmowania działalności gospodarczej.

Oceny warunków życia i działalności gospodarczej na terenie Gminy Czarna dokonano na podstawie przeprowadzonych w miesiącach kwiecień - maj 1998 roku badań ankietowych wśród radnych, członków rad sołeckich i sołtysów, pracowników urzędu gminy, dyrektorów i właścicieli oraz pracowników zakładów pracy działających na terenie gminy, rolników, emerytów, młodzieży, bezrobotnych oraz przeciętnych mieszkańców gminy. Wśród wyżej wymienionych rozprawdzono 158 ankiet, z czego do opracowania wykorzystano 63,3 % ankiet. Przedstawione poniżej wyniki pokazują mocne i słabe strony życia i prowadzenia działalności gospodarczej i rozwoju gminy.

Bardzo dobre warunki życia i prowadzenia działalności gospodarczej:

- dostęp do sieci gazowej i energetycznej,
- zaopatrzenie w wodę,
- możliwość zakupu podstawowych artykułów konsumpcyjnych,
- warunki i poziom nauczania dzieci w szkole,
- bliskość miasta i atrakcyjne położenie,
- warunki mieszkaniowe,

Dobre warunki życia i prowadzenia działalności gospodarczej:

- dobroć i życzliwość mieszkańców,
- sprawna komunikacja publiczna.
- możliwość zakupu podstawowych artykułów do celów gospodarczych,
- jakość i dostępność opieki zdrowotnej,
- bezpieczeństwo ruchu drogowego,
- czystość i walory zdrowotne środowiska naturalnego,

Przeciętne warunki życia i prowadzenia działalności gospodarczej:

- sprawność, kompetencję, życzliwość i pomoc wójta, pracowników urzędu gminy w załatwianiu spraw mieszkańców,
- możliwość zakupu podstawowych artykułów do produkcji rolniczej,
- bezpieczeństwo publiczne i walkę z patologią,
- jakość i nasycenia drogami,
- opiekę nad osobami niepełnosprawnymi i ubogimi,
- możliwość korzystania z jednostek usługowych,
- życie kulturalne, imprezy sportowo- rekreacyjne i możliwości wypoczynku,
- dostęp do telefonu,
- możliwość wywozu / odbioru / komunalnych i gospodarczych odpadów stałych,
- możliwość podjęcia działalności gospodarczej na własny rachunek,

Złe warunki życia i prowadzenia działalności gospodarczej:

- możliwość zbytu produkowanych towarów,
- możliwość zlecenia wywozu /odprowadzenia/ ścieków płynnych,
- możliwość zbytu płodów rolnych,
- walkę z bezrobociem i tworzenie nowych miejsc pracy,
- możliwość pracy w zakładach na terenie gminy,

Najważniejsze czynniki i problemy ograniczające rozwój społeczno – gospodarczy oraz przyczyny konfliktów i trudności w funkcjonowaniu gminy uszeregowane według ważności:

- brak środków finansowych,
- bierność mieszkańców,
- brak zainteresowania rozwojem rolnictwa,
- brak sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków,
- brak terenów pod rozwój przemysłu, handlu i usług oraz budownictwo mieszkaniowe,
- niski poziom i ograniczony zakres świadczonych usług dla mieszkańców,
- słabo rozwinięta infrastruktura techniczna,
- brak planów koncepcji rozwojowych gminy,
- brak wsparcia i pomocy ze strony władz gminy i innych instytucji w rozwoju przedsiębiorczości,
- wysokie koszty i trudności w uzyskaniu kredytu na inwestycje gminne,

- niezdrowa rywalizacja i skłócenie między wsiami,
- duża liczba podejmowanych jednocześnie działań i wynikające z tego rozproszenie środków finansowych,
- ogólne zacofanie i niski poziom życia na wsi,
- brak porozumienia między wójtem a radą gminy w zakresie kierunków rozwoju i podziału środków finansowych na poszczególne zadania,
- słaba praca, niskie kwalifikacje i mała aktywność pracowników urzędu gminy,
- mała aktywność i skuteczność władz samorządowych gminy,
- wykup i uzbrojenie terenów przez urząd gminy i stworzenie gminnego centrum rozwoju przemysłu, handlu i usług i sprzedaż działek pod tą działalność,
- opieka nad zabytkami,

Podsumowując przeprowadzoną analizę warunków życia i działalności gospodarczej mieszkańców oraz stanu i poziomu społeczno – gospodarczego Gminy Czarna stwierdzić należy, że gmina ma charakter rolniczy co stwarza dobre warunki do jej rozwoju przy dobrej jakości gleb i związanego z tym stosunkowo dobrego poziomu produkcji rolniczej mimo bardzo dużego rozdrobnienia gospodarstw i niskich dochodów rodzin rolniczych z pracy na roli. Stąd duża liczba mieszkańców znajduje zatrudnienie poza rolnictwem. Teren gminy jest w wysokim stopniu nasycony w infrastrukturę techniczną to znaczy sieć gazową, energetyczną, wodociagową, drogową, oczyszczalnia ścieków oraz w dość dobrze funkcjonującą infrastrukturę społeczną i handlową.

Dalszy rozwój społeczno – gospodarczy gminy związany będzie przede wszystkim z likwidacją wyżej wymienionych czynników ograniczających rozwój gminy, pogarszających warunki życia i prowadzenia działalności gospodarczej. Istotne znaczenie będzie miało wykorzystanie atutów, możliwości i szans rozwoju. Wśród nich na czoło wysuwa się dobre warunki klimatyczno-glebowe i ekologicznie czyste środowisko na którym może dynamicznie rozwijać się rolnictwo. Dobrze rozwinięta infrastruktura za wyjątkiem sieci kanalizacyjnej (w trakcie budowy) i telekomunikacyjnej, duże zasoby siły roboczej, położenie, tradycje rzemiosła i rękodzielnictwa ceramicznego, zasoby leśne i związane z tym walory turystyczne.

4.2.6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Zgodnie z pismem Wojewody Podkarpackiego znak AB.IV.7325/53/23/2/00 z dnia 29 lutego 2000 r. w wojewódzkim rejestrze zadań rządowych służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych nie występują zadania na obszarze Gminy Czarna.

Zgodnie z pismem Zarządu Województwa Podkarpackiego znak PR.II.7323/1/24/2/2000 z dnia 22 marca 2000 r. w wojewódzkim rejestrze zadań rządowych służących realizacji ponadlokalnych i regionalnych celów publicznych nie występują zadania na obszarze Gminy Czarna.

4.2.7 1. UWARUNKOWANIA DLA TERENU OBJĘTEGO ZMIANĄ NR 6 STUDIUM W MIEJSCOWOŚCI DĄBRÓWKI

W stanie istniejącym obszar o powierzchni ok. 1,17 ha, położony jest po wschodniej stronie drogi wojewódzkiej, przeznaczony jest pod teren usług publicznych, posiadający zgodę na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne – zgodnie z ustaleniami Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego terenów usług publicznych i komercyjnych w miejscowości Dąbrówka - uchwalonego uchwałą Nr IX/91/03 Rady Gminy Czarna z dnia 11 września 2003.

Przedmiotem opracowania zmiany Studium jest ustalenie zmiany kierunku zagospodarowania terenu z usług publicznych na usługi komercyjne oraz zmiany zasad zabudowy i zagospodarowania terenu w związku z nowymi potrzebami i uwarunkowaniami występującymi na terenie objętym planem.

Aktualnie w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarna obszar objęty zmianą wskazany jest pod:

- usługi publiczne U,
- teren objęty strefą ochrony konserwatorskiej.

Obszar objęty zmianą studium położony jest po wschodniej stronie drogi wojewódzkiej, pomiędzy drogą i granicą dużych kompleksów terenów leśnych. Stanowi własność prywatną.

Wytyczne do uwzględnienia przy zagospodarowaniu terenu:

- konieczne sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania terenu w celu określenia zasad zagospodarowania oraz zabezpieczenia terenów dla potrzeb zabudowy usługowej,
- zakaz lokalizacji inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko i wymagających sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko.

Obszar ten obejmuje teren ograniczony następującymi elementami istniejącego zagospodarowania terenu:

- od zachodu przylega do drogi wojewódzkiej,
- od wschodu i północy do terenów leśnych,
- od południa do terenów usługowych,

Teren jest dostępny komunikacyjnie z drogi wojewódzkiej oraz posiada istniejące sieci infrastruktury technicznej : sieć wodociągową, gazową, energetyczną, kanalizacyjną i teletechniczną.,

W sporządzanej zmianie planu na przedmiotowym terenie należy uwzględnić uwarunkowania wynikające z lokalizacji terenu w strefie ochrony konserwatorskiej wpisanej do Rejestru Zabytków Województwa Podkarpackiego.]⁶

[2. UWARUNKOWANIA DLA TERENU OBJĘTEGO ZMIANĄ NR 7 STUDIUM W MIEJSCOWOŚCI KRZEMIENICA

W stanie istniejącym obszar położony w miejscowości Krzemienica, po południowej stronie wewnętrznej drogi dojazdowej, przy granicy z miejscowością Strażów gmina Krasne, stanowi tereny rolne i użytkowany jest rolniczo. Obszar nie posiada zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne – zgodnie z art. 61 ust. 1 pkt. 4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarna obszar ten wskazany jest pod:

Obszary rolne do zalesienia RP „Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej”

Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej obejmują tereny oznaczone na rysunku symbolami:

- RP obszary gruntów rolnych bez prawa zabudowy stanowiące kompleksy gruntów ornych i użytków zielonych o wysokich wartościach bonitacyjnych w zasadzie pozbawione istniejącej zabudowy i na których nie należy lokalizować nowej zabudowy za wyjątkiem uzupełnienia, przebudowy i modernizacji istniejącej zabudowy a także obiektów związanych z produkcją rolną oraz elementów układu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej oraz obszary wyłączone z zabudowy stanowiące kompleksy gruntów ornych i użytków zielonych o niskich wartościach bonitacyjnych leżące w terenach osuwiskowych bądź narażonych na erozję w zasadzie pozbawione istniejącej zabudowy z przewagą terenów wskazanych do zalesienia,
- RO obszary stanowiące grunty rolne położone w najbliższym sąsiedztwie istniejącej i planowanej zabudowy stanowiące naturalną rezerwę perspektywiczną rozwoju terenów mieszkaniowych, usługowych i rekreacyjnych,
- RM obszary oznaczone symbolem RM z możliwością ograniczonej zabudowy pensjonatowej i rezydencjonalnej na działkach min. 25 a zagospodarowanych ekstensywnie z bezwzględnym zapewnieniem sprostania przepisom szczególnym w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu, gruntów rolnych i leśnych,

W kompleksach obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej znajdują się:

- obszary zadrzewień śródpolnych,
- obszary z możliwością eksploatacji surowców mineralnych.

Dopuszcza się powierzchniową eksploatację surowców mineralnych stanowiących bogactwo tej ziemi i jej wnętrza pod warunkiem spełnienia wymogów wynikających z przepisów szczególnych w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu, gruntów rolnych i leśnych dotyczących okresów przygotowania, eksploatacji i rekultywacji terenów poeksploatacyjnych. Tereny te stanowią obszary strategiczne gminy; z uwagi na istniejące uwarunkowania wymagają sporządzenia planu miejscowego. Dopuszcza się prowadzenie prac geologiczno – wiertniczych na terenie gminy mających na celu poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego na podstawie posiadanych koncesji udzielonych przez ministra właściwego ds. ochrony środowiska i zasobów naturalnych”.

Teren o powierzchni ok. 20 ha, położony jest po południowej stronie wewnętrznej drogi dojazdowej, przy granicy z miejscowością Strażów gmina Krasne, w stanie istniejącym przeznaczony jest pod tereny rolne III, IV i V klasy oraz tereny leśne.

Na terenie tym nie obowiązuje obecnie miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Wytyczne do uwzględnienia przy zagospodarowaniu terenu:

- konieczne sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania terenu w celu określenia zasad zagospodarowania oraz zabezpieczenia terenów dla potrzeb zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy usługowej, usług oraz zieleni,
- zakaz lokalizacji inwestycji mogących oddziaływać na środowisko i wymagających sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko.

Obszar ten obejmuje teren ograniczony następującymi elementami istniejącego zagospodarowania terenu:

- od zachodu przylega do granicy z miejscowością Strażów, gmina Krasne,
- od wschodu do terenów rolnych,
- od południa do terenów rolnych,
- od północy do wewnętrznej drogi dojazdowej gminnej.

Teren jest dostępny komunikacyjnie z wewnętrznej drogi dojazdowej gminnej do drogi powiatowej.]⁷

[3. UWARUNKOWANIA DLA TERENU OBJĘTEGO ZMIANĄ NR 8 STUDIUM W MIEJSCOWOŚCI MEDYNIA ŁAŃCUCKA

W stanie istniejącym obszar o powierzchni ok. 95 ha, w miejscowości Medynia Łańcucka, położony jest po zachodniej stronie drogi wojewódzkiej, na północ od rzeki Wisłok w miejscowości Medynia Łańcucka, Gmina Czarna. Obszar nie posiada zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne – zgodnie z art. 61 ust. 1 pkt. 4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W stanie istniejącym obszar to tereny leśne. Omawiany teren w większości stanowi własność Skarbu Państwa- Państwowego Gospodarstwa Leśnego, Lasy Państwowe Nadleśnictwo Leżajsk oraz stanowi własność osób prywatnych.

W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarna obszar ten wskazany jest pod:

Obszary leśne

Obszary leśne, oznaczone na rysunku symbolem RL, obejmują lasy istniejące i grunty leśne. Wszystkie lasy na terenie gminy, bez względu na stan własności. Obowiązuje w nich zakaz realizacji budynków i budowli z wyjątkiem służących gospodarce leśnej, obronności ochronie zdrowia, oraz wypoczynkowi i obsłudze turystów. Wszelkie działania na terenie lasu, w tym dotyczące zagospodarowania turystycznego, muszą odbywać się zgodnie z wytycznymi zawartymi w planach urządzenia gospodarstwa leśnego. Jediną dopuszczalną formą turystyki w lasach jest forma wędrowna. Obszary ośrodków produkcji leśnej, oznaczone na rysunku symbolem RLO, obejmują tereny istniejące zainwestowane jako ośrodki produkcji leśnej z możliwością ich dalszej rozbudowy bez pogarszania stanu środowiska przyrodniczego.]⁸

[4. UWARUNKOWANIA DLA TERENU OBJĘTEGO ZMIANĄ NR 9 STUDIUM W MIEJSCOWOŚCI CZARNA

Na terenie tym nie obowiązuje obecnie miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Proponowany teren do sporządzenia zmiany Studium obejmuje obszar około 9,30 ha. Celem opracowania zmiany Nr 9 Studium jest określenie polityki przestrzennej gminy w tym zasad zagospodarowania przestrzennego.

W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarna obszar ten wskazany jest pod:

M - Obszary zabudowane i obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę oznaczone na rysunku symbolem M, obejmują tereny już zabudowane i mogące być przeznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod realizację zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo - usługowej wraz z drogami, parkingami, garażami, zielenią towarzyszącą i niezbędną infrastrukturą techniczną przy zachowaniu warunków wynikających z przepisów szczególnych, ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu. Uciążliwość usług nie może wykraczać poza granice działki i powodować pogorszenia stanu środowiska. Wejście na zupełnie nowe tereny wymaga sporządzenia planu miejscowego. W ramach obszarów znajdują się tereny wymagające przekształceń lub rehabilitacji zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi. Na terenie zabudowy mieszkaniowej wyznacza się stanowisko archeologiczne, zgodnie ze wskazaniami Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków – oznaczone na załączniku graficznym 15⁹.

ZC - Tereny cmentarzy (oznaczone symbolem ZC) obejmują istniejące cmentarze przewidziane do utrzymania i znacznego poszerzenia wraz ze strefą sanitarną o szerokości 50 m. W ramach terenów lub ich sąsiedztwie dopuszcza się lokalizację parkingów o wielkościach zapewniających pełne potrzeby w tym zakresie. Na terenie cmentarza znajdują się szczątkowe stanowisko archeologiczne, zniszczone w znacznej części podczas użytkowania cmentarza.

Obszary rolne:

RO obszary stanowiące grunty rolne położone w najbliższym sąsiedztwie istniejącej i planowanej zabudowy stanowiące naturalną rezerwę perspektywiczną rozwoju terenów mieszkaniowych, usługowych i rekreacyjnych.

W kompleksach obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej znajdują się:

- obszary zadrzewień śródpolnych,
- obszary z możliwością eksploatacji surowców mineralnych.

Dopuszcza się powierzchniową eksploatację surowców mineralnych stanowiących bogactwo tej ziemi i jej wnętrza pod warunkiem spełnienia wymogów wynikających z przepisów szczególnych w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu, gruntów rolnych i leśnych dotyczących okresów przygotowania, eksploatacji i rekultywacji terenów poeksploatacyjnych. Tereny te stanowią obszary strategiczne gminy; z uwagi na istniejące uwarunkowania wymagają sporządzenia planu miejscowego. Dopuszcza się prowadzenie prac geologiczno – wiertniczych na terenie gminy mających na celu poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego na podstawie posiadanych koncesji udzielonych przez ministra właściwego ds. ochrony środowiska i zasobów naturalnych”.

Teren zieleni nieurządzonej ZN.

Wytyczne do uwzględnienia przy zagospodarowaniu terenu:

- konieczne sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania terenu w celu określenia zasad zagospodarowania oraz zabezpieczenia terenów dla potrzeb poszerzenia cmentarza i wyznaczenie strefy od cmentarza,
- określenie zasad lokalizacji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- określenie zasad zagospodarowania terenów przeznaczonych pod usługi publiczne, komunikacji, zieleń.

Teren jest dostępny komunikacyjnie z wewnętrznej drogi dojazdowej gminnej do drogi powiatowej.]⁹

5. CELE ROZWOJU PRZESTRZENNEGO ORAZ GŁÓWNE ZASADY POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY

5.1. CELE ROZWOJU PRZESTRZENNEGO

Polityka przestrzenna jest ukierunkowanym zbiorem działań i decyzji związanych z zarządzaniem i planowaniem rozwoju przestrzennego. Polityka przestrzenna jest współzależna z polityką ekologiczną, społeczną i ekonomiczną. Podstawowe komponenty polityki przestrzennej to polityka lokalizacyjna, polityka w zakresie obrotu gruntami i polityka inwestycyjna. Jednym z głównych zadań polityki przestrzennej zwłaszcza dla władz samorządowych jest harmonizowanie interesu publicznego z interesami prywatnymi.

Cele i kierunki polityki przestrzennej zawarte w STUDIUM są podstawą działalności merytorycznej tak w odniesieniu do sporządzania planów miejscowych jak i decyzji administracyjnych na obszarach nie objętych planami. Podstawą tej działalności jest zrównoważony rozwój, integrujący działania polityczne, gospodarcze i społeczne z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych. Ład przestrzenny powinien być traktowany jako główny instrument realizacji zrównoważonego rozwoju.

Polityka przestrzenna gminy rozumiana jako skoordynowane działania organów samorządu gminy w zakresie gospodarki przestrzennej powinna być prowadzona na terenie całej gminy bądź jej poszczególnych częściach lub obszarach strategicznych zmierzając do osiągnięcia założonych w studium celów:

- ochrony zasobów przyrodniczych,
- ochrony wartości historyczno – kulturowych i krajobrazowych,
- poprawy jakości zamieszkiwania i obsługi oraz kształtowania ładu przestrzennego,
- rozwoju komunikacji i systemów infrastruktury technicznej.

5.1.1. OCHRONA ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH

Polityka w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego

Przy formułowaniu generalnych ustaleń dotyczących ochrony środowiska na obszarze Gminy Czarna, kierowano się zasadą zrównoważonego rozwoju – rozwoju gospodarczego z uwzględnieniem czynników środowiskowych. Określono kierunki takiego nieuchronnego przebiegu i pożądanego rozwoju gospodarczego, który nie naruszałby w sposób istotny i nieodwracalny środowiska życia człowieka, nie doprowadzałby do degradacji biosfery, i który godziłby prawa przyrody, ekonomii i kultury. Wychodząc od wniosków sformułowanych w uwarunkowaniach wynikających ze stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego obszaru gminy, jak również uwarunkowań zewnętrznych, przyjęto następujące zasady polityki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego i krajobrazu.

Ochrona wód powierzchniowych

Celem zapewnienia ochrony wód powierzchniowych, jako podstawowy wymóg, określa się realizację sieci kanalizacyjnej obejmującej wszystkie jednostki osadnicze. Celowym jest osiągnięcie co najmniej II klasy czystości rzeki Wisłok (obecnie pozaklasowa) oraz poprawy jakości wód w całej zlewni rzeki.

Z uwagi na specyfikę zanieczyszczeń (bakteriologiczne, biotyczne), pochodzące głównie z osiedli wiejskich, pełne wyposażenie gminy w sieć kanalizacyjną i oczyszczenie ścieków, wyeliminuje

dopływ zanieczyszczeń obszarowych do zlewni, co uruchomi proces samooczyszczania ścieków, a w konsekwencji doprowadzi do poprawy czystości wód.

Ochrona wód podziemnych

Środkowa część gminy zasobna jest w wody podziemne, związane z GZWP Nr 425 Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów. Zasoby wody stanowią źródło zaopatrzenia ludności w wodę poprzez system studni, urządzeń uzdatniających i przesyłowych. Ujmowane wody charakteryzują się dobrą jakością. Celem zapewnienia warunków ochrony ujmowanych wód ograniczenia dotyczą:

- kontynuacji wzmożonej ochrony bezpośredniej poszczególnych studni (zagospodarowanie zielenią, zapewnienie odprowadzenia wód opadowych bez przedostawania się do urządzeń związanych z poborem wody podziemnej, użytkowanie gruntów tylko do celów związanych z eksploatacją studni),
- w obrębie strefy ochrony pośredniej zewnętrznej zakazuje się: wprowadzania ścieków do ziemi i wód powierzchniowych, rolniczego wykorzystania ścieków, prowadzenia eksploatacji odkrywkowej kopalni, lokalizowania wysypisk i wylewisk komunalnych, lokalizowania zbiorników produktów ropopochodnych i innych substancji chemicznych oraz zakładania cementarzy,
- lokalizowane na tych terenach obiekty mogące wpłynąć ujemnie na ilość i jakość ujmowanej wody, wymagają każdorazowo uzgodnienia przez organy ochrony środowiska i gospodarki wodnej w zakresie wpływu na wody podziemne,
- na terenach rolnych obowiązuje zakaz lokalizacji inwestycji uciążliwych, a w szczególności wysypisk i wylewisk nie zabezpieczonych przed przenikaniem do podłoża, przeprowadzania rurociągów transportujących substancje niebezpieczne, ponadto likwidacja dzikich wysypisk odpadów i punktów bezpośredniego zrzutu ścieków do wód podziemnych,
- na terenach leśnych konieczna jest kontrola działania środków ochrony roślin i środków stosowanych przy nawożeniu lasów na wody podziemne.

Ochrona powietrza

W zakresie ochrony atmosfery celem jest zachowanie norm czystości, określonych stosownymi przepisami prawa. Stan czystości powietrza na obszarze gminy przedstawia się zadowalająco ze względu na brak dużych lokalnych źródeł emisji. Formułuje się następujące kierunki działań w zakresie ochrony warunków aerosanitarnych:

- stosowanie niskoemisyjnych nośników energii cieplnej, zwłaszcza w obiektach użyteczności publicznej i obiektach nowoprojektowanych,
- wykorzystanie wymogu sporządzania ocen wpływu na środowisko przyrodnicze obiektów szczególnie uciążliwych i mogących pogorszyć jego stan,
- prowadzenie działalności kontrolnej higieny atmosfery,
- eliminacja uciążliwości związanej z emisją zanieczyszczeń motoryzacyjnych poprzez wprowadzanie zieleni izolacyjnej, zachowanie najmniejszych odległości sytuowania budynków przeznaczonych na pobyt ludzi od dróg publicznych.

Zasady ochrony powietrza odnoszą się do zachowania norm czystości wszystkich komponentów środowiska, ze względu na powszechność jego występowania i decydujący wpływ zanieczyszczenia powietrza w stosunku do środowiska życia człowieka.

Ochrona zasobów surowcowych

Gmina Czarna nie zalicza się do zasobnych w surowce mineralne. Występujące w obrębie doliny Wisłoka dość powszechnie złoża piasku i pospółki, stwarzają możliwość eksploatacji na większą skalę. Na jej potrzeby można przeznaczyć wszystkie grunty o najniższych klasach bonitacji. Po zakończeniu eksploatacji teren winien zostać zrekultywowany w kierunku wykorzystania rekreacyjnego. Wchodzące w obszar gminy obszary górnicze gazu ziemnego, stwarzają możliwość jego eksploatacji w drodze postępowania koncesyjnego przez Sanocki Oddział Górnictwa Nafty i Gazu.

Ochrona powierzchni ziemi

W zakresie ochrony powierzchni ziemi ustala się:

- przeprowadzenie rekultywacji na terenach zdewastowanych w wyniku nieprawnej, bez wymaganej koncesji eksploatacji piasków,
- kontynuację zbiórki odpadów i wywóz na składowiska do Giedlarowej i Młynów k/Korczowej.

Ochrona gruntów rolnych i leśnych

W myśl ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych zaleca się oszczędne dysponowanie gruntami o wysokiej bonitacji oraz gruntami leśnymi w przeznaczaniu ich na cele nierolnicze i nieleśne. Przeznaczenie odbywa się w planie zagospodarowania przestrzennego, w przypadku gleb klas II – III, wymagane jest uzyskanie zgody Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, a gleb klasy IV – Wojewody. Całkowity zakaz przeznaczania na cele nierolnicze obowiązuje dla gleb organicznych. W myśl ustawy o lasach, szczególnej ochronie podlegają kompleksy leśne posiadające status lasów ochronnych, a taki posiadają lasy Gminy Czarna. W obrębie lasów ochronnych ustala się podporządkowanie funkcji produkcyjnej funkcjom ochronnym. Gospodarka winna być prowadzona w sposób zapewniający ciągłe spełnianie przez nich celów, dla których zostały wydzielone, w szczególności poprzez:

- dbałość o stan zdrowotny i sanitarny lasów,
- preferowanie naturalnego odnowienia lasu,
- dbałość o utrzymanie naturalnych stosunków wodnych,
- ograniczenie stosowania zrębów zupełnych.

Obszary i obiekty prawnie chronione

W stosunku do pomników przyrody, zgodnie z normami prawa lokalnego, uznającymi drzewa za obiekty chronione, zabrania się w odległości 15 m dokonywania wszelkich istotnych zmian bez zgody Wojewody. W stosunku do samych obiektów, zabrania się ich wycinania, niszczenia, wznoszenia budowli w zasięgu korzeni i korony, zanieczyszczenia terenu. Proponuje się objęcie ochroną prawną, w celu zachowania dla przyszłych pokoleń, ponad 120 drzew rosnących na obszarze gminy. Ustanowienie tych form ochrony przyrody, zgodnie z ustawą o ochronie przyrody, leży w gestii Wojewody lub Rady Gminy, po uprzednim wykonaniu specjalistycznej dokumentacji obiektów.

System powiązań ekologicznych – tereny otwarte

Tworzące go ekosystemy leśne, ekosystemy łąkowe, ekosystemy doliny Wisłoka oraz cieków niższego rzędu, winny być chronione przed zainwestowaniem. Posiadają predyspozycje do pełnienia funkcji biotycznej – systemu terenów otwartych w gminie dla zapewnienia pożądanego przewietrzania, migracji gatunków, zachowania enklaw roślinności i ostoi zwierząt.

Ochrona przed zagrożeniem powodziowym

[Ustalając przeznaczenie terenów, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określając sposób zagospodarowania i warunki zabudowy terenu obowiązkowo uwzględnić:

1. obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią, wyznaczone przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie w Studium określającym granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią na terenach nieobwałowanych zlewni Wisłoka, które będą podlegać zakazom, nakazom, dopuszczeniom i ograniczeniom wynikającym z przepisów szczególnych w zakresie ochrony przed powodzią,
2. obszary zagrożone oddziaływaniem wód powodziowych w tym:
  - obszary zagrożone zalaniem wodami powodziowymi,
  - obszary osuwiskowe oraz zagrożone rozmyciem w czasie większych wezbrań na terenach przybrzeżnych położonych wzdłuż cieków wodnych bez trwałej zabudowy regulacyjnej na wielką wodę.
3. obszary pasów ochronnych wzdłuż cieków wodnych niezbędnych dla:
  - umożliwienia dostępu do wody w ramach powszechnego korzystania z wód,
  - umożliwienia administratorowi cieków prowadzenia robót remontowych i konserwacyjnych w korytach cieków,
  - zapewnienia przestrzeni dla swobodnego spływu wód powodziowych,
  - utrzymania lub poprawy ekosystemów wodnych i od wody zależnych,
  - ochrony otuliny biologicznej cieków wodnych.

Możliwość pojawienia się zagrożeń musi znaleźć odzwierciedlenie w prawidłowym zagospodarowaniu przestrzennym. Najskuteczniejszym i najwłaściwszym sposobem uniknięcia szkód w obszarach narażonych na ww. zagrożenia jest maksymalne ograniczenie ich zainwestowania a w szczególności wykluczenie spod zabudowy kubaturowej.

W przypadku podjęcia decyzji o możliwości lokalizacji obiektów kubaturowych na terenach, o których mowa w pkt. 2 należy dążyć do ograniczenia strat powodziowych poprzez uwzględnienie uwarunkowań lokalnych oraz dostosowanie rozwiązań konstrukcyjno-technicznych obiektów kubaturowych do zagrożeń związanych z oddziaływaniem wód powodziowych (zalanie, podmycie, przemieszczenie koryta cieków). Za niedopuszczalne należy uznać pogorszenie istniejących warunków spływu wód powodziowych oraz lodów.

W przypadku podjęcia decyzji o możliwości lokalizacji obiektów kubaturowych na terenach, o których mowa w pkt. 2 należy po rozpoznaniu geologicznym podłoża przeprowadzić kompleksową regulację cieków wodnych polegającą na wykonaniu umocnień zapobiegających erozji brzegowej.

Szerokość pasów ochronnych powinna być określana w zależności od wielkości cieków, uwarunkowań siedliskowych, biologicznych oraz uwarunkowań lokalnych. Zaleca się pasów o szerokości minimum 15 licząc od górnej krawędzi skarpy brzegowej. Pasy ochronne powinny być wyłączone spod zabudowy kubaturowej.

Najlepszym sposobem zagospodarowania terenów zalewowych i pasów ochronnych, o których mowa w pkt. 3, jest porost łąkowy lub łąki i pastwiska z wykluczeniem gruntów ornych.]¹

Ochrona klimatu akustycznego

W zakresie ograniczenia uciążliwości związanej z hałasem komunikacyjnym, wskazane jest:

- wprowadzanie zieleni izolacyjnej niskiej i wysokiej,
- poprawa nawierzchni dróg, od jakości których m. in. zależy poziom hałasu,
- sytuowanie budynków mieszkalnych z zachowaniem najmniejszych odległości od dróg publicznych w zależności od kategorii drogi zgodnie z wytycznymi do ich projektowania.

Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

W zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym ustala się zasadę honorowania, określonych stosownymi przepisami stref ograniczonego użytkowania dla źródeł promieniowania, tj. linii energetycznych w szczególności najwyższych i wysokich napięć.

5.1.2. OCHRONA WARTOŚCI HISTORYCZNO-KULTUROWYCH I KRAJOBRAZOWYCH

Ochrona konserwatorska na terenie Gminy Czarna w obecnych granicach administracyjnych ma na celu zachowanie wszystkich podstawowych elementów charakterystycznych dla zespołów zabudowy wsi i związanych z nimi elementów krajobrazu naturalnego, a głównie takich jak układy ruralistyczne, tj. pozostałości dawnego rozplanowania wsi na obszarze gminy i elementy dokumentujące ich późniejsze przekształcenia oraz obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz spisu zabytków architektury i budownictwa.

Ochronie podlega również krajobraz kulturowy, tj. ogólny charakter zabudowy, sposób zagospodarowania i użytkowania terenu oraz powiązania zabudowy z formami terenowymi, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, pojedyncze okazy drzew stanowiących pozytywne dominanty w krajobrazie, rowy, cieków, skarpy, oraz elementy krajobrazu naturalnego: cieków wodne, naturalna zieleń, rzeźba terenu, itp.

5.1.3. POPRAWA, JAKOŚCI ZAMIESZKIWANIA I OBSŁUGI ORAZ KSZTAŁTOWANIE ŁADU PRZESTRZENNEGO

Poprawa jakości życia rozumiana jako:

- nieustający proces poprawy środowiskowych warunków zamieszkiwania,
  - proces usprawniania obsługi – dostępności do infrastruktury społecznej
- jest jednym z głównych celów polityki przestrzennej.

Poprawa warunków jakości zamieszkiwania, pracy i wypoczynku wiąże się z pojęciem ładu przestrzennego uważanego ogólnie za cel nadrzędny, do którego winna dążyć gospodarka przestrzenna zarówno w skali lokalnej jak też regionalnej i krajowej. Ład przestrzenny oznacza harmonijne zespalandzenie elementów środowiska przyrodniczego z antropogenną infrastrukturą. Każde zagospodarowanie przestrzenne cechuje się określonym stanem ładu przestrzennego. Stopień społecznej aprobaty tego stanu wynika z oceny stanu istniejącego wobec pożądanego. Kształtowanie ładu przestrzennego jest więc nieustającym procesem, w którym człowiek tworzy i przekształca swoje środowisko zgodnie ze swoim systemem wartości i możliwościami.

5.1.4. ROZWÓJ KOMUNIKACJI I SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Dalszy rozwój Gminy Czarna w dużej mierze jest uwarunkowany rozwojem komunikacji w celu zapewnienia:

- prognozowanych potrzeb przewozowych mieszkańców gminy przy zapewnieniu przyjętych standardów osiągalności celów podróży i poziomu usług transportowych,
- powiązań układu komunikacyjnego gminy z układem zewnętrznym na poziomie zgodnym z potrzebami wynikającymi ze strategii rozwoju gospodarczego gminy i regionu.

Uzyskanie rozwiązań komunikacyjnych w optymalny sposób wykorzystujących istniejące zasoby komunikacyjne i możliwe do uzyskania środki na ich rozwój musi pozostawać w stałej konfrontacji z wymaganiami ochrony przyrody i kulturowych walorów gminy a w szczególności:

- wyłączenie obszarów chronionych z rozważań nad rozwojem układu komunikacyjnego,
- ograniczanie prowadzenia ciągów komunikacyjnych przez tereny o wysokiej wartości dla rolnictwa,
- wykorzystywanie liniowych i punktowych elementów podsystemów komunikacyjnych dla czynnej i biernej ekspozycji walorów krajobrazowych,
- ograniczenie zagrożeń środowiskowych w tym głównie hałasu i zanieczyszczenia powietrza.

Przedstawione w STUDIUM rozwiązania w zakresie rozwoju systemów związanych z systemami wodociagowym, kanalizacyjnym, ciepłowniczym, gazowniczym i usuwania odpadów zakładają wykorzystanie możliwości finansowych oraz realizacyjnych własnych i otoczenia lokalnego w ramach rozwoju makroregionu Dolina Wisłoka. Zakłada się, iż pozwoli to na udział w nich środków pomocowych oraz pozabudżetowych a tym samym zaoszczędzenie w ten sposób części środków budżetowych gminy na inne cele. Jednocześnie zapewni odpowiedni standard usług infrastrukturalnych na terenach gminy i stworzenie podstaw dla rozwoju perspektywicznego systemu w ramach potrzeb rozwojowych gminy.

W zakresie infrastruktury elektroenergetycznej i telekomunikacyjnej ustala się następujące cele rozwoju: poprawa niezawodności (ciągłości) działania, poprawa standardu świadczonych usług oraz zminimalizowanie niekorzystnych oddziaływań na środowisko (harmonia z otoczeniem).

Celem polityki w dziedzinie telekomunikacji jest w szczególności stwarzanie sprzyjających warunków dla:

- zapewnienia powszechnego dostępu na całym terenie gminy do usług telekomunikacyjnych,
- poprawy jakości infrastruktury oraz usług telekomunikacyjnych;
- wspierania konkurencji w zakresie świadczenia usług telekomunikacyjnych,
- rozwoju nowoczesnej infrastruktury telekomunikacyjnej, integrującej usługi telekomunikacyjne i audiowizualne, umożliwiającej dostęp do ogólnoeuropejskich oraz światowych sieci i usług telekomunikacyjnych;
- zapewnienia dostępu małych i średnich przedsiębiorstw do sieci telekomunikacyjnych i informatycznych w celu zdobywania potrzebnych informacji.

Cele w zakresie infrastruktury technicznej należy realizować przy założeniu:

- kształtowania układów sieci w sposób umożliwiający tworzenie systemów, pierścieni itp...
- kształtowania układów sieci w sposób zapewniający wymaganą niezawodność (ciągłość) zasilania oraz jakość (będzie to wymagało wzrostu gęstości stacji transformatorowych),
- zapewnienia pełnej ochrony wód powierzchniowych i podziemnych,
- zapewnienia ochrony powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniem,
- stosowania przy planowaniu zabudowy – zwłaszcza zabudowy mieszkaniowej, usług zdrowia i oświaty – ochrony przed elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym, szkodliwym dla ludzi i środowiska,
- wykorzystania ekologicznych i odnawialnych źródeł energii (słońca, wiatru, wody, biomasy).

5.2. GŁÓWNE ZASADY POLITYKI PRZESTRZENNEJ

5.2.1. ZASADA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Różnorodna działalność prowadzona przez człowieka wiąże się z zagospodarowaniem przestrzeni a w konsekwencji z przekształcaniem środowiska niejednokrotnie zakłócając jego równowagę. Wagę problemu doceniono w ustawie o zagospodarowaniu przestrzennym przyjmując zasadę zrównoważonego rozwoju jako podstawę działań w zakresie przeznaczania terenów na różne cele i ustalania zasad ich zagospodarowania.

Przez zrównoważony rozwój rozumie się taki rozwój społeczno – gospodarczy, w którym w celu równoważenia szans dostępu do środowiska poszczególnych społeczeństw lub ich obywateli – zarówno współczesnego jak i przyszłych pokoleń – następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych.

W odniesieniu do planowania przestrzennego oznacza to przekształcenia ekonomiczne, społeczne, techniczne i przestrzenne zmierzające do dobrobytu obecnych i przyszłych pokoleń poprzez:

- zapewnienie określonej jakości środowiska,
- zapewnienie pożądanego stanu zdrowia społeczeństwa,
- konserwatorską ochronę przyrody,
- racjonalną gospodarkę zasobami,
- podejmowanie proekologicznych kierunków rozwoju.

Zapewnienie zrównoważonego rozwoju wymaga pełnej integracji procesów rozwoju społecznego i gospodarczego z ochroną środowiska i przyrody oraz wzajemnego wyważenia proporcji między nimi.

5.2.2. ZASADA NADRZĘDNOŚCI DOBRA PUBLICZNEGO

W zakresie realizacji celów lokalnych gminy działają w sposób autonomiczny, pod warunkiem zgodności tych działań z prawem oraz uwzględnienia możliwości realizacji ponadlokalnych celów publicznych. Zadania rządowe, formułowane w toku prac planistycznych prowadzonych na poziomie kraju i województw wprowadzane są do planowania przestrzennego na zasadzie obowiązku. Wynika to z przepisów określających sposób wprowadzania tych zadań do planów miejscowych. Negocjacje z gminą prowadzone w tym zakresie przez wojewodę dotyczą jedynie warunków wprowadzenia zadań a nie samego faktu ich wprowadzenia. Jeżeli negocjacje nie zakończą się sukcesem zadania rządowe mogą być wprowadzone przez Prezesa Rady Ministrów.

5.2.3. ZASADA POSZANOWANIA PRAW NABYTYCH

Gmina Czarna posiada uchwalony i obowiązujący Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego ustawowo ważny do 31 grudnia 1999 r. (przedłużony ustawowo do końca 2001 r.). Zgodnie z ustaleniami planu właściciele nieruchomości publicznych oraz nieruchomości osób fizycznych i osób prawnych nabyli określone prawa wynikające z zeznaczenia, sposobu użytkowania i zasad zagospodarowania działek czy terenów.

W trakcie prac nad studium wypracowano zasadę poszanowania praw nabytych i ich honorowania w stopniu maksymalnym, poza oczywiście nielicznymi przypadkami wynikającymi z zasady nadrzędności dobra publicznego, w celu uniknięcia niepotrzebnych kosztów ewentualnych rekompensat dla właścicieli w przypadkach, gdy ich użytkowanie stało się niemożliwe lub znacznie ograniczone.

5.2.4. ZASADA ELASTYCZNOŚCI USTALEŃ

W sytuacji niepewności prognoz dotyczących rozwoju gospodarczego, będą one systematycznie weryfikowane, niezbędne jest zatem zapewnienie elastyczności w ustalaniu polityki przestrzennej gminy. STUDIUM pozostawia pole manewru dla wielu niewiadomych zdarzeń, inicjatyw i przedsięwzięć regulując tylko niezbędne, zasadnicze sprawy. Polega to nie tylko na elastyczność zapisu, ale na wariantowych możliwościach rozwiązań przestrzennych przy jednoznacznie sformułowanych zasadach przeznaczenia, zagospodarowania i zabudowy terenów.

Negatywna ocena merytorycznej zawartości STUDIUM może być podstawą do podjęcia przez gminę decyzji o konieczności zmiany bądź aktualizacji STUDIUM w trybie przewidzianym dla jego sporządzania.

5.2.5. ZASADA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU

Poszczególnych zasad nie można postrzegać w sposób autonomiczny, w oderwaniu od pozostałych. Zintegrowana perspektywa przy wyznaczaniu priorytetów nadaje wizji rozwoju charakter integracyjny – przeciwny do myślenia sektorowego. Współzależność ta została potwierdzona dodatkowo poprzez sformułowane w strategii tendencje rozwojowe poszczególnych obszarów.

6. KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO GMINY

6.1. KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Dynamiczny i nie zawsze skoordynowany rozwój gospodarczy niesie ze sobą liczne problemy, w tym wiele zjawisk negatywnych. Nasilenie antropopresji powoduje, że rośnie zanieczyszczenie atmosfery, wód i gleby, a więc trzech podstawowych komponentów środowiska przyrodniczego decydującego o rozwoju gospodarczym i jakości życia człowieka.

6.1.1. KIERUNKI DZIAŁAŃ ZMIERZAJĄCYCH DO ZAHAMOWANIA NIEKORZYSTNYCH TRENDÓW

Obecny niekorzystny stan przekształcania środowiska naturalnego wymusza konieczność podjęcia kompleksowych działań zmierzających do zahamowania destrukcyjnych procesów. Na pierwszym planie należałoby umieścić wszelkie działania prowadzące do zahamowania a w dalszej perspektywie do eliminacji emisji z sektora przemysłowego i komunalnego głównie ze źródeł zewnętrznych. Równie istotne są działania wpływające na poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Bardzo ważne są też działania związane z ochroną gleby. Dotyczą one nie tylko zahamowania zanieczyszczenia, ale także minimalizacji efektów erozji.

Teren Gminy Czarna nie należy do obszarów szczególnie zagrożonych zanieczyszczeniem środowiska naturalnego. Nie oznacza to jednak, że sytuacja jest zadowalająca; istnieje szereg zagrożeń, którym należy przeciwdziałać. Jako najważniejsze działania należy wymienić:

- budowa systemów kanalizacyjnych na terenie gminy,
  - zaopatrzenie lokalnych emitorów zanieczyszczeń w urządzenia odpylające i odsiarczające połączone z modernizacją procesów spalania,
  - uporządkowanie gospodarki odpadami poprzez likwidację dzikich wysypisk i właściwe rozmieszczenie kontenerów,
  - zmiana systemu opalania indywidualnych domów z wysoko zasiarzonego węgla na gaz,
  - wprowadzenie zasad rolnictwa ekologicznego,
  - zmniejszenia zagrożenia spływów obszarowych np. poprzez wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, prawidłowo ustalone stosunki obszarów rolno – pastwiskowych, rolno – leśnych itp.,
  - właściwe zabiegi agrotechniczne przeciwdziałające erozji,
  - rekultywację terenów zdewastowanych,
  - poprzedzanie planowanych inwestycji analizą ich przyszłego wpływu na środowisko.

Zjawiskiem bardzo niekorzystnym jest dewastacja gleb przez erozję i osuwiska. Podatność gleb na erozję oraz sprzyjająca powstawaniu tych zjawisk rzeźba terenu, powodują obniżanie potencjału produkcyjnego rolniczej przestrzeni. Warunkiem zahamowania tego procesu jest ochrona gleb przed erozją wodną poprzez:

- systematyczne stosowanie przeciwoerozyjnej agrotechniki,
- kompleksowe zabiegi urządzeniowe.

Najefektywniejszym działaniem zabezpieczającym glebę przed erozją jest zalesienie i zadrzewienie terenu. W działalności rolniczej, zabiegami przeciwoerozyjnymi jest zakładanie sadów i plantacji krzewów na zboczach. Z uwagi na specyfikę morfologiczną terenu, działania te powinny być dokonywane pod nadzorem specjalistów tej dziedziny rolnictwa. Grunty orne położone na stokach o spadkach 6 – 10% wymagają zabiegów przeciwoerozyjnych polegających na poprzecznostokowej orce i stosowaniu płodozmianów ochronnych.

Grunty orne położone na stokach o spadkach 10 –20% wymagają kompleksowej ochrony przeciwoerozyjnej, polegającej na:

- poprzecznostokowym układzie pól,
- stosowaniu przeciwoerozyjnej agrotechniki,
- dostosowaniu układu dróg polnych,
- uporządkowaniu spływu wód powierzchniowych
- stosowanie fitomelioracji,
- dobór roślin uprawnych o mocnych systemach korzeniowych.

Z punktu widzenia optymalizacji produkcji rolnej, najsłabsze gleby, tereny osuwiskowe i stoki o spadkach powyżej 20 % winny być wykorzystane jako trwałe użytki zielone, stwarzając bazę dla rozwoju hodowli bydła i owiec.

6.1.2. ZADANIA W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY

Aktualna organizacja ochrony przyrody w Polsce pewne zadania powierza samorządom terytorialnym. W ich kompetencji leży:

- ustanawianie lokalnych obiektów chronionych takich jak pomniki przyrody, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe i użytki ekologiczne,
- gospodarowanie zielenią na terenie gminy w tym wydawanie zgody na wyrąb drzew.

Bardzo ważnym uprawnieniem samorządów terytorialnych jest sporządzanie planów zagospodarowania przestrzennego, w których określa się szczegółowe warunki zagospodarowania terenów, w tym zakazy zabudowy wynikające z potrzeb ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, prawidłowego gospodarowania zasobami przyrody oraz ochrony gruntów rolnych i leśnych. Do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dołącza się prognozę skutków wpływu ustaleń planu na środowisko przyrodnicze i leśnych.

Z wielu form prawnej ochrony przyrody i krajobrazu na terenie gminy zastosowano formę pomnikową, którą objęto 1 drzewo tworzące pomnik przyrody żywej w miejscowości Czarna Podbór. Przeprowadzona ocena przyrodnicza gminy pozwala zaproponować poszerzenie istniejących form ochrony. Ochroną pomnikową przyrody żywej należy objąć kolejnych 124 obiekty: 55 pojedynczych drzew, 9 grup i 3 szpalery tworzące łącznie 67 pomników przyrody żywej.

Na terenie gminy powinna zaistnieć także inna forma przestrzennej ochrony – użytek ekologiczny. Formą tą należy objąć 14 tworów przyrody m. innymi fragment olsu porzeczkowego w Zalesiu, zbiornik wodny na Pogwizdówce, ciąg śródleśnych stawów w okolicach Zalesia, enklawę wilgotnych łąk w pobliżu leśniczówki w Czarnej, dawne koryto Wisłoka zwane Starym Wisłoczyskiem, którego dość długie odcinki położone są w Krzemienicy i Woli Małej.

Wszystkie lasy na terenie gminy, bez względu na stan własności, zaliczone są do ochronnych obszarów leśnych miasta Łańcuta.

6.2. KIERUNKI OCHRONY WARTOŚCI KULTUROWYCH

6.2.1. ZAKRES OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

Ochroną konserwatorską na terenie Gminy Czarna należy objąć wszystkie elementy charakterystyczne dla zespołów zabudowy wsi i związanych z nimi elementów krajobrazu naturalnego, a w tym:

- stanowiska archeologiczne,
- zachowane zabytkowe zespoły kościelne,
- zachowane zabytkowe zespoły folwarczne,
- układy ruralistyczne (układy przestrzenne wsi),
- krajobraz kulturowy w tym zabudowa i elementy dopełniające, tj. kapliczki, figury, pomniki, cmentarze, tereny zieleni urządzonej,
- obszar chronionego krajobrazu oraz elementy krajobrazu naturalnego.

WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH NA TERENIE GMINY CZARNA

Lp.	Położenie i nr stanowiska	AZP	Rodzaj stanowiska	Okres	Nr działek
1	Czarna 1	101-78/1	Osada	KCWR KŁ	900(4), 901(3), 902(2), 910(2), 912(2), 913(2), 914(2), 917(2), 915(4), 918(2),
2	Czarna 2	102-78/35	Ślad osadn. Osada	KCWR KT KŁ	1014, 1015, 1016, 1020, 1022, 1023, 1024,
3	Czarna 3	102-78/36	Punkt osadn.	KŁ	1508/1, 1504/2, 1504/4,
4	Czarna 4	101-78/2	Ślad osadn.	EK	
5	Czarna 5	101-78/7	Ślad osadn.	KŁ	1877, 1875,
6	Czarna 6	101-78/8	Osada	KŁ	152/1, 153/1, 185, 190/1, 192/3, 193/5, 204/1, 215/1, 221/3, 220/2, 222/1, 233/1
7	Czarna 7	101-78/9	Osada Osada	KŁ KP	981,
8	Czarna 9	101-78/11	Osada Osada	KŁ KP	849, 873/1, 874/5, 874/3, 875/1, 888/3,
9	Czarna 10	101-78/12	Ślad osadn.	EK	691/1
10	Czarna 11	101-78/13	Osada	KŁ	576/1
11	Czarna 12	101-78/14	Osada	KP	560/1
12	Czarna 13	101-78/15	Ślad osadn.	KP	695, 694/11
13	Czarna 14	101-78/16	Osada	KŁ	483, 482/1,
14	Czarna 15	101-78/17	Osada	KŁ	886/7/8, 887/1, 893/1, 894/1, 895/1, 896/1, 897/1, 899/1, 918/1, 900/15/17,
15	Czarna 16	101-78/18	Ślad osadn.	KŁ	343, 344,
15 ⁹	Czarna 16	101-78/18	Ślad osadn.	KŁ	344/3, 344/2, 342
Lp.	Położenie i nr stanowiska	AZP	Rodzaj stanowiska	Okres	Nr działek
16	Czarna 17	101-78/19	Ślad osad.	KŁ	960/3,
17	Czarna 18	101-78/20			
18	Czarna 19	101-78/21	Ślad osadn. Osada	EK KŁ	338/1/2, 339-341, 343/1, 345, 346/1, 347/1, 348, 352/1/2, 354/3, 355/6,

Lp.	Położenie i nr stanowiska	AZP	Rodzaj stanowiska	Okres	Nr działek
					356/5, 357, 358/1/2, 359/1
19	Czarna 20	101-78/22	Ślad osadn.	KŁ	370,
20	Dąbrówki 1	101-78/3	Osada	KŁ	296, 563/1, 567/1, 568/2, 577/2, 1304,
21	Dąbrówki 2	101-78/23	Ślad osad.	WŚ	155,
22	Dąbrówki 3	101-78/24	Ślad osadn.	WS	138,
23	Krzemienica 1	102-78/19	Punkt osadn.	KŁ	2498/1, 2509/2,
24	Krzemienica 2	102-78/20	Punkt osadn. Osada	KT K	842/31, 842/32, 842/72, 842/78,
25	Krzemienica 3	102-78/21	Punkt osadn.	KCWR KŁ	642/1/2,
26	Krzemienica 4	102-78/22	Punkt osadn.	KP	636, 637,
27	Krzemienica 5	102-78/23	Ślad osad.	KN	2227,
28	Krzemienica 6	102-78/24	Punkt osadn.	KCWR KT	1713/1, 1713/2
29	Krzemienica 7	102-78/25	Ślad osadn.	EK	2070,
30	Krzemienica 8	102-78/26	Ślad osadn.	EK	1254,
31	Krzemienica 9	102-78/27	Punkt osadn.	KŁ	1113, 1114, 1115,
32	Krzemienica 10	102-78/28	Ślad osadn.	EK	1180,
33	Krzemienica 11	103-78/57	Ślad osadn.	EK	2774
34	Krzemienica 12	103-78/58	Ślad osadn.	KN	2948, 2949/1, 2950,
35	Krzemienica 13	103-78/59	Ślad osadn.	M.E.K. OŚ	2982/3,
36	Krzemienica 14	103-78/60	Osada	KN	2907/8,
37	Krzemienica 15	103-78/61	Ślad osadn.	EK	2895/1, 2896,
38	Krzemienica 16	103-78/62	Ślad osadn.	EK WEB	3421/1,
39	Krzemienica 17	103-78/63	Osada	KN	3421/1,
40	Krzemienica 18	103-78/64	Ślad osadn.	EK WEB	3421/1,
41	Krzemienica 19	103-78/65	Ślad osadn.	OŚ	3439/4,
42	Krzemienica 20	103-78/66	Ślad osadn.	EK WEB	3439/4,
43	Krzemienica 21	103-78/67	Ślad osadn.	KŁ	2784-85,
44	Krzemienica 22	103-78/68	Osada Ślad osadn.	KN OŚ	2226, 2224,
45	Krzemienica 23	103-78/69	Ślad osadn.	KŁ	
46	Krzemienica 24	103-78/70	Ślad osadn.	OŚ	2128, 2139,
47	Krzemienica 25	103-78/71	Ślad osadn.	EK WEB	2052/1,
48	Krzemienica 26	103-78/72	Ślad osadn.	OŚ	1721,
49	Krzemienica 27	103-78/73	Osada Ślad osadn.	KN KP. OŚ	1722, 1723/1-2, 1724, 1984,
50	Krzemienica 28	103-78/74	Ślad osadn.	KN	2521, 2523-34, 2537/3, 2538-39, 2541/1, 2542/3,
51	Krzemienica 29	103-78/111	Ślad osadn.	KN	3302/3,
52	Krzemienica 30	103-78/112	Osada Ślad osadn.	KN OŚ	3333/1,
53	Medynia Głogowska 1	101-77/3	Ślad osadn.	KCSz	
54	Medynia Głogowska 2	101-78/25	Obozowisko	EK	2494,
Lp.	Położenie i nr stanowiska	AZP	Rodzaj stanowiska	Okres	Nr działek
55	Medynia Głogowska 3	100-77/10	Osada	XVIII-XX w.	1017, 1018, 1016,
56	Medynia Głogowska 4	100-77/11	Osada	PŚ	738, 748,

Lp.	Położenie i nr stanowiska	AZP	Rodzaj stanowiska	Okres	Nr działek
57	Medynia Głogowska 5	100-77/12	Ślad osadn.	OŚ	734,
58	Medynia Głogowska 6	100-78/6	Ślad osadn.	WEB	194,
59	Medynia Łańcucka 1	101-77/10	Ślad osadn.	EK	260/1, 259,
60	Pogwizdów 1	101-77/11	Ślad osadn. Cmentarz.	EK KŁ	2087/1, 2087/2,
61	Pogwizdów 2	101-77/12	Osada	KŁ KP KN	1888, 1887/2, 1887/1, 1886, 1885, 1884, 1883, 1894, 1895,
62	Pogwizdów 3	101-77/13	Ślad osadn.	WEB KN	2006, 1980,
63	Pogwizdów 4	101-77/14	Ślad osadn.	EK, KŁ	1971, 1974, 1975,
64	Pogwizdów 5	101-77/15	Ślad osadn. Osada	EK KŁ PŚ	1786, 1785, 1799, 1800, 1801, 1802, 1803, 1799, 1780, 1782, 1783, 1772, 1771, 1770,
65	Pogwizdów 6	101-77/16	Osada	KŁ	1816/2, 1816/1, 1814, 1813, 1812,
66	Pogwizdów 7	100-77/13	Ślad osadn.	EK	253,
67	Pogwizdów 8	100-77/14	Ślad osadn.	EK	420,
68	Pogwizdów 9	100-77/15	Kurhan	EK	10
69	Pogwizdów 10	100-77/16	Ślad osadn.	EK	788/1,
70	Wola Mała 1	102-78/1	Osada	MEK, KŁ	341,
71	Wola Mała 2	102-78/2	Punkt osadn.	KŁ	328,
72	Wola Mała 4	102-78/4	Punkt osadn.	KŁ	769-771,
73	Wola Mała 6	102-78/32	Ślad osadn.	KŁ	660,
74	Zalesie 1	101-78/6	Ślad osadn.	EK	628/2

Wykaz skrótów:

KCWR –	Kultura ceramiki wstęgowej rytej
KCSz	kultura ceramiki sznurowej
AZP –	Archeologiczne Zdjęcie Polski
EK	Epoka kamienia
MEK	Młodsza epoka kamienia
WEB	wczesna epoka brązu
KŁ	Kultura łużycka
KN	kultura nieokreślona
KP	Kultura przeworska
K.T	Kultura trzciniecka
OŚ	okres średniowiecza
PŚ	późne średniowiecze

SPIS ZABYTKÓW GMINY CZARNA

Nazwa miejscowości	Obiekt	Materiał	Datowanie - remont	Nr rejestru wł. - użytkownik
Czarna	Kościół parafialny	mur.	1922-26	parafia rzym.-kat.
Czarna	Dom Mieszkalny Nadleśnictwa obecnie leśnictwo	mur.	1934	A-971
Czarna	Zagroda nr 200 - dom	drewn.	ok.1900	Mudzik
Czarna	Zagroda nr 200 - stodoła	drewn.	ok.1900	Mudzik
Nazwa miejscowości	Obiekt	Materiał	Datowanie - remont	Nr rejestru wł. - użytkownik

Czarna	Kapliczka przy granicy z Krzemienicą	mur.	poł. XIX w.	
Czarna	Zagroda nr 268 - dom i warsztat tkacki	drewn.	1793	Aniela Chudzik
Czarna	Zagroda nr 268 - stajnia	drewn.	k. XIX w.	Michał Czado
Czarna	Zagroda nr 268 - stodoła	drewn.	1894	Michał Czado
Czarna	Dom nr 22	drewn.	4 ćw. XIX w.	Elżbieta Michta
Czarna	Dom nr 80	mur.	pocz. XX w.	Tadeusz Peszko
Czarna	Dom nr 209	drewn.	2 poł. XIX w.	Marian Pelc
Czarna	Dom nr 244	drewn.	k. XIX w.	
Czarna	Dom nr 350	mur.	4 ćw. XIX w.	Józef Niemczyk
Czarna	Dom nr 377	drewn.	1873	Maria Kowalska
Czarna	Dom nr 380	drewn.	1894	Stanisław Kluz
Czarna	Dom nr 492	drewn.	3 ćw. XIX w.	Stanisław Gut
Czarna	Dom nr 649	drewn.	2 ćw. XIX w.	Tadeusz Pelc
Czarna	Dom nr 724	drewn.	1797	Ryszard Tomasik
Czarna	Dom nr 728	mur.	1930	
Czarna	Dom nr 366 obora	drewn.	1886	Zygmunt Pelc
Czarna	Dom nr 838	drewn.	ok.1880	Piotr Morawa
Czarna	Dom nr 849	drewn.	1830	Bronisław Tasior
Czarna	Młyn elektryczny	mur.	po 1930	Biernat
Czarna	Kuźnia nr 669	drewn.	1926	Wojciech Drabicki
Dąbrówki	Kapliczka obok szkoły	mur.	ok. poł. XIX w.	
Dąbrówki	Kapliczka obok nr 361	mur.	3 ćw. XIX w.	
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.-Dyrekcja Lasów	drewn.	3 ćw. XIX w. remont 1978 wraz z dobudową części płd.-wsch.	A-962 Ośrodek Rem.-Bud. Lasów Państw.
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.-adiunktówka nr 95	drewn.	1845-1846	A-962 Ośrodek Rem.- Bud. Lasów Państw.
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc. biuro i mieszkanie kontrolera nr 93	mur.	1931	Nadleśnictwo Leżajsk
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc. kanc. i mieszkanie nadleśniczego obecnie dom nr 96	mur.	1928	Nadleśnictwo Leżajsk
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.-gajówka obecnie dom nr 94a	mur.	pocz. XX w.	
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.-suszarnia nasion leśnych obecnie magazyn	drewn.	ok.1869 remont 1970	A-962 Ośrodek Rem.- Bud. Lasów Państw.
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.-bud. gospodarczy	drewn.	I poł. XIX w.	
Nazwa miejscowości	Obiekt	Materiał	Datowanie - remont	Nr rejestru wł. - użytkownik

Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.-lodownia	drewn.	pocz. XX w.	
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.-lodownia	drewn.	pocz. XX w.	
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord.Łańc.-kolumna z rzeźbą św.Józefa	mur.	1899	
Dąbrówki	Szkoła	mur.	1909 remont 1989	
Dąbrówki	Dom nr 31	drewn.	4 ćw. XIX w.	Anna Gromek
Dąbrówki	Dom nr 13	drewn.	XIX/XX w.	Halina Dubiel
Dąbrówki	Dom nr 21a	drewn.	4 ćw. XIX w.	Bronisław Skóra
Dąbrówki	Dom nr 352	drewn.	3 ćw. XIX w.	Helena Golenia
Krzemienica	Układ przestrzenny wsi		1342 - 1349- pocz. XX w.	
Krzemienica	Zespół kościoła paraf.-kościół p.w. Jakuba Starsz. Ap.	drewn.	1492	A-928 kościół rz.-kat.
Krzemienica	Zespół kościoła paraf.-dzwonnica	drewn.- mur.	1750 remont 1827, 1945, 1991	A-928
Krzemienica	Zespół kościoła paraf.-kostnica	drewn.	1827 remont 1991	A-928
Krzemienica	Zespół kościoła paraf.-ogrodzenie	drewn.	1827 wielokrotny remont	A-928
Krzemienica	Zespół kościoła paraf.-schodki na cmentarz	kam.	ok.1827(?)	
Krzemienica	Zespół kapliczki-kapliczka-studz. św.Jakuba w zagrodzie 488	drewn.	pocz. XX w.	Jan Kluz
Krzemienica	Zespół kapliczki-figura św.Jakuba w zagrodzie 488	kam. ceram.	1899	Jan Kluz
Krzemienica	Kapliczka na wyspie na stawie w przysiółku Chodakówka	mur.	ok. poł. XIX w.	
Krzemienica	Pomnik Grunwaldzki	kam.- bet.	1910	
Krzemienica	Figura MB Królowej Polski	kam.- bet.	1928	
Krzemienica	Kapliczka na lipie obok nr 32	drewn.	1900	
Krzemienica	Kapliczka przysiółek Kowalówka obok nr 367	mur.	przed 1852	
Krzemienica	Kapliczka przy drodze Krzemienica-Czarna	mur.	4 ćw. XIX w.	
Krzemienica	Stary cmentarz – nagrobki i starodrzewie		XIX w.	
Krzemienica	Zespół szkoły-budynek I obecnie Ośrodek Zdrowia	mur.	1889	
Nazwa miejscowości	Obiekt	Materiał	Datowanie - remont	Nr rejestru wł. - użytkownik
Krzemienica	Zespół szkoły-	mur.	ok.1912	

	budynek II obecnie Ośrodek Zdrowia		remont 1986-1991	
Krzemienica	Budynek stacyjny obecnie przystanek	mur.	pocz. XX w.	
Krzemienica	Dom dróżnika w przysiółku Kolonia nr 310	mur.	ok.1910	
Krzemienica	Karczma obecnie dom nr 333	mur.	1911	Jan Welc
Krzemienica	Leśniczówka przysiółek Kolonia	drewn.	1933	
Krzemienica	Zespół folwarczny I - owczarnia	mur.	1835-1838	proj. Jan Tokarski
Krzemienica	Zespół folwarczny II - stajnia – zakład produkcyjny	mur.	4 ćw. XIX w. przebud.1989	
Krzemienica	Zespół folwarczny II -stodoła – obecnie magazyn	mur.-drewn.	4 ćw. XIX w. kilkakrotny remont	G.S.
Krzemienica	Zespół folwarczny II- kapliczka św. Stanisława Bpa	drewn.	pocz. XX w.(?)	
Krzemienica	Zespół folwarczny II- starodrzewie			
Krzemienica	Zagroda nr 352a - dom	drewn.	1813(?) remont 1945	Franciszek Mokrzycki
Krzemienica	Zagroda nr 352a - chlew	drewn.	4 ćw. XIX w.	Franciszek Mokrzycki
Krzemienica	Zagroda nr 352a - stajnia	drewn.	4 ćw. XIX w.	Franciszek Mokrzycki
Krzemienica	Zagroda nr 352a - stodoła	drewn.	3 ćw. XIX w., ok.1925	Franciszek Mokrzycki
Krzemienica	Zagroda nr 416 - stajnia	drewn.	4 ćw. XIX w.	Adam Głowiak
Krzemienica	Zagroda nr 416 - stodoła	drewn.	k. XIX w.	Adam Głowiak
Krzemienica	Dom nr 17	drewn.	ok.1920 remont 1935	Aniela Szpyrka
Krzemienica	Dom nr 49	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1945	Andrzej Lencznar
Krzemienica	Dom nr 60	drewn.	ok.1910 remont 1960	Franciszek Niemczyk
Krzemienica	Dom nr 71	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1965	Zofia Kluz
Krzemienica	Dom nr 97	drewn.	3 ćw. XIX w. remont 1935	Wojciech Czaja
Krzemienica	Dom nr 163	drewn.	1888	Maria Mazur
Krzemienica	Dom nr 174	drewn.	ok.1910	Helena Szubart
Krzemienica	Dom nr 286	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1930	Maria Łęczner
Krzemienica	Dom nr 389	drewn.	3 ćw. XIX w. przebud.1985	Henryka Panek
Krzemienica	Dom nr 478	drewn.	1869 remont 1960	Stanisław Bartman
Krzemienica	Dom nr 637	drewn.	1881 remont 1965	Władysław Jabłoński
Krzemienica	Dom nr 699	drewn.	XIX/XX w remont 1935.	Karolina Pietraszek
Nazwa miejscowości	Obiekt	Materiał	Datowanie - remont	Nr rejestru wł. - użytkownik
Krzemienica	Dom nr 709	drewn.	ok.1910	Maria Mazur

			remont 1930	
Krzemienica	Dom nr 768	drewn.	1911 remont 1935	Helena Balawender
Krzemienica	Dom nr 770	drewn.	ok.1930 remont 1960	Jan Buk
Krzemienica	Dom nr 845	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1944	Jerzy Tomaszek
Krzemienica	Dom nr 850	drewn.	ok.1915 remont 1960	Józefa Rejman
Krzemienica	Dom nr 860	drewn.	3 ćw. XIX w. remont 1965	Aniela Welc
Krzemienica	Dom nr 863	drewn.	3 ćw. XIX w. remont 1930	Anna Welc
Krzemienica	Dom nr 874	drewn.	1903 remont 1960	Anna Kluz
Krzemienica	Dom nr 876	drewn.	4 ćw. XIX w.	A. Skrobacz
Krzemienica	Dom nr 878	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1920	Tadeusz Rejman
Krzemienica	Dom nr 880	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1965	Józefa Szubart
Krzemienica	Dom nr 893a	drewn.	ok.1910 remont 1950	Antoni Balawender
Krzemienica	Dom nr 940	mur.	1927 remont 1948	Stanisław Welc
Krzemienica	Stodoła nr 957	drewn.	3 ćw. XIX w.	Janina Pieczonka
Krzemienica	Młyn wodny nr 353	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1950	Władysław Nycz
Medynia Głogowska	Układ przestrzenny wsi		pocz. XVII-pocz. XX w.	
Medynia Głogowska	Kościół paraf.p.w. Nawiedzenia MB	mur.	1958-59	parafia rzym.-kat. proj. arch. J.Budziño
Medynia Głogowska	Plebania	drewn.	1850	parafia rzym.-kat.
Medynia Głogowska	Wikarówka	drewn.	1850	parafia rzym.-kat.
Medynia Głogowska	Kapliczka obok nr 203	drewn.	k. XIX w.	Genowefa Piekło
Medynia Głogowska	Kapliczka na szczytce wzgórza niedaleko kościoła	drewn.	XVIII/XIX w.	
Medynia Głogowska	Kapliczka pamięci Józefa Sikory przy drodze Łañcut- Sokołów	drewn.	1921	
Medynia Głogowska	Pocztą obecnie dom nr 251	mur.	4 ć. XIX w.	Bolesław Jurek
Medynia Głogowska	Krzyż na wprost domu nr 406	met.	1904	
Medynia Głogowska	Krzyż na wprost domu nr 865	met.	p. XX w.	
Medynia Głogowska	Krzyż obok domu nr 385	drewn.	1900	
Medynia Głogowska	Kapliczka	mur.	1954	
Medynia Głogowska	Kapliczka szafkowa	mur.	1900	
Medynia Głogowska	Figura św. Józefa z Dzieciątkiem	kam. bet.	1900	
Nazwa miejscowości	Obiekt	Materiał	Datowanie - remont	Nr rejestru wł. - użytkownik
Medynia	Zagroda garncarska	mur.-	ok.1955	Kazimierz Horzępa

Głogowska	nr 14 - piec garncarski	drewn		
Medynia Głogowska	Zagroda garncarska nr 14 - dom	drewn.	1910 remont 1935	Kazimierz Horzępa
Medynia Głogowska	Zagroda garncarska nr 105 - piec garncarski	mur.-drewn.	ok.1920 obud. 1960	Emil Gołojuch
Medynia Głogowska	Zagroda garncarska nr 105 - dom	drewn.	ok.1930	Emil Gołojuch
Medynia Głogowska	Zagroda garncarska nr 134 - piec garncarski	mur.-drewn	ok.1955	Stanisław Golec
Medynia Głogowska	Zagroda garncarska nr 134 - dom	drewn.	ok.1930	Stanisław Golec
Medynia Głogowska	Zagroda garncarska nr 134 - stodoła	drewn.	ok.1930	Stanisław Golec
Medynia Głogowska	Zagroda nr 2 - dom	drewn.	1924 remont 1960	Michał Mika
Medynia Głogowska	Zagroda nr 2 - stodoła	drewn.	ok.1924 remont 1960	Michał Mika
Medynia Głogowska	Zagroda nr 258 - dom	drewn.	k.XVIII w.(?)	Maria Stawan
Medynia Głogowska	Zagroda nr 258 - chlew	drewn.-mur.	k. XIX w. remont 1950	Maria Stawan
Medynia Głogowska	Dom nr 7	drewn.	1915 remont 1960	Andrzej Kępa
Medynia Głogowska	Dom nr 26	drewn.	4 ćw. XIX w.	Rozalia Panek
Medynia Głogowska	Dom nr 77	drewn.	ok.1915 remont 1960	Mieczysław Stopyra
Medynia Głogowska	Dom nr 513	drewn.	ok.1915	Stanisław Malec
Medynia Głogowska	Dom nr 515	drewn.	1896	Stanisław Kępa
Medynia Głogowska	Dom nr 539	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1920	Stanisław Ruta
Medynia Głogowska	Dom nr 582	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1930	Stanisław Noworol
Medynia Głogowska	Dom nr 613	drewn.	ok.1915	Genowefa Piekło
Medynia Głogowska	Dom nr 798	drewn.	3 ćw. XIX w. remont 1920	Karolina Mączka
Medynia Głogowska	Młyn nr 628a	drewn. szachulc	1938	Jan Prucnal
Medynia Głogowska	Piec garncarski nr 20	drewn.	ok.1930	Wojciech Wilczak
Medynia Głogowska	Piec garncarski nr 137	mur. drewn	ok.1960	Tadeusz Bojda
Medynia Łańcucka	Kapliczka przy drodze	mur.	XIX/XX w.	Emilia Woś
Medynia Łańcucka	Karczma dom nr 90	drewn. mur.	pocz. XX w. remont 1935	Alfred Pietraszek
Medynia Łańcucka	Zagroda nr 193 – dom	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1945	Stanisława Biernat
Medynia Łańcucka	Zagroda nr 193 – stodoła	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1945	Stanisława Biernat
Medynia Łańcucka	Dom nr 8	drewn. mur.	1930	Edward Gołojuch
Nazwa miejscowości	Obiekt	Materiał	Datowanie - remont	Nr rejestru wł. - użytkownik
Medynia	Dom nr 25	drewn.	4 ćw. XIX w.	Anna Kowal

Łańcucka				
Medynia Łańcucka	Dom nr	mur.	ok.1930	Stanisław Gołojuch
Medynia Łańcucka	Dom nr 152	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1930	Franciszek Wojtas
Medynia Łańcucka	Dom nr 221	drewn.	1909	Edward Miś
Pogwizdów	Szkoła obecnie przedszkole	mur.	1932	
Pogwizdów	Kapliczka obok domu nr 181	mur.	1930	
Pogwizdów	Kapliczka przy drodze na Cisowiec	mur.	1909	
Pogwizdów	Krzyż przy drodze na Cisowiec	metal	1900	
Pogwizdów	Zagroda nr 19 - dom	drewn.	1883 remont 1960	Maria Prucnal
Pogwizdów	Zagroda nr 19 - dom obecnie stajnia	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1960	Maria Prucnal
Pogwizdów	Zagroda nr 19 - stajnia	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1960	Maria Prucnal
Pogwizdów	Zagroda nr 19 - chlew	drewn.	4 ćw. XIX w.	Maria Prucnal
Pogwizdów	Zagroda nr 19 - stodoła	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1960	Maria Prucnal
Pogwizdów	Zagroda nr 19 - piwnica	mur.-drewn.	ok.1920	Maria Prucnal
Pogwizdów	Dom nr 283	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1960	Julian Jurek
Pogwizdów	Dom nr 646	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1945	Jan Sowa
Pogwizdów	Dom nr 517	drewn.	3 ćw. XIX w.	Katarzyna Surowiec
Pogwizdów	Dom nr 135	drewn.	1926	Katarzyna Malec
Wola Mała	Siostry Służebniczki NMP Starowiejskie Kaplica filialna	mur.	1912	
Wola Mała	Siostry Służebniczki NMP Starowiejskie Dom zakonny	mur.	1912	
Wola Mała	Siostry Służebniczki NMP Starowiejskie Gumno -dom	drewn.	1900	
Wola Mała	Siostry Służebniczki NMP Starowiejskie Gumno -stodoła	drewn.	1900	
Wola Mała	Kapliczka przy drodze przez wieś	mur.	1870	
Wola Mała	Krzyż na dawnym cmentarzu cholerycznym	metal	1975	
Wola Mała	Kapliczka na granicy z Chodakówką	mur.	1870	
Wola Mała	Dom nr 64a	drewn.	1915	
Wola Mała	Dom nr 97	drewn.	1875	
Wola Mała	Dom nr 163	mur.	1939	Antoni Sowa
Wola Mała	Dom nr 200	mur.	1900	
Wola Mała	Dom nr 201	mur.	1900	
Nazwa miejscowości	Obiekt	Materiał	Datowanie - remont	Nr rejestru wł. - użytkownik
Zalesie	Kapliczka z	drewn.	4 ćw. XIX w.	

	rzeźbami MB Różańcowej, św. Dominika i św. Róży			
Zalesie	Kapliczka z feretronem	drewn.	ok.1880	
Zalesie	Kapliczka obok szkoły	mur.	1888	Wald. Grzesik
Zalesie	Kapliczka przy drodze do Medyni Głogowskiej	mur.	1900	
Zalesie	Kapliczka na wprost domu nr 164	mur.	1900	
Zalesie	Kapliczka	mur.	1930	
Zalesie	Krzyż obok domu nr 211	metal	1900	
Zalesie	Dom nr 213	drewn.	k. XIX w. przeniesiony na obecne miejsce 1925, remont 1958	Helena Składanek

Na terenach szczególnie wartościowych pod względem historycznym Gminy Czarna wyznacza się następujące rodzaje stref ochrony konserwatorskiej:

- A - strefa pełnej ochrony konserwatorskiej
- B - strefa ochrony zachowanych elementów zabytkowych
- E - strefa ochrony ekspozycji
- K - strefa ochrony krajobrazu

6.2.2. STREFA – „A” – PEŁNEJ OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

Strefa ta obejmuje obszary szczególnie wartościowe pod względem historycznym, o dobrze zachowanej jednorodnej strukturze układu przestrzennego i związanego z nim integralnie terenu i krajobrazu wraz z obiektami zabytkowymi. Dominujące w nim elementy kompozycji przestrzennej obrazują czytelnie pochodzenie zespołu zarówno pod względem rozplanowania, jak i zabudowy. W strefie tej zakłada się bezwzględny priorytet wymagań konserwatorskich, które zmierzają do zachowania istniejącej struktury zabytkowej oraz najpełniejszej rewaloryzacji historycznego założenia. Wszelkie działania podejmowane na terenie objętym ochroną wymagają uzgodnienia ze służbą konserwatorską.

STREFA A 1

Obejmuje zespół kościoła p.w. Św. Jakuba Starszego w Krzemienicy. W skład zespołu wchodzi: drewniane budynki kościoła, dzwonnicy, kostnicy i ogrodzenie oraz ukształtowanie terenu w formie sztucznie nasypanego wzgórza kościelnego, a także przyległego terenu dawnego wzgórza kościelnego, a także przyległego terenu dawnego cmentarza przykościelnego. W obrębie zespołu znajduje się również budynek szkoły, a także starodrzew porastający wzgórze – głównie stare drzewa lipowe. Wymienione obiekty zabytkowe o dużych wartościach historycznych, kulturowych należy konserwować przy maksymalnym zachowaniu pierwotnej substancji zabytkowej. Niewskazane jest dogęszczanie zabudowy w obrębie wyznaczonej strefy. Istniejącą w otoczeniu strefy zabudowę mieszkaniową i plebańską należy kształtować w nawiązaniu do tradycyjnych form architektonicznych odnośnie bryły, dachu oraz materiałów budowlanych. Teren kościoła p.w. Św. Jakuba Starszego w Krzemienicy oraz obszar dawnego cmentarza został wpisany do rejestru zabytków – decyzja A-923/75.

STREFA A2

Obejmuje zespół leśniczówki w Czarnej. W skład zespołu wchodzi: budynek leśniczówki dawnej Ordynacji Potockich, starodrzewie wraz z fragmentem zabytkowej alei przy drodze na Czarną i Medynie oraz teren ekspozycji widokowej na budynek leśniczówki. Budynek leśniczówki należy zachować w obecnej formie. Nie zaleca się dogęszczania zabudowy wokół budynku. Zabytkową aleję usytuowaną na osi budynku należy zachować i uzupełnić. Na obszarze strefy widokowej E2 nie należy wprowadzać nowej zabudowy

STREFA A3

Obejmuje zespół Zakonu Sióstr Służebniczek Starowiejskich. W skład zespołu wchodzi: murowana kaplica połączona z domem zakonnym, drewniane zabudowania czworobocznego gumna oraz starodrzewie. Zabytkowe obiekty należy chronić i konserwować przy maksymalnym zachowaniu zabytkowej substancji. Wymagane jest zachowanie niezabudowanego pasa terenu od budynków do drogi głównej z Czarnej do Woli Małej, co pozwoli na ekspozycję widokową zespołu.

STREFA A4

Obejmuje zespół budynków dawnego Zarządu Lasów Ordynacji Potockich. W skład zespołu wchodzi: drewniany budynek dawnej Dyrekcji Lasów, budynek Nadleśnictwa – drewniany, suszarnia nasion – drewniana, drewniany budynek gospodarczy, d. Kancelaria i mieszkanie Nadleśniczego – obiekt murowany, dwie murowane piwnice, starodrzewie wokół budynków oraz pozostałości alei wzdłuż drogi (dęby, lipy). W obrębie zespołu znajduje się również figura przydrożna w kształcie słupa z rzeźbą św. Józefa oraz szereg współczesnych, szpecących zabudowań magazynowych, warsztatowych i mieszkalnych. Zabytkowe obiekty zespołu reprezentują duże walory architektoniczne i krajobrazowe, w związku z powyższym należy je zachować i remontować z maksymalnym zachowaniem zabytkowej substancji. Starodrzew znajdujący się w obrębie zespołu i wzdłuż drogi należy konserwować z uwzględnieniem odpowiedniego kształtowania, które pozwoli skomponować widoki na obiekty zespołu. Obszar po zachodniej stronie drogi obejmujący drewniane budynki Adiunktówki, suszarni nasion, murowany kolumnowy dworek oraz obszar po stronie wschodniej drogi obejmujący drewniany budynek dawnej Dyrekcji Lasów zostały wpisane do rejestru zabytków decyzją A 962/76.

6.2.3. STREFA „B” - OCHRONY ZACHOWANYCH ELEMENTÓW ZABYTKOWYCH

Strefa ta obejmuje tereny, na których położone są zabytkowe zespoły zabudowy o zróżnicowanej wartości kulturowej oraz obszary usytuowane w sąsiedztwie zabytkowych założeń objętych strefą pełnej ochrony konserwatorskiej, z zabudową o wartościach kulturowych, która częściowo uległa likwidacji lub zniekształceniu, a znajdujące się na tym terenie obiekty współczesne nadają mu zróżnicowany charakter. W strefie tej obowiązuje wymóg zachowania istniejących elementów o wartościach kulturowych i dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji. Działania te należy uzgadniać ze służbą konserwatorską.

STREFA B1

Obejmuje zespół dawnego zespołu dworskiego w Krzemienicy. W skład zespołu wchodzi: murowane budynki folwarczne – stodoła, stajnia i kuźnia, drewniana kapliczka przy drodze do Bażantarni oraz starodrzewie (lipy, modrzewie, jesiony, klony, osiki, dęby). Wymienione obiekty należy zachować, remontować i adoptować do nowych funkcji z zachowaniem bryły, wystroju i formy dachu. Zalecane pokrycie z dachówki ceramicznej lub materiałów dachówkopodobnych. Należy zachować i konserwować zabytkowe starodrzewie. Wskazane jest zagospodarowanie terenu pod park rozrywki i rekreacji. Funkcja jest szczególnie uzasadniona z uwagi na sąsiedztwo szkoły i przedszkola oraz centralne położenie w środku wsi przy drodze do Łańcuta. Niewskazane jest lokalizowanie na terenie nowych obiektów kubaturowych.

STREFA B2

Obejmuje zespół starego cmentarza w Krzemienicy. W skład zespołu wchodzi: cmentarz ze starymi nagrobkami i starodrzewem, droga dojazdowa usytuowana w wąwozie porośniętym drzewami, zabudowa wiejska – d. karczma, poczta, domy drewniane. Cmentarz należy uporządkować, objąć stałą opieką oraz ogrodzić. Zabytkowe nagrobki oraz starodrzewie winny być konserwowane. Zaleca się usunięcie samosiejek. Terenu pomiędzy cmentarzem, a drogą przez wieś nie należy dogęszczać nową zabudową z uwagi na ekspozycję cmentarza oraz usytuowanie w sąsiedztwie wąwozu utrzymywanego korzeniami drzew.

STREFA B3

Obejmuje obszar starego cmentarza w Medyni Głogowskiej. W skład zespołu wchodzi: zabytkowe nagrobki z XIX wieku oraz starodrzewie. Cmentarz należy objąć stałą opieką i ogrodzić. Nagrobki oraz starodrzewie należy konserwować. Zaleca się usunięcie samosiejek. Terenu w obrębie strefy nie należy dogęszczać nową zabudową.

STREFA B4

Obejmuje zespół Kościoła w Medyni Głogowskiej. W skład zespołu wchodzi: kościół murowany, drewniane budynki starej plebani i wikarówki, stajnia plebańska oraz starodrzewie (lipy, dęby, jesiony). Zabytkowe budynki starej plebani i wikarówki należy zachować i konserwować. Wymagane jest przywrócenie obiektom ich pierwotnego wyglądu, zniekształconego poprzez nałożenie współczesnych tynków oraz pokrycia z blachy. Szczególną opieką należy objąć doskonale zachowany ogród plebański z pięknymi okazami starodrzewia i zachowanym żywopłotem grabowym.

STREFA B5

Obejmuje pozostałości zespołu folwarcznego Ordynacji Potockich w Krzemienicy. W skład zespołu wchodzi: d. rządówka, owczarnia i stajnia oraz starodrzewie. Wymienione obiekty zabytkowe uległy dużym przekształceniom podczas prac remontowych prowadzonych w okresie powojennym. W przypadku prowadzenia prac remontowych i adaptacyjnych należy dążyć do przywrócenia pierwotnego wystroju architektonicznego obiektów. Wymagane jest zachowanie i konserwacja starodrzewia znajdującego się w obrębie zespołu.

STREFA B6

Obejmuje fragment dawnego zespołu Zarządu Lasów Ordynacji Potockich. Na wyznaczonym strefą terenie znajduje się zabytkowy drewniany budynek dawnego biura i mieszkanie kontrolera – obecnie mieszkania pracowników PGL. Zaleca się wpisanie zabytkowego obiektu do rejestru zabytków. W obrębie strefy nie należy wprowadzać nowej zabudowy.

6.2.4. STREFA E – EKSPOZYCJI WIDOKOWEJ ZABYTKOWYCH ZESPOŁÓW ZABUDOWY

Strefa ta obejmuje tereny stanowiące zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów i obiektów zabytkowych. Ochrona konserwatorska w tej strefie polega przede wszystkim na zakazie wznoszenia obiektów kubaturowych mogących zniekształcić ekspozycję zespołów zabytkowych.

STREFA E1

Obejmuje obszar ekspozycji widokowej na kościół parafialny w Medyni Głogowskiej. Oznaczony obszar ekspozycji kościoła z drogi głównej przez wieś oraz drogi do Zalesia winien pozostać niezabudowany.

STREFA E 2

Obejmuje obszar ekspozycji widokowej leśniczówki w Czarnej z drogi przez wieś i drogi w kierunku Rakszawy. Teren oznaczony strefą należy pozostawić niezabudowanym za wyjątkiem kontynuacji zabudowy mieszkaniowej przy drodze poprzecznej w południowej części strefy. Maksymalną wysokość zabudowy ustala się na 8 m do szczytu kalenicy.

STREFA E 3

Obejmuje obszar ekspozycji widokowej budynku dawnej Dyrekcji Lasów Ordynacji Potockich. Obecnie teren zabudowany jest współczesnymi obiektami przemysłowymi. Teren wymaga uporządkowania przestrzennego na podstawie analizy krajobrazowej.

6.2.5. STREFA „K” - OCHRONY KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

Strefa ta obejmuje obszary bezpośrednio związane z układem historycznym, znajdujące się w jego otoczeniu. Działalność konserwatorska w tej strefie winna zmierzać do zachowania bądź częściowego odtworzenia elementów krajobrazu urządzonego. Dla obszaru gminy wyznaczono strefy K obejmujące tereny krajobrazu kulturowego utworzonego integralnie z interesującym krajobrazem naturalnym powiązanego przeważnie z układem ruralistycznym. Zabrania się lokalizacji na obszarze strefy obiektów o dużej kubaturze, funkcji szkodliwej dla środowiska i dysharmonizujących z tradycyjną zabudową i naturalnym otoczeniem. Nowa zabudowa winna być lokalizowana na historycznie zagospodarowanym terenie, zgodnie z wytycznymi do ochrony układów ruralistycznych. Winna być zachowana naturalna rzeźba terenu z ukształtowanymi jarami, wąwozami, w których często płyną ciekami wodnymi oraz naturalne zadrzewienie wąwozów i wzdłuż cieków wodnych. Tereny te w niewielkim stopniu skażone współczesną zabudową należy chronić przed przekształceniami oraz wykorzystać pod działalność turystyczno-wypoczynkową. Na terenie Gminy Czarna wyznacza się trzy strefy ochrony krajobrazu.

STREFA K1

Obejmuje obszary wsi: Medynia Łańcucka, Medynia Głogowska, Pogwizdów i Zalesie. Na południu granica strefy biegnie wzdłuż Doliny Wisłoka, na wschodzie i zachodzie po granicy obszarów leśnych, na północy po granicy wsi. Obejmuje tereny zabudowane wsi wraz z układem łąkowym pól oraz układem komunikacyjnym.

STREFA K2

Obejmuje obszar Doliny Wisłoka i położonych w jej sąsiedztwie wsi: Wola Mała, Czarna, Dąbrówki. Na północy granica strefy biegnie wzdłuż linii kolejowej i granicy gminy, na wschodzie i zachodzie po granicy gminy, na północy po granicy obszarów leśnych i granicy gminy. Obejmuje tereny wzdłuż Doliny Wisłoka i Starego Wisłoczyska oraz zabudowę wsi wraz z układem łąkowym pól i układem komunikacyjnym.

STREFA K3

Obejmuje obszar wsi Krzemienica. Na południu granica strefy biegnie wzdłuż drogi E-4 i granicy gminy, na zachodzie i wschodzie po granicy gminy, na północy wzdłuż linii kolejowej. Obejmuje tereny zabudowy wsi wraz z układem łąkowym pól oraz układem drożnym.

6.2.6. UKŁADY RURALISTYCZNE WRAZ Z ZABYTKOWĄ ZABUDOWĄ, KAPLICZKAMI, FIGURAMI, POMNIKAMI

UKłady ruralistyczne obejmują historyczne układy planistyczne wsi. Na obszarach tych nowa zabudowa może być lokalizowana. Wskazane jest maksymalne zachowanie istniejących już układów działek, bez dalszego ich dzielenia (tereny te obecnie są już przeinwestowane). Wytyczne do nowej zabudowy oraz remontów istniejącej winny być wydawane przez gminne służby budowlane. Powinny one uwzględniać następujące wymogi konserwatorskie:

- nowe obiekty winny bryłą, wysokością, detalem i kształtem symetrycznych, wysokich dachów nawiązywać do historycznych rozwiązań architektonicznych, (najwłaściwsze są obiekty parterowe o rzucie wydłużonego prostokąta),
- układ zabudowy na działce powinien wynikać z historycznego układu zabudowy wiejskiej,
- zaleca się utrzymanie istniejącej drewnianej zabudowy, kwalifikującej się do zachowania ze względu na stan techniczny, poprzez remont i adaptację dla współczesnych potrzeb, przy zachowaniu ogólnego charakteru architektury obiektu, tj. bryły, wysokości, kształtu dachu, detalu architektonicznego,
- podczas remontów obiektów dysharmonizujących z historyczną zabudową należy dokonywać ich korekty estetycznej np. poprzez wprowadzenie tradycyjnej formy dachu,
- jako pokrycie dachu należy stosować dachówkę ceramiczną lub inny materiał imitujący ją formą i kolorem,
- wymagane jest pozostawienie niezabudowanych tzw. Na wsi, usytuowanych wzdłuż dolin rzecznych, zlokalizowanych przeważnie w środkowej części wsi. Tereny te pozostały do naszych czasów niezabudowane z uwagi na ich zalewowy charakter.

Zastosowanie się do w/w wymogów a w szczególności zastosowanie wysokich symetrycznych dachów krytych odpowiednim materiałem o barwie dachówki ceramicznej pozwoli w perspektywie kilkudziesięciu lat zaakcentować historyczny układ planistyczny wsi oraz nada estetyczny wygląd tej zabudowie poprzez likwidację szpecącej architektury. Ochroną należy objąć kapliczki i krzyże przydrożne, które posiadają duże walory artystyczne i historyczne. Niezbędna jest bieżąca kontrola władz gminy i konsultacje ze służbą konserwatorską przy każdorazowym podejmowaniu działań renowacyjnych tych obiektów. Zabytkowe obiekty architektury i inne obiekty nieomawiane powyżej, niepołożone w strefach ochrony konserwatorskiej a figurujące w „Spisie zabytków architektury Gminy Czarna” (wykaz załączony do niniejszego opracowania) również podlegają ochronie konserwatorskiej. Stąd wszelkie prace remontowo-budowlane związane z ich ewentualną rozbudową i nadbudową, modernizacją, adaptacją i zmianą przeznaczenia winny być poprzedzone zgodą na nie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Ze stanowiska konserwatorskiego wskazana jest też ochrona tradycyjnej, drewnianej zabudowy wiejskiej, tak mieszkalnej jak i gospodarczej, szczególnie będącej w dobrym stanie technicznym i położonej w strefach ochrony układów ruralistycznych. Należy remontować zgodnie z określonymi zasadami. Dopuszcza się adaptację poddaszy na cele mieszkalne.

6.2.7. PUNKTY, OSIE I CIĄGI WIDOKOWE

Ustala się 24 punkty, osie i ciągi widokowe. W ich zasięgu nie należy wprowadzać nowej zabudowy poza istniejącym zainwestowaniem oraz nasadzeń wysokimi drzewami i krzewami mogącymi przysłonić wgląd na zabytkowe obszary, obiekty i panoramy widokowe. Poza obszarem już zainwestowanym na dalszym planie widokowym wyjątkowo dopuszcza się możliwość lokalizacji obiektów parterowych, o małej kubaturze, z dachami tradycyjnymi 2- lub 4-spadowymi, symetrycznymi, pokrytymi dachówką ceramiczną lub materiałem dachówko podobnym. Budynki o dużej powierzchni zabudowy oraz wysokości wymagają uzgodnienia ze Służbą Ochrony Zabytków.

NAJWAŻNIEJSZE PUNKTY, OSIE I CIĄGI WIDOKOWE NA TERENIE GMINY CZARNA

Lp.	Lokalizacja	Widok w kierunku
1	Punkt widokowy w Pogwizdowie z drogi polnej do lasu Cisowiec	na zabudowę Medyni Głogowskiej i Pogwizdowa
2	Oś widokowa	na kościół parafialny w Medyni

	ze skrzyżowania dróg w Medyni Głogowskiej	Głogowskiej
3	Oś widokowa z drogi głównej przez Medynię Głogowską	na kościół parafialny w Medyni Głogowskiej
4	Ciąg widokowy z drogi polnej od kościoła parafialnego do drogi głównej przez Medynię Głogowską	na zabudowę Medyni Głogowskiej i Łańcuckiej oraz Dolinę Wisłoka.
5	Punkt widokowy ze wzgórza z kapliczką w Medyni Głogowskiej (nieдалeko kościoła parafialnego)	na zabudowę Medyni i Zalesia oraz Dolinę Wisłoka
6	Ciąg widokowy z drogi Zalesie-Medynia Głogowska	na zabudowę Medyni Łańcuckiej
7	Oś widokowa z drogi Zalesie-Medynia Głogowska	na kościół parafialny w Medyni Głogowskiej
8	Ciąg widokowy z drogi Zalesie- Medynia Głogowska	na zabudowę Zalesia
9	Oś widokowa w Czarnej z drogi od Ieńniczówki do przysiółka Podgórz	na kościół parafialny w Czarnej.
10	Oś widokowa z drogi głównej przez Czarną	na kościół parafialny
11	Oś widokowa z drogi głównej przez Czarną (za mostem)	na kościół parafialny
12	Ciąg widokowy z drogi głównej przez Czarną	na zabudowę Czarnej oraz przysiółków Kołki oraz Podgórz.
13	Punkt widokowy z drogi polnej w Woli Małej	na zabudowę Woli Małej, Czarnej, Dąbrówek oraz Dolinę Wisłoka.
14	Oś widokowa z drogi Czarna-Dąbrówki	na kościół parafialny w Dąbrówkach
15	Oś widokowa z drogi Łańcut-Dąbrówki (na moście)	na kościół parafialny w Dąbrówkach.
16	Punkt widokowy z drogi głównej Dąbrówki-Wola Dalsza (na granicy wsi)	na zabudowę Woli Dalszej i Dolinę Wisłoka.
17	Ciąg widokowy z drogi głównej Czarna-Wola Mała	na zespół zabudowy Domu Zakonnego Sióstr Służebniczek Starowiejskich oraz Stare Wisłoczysko
18	Punkt widokowy z drogi polnej w Krzemienicy	na Bażantarnie w Krzemienicy i Strażowie oraz zabudowę Strażowa
19	Punkt widokowy z drogi polnej przy starym cmentarzu w Krzemienicy	na zabudowę Krzemienicy
20	Oś widokowa z drogi polnej w Woli Małej	na kościół parafialny w Dąbrówkach
21	Ciąg widokowy z drogi głównej Zalesie-Węgliska	na zabudowę Zalesia i Dolinę Wisłoka.
22	Punkt widokowy z drogi Łańcut –Czarna	na zabudowę Łańcuta
23	Punkt widokowy z drogi Łańcut-Krzemienica	na zabudowę Łańcuta
24	Punkt widokowy z drogi Krzemienica Kraczkowa	w kierunku wschodnim na Łańcut i południowym na Kraczkową

6.2.8. OBIEKTY DYSHARMONIZUJĄCE Z OTOCZENIEM

Na terenie gminy, w jej poszczególnych miejscowościach zarówno na obszarach objętych ochroną konserwatorską jak i na pozostałych terenach powstało w ostatnich 30-stu latach wiele obiektów dysharmonizujących z dotychczasową, tradycyjną architekturą, niewkomponowanych w otaczający je krajobraz.

W czasie najbliższego remontu, aby dostosować ją do tradycyjnych rozwiązań (m.in. poprzez przykrycie ich symetrycznymi dachami połaciowymi zastosowanie odpowiedniego detalu architektonicznego, podziałów elewacji i odpowiedniej jej kolorystyki). W przypadku, gdy taka korekta jest niemożliwa do wykonania (istniejący, nietradycyjny dach, zbyt duża kubatura) należy zastąpić je wysoką zielenią.

6.2.9. CMENTARZE

Na obszarze Gminy Czarna obejmuje się ochroną wszystkie cmentarze, gdyż stanowią one wraz z towarzyszącymi im zadrzewieniami znaczący pozytywny element krajobrazu oraz istotną wartość kulturową poszczególnych wsi. Krajobraz wiejskich cmentarzy zmienił się w ciągu kilkudziesięciu lat; zniknęły drewniane i żeliwne krzyże, kostnice, usunięto starodrzew, którym obsadzone były aleje i granice. Z tych względów konieczne jest objęcie ochroną konserwatorską całych cmentarzy oraz wybranych kwater, posiadających nagrobki o wartościach artystycznych, historycznych, kaplice grobowe, kostnice oraz starodrzew, jako wyodrębniona zabytkowa część, z pozostawieniem pozostałego terenu do dalszego użytkowania (pochówki). Administratorzy tych nekropolii winni zwrócić uwagę, aby nowych miejsc grzebalnych nie pozyskiwano kosztem likwidacji starych nagrobków, Dążyć należy do zachowania dawnego układu przestrzennego cmentarzy oraz harmonijnego powiązania starej zabytkowej części z nową. Nagrobki zabytkowe, pozbawione opieki, należy zabezpieczyć przed dalszym niszczeniem.

Szczególną ochroną na terenie Gminy Czarna należy objąć stare, opuszczone cmentarze w Krzemienicy i Medyni Głogowskiej objęte strefami ochrony konserwatorskiej B2 i B3.

Cmentarzom towarzyszy również starodrzew, który podkreśla i uczytelnia jego rolę w krajobrazie gminy. Na terenie gminy znajdują się jeszcze cmentarze choleryczne, które powinny być zachowane i oznakowane.

6.2.10. RZEŻBA TERENU, SKARPY, CIEKI WODNE, ZIELEŃ

Bogato ukształtowaną rzeźbę terenu w południowej części gminy należy pozostawić w stanie niezmienionym, unikając już na etapie planowania takich decyzji lokalizacyjnych, które mogłyby dopuszczać niwelację ciekawie usytuowanych w krajobrazie skarp.

W stosunku do wszystkich cieków wodnych, rowów i skarp w granicach opracowania przyjęto zasadę:

- należy udrożnić cieki a zwłaszcza Stare Wisłoczysko,
- po zabezpieczeniu brzegów powinny one pozostać w postaci odkrytej,
- celem ich ewentualnej regulacji powinno być zahamowanie odpływu wód powierzchniowych oraz wzbogacanie układów poprzez budowę jazów i małych zbiorników.

Natomiast w stosunku do zieleni na terenie Gminy Czarna należy przyjąć nadrzędną zasadę, że należy zdecydowanie chronić obecnie istniejącą oraz dążyć do jej uzupełnienia, zwłaszcza w niektórych częściach gminy, gdzie w połowie XVIII wieku znajdowały się zwarte kompleksy leśne. Ochroną należy objąć także kręte trasy cieków wodnych i nadbrzeżne zadrzewienia.

6.2.11. POSTULATY KONSERWATORSKIE

W nawiązaniu do dotychczasowych ustaleń zawartych w wytycznych konserwatorskich i danych historycznych zawartych w różnych opracowaniach oraz znanych z wizji lokalnej w poszczególnych miejscowościach gminy, należy wziąć pod uwagę także inne zagadnienia przy opracowaniu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Należy zadbać o to, by znajdujące się na terenie gminy liczne kapliczki, krzyże przydrożne, mogiły pojedyncze i zbiorowe oraz pomniki, obeliski i tablice pamiątkowe zostały otoczone opieką oraz odpowiednio wyeksponowane, jako charakterystyczne ślady historii tego terenu. Dotyczy to uwaga całego obszaru gminy.

Także ważne wydarzenia z dziejów poszczególnych miejscowości oraz związane z wybitnymi postaciami z terenu gminy powinny zostać w odpowiedni sposób upamiętnione. Przy nadawaniu nazw nowym jednostkom osiedleńczym należy brać pod uwagę historyczne nazwy odnotowane w dokumentach i starych planach oraz utrwalone w miejscowej tradycji.

7. KIERUNKI ROZWOJU I PRZEKSZTAŁCENIE STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ UKŁADU KOMUNIKACYJNEGO I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ GMINY

7.1 KIERUNKI ROZWOJU I PRZEKSZTAŁCENIE STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

7.1.1. PRZESŁANKI KSZTAŁTOWANIA STRUKTURY FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ

Tradycyjną funkcją terenów wiejskich była funkcja rolnicza. W wyniku postępujących procesów urbanizacji oraz czynników ekonomicznych (nieopłacalność produkcji rolnej i hodowli) oraz społecznych (degradacja rangi zawodu rolnika) spowodowały generalną zmianę funkcji Gminy Czarna z rolno – osadniczej na usługowo – osadniczą.

Układ przestrzenny gminy opiera się o istniejące jednostki osadnicze:

- miejscowość Czarna, która w strukturze sieci osadniczej jest ośrodkiem gminnym,
- miejscowość Krzemienica położona w południowo – zachodniej części gminy,
- miejscowości Medynia Głogowska, Medynia Łańcucka Pogwizdów i Zalesie położone w północno – zachodniej części gminy,
- miejscowości Wola Mała i Dąbrówki położone w północno – wschodniej części gminy.

Gmina będzie oferować tereny budowlane z przeznaczeniem pod budownictwo mieszkaniowo – usługowe i rekreacyjno – wypoczynkowe. Atrakcją dla mieszkańców i potencjalnych inwestorów będą szczególnie:

- nieprzeciętne walory krajobrazowe,
- dobry stan środowiska przyrodniczego,
- szeroko rozwinięta sfera usług podstawowych,
- wysokie standardy zamieszkiwania i przebywania,
- gwarancja spokoju i bezpieczeństwa.

W Studium opracowano trzy wersje prognozy demograficznej do 2015 r. Według najbardziej optymistycznej prognozy w 2015 r. w gminie Czarna mieszkać będzie 12.785 osób.

PROGNOZY DEMOGRAFICZNE GMINY CZARNA

Rok	Liczba ludności		
	Wersja 1	Wersja 2	Wersja 3
2000	10 698	10 708	10 738
2005	11 096	11 156	11 350
2010	11 420	11 662	12 030
2015	11 696	12 218	12 785

7.1.2. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA GMINY

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarna jest dokumentem planistycznym, który kształtuje strukturę funkcjonalno – przestrzenną Gminy Czarna, jako fragmentu większego obszaru w nawiązaniu do zagospodarowania terenów przyległych. Wiodącą ideą rozwoju i przestrzennego zagospodarowania będzie wielofunkcyjność

obszaru jako optymalna droga do racjonalnego gospodarowania jego zasobami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju i przyspieszonej redukcji opóźnienia cywilizacyjnego znacznej jego części. Dla południowej części Gminy Czarna obejmującej miejscowości Krzemienica zaproponowano model rozwoju opartego na istniejącej drodze krajowej E-4 z systemem dróg poprzecznych tworzących łącznie podstawowy ruszt komunikacji obszaru metropolitalnego rozwijającej się aglomeracji rzeszowskiej a konkretnie jej odcinka Rzeszów – Łańcut. Rozwój przestrzenny miejscowości Czarna i podstawowych jednostek osadniczych gminy planuje się w wielkościach wynikających z przyjętej optymistycznej wersji prognozy demograficznej przy jednoczesnym zdefiniowaniu progowych wielkości tego rozwoju.

7.1.3. GŁÓWNE KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA W PODSTAWOWYCH OBSZARACH FUNKCJONALNYCH

Gmina Czarna to w perspektywie kilkunastu lat wielofunkcyjny zespół jednostek osadniczych wyposażonych w kompletną infrastrukturę społeczną. Obok nowych terenów mieszkalnictwa pojawią się zespoły zabudowy usługowej. Czynnikiem generującym rozwój przestrzenny będzie rozbudowa systemu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej. Gospodarka nieruchomościami oraz rozwój budownictwa wpłyną z kolei na wzrost zamożności mieszkańców.

Rozwój i przekształcenia struktury przestrzennej gminy obejmują:

- obszary leśne i ośrodki produkcji leśnej,
- obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
  - obszary zabudowane i obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniowo - usługową,
  - obszary zabudowane i obszary, które mogą być przeznaczone pod usługi publiczne,
  - obszary zabudowane i obszary, które mogą być przeznaczone pod usługi komercyjne,
  - tereny cmentarzy,
  - tereny, które mogą być przeznaczone pod ośrodki sportu, turystyki i rekreacji,
  - tereny komunikacji,
  - tereny urządzeń infrastruktury technicznej.

Obszary leśne

Obszary leśne, oznaczone na rysunku symbolem RL, obejmują lasy istniejące i grunty leśne. Wszystkie lasy na terenie gminy, bez względu na stan własności, zaliczone są do ochronnych obszarów leśnych miasta Rzeszowa. Obowiązuje w nich zakaz realizacji budynków i budowli z wyjątkiem służących gospodarce leśnej, obronności ochronie zdrowia, oraz wypoczynkowi i obsłudze turystów. Wszelkie działania na terenie lasu, w tym dotyczące zagospodarowania turystycznego, muszą odbywać się zgodnie z wytycznymi zawartymi w planach urzędzenia gospodarstwa leśnego. Jedyną dopuszczalną formą turystyki w lasach jest forma wędrowna. Obszary ośrodków produkcji leśnej, oznaczone na rysunku symbolem RLO, obejmują tereny istniejące zainwestowane jako ośrodki produkcji leśnej z możliwością ich dalszej rozbudowy bez pogarszania stanu środowiska przyrodniczego.

1. [Obszar leśny oznaczony na rysunku Studium symbolem RL⁷, w Krzemienicy:

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

- 1) Obszary leśny w którym dopuszcza się:
- urządzenie trwałych ciągów spacerowych;
  - przebieg sieci i urządzeń infrastruktury technicznej;
  - lokalizację inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
  - wskaźnik powierzchni czynnej biologicznie – nie mniejszy niż 90%.⁷

2. [Obszar leśny oznaczony na rysunku Studium symbolem RL⁸, w Medyni Łańcuckiej:

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

- 1) Obszar leśny w którym dopuszcza się:
- urządzenie trwałych dróg i ciągów spacerowych;
  - dopuszcza się budowę dróg leśnych i lokalnych publicznych;
  - przebieg sieci i urządzeń infrastruktury technicznej;
  - lokalizację inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej.⁸

[Obszary zieleni

Obszary zieleni, oznaczone na rysunku symbolem ZN, obejmują obszary zieleni, szczególnie zieleni wzdłuż cieków wodnych, którą należy objąć ochroną. Należy sporządzać miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które określą szczegółowe warunki zagospodarowania terenów, w tym zakazy zabudowy wynikające z potrzeb ochrony środowiska przyrodniczego. W opracowaniach planistycznych wskazane jest przekształcenie części terenów zieleni w zieleń urządzoną, publiczną.

Ustalenia szczegółowe dla poszczególnych obszarów:

1. [Obszary zieleni oznaczone na rysunku Studium symbolami **ZN₁^{4A}**, **ZN₂^{4A}**, **ZN₃^{4A}** w Pogwizdowie:

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

1) Obszary zieleni w których dopuszcza się:

- urządzenie trwałych ciągów spacerowych i ścieżek rowerowych;
- przebieg sieci i urządzeń infrastruktury technicznej;
- lokalizację inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
- regulację potoku Pogwizdówka,
- wskaźnik powierzchni czynnej biologicznie – nie mniejszy niż 80%.]^{4A}

Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej obejmują tereny oznaczone na rysunku symbolami:

- RP obszary gruntów rolnych bez prawa zabudowy stanowiące kompleksy gruntów ornych i użytków zielonych o wysokich wartościach bonitacyjnych w zasadzie pozbawione istniejącej zabudowy i na których nie należy lokalizować nowej zabudowy za wyjątkiem uzupełnienia, przebudowy i modernizacji istniejącej zabudowy a także obiektów związanych z produkcją rolną oraz elementów układu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej oraz obszary wyłączone z zabudowy stanowiące kompleksy gruntów ornych i użytków zielonych o niskich wartościach bonitacyjnych leżące w terenach osuwiskowych bądź narażonych na erozję w zasadzie pozbawione istniejącej zabudowy z przewagą terenów wskazanych do zalesienia,
- RO obszary stanowiące grunty rolne położone w najbliższym sąsiedztwie istniejącej i planowanej zabudowy stanowiące naturalną rezerwę perspektywiczną rozwoju terenów mieszkaniowych, usługowych i rekreacyjnych,
- RM obszary oznaczone symbolem RM z możliwością ograniczonej zabudowy pensjonatowej i rezydencjonalnej na działkach min. 25 a zagospodarowanych ekstensywnie z bezwzględnym zapewnieniem sprostania przepisom szczególnym w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu, gruntów rolnych i leśnych,

W kompleksach obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej znajdują się:

- obszary zadrzewień śródpolnych,
- obszary z możliwością eksploatacji surowców mineralnych.

Dopuszcza się powierzchnią eksploatację surowców mineralnych stanowiących bogactwo tej ziemi i jej wnętrza pod warunkiem spełnienia wymogów wynikających z przepisów szczególnych w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu, gruntów rolnych i leśnych dotyczących okresów przygotowania, eksploatacji i rekultywacji terenów poeksploatacyjnych. Tereny te stanowią obszary strategiczne gminy; z uwagi na istniejące uwarunkowania wymagają sporządzenia planu miejscowego. Dopuszcza się prowadzenie prac geologiczno – wiertniczych na terenie gminy mających na celu poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego na podstawie posiadanych koncesji udzielonych przez ministra właściwego ds. ochrony środowiska i zasobów naturalnych.

Ustalenia szczegółowe dla poszczególnych obszarów:

1. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej oznaczone na rysunku Studium symbolami **RP₁^{4A}**, **RP₂^{4A}**, **RP₃^{4A}** w Medyni Głogowskiej:

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

- 1) **Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej w których dopuszcza się:**
  - budowę i rozbudowę sieci infrastruktury technicznej;

- lokalizację inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
- budowę i rozbudowę lokalnego układu komunikacji kołowej i pieszej do obsługi działek w granicach obszaru;
- przekształcanie za pomocą podziałów istniejących układów własnościowych w zakresie projektowanej funkcji.]^{4A}

2. [Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej oznaczone na rysunku Studium symbolami **RP₁**⁹ **RP₂**⁹, w Czarnej:

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

1) **Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej w których dopuszcza się:**

- budowę i rozbudowę sieci infrastruktury technicznej;
- budowę i rozbudowę lokalnego układu komunikacji kołowej i pieszej do obsługi działek w granicach obszaru;
- budowę parkingów dla obsługi terenów mieszkaniowych i cmentarza;
- Należy prowadzić nadzór archeologiczny na terenie RP₁⁹ fragmentu stanowiska archeologicznego, w znacznym stopniu zniszczonego przez użytkowanie cmentarza;
- przekształcanie za pomocą podziałów istniejących układów własnościowych w zakresie projektowanej funkcji .

2) W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego na obszarze przewiduje się utworzenie Parku Krajobrazowego Puszczy Sandomierskiej.]⁹

Obszary zabudowane i obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo - usługową

Obszary zabudowane i obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę oznaczone na rysunku symbolem M, obejmują tereny już zabudowane i mogące być przeznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod realizację zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo - usługowej wraz z drogami, parkingami, garażami, zielenią towarzyszącą i niezbędną infrastrukturą techniczną przy zachowaniu warunków wynikających z przepisów szczególnych, ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu. Uciążliwość usług nie może wykraczać poza granice działki i powodować pogorszenia stanu środowiska. Wejście na zupełnie nowe tereny wymaga sporządzenia planu miejscowego. W ramach obszarów znajdują się tereny wymagające przekształceń lub rehabilitacji zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi.

[Ustalenia szczegółowe dla poszczególnych obszarów:

1. Obszary zabudowy mieszkaniowej oznaczone na rysunku Studium symbolami **M₁** i **M₂**:

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

- Tereny zabudowane i wskazane pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, w której dopuszcza się lokalizowanie:
  - zabudowy usługowej komercyjnej o charakterze podstawowym z wykluczeniem: wielkopowierzchniowych obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a także kolidujących z zabudową mieszkaniową pod względem funkcji, skali i formy, w tym stacji paliw, stacji bazowych telefonii komórkowych;
  - dróg publicznych klasy dojazdowej i lokalnej;
  - dróg wewnętrznych, parkingów, garaży, zieleni urządzonej, infrastruktury technicznej;
- Budowa i rozbudowa sieci infrastruktury technicznej;
- Budowa i rozbudowa lokalnego układu komunikacji kołowej i pieszej do obsługi działek budowlanych w granicach obszaru;
- Nakazuje się realizację zabudowy o gabarytach i formie oraz układzie zgodnym z warunkami i tradycją lokalną – zgodnie z niżej podanymi parametrami i wskaźnikami dotyczącymi kształtowania zabudowy;
- Nakazuje się kontynuację systemu zieleni urządzonej wzdłuż cieków wodnych;
- Nakazuje się lokalizację systemu ścieżek rowerowych wzdłuż dróg publicznych;
- Dopuszcza się przekształcanie za pomocą podziałów istniejących układów własnościowych w zakresie projektowanej funkcji.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne:

- maksymalna intensywność zabudowy 0,5;
- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) nie mniej niż 30 % terenu działki budowlanej;
- przy kształtowaniu linii zabudowy należy ustalić odległość nieprzekraczalnej lub/i obowiązującej linii zabudowy od dróg publicznych;
- maksymalna wysokość zabudowy dwie kondygnacje nadziemne, nie wyżej jak 10 m dla zabudowy jednorodzinnej i zabudowy usługowej;
- dachy dwu lub wielospadowe o nachyleniu połaci od 30⁰ do 45⁰;
- parkowanie pojazdów winno być zabezpieczone na działkach własnych;
- maksymalnie 10 miejsc postojowych na wydzielonym parkingu.]²

2. [Obszary zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oznaczone na rysunku Studium symbolami **M₁^{4A} M₂^{4A}, M₃^{4A} w Medyni Głogowskiej:**

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

- Tereny zabudowane i wskazane pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną, w której dopuszcza się lokalizowanie:
  - dróg publicznych klasy dojazdowej i lokalnej;
  - dróg wewnętrznych, parkingów, garaży, zieleni urządzonej;
  - sieci infrastruktury technicznej;
  - inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
- Nakazuje się realizację zabudowy o gabarytach i formie oraz układzie zgodnym z warunkami i tradycją lokalną – zgodnie z niżej podanymi parametrami i wskaźnikami dotyczącymi kształtowania zabudowy;
- Dopuszcza się lokalizację systemu ścieżek rowerowych wzdłuż dróg publicznych;
- Dopuszcza się przekształcanie za pomocą podziałów istniejących układów własnościowych w zakresie projektowanej funkcji.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne:

- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) nie mniej niż 40 % terenu działki budowlanej;
- przy kształtowaniu linii zabudowy należy ustalić odległość nieprzekraczalnej lub/i obowiązującej linii zabudowy od dróg publicznych;
- maksymalna wysokość zabudowy dwie kondygnacje nadziemne, nie wyżej jak 9 m;
- dachy dwu lub wielospadowe o nachyleniu połaci od 30⁰ do 45⁰;
- ograniczenia dotyczące wysokości zabudowy nie dotyczą inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
- parkowanie pojazdów zabezpieczone na działkach własnych.

3. Obszar zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oznaczony na rysunku Studium symbolem **M₄^{4A} w Pogwizdowie:**

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

- Tereny zabudowane i wskazane pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną, w których dopuszcza się lokalizowanie:
  - dróg publicznych klasy dojazdowej i lokalnej;
  - dróg wewnętrznych, parkingów, garaży, zieleni urządzonej;
  - infrastruktury technicznej;
  - inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
- Nakazuje się realizację zabudowy o gabarytach i formie oraz układzie zgodnym z warunkami i tradycją lokalną – zgodnie z niżej podanymi parametrami i wskaźnikami dotyczącymi kształtowania zabudowy;
- Dopuszcza się lokalizację systemu ścieżek rowerowych wzdłuż dróg publicznych;
- Dopuszcza się przekształcanie za pomocą podziałów istniejących układów własnościowych w zakresie projektowanej funkcji.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne:

- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) nie mniej niż 40 % terenu działki budowlanej;
- przy kształtowaniu linii zabudowy należy ustalić odległość nieprzekraczalnej lub/i obowiązującej linii zabudowy od dróg publicznych;
- maksymalna wysokość zabudowy dwie kondygnacje nadziemne, nie wyżej jak 9 m;
- dachy dwu lub wielospadowe o nachyleniu połaci od 30⁰ do 45⁰;

- ograniczenia dotyczące wysokości zabudowy nie dotyczą inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
- parkowanie pojazdów zabezpieczone na działkach własnych.

4. Obszar zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oznaczony na rysunku Studium symbolem **M₅^{4A} w Czarnej**:

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

- Tereny zabudowane i wskazane pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną, w której dopuszcza się lokalizowanie:
  - dróg publicznych klasy dojazdowej i lokalnej;
  - dróg wewnętrznych, parkingów, garaży, zieleni urządzonej;
  - infrastruktury technicznej;
  - inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
- Nakazuje się realizację zabudowy o gabarytach i formie oraz układzie zgodnym z warunkami i tradycją lokalną – zgodnie z niżej podanymi parametrami i wskaźnikami dotyczącymi kształtowania zabudowy;
- Dopuszcza się lokalizację systemu ścieżek rowerowych wzdłuż dróg publicznych;
- Dopuszcza się przekształcanie za pomocą podziałów istniejących układów własnościowych w zakresie projektowanej funkcji.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne:

- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) nie mniej niż 40 % terenu działki budowlanej;
- przy kształtowaniu linii zabudowy należy ustalić odległość nieprzekraczalnej lub/i obowiązującej linii zabudowy od dróg publicznych;
- maksymalna wysokość zabudowy dwie kondygnacje nadziemne, nie wyżej jak 9 m;
- dachy dwu lub wielospadowe o nachyleniu połaci od 30° do 45°;
- ograniczenia dotyczące wysokości zabudowy nie dotyczą inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
- parkowanie pojazdów zabezpieczone na działkach własnych.

5. [Obszar zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oznaczony na rysunku Studium symbolem **M⁹, w Czarnej**:

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

- obszar wskazany pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną, w której dopuszcza się lokalizowanie:
  - dróg publicznych klasy dojazdowej i lokalnej;
  - dróg wewnętrznych, parkingów, garaży, zieleni urządzonej;
  - infrastruktury technicznej;
- Nakazuje się realizację zabudowy o gabarytach i formie oraz układzie zgodnym z warunkami i tradycją lokalną – zgodnie z niżej podanymi parametrami i wskaźnikami dotyczącymi kształtowania zabudowy;
- Dopuszcza się lokalizację systemu ścieżek rowerowych wzdłuż dróg publicznych;
- Dopuszcza się przekształcanie za pomocą podziałów istniejących układów własnościowych w zakresie projektowanej funkcji,
- Nakazuje się ochronę stanowiska archeologicznego oznaczonego na załączniku graficznym 15⁹,
- Do czasu funkcjonowania lokalnych ujęć wody (studni), służących zaopatrzeniu budynków mieszkalnych, gospodarczych i innych, zlokalizowanych w pasie ochronnym 150,0 m od linii rozgraniczającej terenu ZC, zakazuje się rozbudowy cmentarza do czasu wybudowania sieci wodociągowej,
- W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego na obszarze przewiduje się utworzenie Parku Krajobrazowego Puszczy Sandomierskiej.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne:

- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) nie mniej niż 30 % terenu działki budowlanej;
- wskaźnik intensywności zabudowy do powierzchni działki 0,2-0,6;
  - wskaźnik powierzchni zabudowy do powierzchni terenu nie większy niż 30%;
- przy kształtowaniu linii zabudowy należy ustalić odległość nieprzekraczalnej lub/i obowiązującej linii zabudowy od dróg publicznych;
- maksymalna wysokość zabudowy dwie kondygnacje nadziemne, nie wyżej jak 9 m;

- dachy dwu lub wielospadowe o nachyleniu połaci od 30⁰ do 45⁰;
- parkowanie pojazdów zabezpieczone na działkach własnych. J⁹

6. Obszary zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z dopuszczeniem usług, oznaczone na rysunku Studium symbolami **M/U₁^{4A}**, **M/U₂^{4A}**, **M/U₃^{4A}** w **Pogwizdowie**:

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

- Tereny zabudowane i wskazane pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną z dopuszczeniem zabudowy usługowej, w których dopuszcza się lokalizowanie:
  - zabudowy usługowej komercyjnej z wykluczeniem: wielkopowierzchniowych obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a także kolidujących z zabudową mieszkaniową pod względem funkcji, skali i formy, w tym stacji paliw;
  - dróg publicznych klasy dojazdowej i lokalnej;
  - dróg wewnętrznych, parkingów, garaży, zieleni urządzonej;
  - infrastruktury technicznej;
  - inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
- Nakazuje się realizację zabudowy o gabarytach i formie oraz układzie zgodnym z warunkami i tradycją lokalną – zgodnie z niżej podanymi parametrami i wskaźnikami dotyczącymi kształtowania zabudowy;
- Dopuszcza się lokalizację systemu ścieżek rowerowych wzdłuż dróg publicznych;
- Dopuszcza się przekształcanie za pomocą podziałów istniejących układów własnościowych w zakresie projektowanej funkcji.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne:

- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) nie mniej niż 40 % terenu działki budowlanej;
- przy kształtowaniu linii zabudowy należy ustalić odległość nieprzekraczalnej lub/i obowiązującej linii zabudowy od dróg publicznych;
- maksymalna wysokość zabudowy dwie kondygnacje nadziemne, nie wyżej jak 12 m;
- dachy dwu lub wielospadowe o nachyleniu połaci od 30⁰ do 45⁰;
- ograniczenia dotyczące wysokości zabudowy nie dotyczą inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
- parkowanie pojazdów zabezpieczone na działkach własnych,
- maksymalnie 10 miejsc postojowych na wydzielonym parkingu naziemnym. J^{4A}

7. [Obszar zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oznaczony na rysunku Studium symbolem **M⁷**, w **Krzemienicy**:

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

- obszar wskazany pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną, w której dopuszcza się lokalizowanie:
  - dróg publicznych klasy dojazdowej i lokalnej;
  - dróg wewnętrznych, parkingów, garaży, zieleni urządzonej;
  - infrastruktury technicznej;
  - inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
- Nakazuje się realizację zabudowy o gabarytach i formie oraz układzie zgodnym z warunkami i tradycją lokalną – zgodnie z niżej podanymi parametrami i wskaźnikami dotyczącymi kształtowania zabudowy;
- Dopuszcza się lokalizację systemu ścieżek rowerowych wzdłuż dróg publicznych;
- Dopuszcza się przekształcanie za pomocą podziałów istniejących układów własnościowych w zakresie projektowanej funkcji.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne:

- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) nie mniej niż 30 % terenu działki budowlanej;
- wskaźnik intensywności zabudowy do powierzchni działki 0,2-0,6;
- wskaźnik powierzchni zabudowy do powierzchni terenu nie większy niż 30%;
- przy kształtowaniu linii zabudowy należy ustalić odległość nieprzekraczalnej lub/i obowiązującej linii zabudowy od dróg publicznych;
- maksymalna wysokość zabudowy trzy kondygnacje nadziemne, nie wyżej jak 10 m;
- ograniczenia dotyczące wysokości zabudowy nie dotyczą inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
- dachy dwu lub wielospadowe o nachyleniu połaci od 30⁰ do 45⁰;

- ograniczenia dotyczące wysokości zabudowy nie dotyczą inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
  - parkowanie pojazdów zabezpieczone na działkach własnych.
8. Obszar zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oznaczony na rysunku Studium symbolem **M/U⁷ w Krzemienicy**:

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

- obszar wskazany pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną, w której dopuszcza się lokalizowanie:
  - zabudowy usługowej komercyjnej z wykluczeniem: wielkopowierzchniowych obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², inwestycji mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, a także kolidujących z zabudową mieszkaniową pod względem funkcji, skali i formy, w tym stacji paliw;
  - dróg publicznych klasy dojazdowej i lokalnej;
  - dróg wewnętrznych, parkingów, garaży, zieleni urządzonej;
  - infrastruktury technicznej;
  - inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
- Nakazuje się realizację zabudowy o gabarytach i formie oraz układzie zgodnym z warunkami i tradycją lokalną – zgodnie z niżej podanymi parametrami i wskaźnikami dotyczącymi kształtowania zabudowy;
- Dopuszcza się lokalizację systemu ścieżek rowerowych wzdłuż dróg publicznych;
- Dopuszcza się przekształcanie za pomocą podziałów istniejących układów własnościowych w zakresie projektowanej funkcji.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne:

- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) nie mniej niż 30 % terenu działki budowlanej;
- wskaźnik intensywności zabudowy do powierzchni działki 0,2-0,6;
- wskaźnik powierzchni zabudowy do powierzchni terenu nie większy niż 30%;
- przy kształtowaniu linii zabudowy należy ustalić odległość nieprzekraczalnej lub/obowiązującej linii zabudowy od dróg publicznych;
- maksymalna wysokość zabudowy trzy kondygnacje nadziemne, nie wyżej jak 12 m;
- ograniczenia dotyczące wysokości zabudowy nie dotyczą inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
- dachy dwu lub wielospadowe o nachyleniu połąci od 30⁰ do 45⁰;
- ograniczenia dotyczące wysokości zabudowy nie dotyczą inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
- parkowanie pojazdów zabezpieczone na działkach własnych.]⁷

Obszary zabudowane i obszary, które mogą być przeznaczone pod usługi publiczne

Obszary zabudowane i obszary, które mogą być przeznaczone pod usługi publiczne, oznaczone symbolem U, obejmują tereny zainwestowane i obszary, które mogą być przeznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod lokalizację i perspektywiczny rozwój usług publicznych zgodnie z potrzebami rozwojowymi obsługiwanych jednostek osadniczych np. kultury, oświaty, zdrowia. Generalne wskazanie na określone przeznaczenie terenu w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, rozumiane jako dominująca funkcja terenu, nie wyklucza adaptacji istniejącego zainwestowania czy lokalizacji nowych obiektów zabudowy mieszkaniowej pod warunkiem analizy aktualnych i perspektywicznych potrzeb terenowych.

[Ustalenia szczegółowe dla poszczególnych obszarów:

1. Obszary lokalizacji usług publicznych z dopuszczeniem usług komercyjnych nie przekraczających 50% terenu przeznaczanego pod zabudowę, oznaczone na rysunku Studium symbolami **U^P₁** i **U^P₂**:

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

- Obszary wskazane pod lokalizację usług publicznych, w tym:
  - usługi oświaty,
  - usługi kultury,
  - usługi zdrowia,

- usługi administracji publicznej,
  - targowisko
  - zabudowa usługowa
  - zabudowę usługową wraz z obiektami i urządzeniami służącymi realizacji celów publicznych oraz usługami komercyjnymi,
  - drogi publiczne klasy dojazdowej i lokalnej,
  - drogi wewnętrzne, parkingi, garaże, zieleń urządzonej;
- Zakazuje się lokalizacji stacji bazowych telefonii komórkowej i stacji paliw;
- Zakaz lokalizacji inwestycji mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko;
- Nakaz kształtowania zabudowy spójnej w gabarycie i formie oraz układzie dla całego obszaru U^P_1 i U^P_2 , tak by tworzyła harmonijny kompleks usług w zieleni urządzonej – zgodnie z niżej podanymi parametrami i wskaźnikami dotyczącymi kształtowania zabudowy;
- Dopuszcza się przekształcanie za pomocą podziałów istniejących układów własnościowych;
- Budowa i rozbudowa sieci infrastruktury technicznej;
- Budowa i rozbudowa lokalnego układu komunikacji kołowej i pieszej do obsługi działek budowlanych w granicach obszaru;
- Nakaz opracowania mpzp dla każdego z obszarów.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne:

- maksymalna intensywność zabudowy 1,2;
- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) nie mniej niż 30 % terenu działki budowlanej;
- przy kształtowaniu linii zabudowy należy ustalić odległość nieprzekraczalnej lub/i obowiązującej linii zabudowy od dróg publicznych;
- maksymalna wysokość zabudowy 16 m;
- dachy dwu lub wielospadowe o nachyleniu połaci od 25^0 do 45^0 , sposób kształtowania połaci dachowych harmonijny dla każdego z obszarów;
- maksymalnie 30 miejsc postojowych na wydzielonym parkingu naziemnym, dopuszcza się lokalizowanie parkingów podziemnych i wielopoziomowych.]²

2. [Obszary lokalizacji usług publicznych z dopuszczeniem usług komercyjnych nie przekraczających 30% terenu przeznaczonego pod zabudowę, oznaczone na rysunku Studium symbolami $U^P_1^{4A}$, $U^P_2^{4A}$ w Pogwizdowie:

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

- Obszary wskazane pod lokalizację usług publicznych z dopuszczeniem:
  - usług komercyjnych;
  - dróg publicznych klasy dojazdowej i lokalnej;
  - dróg wewnętrznych, parkingów, garaży;
  - zieleni urządzonej;
  - sieci i urządzeń infrastruktury technicznej;
  - inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej.
- Zakazuje się lokalizowania przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzony raport oddziaływania na środowisko wykaże przekroczenia norm dopuszczalnego oddziaływania na środowisko;
- Dopuszcza się przekształcanie za pomocą podziałów istniejących układów własnościowych;
- Nakaz opracowania mpzp.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne:

- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) nie mniej niż 40 % terenu działki budowlanej;
- przy kształtowaniu linii zabudowy należy ustalić odległość nieprzekraczalnej lub/i obowiązującej linii zabudowy od dróg publicznych;
- maksymalna wysokość zabudowy nie wyżej jak 12 m;
- dachy dwu lub wielospadowe o nachyleniu połaci od 25^0 do 45^0 ;
- ograniczenia dotyczące wysokości zabudowy nie dotyczą inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
- dopuszcza się lokalizowanie parkingów naziemnych i wielopoziomowych.]^{4A}

Obszary zabudowane i obszary, które mogą być przeznaczone pod usługi komercyjne

Obszary szeroko rozumianych usług komercyjnych handlu, produkcji i rzemiosła, oznaczone symbolem U, obejmują tereny przeważnie niezabudowane, położone wzdłuż głównych istniejących i planowanych dróg, które mogą być w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego przeznaczone pod realizację wszelkiego rodzaju obiektów i zespołów usługowych. Tereny te stanowią w większości obszary strategiczne gminy.

[Ustalenia szczegółowe dla poszczególnych obszarów:

1. Obszary lokalizacji usług komercyjnych oznaczone na rysunku Studium symbolami U_1 , U_2 i U_3 :

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

- Obszary wskazane pod lokalizację usług komercyjnych, w którym dopuszcza się lokalizację dróg publicznych klasy dojazdowej i lokalnej, dróg wewnętrznych, parkingów, garaży, zieleni urządzonej oraz infrastruktury technicznej;
- Zakazuje się lokalizacji stacji bazowych telefonii komórkowej;
- Zakaz lokalizacji inwestycji mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko;
- Nakaz kształtowania zabudowy spójnej w gabarycie i formie oraz układzie dla całego obszaru U_1 , U_2 i U_3 , tak by tworzyła harmonijny kompleks usług;
- Nakazuje się kształtowania zabudowy w otoczeniu zieleni urządzonej – zgodnie z niżej podanymi parametrami i wskaźnikami dotyczącymi kształtowania zabudowy;;
- Dopuszcza się przekształcanie za pomocą podziałów istniejących układów własnościowych;
- Nakazuje się objęcie ochroną konserwatorską istniejącej kapliczki i starodrzewiu;
- Nakaz opracowania mpzp dla każdego z obszarów.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne:

- maksymalna intensywność zabudowy 1,2;
- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) nie mniej niż 30 % terenu działki budowlanej;
- przy kształtowaniu linii zabudowy należy ustalić odległość nieprzekraczalnej lub/i obowiązującej linii zabudowy od dróg publicznych;
- maksymalna wysokość zabudowy 12 m;
- dachy dwu lub wielospadowe o nachyleniu połaci od 25^0 do 45^0 , sposób kształtowania połaci dachowych harmonijny dla każdego z obszarów;
- maksymalnie 50 miejsc postojowych na wydzielonym parkingu naziemnym, dopuszcza się lokalizowanie parkingów podziemnych i wielopoziomowych.]²

2. [Obszar lokalizacji usług komercyjnych, oznaczony na rysunku Studium symbolami U_1 ^{4A} w Pogwizdowie:

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

- Obszary wskazane pod lokalizację usług komercyjnych z dopuszczeniem:
  - dróg publicznych klasy dojazdowej i lokalnej;
  - dróg wewnętrznych, parkingów, garaży;
  - zieleni urządzonej;
  - sieci i urządzeń infrastruktury technicznej;
  - inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej.
- zakazuje się lokalizowania przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzony raport oddziaływania na środowisko wykaże przekroczenia norm dopuszczalnego oddziaływania na środowisko;
- Dopuszcza się przekształcanie za pomocą podziałów istniejących układów własnościowych;
- Nakaz opracowania mpzp.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne:

- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) nie mniej niż 40 % terenu działki budowlanej;
- przy kształtowaniu linii zabudowy należy ustalić odległość nieprzekraczalnej lub/i obowiązującej linii zabudowy od dróg publicznych;
- maksymalna wysokość zabudowy nie wyżej jak 12 m;
- dachy dwu lub wielospadowe o nachyleniu połaci od 25^0 do 45^0 ;
- ograniczenia dotyczące wysokości zabudowy nie dotyczą inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
- dopuszcza się lokalizowanie parkingów naziemnych i wielopoziomowych.

3. Obszary lokalizacji usług z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, nie przekraczających 50% terenu przeznaczonego pod zabudowę, oznaczone na rysunku Studium symbolami **U/M₁^{4A}** i **U/M₂^{4A}** w **Medyni Głogowskiej**:

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

– Obszary wskazane pod lokalizację usług komercyjnych z dopuszczeniem:

- zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
- dróg publicznych klasy dojazdowej i lokalnej;
- dróg wewnętrznych, parkingów, garaży;
- zieleni urządzonej;
- sieci infrastruktury technicznej;
- inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej.

– zakazuje się lokalizowania przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzony raport oddziaływania na środowisko wykaże przekroczenia norm dopuszczalnego oddziaływania na środowisko;

– Dopuszcza się przekształcanie za pomocą podziałów istniejących układów własnościowych;

– Nakaz opracowania mpzp dla każdego z obszarów.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne:

– minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) nie mniej niż 40 % terenu działki budowlanej;

– przy kształtowaniu linii zabudowy należy ustalić odległość nieprzekraczalnej lub/i obowiązującej linii zabudowy od dróg publicznych;

– maksymalna wysokość zabudowy nie wyżej jak 12 m;

– dachy dwu lub wielospadowe o nachyleniu połaci od 25⁰ do 45⁰;

– ograniczenia dotyczące wysokości zabudowy nie dotyczą inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;

– dopuszcza się lokalizowanie parkingów naziemnych i wielopoziomowych.

4. Obszar lokalizacji usług z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, nie przekraczających 50% terenu przeznaczonego pod zabudowę, oznaczony na rysunku Studium symbolem **U/M₃^{4A}** w **Czarnej**:

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

– Obszary wskazane pod lokalizację usług komercyjnych z dopuszczeniem:

- zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
- dróg publicznych klasy dojazdowej i lokalnej;
- dróg wewnętrznych, parkingów, garaży;
- zieleni urządzonej;
- sieci infrastruktury technicznej;
- inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej.

– Zakazuje się lokalizacji stacji paliw;

– Zakaz lokalizacji inwestycji mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko;

– Dopuszcza się przekształcanie za pomocą podziałów istniejących układów własnościowych;

– Nakaz opracowania mpzp dla całego obszaru.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne:

– minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) nie mniej niż 40 % terenu działki budowlanej;

– przy kształtowaniu linii zabudowy należy ustalić odległość nieprzekraczalnej lub/i obowiązującej linii zabudowy od dróg publicznych;

– maksymalna wysokość zabudowy nie wyżej jak 12 m;

– dachy dwu lub wielospadowe o nachyleniu połaci od 25⁰ do 45⁰;

– ograniczenia dotyczące wysokości zabudowy nie dotyczą inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;

– dopuszcza się lokalizowanie parkingów naziemnych i wielopoziomowych.

5. Obszar lokalizacji produkcji z dopuszczeniem usług, oznaczony na rysunku Studium symbolami **P/U₁^{4A}** w **Pogwizdowie**:

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

– Obszary wskazane pod lokalizację produkcji i usług komercyjnych:

- zabudowy produkcyjnej z dopuszczeniem usług;
  - składów i magazynów;
  - dróg wewnętrznych, parkingów, garaży;
  - zieleni urządzonej;
  - sieci infrastruktury technicznej;
  - inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej.
- zakazuje się lokalizowania przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzony raport oddziaływania na środowisko wykaże przekroczenia norm dopuszczalnego oddziaływania na środowisko;
- Dopuszcza się przekształcanie za pomocą podziałów istniejących układów własnościowych;
- Nakaz opracowania mpzp dla całego obszaru.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne:

- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) nie mniej niż 30 % terenu działki budowlanej;
- przy kształtowaniu linii zabudowy należy ustalić odległość nieprzekraczalnej lub/i obowiązującej linii zabudowy od dróg publicznych;
- maksymalna wysokość zabudowy nie wyżej jak 15 m;
- dachy dwu lub wielospadowe o nachyleniu połaci od 15⁰ do 45⁰;
- ograniczenia dotyczące wysokości zabudowy nie dotyczą inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
- maksymalnie 30 miejsc postojowych na wydzielonym parkingu naziemnym, dopuszcza się lokalizowanie parkingów wielopoziomowych.

6. Obszar lokalizacji usług i produkcji, oznaczony na rysunku Studium symbolami **U/P₁^{4A} w Czarnej:**

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

- Obszary wskazane pod lokalizację usług komercyjnych i produkcji:
  - zabudowy usługowej i produkcyjnej;
  - składów i magazynów;
  - dróg wewnętrznych, parkingów, garaży;
  - zieleni urządzonej;
  - sieci infrastruktury technicznej;
  - inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej.
- zakazuje się lokalizowania przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzony raport oddziaływania na środowisko wykaże przekroczenia norm dopuszczalnego oddziaływania na środowisko;
- Dopuszcza się przekształcanie za pomocą podziałów istniejących układów własnościowych;
- Nakaz opracowania mpzp dla każdego z obszarów.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne:

- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) nie mniej niż 30 % terenu działki budowlanej;
- przy kształtowaniu linii zabudowy należy ustalić odległość nieprzekraczalnej lub/i obowiązującej linii zabudowy od dróg publicznych;
- maksymalna wysokość zabudowy nie wyżej jak 15 m;
- dachy dwu lub wielospadowe o nachyleniu połaci od 15⁰ do 45⁰;
- ograniczenia dotyczące wysokości zabudowy nie dotyczą inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
- dopuszcza się lokalizowanie parkingów naziemnych i wielopoziomowych.]^{4A}

7. [Obszar lokalizacji usług komercyjnych oznaczony na rysunku Studium symbolem U⁶:

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

1. Obszar wskazany pod lokalizację usług komercyjnych, w którym dopuszcza się lokalizację:
  - usług hotelarsko – gastronomicznych i handlowo – magazynowych;
  - dróg wewnętrznych, parkingów i garaży;
  - zieleni urządzonej oraz infrastruktury technicznej.
- Wyznacza się strefę ochrony konserwatorskiej zespołu budynków dawnego Zarządu Lasów Ordynacji Potockich, wpisanego do Rejestru Zabytków

Województwa Podkarpackiego na podstawie decyzji o wpisie do rejestru zabytków A-962 z dnia 12.06.1976 r..

- Dopuszcza się lokalizację inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej z uwzględnieniem strefy ochrony konserwatorskiej.
- Zakaz lokalizacji inwestycji mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko.
- Nakazuje się kształtowania zabudowy w otoczeniu zieleni urządzonej – zgodnie z niżej podanymi parametrami i wskaźnikami dotyczącymi kształtowania zabudowy.
- Dopuszcza się przekształcanie za pomocą podziałów istniejących układów własnościowych.
- Nakaz opracowania mpzp.
- W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego na obszarze przewiduje się utworzenie Parku Krajobrazowego Puszczy Sandomierskiej.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne:

- maksymalna intensywność zabudowy nie większa niż 0,5;
- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) nie mniej niż 40 % terenu;
- wskaźnik powierzchni zabudowy do powierzchni terenu nie większy niż 30%;
- przy kształtowaniu linii zabudowy należy ustalić odległość nieprzekraczalnej lub/i obowiązującej linii zabudowy od dróg publicznych;
- maksymalna wysokość zabudowy do 12 m;
- dachy dwu lub wielospadowe o nachyleniu połaci od 10⁰ do 45⁰, sposób kształtowania połaci dachowych harmonijny dla całego obszarów;
- maksymalnie 20 miejsc postojowych na wydzielonych parkingach naziemnych.]⁶

Tereny cmentarzy

Tereny cmentarzy (oznaczone symbolem ZC) obejmują istniejące cmentarze przewidziane do utrzymania i znacznego poszerzenia wraz ze strefą sanitarną o szerokości 50 m. W ramach terenów lub ich sąsiedztwie dopuszcza się lokalizację parkingów o wielkościach zapewniających pełne potrzeby w tym zakresie.

1. [Obszar lokalizacji cmentarza parafialnego oznaczony na rysunku Studium symbolami **ZC₁^{4A} w Medyni Głogowskiej:**

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

- Obszar wskazany pod lokalizację cmentarza parafialnego w zieleni urządzonej, w których dopuszcza się lokalizowanie:
  - zabudowy sakralnej tj. kaplice, pomniki;
  - dróg wewnętrznych, parkingów, zieleni urządzonej,
  - infrastruktury technicznej;
  - inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej.
- Teren należy zagospodarować jako jedną działkę;
- Nakaz opracowania mpzp dla całego obszaru.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne:

- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) nie mniej niż 30 % terenu;
- maksymalna wysokość zabudowy nie wyżej jak 20 m;
- ograniczenia dotyczące wysokości zabudowy nie dotyczą inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;
- maksymalnie 100 miejsc postojowych na wydzielonym parkingu naziemnym, dopuszcza się lokalizowanie parkingów wielopoziomowych.]^{4A}

2. [Obszar lokalizacji cmentarza oznaczony na rysunku Studium symbolami **ZC⁹ w Czarnej:**

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

- Obszar wskazany pod lokalizację cmentarza w zieleni urządzonej, w których dopuszcza się lokalizowanie:
  - zabudowy sakralnej tj. kaplice, pomniki;
  - dróg wewnętrznych, parkingów, zieleni urządzonej,
  - infrastruktury technicznej;
- Teren należy zagospodarować jako jedną działkę;

- Należy prowadzić nadzór archeologiczny na terenie fragmentu stanowiska archeologicznego, w znacznym stopniu zniszczonego przez użytkowanie cmentarza;
- W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego na obszarze przewiduje się utworzenie Parku Krajobrazowego Puszczy Sandomierskiej.
- Do czasu funkcjonowania lokalnych ujęć wody (studni), służących zaopatrzeniu budynków mieszkalnych, gospodarczych i innych, zlokalizowanych w pasie ochronnym 150,0 m od linii rozgraniczającej terenu ZC, zakazuje się rozbudowy cmentarza do czasu wybudowania sieci wodociągowej,
- Nakaz opracowania mpzp dla całego obszaru.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne:

- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) nie mniej niż 30 % terenu;
- maksymalna wysokość zabudowy nie wyżej jak 20 m;
- maksymalnie 100 miejsc postojowych na wydzielonym parkingu naziemnym.⁹

Tereny, które mogą być przeznaczone pod ośrodki sportu, turystyki i rekreacji

Usługi sportu, turystyki i rekreacji, oznaczone na rysunku symbolem US oraz obejmują tereny, które mogą być użytkowane i przeznaczone na urządzenia i obiekty sportowe i rekreacyjne oraz związaną z nimi zabudowę kubaturową, zielen publiczną, drogi i parkingi oraz niezbędną infrastrukturę techniczną przy zachowaniu warunków wynikających z przepisów szczególnych, ochrony środowiska przyrodniczego kulturowego i krajobrazu. Przewidziano ośrodki sportu i rekreacji w Czarnej, Krzemienicy, Pogwizdowie, Medyni Głogowskiej, Zalesiu oraz w Dąbrówkach. Ustalenie zasad zagospodarowania tych terenów wymaga sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

[Ustalenia szczegółowe dla poszczególnych obszarów:

3. Obszary lokalizacji usług sportu i rekreacji oznaczone na rysunku Studium symbolami **US₁** i **US₂**:

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

- Obszary wskazane pod lokalizację terenów sportu i rekreacji w zieleni urządzonej, w których dopuszcza się lokalizowanie:
  - zabudowy usługowej wraz z obiektami i urządzeniami służącymi realizacji celów publicznych oraz usługami komercyjnymi, z wykluczeniem obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a także sprzecznych z charakterem zabudowy związanej ze sportem i rekreacją pod względem funkcji i formy np. stacji paliw,
  - dróg publicznych klasy dojazdowej i lokalnej,
  - dróg wewnętrznych, parkingów, garaży, zieleni urządzonej,
  - infrastruktury technicznej;
- Zakazuje się lokalizacji stacji bazowych telefonii komórkowej;
- Nakaz kształtowania zabudowy spójnej w gabarycie i formie oraz układzie dla całego obszaru US₁ i US₂, tak by tworzyła harmonijny kompleks usług w zieleni urządzonej – zgodnie z niżej podanymi parametrami i wskaźnikami dotyczącymi kształtowania zabudowy;
- Nakazuje się realizację kompleksu zieleni urządzonej wzdłuż cieków wodnych;
- Dopuszcza się realizację na istniejących ciekach wodnych zbiorników o charakterze rekreacyjnym i retencyjnym;
- Dopuszcza się przekształcanie za pomocą podziałów istniejących układów własnościowych;
- Budowa i rozbudowa lokalnego układu komunikacji kołowej i pieszej do obsługi działek budowlanych w granicach obszaru;
- Nakaz opracowania mpzp dla każdego z obszarów.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne:

- maksymalna intensywność zabudowy 1, 0 dla każdego z obszarów;
- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) nie mniej niż 30 % terenu działki budowlanej;
- przy kształtowaniu linii zabudowy ustalić odległość nieprzekraczalnej lub/i obowiązującej linii zabudowy od dróg publicznych;

- maksymalna wysokość zabudowy 20 m;
- sposób kształtowania połąci dachowych jednolity dla obszarów US₁ i US₂;
- maksymalnie 100 miejsc postojowych na wydzielonym parkingu naziemnym, dopuszcza się lokalizowanie parkingów podziemnych.]²

4. [Obszar lokalizacji usług sportu i rekreacji oznaczone na rysunku Studium symbolami **US₁^{4A} w Pogwizdowie:**

Główne funkcje i kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów:

– Obszar wskazany pod lokalizację terenów sportu i rekreacji w zieleni urządzonej, w których dopuszcza się lokalizowanie:

- zabudowy usługowej wraz z obiektami i urządzeniami służącymi realizacji celów publicznych oraz usługami komercyjnymi, z wykluczeniem obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a także sprzecznych z charakterem zabudowy związanej ze sportem i rekreacją pod względem funkcji i formy np. stacji paliw,
- dróg publicznych klasy dojazdowej i lokalnej,
- dróg wewnętrznych, parkingów, garaży, zieleni urządzonej,
- infrastruktury technicznej;
- inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej.

– Nakazuje się realizację kompleksu zieleni urządzonej wzdłuż cieku wodnego;

– Dopuszcza się realizację na istniejących ciekach wodnych zbiorników o charakterze rekreacyjnym i retencyjnym;

– Dopuszcza się przekształcanie za pomocą podziałów istniejących układów własnościowych;

– Nakaz opracowania mpzp.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne:

– minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) nie mniej niż 60 % terenu;

– przy kształtowaniu linii zabudowy ustalić odległość nieprzekraczalnej lub/i obowiązującej linii zabudowy od dróg publicznych;

– maksymalna wysokość zabudowy nie wyżej jak 20 m;

– ograniczenia dotyczące wysokości zabudowy nie dotyczą inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej;

– maksymalnie 100 miejsc postojowych na wydzielonym parkingu naziemnym, dopuszcza się lokalizowanie parkingów wielopoziomowych.]^{4A}

Tereny komunikacji

Tereny komunikacji kolejowej i drogowej, oznaczone symbolami KK, KDA KDK, KDW KDP i KDG obejmują podstawowe istniejące i projektowane elementy układu komunikacyjnego na obszarze gminy, którego elementy zostały sprecyzowane w rozdziale 7 niniejszego tekstu. Ustalenie zasad zagospodarowania tych terenów wymaga sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Tereny urządzeń infrastruktury technicznej

Tereny urządzeń infrastruktury technicznej, oznaczone na symbolami EE, T, NO, NU, obejmują podstawowe obiekty infrastruktury technicznej obsługujące gminę, którego elementy zostały sprecyzowane w rozdziale 7 niniejszego tekstu. Ustalenie zasad zagospodarowania tych terenów wymaga sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

7.1.4. GŁÓWNE KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA W POSZCZEGÓLNYCH JEDNOSTKACH OSADNICZYCH

Główne kierunki zagospodarowania miejscowości Czarna

Wieś Czarna jako ośrodek gminny zamieszkuje aktualnie 1646 mieszkańców, w perspektywie około 2000 mieszkańców, maksymalna chłonność terenu 2500 mieszkańców. Miejscowość wykazuje stałe tendencje wzrostu mieszkańców i najbardziej dynamiczny rozwój potencjału gospodarczego. Wieś posiada wyposażenie w podstawową infrastrukturę społeczną i techniczną. Barię rozwoju przestrzennego jest położenie centralnej części wsi na terenach zalewowych. Zmniejszenie zagrożeń powodziowych i ochrona terenów zabudowanych i rolnych wymaga zdecydowanych działań na szczeblu lokalnym i ponadlokalnym.

Dla zapewnienia dalszego rozwoju wymaga działań skierowanych na:

- podniesienie rangi kształtującego się usługowego ośrodka gminy i uzupełnienia go nowymi usługami,
- utrzymanie i rozwój istniejących podmiotów gospodarczych,
- wyznaczenie nowych terenów mieszkalnictwa i usług,
- rozbudowę, przebudowę i modernizację układu komunikacyjnego.

Należy dążyć do uporządkowania zdegradowanych funkcjonalnie i estetycznie terenów zabudowy oraz zapewnić ochronę zabytkowego układu planistycznego wsi. Wyznaczone nowe tereny mieszkaniowe mają zapewnić dalszy skoordynowany z rozwojem infrastruktury społecznej i technicznej rozwój miejscowości przy zapewnieniu ładu przestrzennego.

W celu osiągnięcia zakładanego poziomu zagospodarowania należy:

- wykorzystać planowaną lokalizację autostrady łącznie z planowanymi MOP-ami, jako szansę rozwoju dla miejscowości, jej prawidłowego zagospodarowania przestrzennego i ładu przestrzennego,
- zapewnić koordynację planistyczną dla porządkowania i przebudowy zabudowy oraz dla większych powierzchniowo terenów przewidzianych pod nową zabudowę,
- tworzyć preferencje lokalizacyjne dla realizacji nowych usług (jako miejsc pracy i źródeł przychodów gminy) na wyznaczonych terenach wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych,
- realizować rozwiązania drogowe zmieniające obsługę komunikacyjną przez wprowadzenie układu ulic poprzecznych oraz jego powiązań z układem zewnętrznym, co zapewni wzrost bezpieczeństwa dla ruchu pieszych i pojazdów,
- wykorzystać walory przyrodniczo – krajobrazowe dla rozwoju funkcji turystycznej,
- wykorzystać walory przyrodniczo – krajobrazowe dla lokalizacji zabudowy pensjonatowo – rezydencjonalnej.

Główne kierunki zagospodarowania miejscowości Dąbrówki

Wieś zamieszkuje - aktualnie 1454 mieszkańców, w perspektywie około 1800 mieszkańców, maksymalna chłonność terenu 2000 mieszkańców. Miejscowość wykazuje stałe tendencje wzrostu mieszkańców i dynamiczny rozwój potencjału gospodarczego. Wieś posiada wyposażenie w podstawową infrastrukturę społeczną i techniczną. Barię rozwoju przestrzennego jest położenie niewielkich części wsi na terenach zalewowych. Zmniejszenie zagrożeń powodziowych i ochrona terenów zabudowanych i rolnych wymaga zdecydowanych działań na szczeblu lokalnym i ponadlokalnym.

Dla zapewnienia dalszego rozwoju wymaga działań skierowanych na:

- utrzymanie i rozwój istniejących podmiotów gospodarczych,
- wyznaczenie nowych terenów mieszkalnictwa i usług,
- przebudowę i modernizację wewnętrznego układu komunikacyjnego.

Należy dążyć do uporządkowania zdegradowanych funkcjonalnie i estetycznie terenów zabudowy oraz zapewnić ochronę zabytkowego układu planistycznego wsi. Wyznaczone nowe tereny mieszkaniowe mają zapewnić dalszy skoordynowany z rozwojem infrastruktury społecznej i technicznej rozwój miejscowości przy zapewnieniu ładu przestrzennego.

W celu osiągnięcia zakładanego poziomu zagospodarowania należy:

- zapewnić koordynację planistyczną dla porządkowania i przebudowy zabudowy oraz dla większych powierzchniowo terenów przewidzianych pod nową zabudowę,
- tworzyć preferencje lokalizacyjne dla realizacji nowych usług (jako miejsc pracy i źródeł przychodów gminy) na wyznaczonych terenach wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych,
- wykorzystać walory przyrodniczo – krajobrazowe dla rozwoju funkcji turystycznej,

- wykorzystać walory przyrodniczo – krajobrazowe dla lokalizacji zabudowy pensjonatowo – rezydencjonalnej.

Tereny centrum wsi wymagają rehabilitacji oraz uporządkowania pod względem przestrzennym i wymagają sporządzenia planu miejscowego.

Główne kierunki zagospodarowania miejscowości Krzemienica

Wieś zamieszkuje - aktualnie 2723 mieszkańców, w perspektywie około 3000 mieszkańców, maksymalna chłonność terenu 4000 mieszkańców. Miejscowość wykazuje stałe tendencje wzrostu mieszkańców i najbardziej dynamiczny rozwój potencjału gospodarczego. Wieś posiada wyposażenie w podstawową infrastrukturę społeczną i techniczną. Z uwagi na posiadanie terenów strategicznych wzdłuż drogi krajowej E4 i autostrady A4 posiada olbrzymie szanse rozwojowe. Barię rozwoju przestrzennego jest położenie północnej części wsi na terenach zalewowych. Zmniejszenie zagrożeń powodziowych i ochrona terenów zabudowanych i rolnych wymaga zdecydowanych działań na szczeblu lokalnym i ponadlokalnym.

Dla zapewnienia dalszego rozwoju wymaga działań skierowanych na:

- utrzymanie i rozwój istniejących podmiotów gospodarczych,
- wyznaczenie nowych terenów mieszkalnictwa i usług,
- rozbudowę, przebudowę i modernizację układu komunikacyjnego.

Należy dążyć do uporządkowania zdegradowanych funkcjonalnie i estetycznie terenów zabudowy oraz zapewnić ochronę zabytkowego układu planistycznego wsi. Wyznaczone nowe tereny mieszkaniowe mają zapewnić dalszy skoordynowany z rozwojem infrastruktury społecznej i technicznej rozwój miejscowości przy zapewnieniu ładu przestrzennego.

W celu osiągnięcia zakładanego poziomu zagospodarowania należy:

- wykorzystać planowaną lokalizację autostrady łącznie z planowanymi MOP-ami, jako szansę rozwoju dla miejscowości, jej prawidłowego zagospodarowania przestrzennego i ładu przestrzennego,
- wykorzystać planowaną lokalizację drogi wojewódzkiej po stronie wschodniej jako szansę rozwoju dla miejscowości, jej prawidłowego zagospodarowania przestrzennego, sprawnej komunikacji i ładu przestrzennego,
- zapewnić koordynację planistyczną dla porządkowania i przebudowy zabudowy oraz dla większych powierzchniowo terenów przewidzianych pod nową zabudowę,
- tworzyć preferencje lokalizacyjne dla realizacji nowych usług (jako miejsc pracy i źródeł przychodów gminy) na wyznaczonych terenach wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych,
- realizować rozwiązania drogowe zmieniające obsługę komunikacyjną przez wprowadzenie układu ulic poprzecznych oraz jego powiązań z układem zewnętrznym, co zapewni wzrost bezpieczeństwa dla ruchu pieszych i pojazdów,
- wykorzystać walory przyrodniczo – krajobrazowe dla rozwoju funkcji turystycznej,
- wykorzystać walory przyrodniczo – krajobrazowe dla lokalizacji zabudowy pensjonatowo – rezydencjonalnej.

Pozytywne zmiany w strukturze funkcjonalno – przestrzennej wsi związane z tworzeniem prawidłowych relacji między zabudową a środowiskiem związane ze stopniową likwidacją osadnictwa na osuwiskach i terenach zlewowym będą możliwe poprzez wyznaczenie względnie dużej ilości dogodnie położonych obszarów osadniczych.

Główne kierunki zagospodarowania miejscowości Medynia Głogowska

Wieś zamieszkuje - aktualnie 1593 mieszkańców, w perspektywie około 2000 mieszkańców, maksymalna chłonność terenu 3000 mieszkańców. Miejscowość wykazuje stałe tendencje wzrostu mieszkańców i dynamiczny rozwój potencjału gospodarczego. Wieś posiada wyposażenie w podstawową infrastrukturę społeczną i techniczną

Dla zapewnienia dalszego rozwoju wymaga działań skierowanych na:

- utrzymanie i rozwój istniejących podmiotów gospodarczych,
- wyznaczenie nowych terenów mieszkalnictwa i usług,

- rozbudowę, przebudowę i modernizację układu komunikacyjnego.

Należy dążyć do uporządkowania zdegradowanych funkcjonalnie i estetycznie terenów zabudowy oraz zapewnić ochronę zabytkowego układu planistycznego wsi. Wyznaczone nowe tereny mieszkaniowe mają zapewnić dalszy skoordynowany z rozwojem infrastruktury społecznej i technicznej rozwój miejscowości przy zapewnieniu ładu przestrzennego.

W celu osiągnięcia zakładanego poziomu zagospodarowania należy:

- zapewnić koordynację planistyczną dla porządkowania i przebudowy zabudowy oraz dla większych powierzchniowo terenów przewidzianych pod nową zabudowę,
- tworzyć preferencje lokalizacyjne dla realizacji nowych usług (jako miejsc pracy i źródeł przychodów gminy) na wyznaczonych terenach wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych,
- wykorzystać walory przyrodniczo – krajobrazowe dla rozwoju funkcji turystycznej,
- wykorzystać walory przyrodniczo – krajobrazowe dla lokalizacji zabudowy pensjonatowo – rezydencjonalnej.

Główne kierunki zagospodarowania miejscowości Medynia Łańcucka

[Wieś zamieszkuje - aktualnie 705 mieszkańców, w perspektywie około 1000 mieszkańców, maksymalna chłonność terenu 2500 mieszkańców. Miejscowość wykazuje stałe tendencje wzrostu mieszkańców i dynamiczny rozwój potencjału gospodarczego. Wieś posiada wyposażenie w podstawową infrastrukturę społeczną i techniczną. Wzdłuż drogi wojewódzkiej Łańcut – Sokołów Młp. wyznaczono duże tereny, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniowo – usługową.

Barierą rozwoju przestrzennego jest położenie południowej części wsi na terenach zalewowych oraz ograniczenia wynikające z przebiegu napowietrznej linii 110 kV. Część terenu objętego zmianą zgodnie ze STUDIUM RZGW określającym granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią dla terenów nieobwałowanych w zlewni Wisłoka zatwierdzonym 10 września 2004 r. przez Dyrektora RZGW w Krakowie, leży w zasięgu prawdopodobnych wód powodziowych rzeki Wisłok Q 3.33% oraz Q 1.00%. Wyznaczenia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego wymaga granica terenów bezpośredniego zagrożenia powodzią.

Dla zapewnienia dalszego rozwoju wymaga działań skierowanych na:

- utrzymanie i rozwój istniejących podmiotów gospodarczych,
- wyznaczenie nowych terenów mieszkalnictwa i usług,
- rozbudowę, przebudowę i modernizację układu komunikacyjnego, głównie dróg wewnętrznych obsługujących istniejące i planowane obszary zabudowy mieszkaniowej.

Należy dążyć do uporządkowania zdegradowanych funkcjonalnie i estetycznie terenów zabudowy oraz zapewnić ochronę zabytkowego układu planistycznego wsi. Wyznaczone nowe tereny mieszkaniowe mają zapewnić dalszy skoordynowany z rozwojem infrastruktury społecznej i technicznej rozwój miejscowości przy zapewnieniu ładu przestrzennego.

W celu osiągnięcia zakładanego poziomu zagospodarowania należy:

- zapewnić koordynację planistyczną dla porządkowania i przebudowy zabudowy oraz dla większych powierzchniowo terenów przewidzianych pod nową zabudowę,
- tworzyć preferencje lokalizacyjne dla realizacji nowych usług (jako miejsc pracy i źródeł przychodów gminy) na wyznaczonych terenach wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych,
- wykorzystać walory przyrodniczo – krajobrazowe dla rozwoju funkcji turystycznej,
- wykorzystać walory przyrodniczo – krajobrazowe dla lokalizacji zabudowy pensjonatowo – rezydencjonalnej.

Dopuszcza się korektę przebiegu odcinka linii 110 kV poza potencjalne obszary zwartej zabudowy mieszkaniowej.¹

Główne kierunki zagospodarowania miejscowości Pogwizdów

[Wieś zamieszkuje aktualnie 1034 mieszkańców, w bliskiej perspektywie około 1500 mieszkańców, maksymalna chłonność terenów, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową 2000 mieszkańców. Miejscowość wykazuje stałe tendencje wzrostu mieszkańców i

najbardziej dynamiczny rozwój potencjału gospodarczego. Wieś posiada wyposażenie w podstawową infrastrukturę społeczną i techniczną.

Barierą rozwoju przestrzennego jest położenie południowej części wsi na terenach zalewowych oraz ograniczenia wynikające z przebiegu napowietrznej linii 110 kV. Część terenu objętego zmianą zgodnie ze STUDIUM RZGW określającym granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią dla terenów nieobwałowanych w zlewni Wisłoka zatwierdzonym 10 września 2004 r. przez Dyrektora RZGW w Krakowie, leży w zasięgu prawdopodobnych wód powodziowych rzeki Wisłok Q 3.33% oraz Q 1.00%. Wyznaczenia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego wymaga granica terenów bezpośredniego zagrożenia powodzią. Zmniejszenie zagrożeń powodziowych i ochrona terenów zabudowanych i rolnych wymaga zdecydowanych działań na szczeblu lokalnym i ponadlokalnym w tym współdziałania z przyległymi gminami.

Dla zapewnienia dalszego rozwoju wymaga działań skierowanych na:

- podniesienie rangi kształtującego się usługowego ośrodka gminy i uzupełnienia go nowymi usługami,
- utrzymanie i rozwój istniejących podmiotów gospodarczych,
- wyznaczenie nowych terenów mieszkalnictwa i usług,
- rozbudowę, przebudowę i modernizację układu komunikacyjnego, głównie dróg wewnętrznych obsługujących istniejące i planowane obszary zabudowy mieszkaniowej.

Należy dążyć do uporządkowania zdegradowanych funkcjonalnie i estetycznie terenów zabudowy oraz zapewnić ochronę zabytkowego układu planistycznego wsi.

Wyznaczone nowe tereny mieszkaniowe mają zapewnić dalszy skoordynowany z rozwojem infrastruktury społecznej i technicznej rozwój miejscowości przy zapewnieniu ładu przestrzennego i maksymalnej ochronie wartości przyrodniczych występujących wzdłuż potoku Pogwizdówka.

W celu osiągnięcia zakładanego poziomu zagospodarowania należy:

- zapewnić koordynację planistyczną dla porządkowania i przebudowy zabudowy oraz dla większych powierzchniowo terenów przewidzianych pod nową zabudowę,
- tworzyć preferencje lokalizacyjne dla realizacji nowych usług (jako miejsc pracy i źródeł przychodów gminy) na wyznaczonych terenach wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych,
- wykorzystać walory przyrodniczo – krajobrazowe dla rozwoju funkcji turystycznej,
- wykorzystać walory przyrodniczo – krajobrazowe dla lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz pensjonatowo – rezydencjonalnej.

Dopuszcza się korektę przebiegu odcinka linii 110 kV poza potencjalne obszary zwartej zabudowy mieszkaniowej.¹

Główne kierunki zagospodarowania miejscowości Wola Mała

Wieś zamieszkuje - aktualnie 777 mieszkańców, w perspektywie około 500 mieszkańców, maksymalna chłonność terenu 1000 mieszkańców. Miejscowość wykazuje stałe tendencje wzrostu mieszkańców i niewielki rozwój potencjału gospodarczego. Wieś posiada wyposażenie w podstawową infrastrukturę społeczną i techniczną.

Podstawową barierą rozwoju przestrzennego jest destrukcja terenów budowlanych przez lokalizację autostrady płatnej A4 a zwłaszcza węzła Łańcut na autostradzie w rejonie skrzyżowania z nowym odcinkiem drogi wojewódzkiej po zachodniej stronie Łańcuta, w wyniku czego miejscowość zostanie podzielona na trzy albo cztery części zupełnie ze sobą niepołączone przestrzennie i funkcjonalnie. Barierą rozwoju przestrzennego jest także położenie całej zabudowy wsi na terenach zalewowych. Zmniejszenie zagrożeń powodziowych i ochrona terenów zabudowanych i rolnych wymaga zdecydowanych działań na szczeblu lokalnym i ponadlokalnym.

Dla zapewnienia istnienia i dalszego rozwoju wymaga działań skierowanych na:

- przeniesienie węzła Łańcut w kierunku wschodnim na teren gminy Białobrzegi,
- utrzymanie i rozwój istniejących podmiotów gospodarczych,
- wyznaczenie nowych terenów mieszkalnictwa i usług,

- przebudowę i modernizację układu komunikacyjnego.

Należy dążyć do uporządkowania zdegradowanych funkcjonalnie i estetycznie terenów zabudowy oraz zapewnić ochronę zabytkowego układu planistycznego wsi. Wyznaczone nowe tereny mieszkaniowe mają zapewnić dalszy skoordynowany z rozwojem infrastruktury społecznej i technicznej rozwój miejscowości przy zapewnieniu ładu przestrzennego.

W celu osiągnięcia zakładanego poziomu zagospodarowania należy:

- wykorzystać planowaną lokalizację autostrady jako szansę rozwoju dla miejscowości, jej prawidłowego zagospodarowania przestrzennego i ładu przestrzennego,
- zapewnić koordynację planistyczną dla porządkowania i przebudowy zabudowy oraz dla większych powierzchniowo terenów przewidzianych pod nową zabudowę,
- tworzyć preferencje lokalizacyjne dla realizacji nowych usług (jako miejsc pracy i źródeł przychodów gminy) na wyznaczonych terenach wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych,

Główne kierunki zagospodarowania miejscowości Zalesie

Wieś zamieszkuje aktualnie 688 mieszkańców, w perspektywie około 800 mieszkańców, maksymalna chłonność terenu 1000 mieszkańców. Miejscowość wykazuje stałe tendencje wzrostu mieszkańców i najbardziej dynamiczny rozwój potencjału gospodarczego. Wieś posiada wyposażenie w podstawową infrastrukturę społeczną i techniczną

Dla zapewnienia dalszego rozwoju wymaga działań skierowanych na:

- utrzymanie i rozwój istniejących podmiotów gospodarczych,
- wyznaczenie nowych terenów mieszkalnictwa i usług,
- rozbudowę, przebudowę i modernizację układu komunikacyjnego.

Należy dążyć do uporządkowania zdegradowanych funkcjonalnie i estetycznie terenów zabudowy oraz zapewnić ochronę zabytkowego układu planistycznego wsi. Wyznaczone nowe tereny mieszkaniowe mają zapewnić dalszy skoordynowany z rozwojem infrastruktury społecznej i technicznej rozwój miejscowości przy zapewnieniu ładu przestrzennego.

W celu osiągnięcia zakładanego poziomu zagospodarowania należy:

- zapewnić koordynację planistyczną dla porządkowania i przebudowy zabudowy oraz dla większych powierzchniowo terenów przewidzianych pod nową zabudowę,
- tworzyć preferencje lokalizacyjne dla realizacji nowych usług (jako miejsc pracy i źródeł przychodów gminy) na wyznaczonych terenach wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych,
- wykorzystać walory przyrodniczo – krajobrazowe dla rozwoju funkcji turystycznej,
- wykorzystać walory przyrodniczo – krajobrazowe dla lokalizacji zabudowy pensjonatowo – rezydencjonalnej.

7.2. KIERUNKI ROZWOJU I PRZEKSZTAŁCENÍ UKŁADU KOMUNIKACYJNEGO GMINY

7.2.1. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMU KOMUNIKACYJNEGO

System komunikacji Gminy Czarna ma sprostać zarówno wewnętrznym potrzebom rozwojowym jak również potrzebom rozwijającego się województwa podkarpackiego.

Komunikacja kolejowa

W STUDIUM adaptuje się wykorzystanie przebiegającej przez teren gminy magistrali linii kolejowej E 30 Kraków – Medyka jako ważnego środka transportu w tym przewozów pasażerskich również dla mieszkańców Gminy Czarna wykorzystując położony w rejonie drogi powiatowej Nr 599 przystanek kolejowy Krzemienica.

Komunikacja drogowa

Przez teren gminy oprócz istniejących dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych mają przebiegać: autostrada płatna A-4, nowe odcinki drogi krajowej E-4 związane z planowaną obwodnicą miasta Łańcuta, nowy odcinek drogi wojewódzkiej w kierunku Leżajska i inne mniej istotne nowe odcinki ważnych dróg.

STUDIUM adaptuje podstawowe rozwiązania zawarte w projekcie autostrady, opracowanym przez BPK EUROSTRADA oraz w wydanej na podstawie przedmiotowego projektu decyzji wojewody rzeszowskiego z 28 grudnia 1998 r., tym niemniej zawiera propozycję zmiany lokalizacji węzła Łańcut. Zarząd Gminy Czarna zwrócił się do Zarządu Województwa o uwzględnienie w opracowywanym PLANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO wniosków dotyczących korekty lokalizacji węzła ŁAŃCUT na odcinku autostrady A 4 i przesunięciu go z terenu miejscowości Wola Mała o około 2 km w kierunku wschodnim na teren miejscowości Białobrzegi.

Nie aprobuje się natomiast proponowanego w projekcie autostrady sposobu podwiązania układu komunikacji wewnętrznej miasta do autostrady poprzez drogi dojazdowe wraz z punktem poboru opłat prowadzone między autostradą a drogą powiatową przez wieś. Jedyнным możliwym do zaakceptowania rozwiązaniem jest realizacja układu docelowego tj. podwiązanie miasta projektowanym odcinkiem drogi wojewódzkiej Łańcut – Leżajsk stanowiącym zachodnią obwodnicę miasta

Węzeł Łańcut był lokalizowany na trasie a zarazem podwiązanie do autostrady poprzez węzeł w Woli Małej. Abstrahując od destrukcji przestrzennej miejscowości Wola Mała rozciętej pasem autostrady z jej uciążliwościami, węzłem komunikacyjnym wraz z punktem poboru opłat na oba kierunki, praktyczną likwidacją zabudowy Woli Małej na południe od węzła, skomasowanym destrukcyjnym wpływem na Stare Wisłoczysko stanowiącym użytek ekologiczny w sieci ECONET należy stwierdzić, że analizowana koncepcja komunikacyjna miasta Łańcuta z obwodnicą wschodnią i zachodnią eliminuje logikę poprzednich ustaleń pozostawiając włączenie miasta do autostrady w dotychczasowym miejscu (Wola Mała) zamiast w ciągu planowanej obwodnicy wschodniej miasta Łańcuta w miejscowości Wola Dalsza. Prawdopodobnie takie rozwiązanie wynika z bezkrytycznego przyjęcia ustaleń decyzji w sprawie autostrady.

Zarząd Gminy Czarna nie podważając ustaleń decyzji o przebiegu samej autostrady nie wyraża zgody na realizację węzła w dotychczasowym miejscu i będzie działał w kierunku zmiany nieracjonalnych z punktu widzenia układu komunikacyjnego i niekorzystnych dla układu przestrzennego wsi Wola Mała rozwiązań.

W STUDIUM ustala się trasy nowych odcinków dróg wojewódzkich w powiązaniu z drogami krajowymi oraz adaptuje się wszystkie drogi wojewódzkie istniejące wprowadzając jednocześnie korektę przebiegu drogi Łańcut – Sokółów Młp. w rejonie mostu w Czarnej celową z uwagi na spiętrzanie wód powodziowych przez istniejący most.

W STUDIUM adaptuje się wszystkie drogi powiatowe, które stanowią zasadniczy układ komunikacyjny gminy obsługujący cały teren gminy tj. podstawowe jednostki osadnicze i podstawowe obszary funkcjonalne. Sieć dróg powiatowych umożliwi powiązania funkcjonalne i komunikacyjne z przyległymi obszarami.

W STUDIUM wyznaczono również nowe drogi, które powinny być zaliczane stopniowo do dróg powiatowych. Wymienić tu należy:

- drogę klasy L od drogi wojewódzkiej (w kierunku Leżajska) do Krzemienicy w związku ze zmianą podwiązania dróg gminnych i wewnętrznych do układu dróg zewnętrznych, do granicy z Budziwojem,
- drogę klasy L stanowiącą kontynuację drogi Krasne Kolonia do Krzemienicy,
- drogę klasy L z Pogwizdowa do Zalesia przebiegającą wzdłuż granicy lasu,
- drogę klasy L z Woli Małej poprzez Kmiecie do Czarnej.

Uzupełnienie sieci dróg powiatowych stanowią drogi gminne. Są to drogi w bardzo różnym stanie technicznym, najczęściej wymagają remontu i modernizacji. W STUDIUM wyznaczono również nowe drogi, które mogą i powinny być zaliczane stopniowo do dróg gminnych. Pozostałe drogi pozostają drogami wewnętrznymi.

Ścieżki rowerowe

Przez teren gminy wyznaczono ścieżki rowerowe:

- ścieżkę niziną szlakiem żółtym wzdłuż podstawowego układu komunikacji tj. dróg wojewódzkich i powiatowych,
- ścieżkę wzdłuż szlaku turystycznego.

7.2.2. ZASADY KSZTAŁTOWANIA SIECI DROGOWEJ

Drogi

Drogi zaliczone do jednej z kategorii w rozumieniu przepisów o drogach publicznych, powinny mieć parametry techniczne odpowiadające następującym klasom dróg:

- drogi krajowe	klasy A, GP i wyjątkowo G,
- drogi wojewódzkie	klasy G, Z i wyjątkowo klasy GP,
- drogi powiatowe	klasy G, Z i wyjątkowo klasy L,
- drogi gminne	klasy L, D, i wyjątkowo klasy Z.

Rezerwy terenu na pasy ulic i dróg, zależnie od ich kategorii, należy przyjmować zgodnie z wymogami normowymi i obowiązującymi przepisami.

W STUDIUM podaje się szerokość pasów o wielkościach średnich. Wielkości minimalne reguluje Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 43 z dnia 14 maja 1999 r.).

Szerokość ulic w liniach rozgraniczających powinna zapewnić możliwość umieszczenia elementów ulicy i urządzeń z nią związanych wynikających z transportowych i innych funkcji ulicy oraz uwarunkowań terenowych jak:

- osłony izolacyjne, skarpy nasypów i wykopów?
- ścieżki rowerowe i parkowanie,
- infrastruktura techniczna.

Dla nowych odcinków dróg a zwłaszcza węzłów (skrzyżowań) dróg klasy A, GP i G z innymi drogami należy do czasu opracowania studium przedprojektowego rezerwować pasy drogowe dwukrotnie szersze w uzgodnieniu z zarządcą tych dróg.

MINIMALNE SZEROKOŚCI DRÓG W LINIACH ROZGRANICZAJĄCYCH

Kategoria drogi	Klasa drogi	Przekrój drogi	Szerokość w liniach rozgraniczających
Drogi krajowe	A	2/3	70
Drogi krajowe	A	2/2	60
Drogi krajowe - nowe odcinki	GP	2/3	45
Drogi krajowe - nowe odcinki	GP	2/2	35
Drogi krajowe - istniejące	G	1/2	25
Drogi wojewódzkie - nowe odcinki i	G	2/2	35
Drogi wojewódzkie - istniejące	Z	2/2	30
Drogi wojewódzkie - istniejące	Z	1/2	20
Drogi powiatowe - nowe odcinki	Z	1/2	20
Drogi powiatowe - istniejące odcinki	L	1/2	15
Drogi gminne - nowe odcinki	L	1/2	15
Drogi gminne - istniejące odcinki	D	1/2	15
Ulice wewnętrzne - wszystkie	D	1/2	10
Ciągi pieszo – jezdne - wszystkie			5

Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 43 z dnia 14 maja 1999 r.) reguluje ponadto wszystkie inne wymagania dla pozostałych klas dróg. Minimalne odległości obiektów budowlanych od zewnętrznej krawędzi jezdni reguluje ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. Nr 71 z dnia 29 sierpnia 2000 r.).

Zalecane odległości budynku z pomieszczeniami na pobyt ludzi w zależności od kategorii drogi zawierają WYTYCZNE PROJEKTOWANIA DRÓG wprowadzone do stosowania zarządzeniem Generalnego Dyrektora Dróg Publicznych z 31 marca 1995 r. Ze względu na istniejącą zabudowę, szczególnie w terenach istniejącej zwartej zabudowy, dopuszcza się zachowanie istniejących linii zabudowy pomimo niezachowania wymaganych odległości.

MINIMALNE LINIE ZABUDOWY LICZONE OD KRAWĘDZI JEZDNI DLA OBIEKTÓW BUDOWLANYCH

Kategoria drogi	Obiekty nie przeznaczone na pobyt ludzi		Obiekty przeznaczone na stały pobyt ludzi	
	na terenie zabudowy	poza terenem zabudowy	jednokondygnacyjne	wielokondygnacyjne
Autostrada	30	50	130*	130*
Droga krajowa GP	10	25	50	70
Droga krajowa G	10	25	30	40
Droga wojewódzka	8	20	30*	40*
Droga powiatowa	8	20	30*	40*
Droga gminna	6	15	15*	20*
Droga wewnętrzna				
Ciąg pieszo –jezdny				

130 m* odległość poza strefą uciążliwości akustycznej wynikająca z decyzji o lokalizacji autostrady płatnej A-4

20** odległości zalecane

Parkowanie

Zakłada się prognozę motoryzacyjną od 370 na 1000 mieszkańców do 470 na 1000 mieszkańców i stąd należy przyjąć odpowiednie wskaźniki ilości miejsc parkingowych.

ZALECANE ILOŚCI MIEJSC PARKINGOWYCH

Funkcja podstawowa	Rodzaj obiektu	Jednostka odniesienia	Ilość miejsc postojowych
Mieszkalnictwo	zabudowa jednorodzinna	1 domek	2 miejsca (1 garaż+1 parking)
	zabudowa wielorodzinna	1 mieszkanie	1 miejsce
Administracja	biuro	1000 m ²	20-30 miejsc
Usługi	szkoła	100 zatrudnionych	18-22 miejsc
	biblioteka	100 użytkowników	14-24 miejsc
	przychodnia	1000 m ²	20-30 miejsc
	gastromonia	100 miejsc konsump.	22-36 miejsc
	kino	100 miejsc	22-36 miejsc
	klub	100 użytkowników	14-18 miejsc
	sport	100 użytkowników	16-22 miejsc
	stacja paliw	1 obiekt	6-12 miejsc
	rzemiosło	100 zatrudnionych	20-30 miejsc

Ścieżki rowerowe

Usytuowanie ścieżki powinno zapewniać bezpieczeństwo wszystkim użytkownikom systemu komunikacyjnego. Szerokość ścieżki rowerowej powinna wynosić nie mniej niż:

- ścieżka jednokierunkowa 1.5 m
- ścieżka dwukierunkowa 2.0 m
- ścieżka jednokierunkowa z dopuszczalnym ruchem pieszym 2.5 m
- szerokość ścieżki rowerowej należy ustalać indywidualnie, jeżeli oprócz prowadzenia ruchu rowerowego pełni inne funkcje.

Chodniki

Chodnik powinien mieć szerokość dostosowaną do natężenia ruchu pieszych oraz odpowiednio zwiększoną, jeżeli oprócz ruchu jest on przeznaczony do usytuowania urządzeń technicznych - w szczególności podpór znaków drogowych, słupów, drzew, wejść lub zjazdów utrudniających ruch pieszy.

Szerokość chodnika przy jezdni lub przy pasie postojowym nie powinna być mniejsza niż 2 m. W wypadku przebudowy lub remontu ulicy dopuszcza się miejscowe zmniejszenie szerokości chodnika do 1.25 m, jeżeli jest on przeznaczony wyłącznie do ruchu pieszych.

7.2.3. OCHRONA ŚRODOWISKA W TRANSPORCIE

Ochrona środowiska w transporcie polega na:

- zwiększaniu udziału komunikacji zbiorowej w podróżach,
- oddziaływanie na zmniejszenie ruchliwości samochodów osobowych,
- promowanie ruchu niezmotoryzowanego poprzez budowę systemu dróg rowerowych, rozwój stref ruchu pieszego, budowę przepraw mostowych dla pieszych i rowerzystów,
- eliminacji ruchu tranzytowego poprzez tereny zwartej zabudowy,
- zapewnienie odpowiedniego przewietrzania terenów,
- zastosowanie ochrony biernej (strefy ochronne, ekrany).

7.3. KIERUNKI ROZWOJU W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Urzeczywistnianie nakreślonej misji gminy wymaga długofalowego rozwoju infrastruktury technicznej. Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna ma przede wszystkim przyciągać inwestycje, zachęcać potencjalnych inwestorów wewnętrznych i zewnętrznych do lokalizowania w gminie różnego typu działalności biznesowej, co wzbogaciłoby oferty zatrudnienia. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służy wzmocnieniu konkurencyjności gminy i zwiększaniu szans jej rozwoju. Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna ma także zachęcać turystów do korzystania z uroków krajobrazu, czystego powietrza i wód mineralnych, a także ułatwiać rozwój ekologicznego rolnictwa. Dla mieszkańców gminy inwestycje w infrastrukturę oznaczają podwyższenie jakości życia.

Dobrze rozwinięta infrastruktura to taka infrastruktura, która zapewnia w szczególności pewność, niezawodność, ciągłość zasilania i działania, możliwie wysoki standard świadczonych usług oraz minimalizowanie niekorzystnych oddziaływań na środowisko. Dojście do tak scharakteryzowanego stanu infrastruktury wymaga sformułowania konkretnych zadań dla poszczególnych systemów i ustalenia pożądanych standardów, a także określenia polityki powiązań z gminami sąsiednimi, regionem oraz krajem. Uwzględniając opisane wcześniej stan obecny i uwarunkowania rozwoju systemów inżynierskich na terenie Gminy Czarna, proponuje się przyjęcie następujących kierunków rozwoju tych systemów:

7.3.1. KIERUNKI ROZWOJU W ZAKRESIE ZAOPATRZENIA W WODĘ

Dla zapewnienia dostawy wody z gminnych sieci wodociągowych wszystkim mieszkańcom gminy celowe będzie tworzenie warunków bieżącej eksploatacji i rozbudowy systemu wodociągowego w sposób umożliwiający przyłączanie nowych odbiorców. W tym kontekście, jak wynika z przybliżonych obliczeń, wraz z osiągnięciem założonych w części demograficznej Studium wskaźników demograficzno-przestrzennych, konieczne będzie podjęcie sukcesywnej rozbudowy pojemności zbiorników początkowych do wielkości określonej wzrastającą wielkością zapotrzebowania i stosownymi przepisami przeciwpożarowymi:

- na ujęciu lub sieci zasilanej z ujęcia w Czarnej do łącznej objętości około 400÷550 m³
- na ujęciu lub sieci zasilanej z ujęcia w Krzemienicy do objętości ok. 300÷450 m³
- zbiorniki na ujęciu lub sieci zasilanej z ujęcia Pogwizdów nie wymagają rozbudowy.

W celu dokładnego określenia niezbędnych rezerw zbiorników wskazane jest stałe monitorowanie, przez okres kilkuletni, wielkości największych rozborów dobowych w ciągu roku ($Q_{d\ max}$) i godzinowych wody, w celu określenia rzeczywistych (a nie normatywnych, jak w wyżej opisanych obliczeniach) wartości współczynników nierównomierności dobowego i godzinowego rozbioru wody.

Konieczne jest przeprowadzenie stopniowej modernizacji istniejących stacji uzdatniania wody pod względem technologii uzdatniania (zwiększenie przepustowości stacji, np. przez zastosowanie nowocześniejszych wypełnień filtrów umożliwiających większą prędkość filtracji – masy katalityczne) i przesyłu wody oraz automatyzacji najważniejszych procesów technologicznych. Jest to szczególnie ważne w kontekście zachodzących zmian w przepisach dotyczących jakości wody przeznaczonej do picia, i na cele gospodarcze, w odniesieniu do występujących w wodzie żelaza i manganu. Układ technologiczny musi być w stanie usuwać te domieszki, konieczne może być więc np. wprowadzenie dawkowania nierakotwórczych utleniaczy (np. $KMnO_4$) lub wspomnianych mas katalitycznych do ciągów technologii uzdatniania, po uprzednim zleceniu i wykonaniu odpowiednich ekspertyz i badań w skali półtechnicznej.

Konieczne jest także przeprowadzenie rozbudowy ciągu technologicznego SUW Krzemienica przez zwiększenie ilości filtrów pospiesznych pracujących na tej stacji uzdatniania. Poza

aspektem niezawodnościowym argumentem przemawiającym za tym rozwiązaniem jest fakt, że już w przeciągu krótkiego czasu mogą nastąpić sytuacje wzrostu niepożądanych domieszek w wodzie wodociągowej ponad dopuszczalne wartości, w związku z mogącym nastąpić przekraczaniem przy rozbiorach maksymalnych dobowych, dopuszczalnych dla istniejącego wypełnienia filtrów prędkości filtracji. W przypadku zastosowania mas katalitycznych należy sprawdzić, poprzez odpowiednie badania laboratoryjne, możliwość zastąpienia dotychczasowej filtracji dwustopniowej, filtracją prowadzoną równolegle na obu już istniejących filtrach.

Wskazane jest ponadto monitorowanie jakości wody ujmowanej na ujęciu w Pogwizdowie, szczególnie pod kątem wahań zawartości manganu, w związku z zastrzeżeniem w nowym rozporządzeniu dotyczącym jakości wody do picia i na cele gospodarcze, dopuszczalnej ilości tego pierwiastka w wodzie (z dotychczasowych 0,1 na 0,05 mg/dm³). Niezbędna jest wymiana zużytych zasuw, hydrantów i wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej na terenie gminy. W zakresie wymiany odcinków sieci dotyczy to głównie wymiany przyłączy stalowych na polietylenowe. Ma to na celu nie tylko podniesienie niezawodności dostawy wody, ale powinno również znacząco wpłynąć na zmniejszenie wielkości strat wody na sieciach, szczególnie tych zasilanych z ujęć w Pogwizdowie i Krzemienicy. Celowa jest bieżąca rozbudowa, stosownie do potrzeb, zasilania w wodę mieszkańców Woli Małej z sieci wodociągowej miasta Łańcuta.

Do Studium dołączone są nomogramy umożliwiające określenie niezbędnych wielkości produkcji wody oraz wielkości progowych poszczególnych elementów systemu w zależności od wielkości dobowego zapotrzebowania na wodę na jednego mieszkańca i ilości korzystających z poszczególnych ujęć mieszkańców. Nomogramy te mogą być wykorzystywane i uzupełniane przez zajmujące się tą tematyką służby gminne, np. do określania stanu produkcji i współczynnika zużycia wody w poszczególnych latach, określania linii trendu, nowych wielkości progowych, prognoz i harmonogramów realizacji niezbędnych zamierzeń inwestycyjnych w kontekście zamierzonych i na bieżąco odnotowanych wielkości.

7.3.2. KIERUNKI ROZWIĄZAŃ W ZAKRESIE ODPROWADZANIA I OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW

Najważniejsze zadania w zakresie gospodarki ściekowej:

- dalsza, intensywna rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej na terenie gminy,
- przestrzeganie przez właścicieli nieruchomości i wypełnianie przez gminę obowiązków związanych ze sposobem gromadzenia, wywozu, unieszkodliwiania lub oczyszczania ścieków z lokalnych, przydomowych urządzeń kanalizacyjnych, w tym w pierwszym rzędzie na terenach nieskanalizowanych w Gminie. Urządzenia te podlegają w szczególności przepisom ustaw: prawo wodne, o utrzymaniu czystości i porządku w gminach i o odpadach oraz rozporządzeniu w sprawie klasyfikacji wód oraz warunków jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzane do wód lub do ziemi,
- egzekwowanie zakazu odprowadzania gnojowicy do gminnej sieci kanalizacyjnej,
- ochrona przeciwpowodziowa oczyszczalni ścieków,
- kontrola procesów i wskaźników redukcji dopływających do oczyszczalni gminnej zanieczyszczeń,
- podejmowanie adekwatnych działań w razie stwierdzenia wzrostu ładunków zanieczyszczeń lub ilości wód przypadkowych odprowadzanych siecią kanalizacji sanitarnej na gminną oczyszczalnię,
- ochronę przed zanieczyszczeniem wód powierzchniowych i podziemnych.
- stopniowe wprowadzanie systemu monitorowania awarii przepompowni ścieków na sieci kanalizacyjnej.

System kanalizacji sanitarnej powinien objąć wszystkie tereny skoncentrowanej zabudowy w gminie. Indywidualne systemy gromadzenia i unieszkodliwiania ścieków mogą docelowo być stosowane jedynie w przypadku pojedynczych, oddalonych od zwartej zabudowy gospodarstw i obiektów. Należy stwierdzić, że dotychczasowa polityka władz i odpowiednich służb gminnych w zakresie gospodarki ściekowej jest zgodna z dającymi się określić i pożądanymi kierunkami działań, choć możliwe było wykorzystanie w większym stopniu sąsiedztwa miasta Łańcuta i bliskości jego sieci kanalizacyjnej.

7.3.3. KIERUNKI W ZAKRESIE KANALIZACJI DESZCZOWEJ ORAZ ZABEZPIECZENIA PRZECIWPOWODZIOWEGO

Na terenie Gminy Czarna nie występuje zorganizowana sieć kanalizacji deszczowej. Odprowadzanie wód opadowych odbywa się przez spływ powierzchniowy i systemem odkrytych rowów przydrożnych i melioracyjnych, która jest na bieżąco konserwowana. W STUDIUM zaleca się realizację systemu kanalizacji deszczowej wzdłuż głównych dróg, zbierającą wody opadowe brudne i zapewniającą ich odprowadzanie w sposób zapewniający pełną ochronę przed zanieczyszczeniami gruntu, wód powierzchniowych i podziemnych.

Gmina Czarna leży na terenach, na których części występuje zagrożenie powodzią. Dotyczy to przede wszystkim rejonów leżących w płaskodennych dolinach strumieni i potoków zwłaszcza doliny potoku Lubeńki. Na przedmiotowych terenach gminy nie ma wałów przeciwpowodziowych ani innych obiektów i urządzeń zabezpieczających przed powodzią.

Z uwagi na istniejące uwarunkowania STUDIUM wprowadza ograniczenia dla realizacji nowej zabudowy oraz zakaz realizacji nowej zabudowy w terenach zalewowych Q 1% zgodnie z operatem hydrologicznym. Operat zaleca:

- zachowanie istniejących wałów przeciwpowodziowych,
- poszerzenie bardzo przewężonego obecnie koryta Wisłoka do minimum 35 m na poziomie średniego poziomu lustra wody, co umożliwi swobodny spływ wód powodziowych,
- umocnienie wskazanych odcinków brzegów rzeki narażonych na podmywanie,
- przeznaczenie wskazanych miejsc wzdłuż rzeki, po uprzednim wyeksplorowaniu kruszywa, na poldery zalewowe pozostawiając minimum 50 m pasu ochrony od zasięgu wód Q 5%.

7.3.4 KIERUNKI ROZWOJU W ZAKRESIE OGRZEWNICTWA

W zakresie ogrzewania gminy zaleca się:

- konsekwentną realizację – poprzez zabezpieczanie odpowiednich środków finansowych – programu modernizacji i zmiany paliwa opałowego kotłowni w obiektach gminnych i użyteczności publicznej,
- wydawanie odezw, ulotek w zakresie dopuszczalnym przez aktualnie obowiązujące prawo – również zakazów spalania odpadów, w szczególności z tworzyw sztucznych, w paleniskach domowych, szczególnie w okresach ogrzewania domów, wraz z informacją co do skutków zdrowotnych takiego postępowania,
- wprowadzenie ulg podatkowych w podatkach o wysokości stanovionej przez gminę dla inwestorów (zarówno osób prywatnych jak i instytucji) takich proekologicznych urządzeń jak pompy ciepła, instalacje solarne (cieczowe kolektory słoneczne do ogrzewania wody użytkowej, a w połączeniu z pompami ciepła również do ogrzewania budynków w okresie zimowym – oraz w mniejszym zakresie lub z limitem czasowym rozpoczęcia inwestycji dla małych kotłowni gazowych (jak również innych możliwych form zachęt do wprowadzania wyżej wymienionych rozwiązań)
- ewentualne zbadanie możliwości występowania i opłacalności ewentualnego wykorzystania wód geotermalnych do celów ogrzewania gminy. W tym celu sugeruje się zwrócenie do władz miasta Rzeszowa oraz władz miasta Łańcuta i powiatu łańcuckiego w celu zlecenia badań, co do ewentualności występowania na terenie powiatu i w rejonie gminy złóż wód geotermalnych oraz prawidłowego ich wykorzystania.

Według tzw. „Białej księgi odnawialnych źródeł energii” z 1997 roku, w państwach Unii Europejskiej, do 2010 roku udział energii odnawialnej w całkowitej produkcji energii ma wynieść 12%. Deklaracja ta będzie obowiązywać również Polskę po jej przystąpieniu do Unii Europejskiej.

Aktualnie obowiązująca ustawa Prawo Energetyczne zobowiązuje gminy do planowania zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepłą i paliwa gazowe. Niezbędne jest opracowanie projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Czarna.

7.3.5. KIERUNKI ROZWOJU W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI

Zasady postępowania z odpadami w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku lub unieszkodliwiania odpadów określa w szczególności ustawa o odpadach.

Rozwój systemu segregacji odpadów i zbiórki surowców wtórnych realizowany jest poprzez dotowany (przynajmniej w początkowym okresie) przez gminę system ogólnodostępnych kontenerów na surowce wtórne. Konieczne może być powiązanie wysokości opłat za usuwanie odpadów z ilością i jakością zebranych surowców wtórnych. Dotychczas brak jest tu jakiegokolwiek powiązania ze względu na wielość i różnorodność podmiotów zajmujących się usuwaniem odpadów i zbiórką surowców wtórnych z terenu gminy.

Sugeruje się nie ograniczanie konkurencyjności działania podmiotów zajmujących się wywozem odpadów stałych i nieczystości płynnych z terenu gminy oraz pozostawienie możliwości zbiórki i wywozu odpadów działającym na zasadach rynkowych podmiotom gospodarczym przy zachowaniu jedynie kontrolnej i stymulującej roli gminie. Rynek usług związanych z oczyszczaniem miast i osiedli będzie się w Polsce w najbliższym czasie rozwijał, a w najbliższych latach powinny się wykształcić w rejonie dużych miast centra utylizacji odpadów komunalnych, zastępujące większość dotychczasowych wysypisk.

Ważne jest przestrzeganie przez właścicieli nieruchomości i wypełnianie przez gminę obowiązków związanych ze sposobem gromadzenia, wywozu lub unieszkodliwiania odpadów powstających na terenie gminy, w szczególności zgodnie z zapisami ustaw i przepisów szczegółowych oraz dążenie do poprawy stanu sanitarnego rzek i potoków, zarówno w zakresie jakości wód, jak i stanu sanitarnego ich otoczenia.

Równolegle, wraz z rozbudową sieci kanalizacji sanitarnej i systemu wywozu odpadów, odpowiednie służby muszą zdobyć się na rygorystyczną kontrolę i surowe karanie osób lub instytucji zrzucających ścieki bytowo-komunalne i gnojowicę oraz wyrzucających odpady do rzek i potoków. Jest to niezbędne do przełamania nawyków zanieczyszczania rzek i stanowi pierwszy i niezbędny krok do zrealizowania założeń przyrodniczego i komercyjnego wykorzystania walorów krajobrazowych środowiska przyrodniczego na terenie gminy.

System zbiórki i wywozu odpadów został omówiony w diagnozie stanu istniejącego. Kierunki rozwoju w zakresie tego systemu sprowadzać się będą do dwóch zagadnień:

- rozwoju systemu segregacji i gromadzenia odpadów na terenie gminy,
- docelowego miejsca ich wywozu i unieszkodliwiania.

Bardzo istotnym zagadnieniem jest segregacja odpadów w miejscu ich powstawania. Z uwagi na fakt, że ilość odpadów z roku na rok rośnie, koniecznym jest ich segregacja:

- odpady organiczne, które mogą być zagospodarowane w miejscu ich powstania,
- odpady przeznaczone jako surowiec wtórny,
- odpady przeznaczone do unieszkodliwiania.

Problem docelowego, perspektywicznego miejsca wywozu odpadów z terenu gminy należy rozpatrywać w kontekście:

- bliskości Rzeszowa jako miasta, którego firma komunalna wywozi odpady na wysypisko komunalne w Kozodrzy,
- kosztów ewentualnej budowy własnego systemu wywozu odpadów,
- faktu, że w ciągu najbliższych kilku–kilkunastu lat powstanie prawdopodobnie w pobliskim Rzeszowie zakład utylizacji odpadów komunalnych,

- tendencji w prawodawstwie Unii Europejskiej, której członkiem w ciągu najbliższych lat stanie się Polska, zmierzających do wprowadzenia całkowitego zakazu budowy lub wysokich opłat za budowę i eksploatację nowych wysypisk odpadów zamiast zakładów ich utylizacji.

7.3.6. KIERUNKI ROZWIĄZAŃ W ZAKRESIE ZAOPATRZENIA W GAZ

Gaz ziemny

Tereny projektowanej zabudowy mieszkaniowej pokrywają się w dużej części z przebiegiem gazociągów, tak więc bez dużych nakładów na rozbudowę sieci istnieje możliwość zaopatrzenia nowych budynków w gaz ziemny. Można rozróżnić dwa rodzaje sposobów zasilania terenów projektowanej zabudowy:

- tzw. drugi pas zabudowy – zasilanie budynków w gaz realizowane poprzez podłączenie do przyłącza gazowego budynku poprzedzającego lub budowa przyłącza do dwóch lub trzech budynków,
- nowe obszary zabudowy – oddalone znacznie od gazociągu rozdzielczego – wykonanie odcinka sieci PE 50 lub PE 40 i podłączenie przyłączy.

Partycypacja Zakładu Gazowniczego w kosztach zgazyfikowania nowych obszarów uzależniona jest od wyników ekonomicznych przedsięwzięcia. W przypadku odmowy w pokryciu części nakładów na budowę gazociągów przez ZG - finansowanie przedsięwzięcia z kasy gminy lub komitetów gazyfikacji.

Zasilanie budynków drugiego pasa zabudowy w gaz może być realizowane poprzez podłączenie do przyłącza gazu budynku poprzedzającego rurą PE 25 x3,0 podłączonego do głównej sieci gazowej lub budowę do kilku budynków wspólnego przyłącza wykonanego z rur PE 32 x 3,0. Nowe obszary zabudowy mogą być zasilane w gaz przez wykonanie odcinka sieci gazowej z rur PE 50 lub PE 40 i podłączenie do niej bezpośrednio budynków mieszkalnych. Z uwagi na gęstą sieć gazową na terenie gminy podłączenie nowych odbiorców nie wiąże się z przebudową istniejącej sieci, a wykonanie krótkich odcinków sieci / z rur PE/ do obszarów projektowanej zabudowy nie jest kosztowne a wykonanie jej z rur polietylenowych zapewni jej trwałość i łatwość montażu i podłączeń nowych przyłączy. Z mocy prawa inwestorem w tym zakresie pozostaje Zakład Gazowniczy, niemniej jednak gmina, jako zainteresowana przełamywaniem barier rozwoju na swoim terenie, może, partycypując w kosztach, przyspieszyć rozbudowę sieci na tych terenach. Decyzja w tym zakresie uzależniona będzie niewątpliwie od możliwości przeznaczenia na ten cel określonych środków gminy.

Gaz płynny

Szacuje się, że na terenie Gminy Czarna około 2% mieszkańców korzysta z gazu płynnego zbiornikowego i butlowego. Gaz ten używany jest do celów bytowych i grzewczych. Analizując wielkość sprzedaży gazu płynnego na terenie Gminy Czarna na przestrzeni ostatnich lat, daje się zauważyć tendencję malejącą. Gaz płynny wykorzystywany jest przede wszystkim na enklawach pozbawionych sieci gazowniczej, a także na terenach objętych siecią gazowniczą nieposiadającą odpowiednich parametrów, powalających na przyłączanie (uzyskiwanie zgody na przyłączenie z Zakładu Gazowniczego) kolejnych odbiorców gazu do sieci gazowej.

7.3.7. KIERUNKI ROZWOJU W ZAKRESIE ELEKTROENERGETYKI

Cele infrastruktury elektroenergetycznej

Uszczegółowienie zadań własnych gminy w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną gminy zawiera ustawa prawo energetyczne:

- planowanie i organizacja zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze gminy,
  - planowanie oświetlenia miejsc publicznych i dróg znajdujących się na terenie gminy,
  - finansowanie oświetlenia ulic, placów i dróg znajdujących się na terenie gminy,
- w odniesieniu do których gmina jest zarządcą. Gmina powinna realizować powyższe zadania zgodnie z założeniami polityki energetycznej państwa, miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego albo ustaleniami zawartymi w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Bezpieczeństwo energetyczne gminy samorząd może zapewnić korzystając z instrumentów prawnych, przewidzianych w ustawie Prawo energetyczne, w postaci założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe oraz — w razie potrzeby — planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

Poprawa niezawodności (ciągłości) działania oraz poprawa standardu świadczonych usług to zadania przede wszystkim dla niezależnych od gminy przedsiębiorstw energetycznych.

Minimalizowanie niekorzystnych oddziaływań na środowisko dotyczy przede wszystkim ochrony przed elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym. Źródłem tego promieniowania są elektroenergetyczne linie napowietrzne o napięciu znamionowym 110 kV i wyższym oraz urządzenia radiokomunikacyjne. Linie 110 kV i urządzenia radiokomunikacyjne o sumarycznej, określonej zgodnie z przepisami szczególnymi, mocy nadajników wyższej od 10 W i radiolinie — zalicza się do inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska.

Polityka powiązań z gminami sąsiednimi, regionem oraz krajem

W odróżnieniu od systemów o ograniczonym, lokalnym, zasięgu obszarowym, jak np. sieci wodociągowe, kanalizacja sanitarna i inne, system elektroenergetyczny jest zintegrowany w skali kraju i połączony z systemem państw zachodnioeuropejskich. Linie wysokiego i najwyższego napięcia przebiegają przez teren Gminy Czarna tranzytowo. Magistralne linie napowietrzne średniego napięcia, przebiegające przez Gminę, wyprowadzone są z głównych punktów zasilania położonych na terenie innych gmin. Linie te zasilają odbiorców energii zarówno z terenu Gminy Czarna, jak i z gmin sąsiednich. Gminy powiatu łańcuckiego i sąsiadującą od północy gminę Sokółów integruje wspólna jednostka eksploatująca sieci – Rejon Energetyczny Leżajsk. Sąsiadujące od zachodu gminy Krasne i Trzebownik obsługują Rejon Energetyczny Rzeszów Teren. Oba Rejony wchodzi w skład tego samego przedsiębiorstwa energetycznego – Rzeszowskiego Zakładu Energetycznego SA.

[Najważniejsze zadania w zakresie elektroenergetyki]

Analiza stanu istniejącego i uwarunkowania rozwoju pozwalają na sformułowanie najważniejszych zadań:

1. utrzymanie w planach miejscowych Gminy Czarna i miasta Łańcuta trasy planowanych dwóch elektroenergetycznych linii napowietrznych wysokiego napięcia 110 kV, zasilających planowany na terenie m. Łańcuta GPZ 110/15 kV Łańcut Polna od rozcięcia linii Widełka–Głuchów, wraz z pasem terenu szerokości 60 m wolnym od zabudowy.
2. modernizacja oraz przebudowa odcinków elektroenergetycznej sieci 110 kV, przebiegających przez potencjalne obszary rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej.
3. stosowanie na terenach zabudowy — zwłaszcza zabudowy mieszkaniowej, usług zdrowia i oświaty — ochrony przed elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym, szkodliwym dla ludzi i środowiska, w szczególności przez uwzględnianie i tworzenie obszarów ograniczonego użytkowania wokół linii napowietrznych wysokiego napięcia i określonych urządzeń radiokomunikacyjnych.
4. modernizacja oraz rozbudowa i budowa elektroenergetycznej sieci rozdzielczej średniego i niskiego napięcia, w szczególności na obszarach rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej. Przedsięwzięcia modernizacyjne i inwestycyjne winny być ukierunkowane na dostosowanie sieci do bieżących i przewidywanych potrzeb odbiorców oraz spełnienia rosnących wymagań jakościowych. Równocześnie nowe inwestycje winny być przyjazne dla środowiska, tj. dobrze wkomponowane w pejzaż gminy i w jak najmniejszym stopniu uciążliwe dla otoczenia. Potrzeby w zakresie reelektryfikacji i rozwoju sieci elektroenergetycznych występują we wsiach: Krzemienica, Czarna i Wola Mała.
5. racjonalne oświetlenie miejsc publicznych, w tym modernizacja oświetlenia drogowego z zastosowaniem energooszczędnych rozwiązań.
6. wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.¹

W związku z przewidywanym opracowaniem gminnego projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe — stosownie do wymagań ustawy prawo energetyczne — ustala się, że przyjęte w STUDIUM kierunki działań pozostaną aktualne w takim zakresie, w jakim nie będą sprzeczne z założeniami.

Ponadlokalne cele publiczne

Zadaniem służącym realizacji ponadlokalnych celów publicznych o znaczeniu wojewódzkim w zakresie elektroenergetyki jest: budowa na terenach Gminy Czarna i miasta Łańcuta dwóch elektroenergetycznych linii napowietrznych wysokiego napięcia 110 kV, zasilających planowany na terenie m. Łańcuta GPZ 110/15 kV Łańcut Polna od rozcięcia linii Wiedeńka–Głuchów. Do obszarów, dla których sporządza się obowiązkowo miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, należy zaliczyć obszar, na którym przewiduje się realizację linii 110 kV.

Bilans mocy

Moc zapotrzebowaną gospodarstw rolnych określa się na podstawie jednostkowego rocznego zużycia energii elektrycznej przypadającego na 1 hektar użytków rolnych. Według szacunków Instytutu Energetyki z 1984 r. w gospodarstwach indywidualnych energia elektryczna była zużywana na produkcję rolną tylko w 35 %, a pozostałe 65 % — na potrzeby bytowe. Czas użytkowania obciążenia szczytowego dla produkcji rolniczej przyjmuje się w wysokości 1000 h, a dla potrzeb bytowych – 2000 h.

Przyjmując wskaźnik zużycia energii na poziomie średniej dla województwa obliczono jednostkowe zapotrzebowanie mocy w rolnictwie:

- produkcja rolnicza	$(413 \text{ kW}\cdot\text{h}/\text{ha} \times 0,35) / 1000 \text{ h} =$	0,145 kW/ha
- gospodarstwo domowe	$(413 \text{ kW}\cdot\text{h}/\text{ha} \times 0,65) / 2000 \text{ h} =$	0,134 kW/ha
- Razem		0,279 kW/ha

Ogólna powierzchnia użytków rolnych w 1999 r. wynosiła 4580 ha, co stanowiło 59 % powierzchni gminy. Zatem szacunkowe zapotrzebowanie mocy gminy na produkcję rolną i cele bytowe wynosi: $0,279 \text{ kW}/\text{ha} \times 4580 \text{ ha} = 1278 \text{ kW} = 1,3 \text{ MW}$

Prognozowany wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną w Polsce do 2020 r. w stosunku do 1996 r. dla produkcji rolniczej jest 2,2-krotny, na potrzeby bytowe ludności 1,4-krotny. Zatem prognozowane jednostkowe zapotrzebowanie mocy w rolnictwie Gminy Czarna wynosi:

- produkcja rolnicza	$2,2 \times 0,145 \text{ kW}/\text{ha} =$	0,319 kW/ha
- gospodarstwa domowe	$1,4 \times 0,134 \text{ kW}/\text{ha} =$	0,188 kW/ha
- Razem		0,507 kW/ha

Szacunkowe perspektywiczne zapotrzebowanie mocy na produkcję rolną i cele bytowe wynosi: $0,507 \text{ kW}/\text{ha} \times 4580 \text{ ha} = 2322 \text{ kW} = 2,3 \text{ MW}$

Dla celów porównawczych zastosowano niżej inny sposób określenia prognozowanej mocy zapotrzebowanej na potrzeby bytowe i produkcji rolnej, wychodząc od mocy szczytowej gospodarstwa, którą przyjmuje się w zależności od jego powierzchni. Orientacyjna moc szczytowa pobierana przez gospodarstwa Gminy Czarna, obliczona metodą Instytutu Budownictwa, Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa (IBMER), wynosi 2354 kW. Wyniki obliczeń dwoma różnymi metodami są zbieżne,

Zapotrzebowanie mocy lokale niemieszkalnych oraz oświetlenia ulic w perspektywie wyniesie:

- zabudowa użyteczności publicznej $(181 \text{ kW}\cdot\text{h} / \text{M} \times 12 \text{ 785 M}) / 2200 \text{ h}$	1052 kW
- oświetlenie publiczne $(28 \text{ kW}\cdot\text{h} / \text{M} \times 12 \text{ 785 M}) / 3900 \text{ h} =$	92 kW
- Razem	1144 kW

Łączne prognozowane zapotrzebowanie mocy wynosi:

- produkcja rolna i potrzeby bytowe	2338 kW
- lokale niemieszkalne, drobni odbiorcy siłowi i oświetlenie dróg	1144 kW
- Razem	3482 kW

Oznacza to: łączne zapotrzebowanie mocy około 3.5 MW

obciążenie powierzchniowe $3482 \text{ kW}/78 \text{ km}^2 = 45 \text{ kW}/\text{km}^2$.

7.3.8. KIERUNKI ROZWIĄZAŃ W ZAKRESIE TELEKOMUNIKACJI

Stąla modernizacja, rozbudowa i budowa urządzeń i sieci telekomunikacyjnych dla pełnego zaspokojenia wciąż rosnącego zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne w coraz szerszym wachlarzu usług dodatkowych i przy coraz wyższych wymaganiach jakościowych to główne zadanie w zakresie telekomunikacji. Przewiduje się, że system telekomunikacji Gminy Czarna będzie oparty na istniejących i nowych liniach telekomunikacyjnych przewodowych i radiowych, cyfrowych centralach automatycznych w Rzeszowie i Łańcucie oraz koncentratorach na terenie gminy. Zwiększanie liczby dostępnych dla potencjalnych abonentów numerów telefonicznych będzie następować poprzez rozbudowę istniejących central do pojemności zapewniającej pełne zaspokojenie potrzeb oraz poprzez odpowiednią rozbudowę sieci.

Przy rozbudowie i modernizacji sieci telekomunikacyjnej przewodowej należy dążyć — w porozumieniu z Rzeszowskim Zakładem Energetycznym SA — do maksymalnego wykorzystania linii elektroenergetycznych napowietrznych do prowadzenia telekomunikacyjnych sieci abonenckich i światłowodów; zmniejszyć to powierzchnię gruntów zajmowanych przez linie i ograniczyć „pajęczynę” sieciową. Istotnym działaniem w rozwoju telekomunikacji będzie zastępowanie długich odcinków linii nadziemnych liniami podziemnymi, głównie światłowodowymi. Planując prowadzenie nadziemnych linii telekomunikacyjnych należy uwzględnić zasady ochrony krajobrazu.

Rozwój terenów wiejskich uwarunkowany jest głównie przez sprawną i nowoczesną telekomunikację. Jest sprawą bezsporną, iż obszary wiejskie — ze względu na znaczne rozproszenie struktury osadniczej i niewielkie zaludnienie — wymagają skutecznie działającej sieci telefonicznej. Ułatwia ona życie nie tylko mieszkańcom, ale wspiera także działalność firm i przedsiębiorstw zlokalizowanych na wsi przez umożliwienie im szybkiego dostępu do rynków zbytu, źródeł zaopatrzenia, a także pracodawców, bez względu na ich umiejscowienie przestrzenne. W systemie numeracji krajowej dla telekomunikacyjnej sieci użytku publicznego Gmina Czarna wchodzi w skład Okręgu Telekomunikacyjnego Nr 35.4 Łańcut, którego obszar pokrywa się z granicami administracyjnymi powiatu łańcuckiego. Sąsiednie gminy: Krasne, Trzebownisko i Sokołów Młp., należą do Okręgu Telekomunikacyjnego Rzeszów. Okręgi Łańcut i Rzeszów znajdują się w Strefie Numeracyjnej Rzeszów. Dynamiczny rozwój telefonii komórkowej w ostatnich latach może ułatwić zniwelowanie dysproporcji w wyposażeniu w telefony obszarów miast i wsi. Coraz większą rolę odgrywa Internet. Jest to najsilniejsze narzędzie służące redukowaniu różnicowań regionalnych w dostępie do informacji i usług elektronicznych. Zaslugują na wsparcie inicjatywy samorządów dotyczące budowy lokalnych sieci teleinformatycznych oraz ułatwienia dostępu do Internetu w szkołach i instytucjach publicznych. Przy ustalaniu lokalizacji stacji telekomunikacji radiowej należy uwzględnić zasady ochrony przed elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym — stosownie do wymagań przepisów szczególnych.

7.3.9. WYKORZYSTANIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII

Pozytywny wpływ wykorzystania odnawialnych źródeł energii na życie społeczności lokalnych analizować można w trzech aspektach: trwały zrównoważony rozwój, ochrona środowiska i zasobów naturalnych oraz bezpieczeństwo energetyczne.

Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii jest zagadnieniem interdyscyplinarnym w tym polityki rolnej i leśnej, energetycznej, ekologicznej, społecznej, kwestii związanych z rozwojem regionalnym i lokalnym oraz z elementami planowania przestrzennego. Specyficzne cechy odnawialnych źródeł energii (dostępność, mała skala stosowanych technologii oraz możliwość lokalnej substytucji coraz droższych kopalnych nośników energii) a także pośrednie korzyści

społeczne, gospodarcze i ekologiczne czynią je szczególnie przydatnymi do wykorzystania na szczeblu lokalnym.

Prawo energetyczne upoważnia zarząd gminy do opracowania projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe. Projekt ten powinien określać w szczególności możliwości wykorzystania lokalnych zasobów energii. Lokalnymi odnawialnymi zasobami, wykorzystywanymi do produkcji energii elektrycznej mogą być:

- energia wiatru (siłownie wiatrowe);
- energia wody (turbiny wykorzystujące spiętrzenia wodne);
- energia słoneczna (przetworzona na prąd elektryczny w ogniwach fotowoltaicznych);
- energia geotermalna;
- biogaz z odchodów zwierząt i osadów oczyszczalni ścieków.

Jednym z najbardziej obiecujących źródeł energii odnawialnej jest energetyka wiatrowa. Zasoby energii wiatru są niewyczerpalne. Siłownie wiatrowe można stosować w wybranych miejscach o większych od przeciętnych prędkościach wiatru. Specyfika terenu wymaga każdorazowo badań w miejscu przewidywanej elektrowni wiatrowej. Przy ustalaniu lokalizacji ewentualnych elektrowni wiatrowych, należy uwzględnić ich ujemny wpływ na środowisko: hałas, niekorzystną zmianę krajobrazu i zagrożenie dla ptaków. Ponadto wysokie wieże i śmigła o dużej średnicy stanowią zagrożenie dla otoczenia w czasie burz i huraganów. Inną, z pozoru błahą, ale mogącą dać się we znaki cechą, jest cień i odbłaski obracającego się wirnika. Ważną okolicznością podczas planowania lokalizacji dla elektrowni wiatrowych jest ich wpływ na zachowania i populację dzikiego ptactwa (ptaki giną na skutek zderzenia z wirnikiem wiatraka). Należy zatem zwracać szczególną uwagę, aby nie budować wiatraków na trasach migracji lub niedaleko siedlisk rzadkich okazów ptaków. Inną ważną kwestią jest wpływ elektrowni wiatrowych na wartości i krajobrazowe okolic.

Mała energetyka wodna - mikroelektrownie wodne mogą być instalowane przy piętrzeniach bezziornikowych na rzeczkach i potokach, w szczególności przy obiektach turystycznych. Poziom hałasu w sąsiedztwie elektrowni wodnych jest minimalnie wyższy od tła akustycznego, wywołanego naturalnymi źródłami dźwięku (wiatr, szum drzew).

W naszym kraju, pomimo niezbyt zachęcającej polityki fiskalnej państwa, powoli zaczynają się upowszechniać, szczególnie w budownictwie niepublicznym, rozwiązania techniczne wykorzystujące potencjał energii odnawialnych: kolektorów słonecznych do ogrzewania wody używanej w gospodarstwach domowych, takich samych kolektorów, stosowanych w układach kombinowanych z pozyskującymi ciepło z gruntu pompami ciepła, a służących do całorocznego ogrzewania budynków.

Aktualnie w Polsce istnieje już kilkanaście gmin, które zaopatrywane są w ciepło z energii geotermalnej, pochodzącej ze znajdujących się na głębokości powyżej 1,5 km gorących złóż wody. W Polsce istnieją dobre warunki dla rozwoju tego typu energetyki, w tym także na Podkarpaciu. System ogrzewania miast i osiedli energią geotermalną polega na wykorzystaniu do zasilania sieci ciepłowniczych (nawet na terenach wiejskich) ciepła wód geotermalnych pozyskiwanych z odwiertów o głębokości od 1,5 do 3 km, zamiast tradycyjnego spalania paliw kopalnych, tzn. węgla czy gazu ziemnego. Kotłownie gazowe pełnią tu tylko rolę wspomagającą w okresach największych mrozów. Koszt pozyskania ciepła geotermalnego jest 4-krotnie niższy niż koszt produkcji takiej samej ilości ciepła ze spalania gazu ziemnego czy węgla.

8. DODATKOWE USTALENIA STUDIUM

8.1. ZADANIA GMINY W ZAKRESIE SPORZĄDZANIA PLANÓW MIEJSCOWYCH

8.1.1. OBSZARY POSIADAJĄCE SPORZĄDZONE MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Gmina Czarna aktualnie posiada ciągle obowiązujący Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarna uchwalony uchwałą GRN Nr 53/XXI/81 z dnia 30 września 1981 r. z odstępstwem od planu z dnia 25 kwietnia 1984 r. i dwoma zmianami z dnia 29 października 1990 r. oraz z dnia 8 grudnia 1994 r. a także dwa miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

1. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Terenu Usług Komercyjnych położonego w miejscowości Krzemienica uchwalony Uchwałą Nr XIX/178/2001 Rady Gminy w Czarnej z 27 kwietnia 2001 r.
2. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Terenu Usługowo Produkcyjnego położonego w miejscowości Pogwizdów uchwalony Uchwałą Nr XX/184/2001 Rady Gminy w Czarnej z 8 czerwca 2001 r.

8.1.2. OBSZARY, DLA KTÓRYCH ISTNIEJE LUB MOŻE POWSTAĆ OBOWIĄZEK SPORZĄDZENIA MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Na podstawie przepisów ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym obowiązek sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego powstaje w następujących przypadkach;

- gdy wynika to z przepisów szczególnych – w sytuacji Gminy Czarna na podstawie przepisów ustawy prawo geologiczne i górnicze (z chwilą udzielenia koncesji na działalność - eksploatację surowców mineralnych),
- dla obszarów, na których przewiduje się realizację zadań służących ponadlokalnym bądź lokalnym celom publicznym na podstawie przepisów ustawy. o zagospodarowaniu przestrzennym (po upływie 3 miesięcy od dnia ustalenia warunków wprowadzenia zadania rządowego albo zadania samorządu województwa do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – w sytuacji Gminy Czarna obowiązek ten może powstać w związku realizacją planowanych inwestycji komunikacyjnych, infrastrukturalnych lub związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym po uznaniu ich rangi w planie województwa podkarpackiego.

W przypadku istnienia obowiązku sporządzenia planu miejscowego radę gminy obowiązują terminy określone w ustawie (6 miesięcy od wejścia w życie przepisów szczególnych wywołujących ten obowiązek, 3 miesiące od dnia ustalenia warunków wprowadzenia zadania rządowego do planu miejscowego oraz w przypadku obowiązku określonego przez gminę ze względu na istniejące uwarunkowania 2 miesiące od dnia złożenia wniosku o wydanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dotyczącego obszaru objętego tym obowiązkiem).

W przypadku uchylania się rady gminy od tego obowiązku bądź przedłużania się okresu sporządzenia planu ponad 1 rok – plan miejscowy może być sporządzony i wprowadzony w życie na mocy zarządzenia wojewody.

OBSZARY, DLA KTÓRYCH MOŻE POWSTAĆ OBOWIĄZEK SPORZĄDZENIA M.P.Z.P. NA PODSTAWIE PRZEPISÓW SZCZEGÓLNYCH LUB UZNANIA ZA ZADANIE RZĄDOWE LUB SAMORZĄDOWE

Lp.	Granice i cel sporządzenia planu miejscowego	Podstawa prawna
1	Obszary górnicze złóż gazu ziemnego oraz obszary występowania surowców mineralnych (zasoby udokumentowane i nieudokumentowane) w celu eksploatacji	ustawa prawo geologiczne i górnictwo: z chwilą udzielenia koncesji na działalność- eksploatację surowców mineralnych
2	Obszary wyznaczone w celu realizacji elementów układu komunikacyjnego w przypadku uznania za zadanie rządowe lub samorządowe (planowane odcinki dróg)	ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym: po upływie 3 miesięcy od dnia ustalenia warunków wprowadzenia zadania rządowego albo zadania samorządu
3	Wyznaczone obszary wzdłuż rzeki Wisłok w celu realizacji systemu polderów i zabezpieczeń przeciwpowodziowych terenów rolnych i zabudowanych na terenie gminy w przypadku uznania za zadanie rządowe lub samorządowe	województwa do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

8.1.3. OBSZARY WYMAGAJĄCE SPORZĄDZENIA MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

OBSZARY WYMAGAJĄCE SPORZĄDZENIA M.P.Z.P. ZE WZGLĘDU NA ISTNIEJĄCE UWARUNKOWANIA

L.p.	Granice i cel sporządzenia planu miejscowego	Podstawa prawna
1	Obszary występowania surowców mineralnych (zasoby udokumentowane i nieudokumentowane)	ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym: z uwagi na istniejące uwarunkowania określone w STUDIUM
2	Obszary wyznaczone w celu realizacji elementów układu komunikacyjnego (planowane odcinki dróg)	
3	Wyznaczone obszary wzdłuż rzeki Wisłok w celu realizacji systemu polderów i zabezpieczeń przeciwpowodziowych terenów rolnych i zabudowanych na terenie gminy	

OBSZARY WYMAGAJĄCE SPORZĄDZENIA M.P.Z.P. W CELU REALIZACJI ZADAŃ I PROGRAMÓW PONADLOKALNYCH

L.p.	Granice i cel sporządzenia planu miejscowego	Podstawa prawna
1	Obszary występowania surowców mineralnych (zasoby udokumentowane i nieudokumentowane)	ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym: z uwagi na istniejące uwarunkowania określone w STUDIUM
2	Obszary wyznaczone w celu realizacji elementów układu komunikacyjnego (planowane odcinki dróg)	
3	Wyznaczone obszary wzdłuż rzeki Wisłok w celu realizacji systemu polderów i zabezpieczeń przeciwpowodziowych terenów rolnych i zabudowanych na terenie gminy	

OBSZARY WYMAGAJĄCE SPORZĄDZENIA M.P.Z.P. W CELU REALIZACJI ZADAŃ I PROGRAMÓW LOKALNYCH

L.p.	Granice i cel sporządzenia planu miejscowego	Podstawa prawna
1	Obszary usług publicznych i komercyjnych oraz sportu i rekreacji w celu ustalenia zasad zagospodarowania	ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym: realizacja zadań i programów lokalnych
2	Wyznaczone obszary w celu realizacji elementów układu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej	
3	Obszary zabudowy mieszkaniowej w celu ustalenia zasad zagospodarowania	
4	Obszary rolne w celu zalesień i dolesień	

Rada Gminy w Czarnej nie ma obowiązku podjęcia uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu w związku z każdym zgłoszonym wnioskiem; istnieje natomiast obowiązek analizy tych wniosków. Sukcesywne opracowywanie planów miejscowych poszczególnych obszarów gminy, w miarę pojawiania się takiej potrzeby lub obowiązku, umożliwi rozłożenie nakładów na te prace oraz ich finansowe konsekwencje w postaci wykupu bądź odszkodowań z tytułu obniżenia wartości nieruchomości czy utrudnienia lub ograniczenia korzystania z niej w sposób dotychczasowy.

8.2. AKTYWNA POLITYKA REALIZACYJNA GMINY

8.2.1. OBSZARY STRATEGICZNE

Tereny przylegające do dróg powiatowych

Tereny przylegające do przebiegającej przez środek terenu gminy dróg powiatowych już na etapie opracowania strategii rozwoju gminy zostały uznane za tereny strategiczne. Zarząd Gminy Czarna zakłada wykorzystanie bardzo atrakcyjnego położenia przy realizacji jej celów rozwojowych. Zagospodarowanie pasa wzdłuż dróg wojewódzkich i powiatowych przyniesie korzyść mieszkańcom gminy jak i przyszłym Inwestorom.

Tereny mieszkaniowo-usługowe

Ważnymi obszarami strategicznymi są tereny usługowe oraz mieszkaniowo-usługowe wyznaczone w formie kompleksów:

- w miejscowości Czarna i Krzemienica tereny przeznaczone pod MOP I i MOP II,
- w miejscowości Czarna tereny usługowe oraz mieszkaniowo-usługowe w rejonie Urzędu Gminy,
- w miejscowości Krzemienica po południowej stronie drogi krajowej Nr 4,
- w miejscowości Krzemienica wzdłuż projektowanego odcinka drogi wojewódzkiej w kierunku Leżajska,
- w miejscowości Wola Mała wzdłuż projektowanego odcinka drogi wojewódzkiej do węzła na autostradzie,
- w miejscowości Medynia Łańcucka w rejonie drogi wojewódzkiej Łańcut - Sokołów.

Tereny rekreacyjne

Ważnymi obszarami strategicznymi służącymi rekreacji mieszkańców Rzeszowa i okolic są tereny posiadające odpowiednie warunki środowiska geograficzno-przyrodniczego pozwalające na korzystanie z walorów krajoznawczych. Obszary, które zajmuje Gmina Czarna należą do atrakcyjnych turystycznie.

Ze względu na bezpośrednie sąsiedztwo Rzeszowa tereny stosunkowo najładniejsze są miejscem penetracji, najczęściej w okresie weekendów. Relatywnie wysoka ocena tych terenów wynika głównie z ukształtowania terenu. Wartościowym składnikiem naturalnym są tutaj lasy. Są one chętnie odwiedzane przez turystów, szczególnie, że prowadzą przez nie szlaki turystyczne. Ważnym elementem krajobrazu i cennym obiektem przyrodniczym są pomniki przyrody.

W gminie wyznaczono kilka obszarów, które mogą być przeznaczone pod ośrodki sportowe i rekreacyjne. Największy położony jest między Czarną a Dąbrówkami - główną atrakcją obok penetracji lasu jest możliwość korzystania z wody w formie oczek wodnych jak i Wisłoka. STUDIUM dopuszcza zagospodarowanie turystyczne wyznaczonych obszarów rekreacyjnych oraz terenów położonych głównie wzdłuż szlaków turystycznych.

8.2.2. SPOSOBY PROWADZENIA PRZEZ GMINĘ AKTYWNEJ POLITYKI REALIZACYJNEJ

Rola planowania przestrzennego w stymulowaniu rozwoju gospodarki lokalnej polega przede wszystkim na stworzeniu ram przestrzennych i warunków odpowiadających pozytywnie na

potrzeby gospodarcze oraz ich zapotrzebowanie na szczególnego rodzaju tereny. STUDIUM stanowi przede wszystkim niezbędną podbudowę merytoryczną planów miejscowych oraz innych opracowań, w których będą określone warunki zabudowy i zagospodarowania terenu w obrębie obszarów nieobjętych planami miejscowymi. Zasady, strategie i kierunki zagospodarowania przestrzennego nakreślone w STUDIUM, w trakcie sporządzania planów miejscowych zostaną przekształcone w jednoznaczne przepisy lokalne przez zdefiniowanie kategorii użytkowania, wyznaczenie granic obszarów i ustalenie warunków zagospodarowania.

Określenie w STUDIUM polityki przestrzennej ma na celu stworzenie możliwie szerokich, analitycznych podstaw konstruowania planów miejscowych. Wyniki STUDIUM, stanowiące treść uchwały określają własne zobowiązania samorządu gminy, stanowiąc swego rodzaju program działań tego samorządu na rzecz gminy.

Cele i kierunki działania określone w STUDIUM mogą mieć szersze znaczenie i zastosowanie dla władz gminy, niż tylko w zakresie gospodarki przestrzennej, ale przede wszystkim przy konstruowaniu programu gospodarczego gminy. Informacje zawarte w STUDIUM mogą się też przyczynić do racjonalizacji budżetu gminy i być pomocne przy podejmowaniu starań o subwencje. Mogą również wskazać potrzebę podjęcia przez gminę takich działań, jak:

- tworzenie zasobów terenów komunalnych,
- działania promocyjne,
- poprawa struktur zarządzania jednostkami organizacyjnymi,
- zwiększenia lub umożliwienia wpływu samorządu lokalnego na polityki rozwoju prowadzone przez przedsiębiorstwa zarządzające systemami.

Każda gmina ze względu na zakres realizowanych działań oraz wielkość posiadanego zasobu nieruchomości jest swego rodzaju monopolistą na lokalnym rynku nieruchomości. Rolę monopolisty gmina może i powinna wykorzystać prowadząc aktywną politykę gospodarowania nieruchomościami. Aby maksymalizować efekty polityka ta powinna być zdecydowanie aktywna. Oznacza to w szczególności aktywny udział gminy, jako właściciela w lokalnym rynku nieruchomości.

Rozpoznanie struktury własnościowej i trendów przemian związanych z obrotem rynkowym a w miarę możliwości przekształcania jej w pożądanym kierunku jest jednym z głównych elementów aktywnej polityki przestrzennej gminy wyrażającej się:

- bezpośrednim udziałem gminy w obrocie gruntami przez tworzenie zasobów na określone cele publiczne oraz wymianę bądź promowanie działań innych podmiotów,
- pośrednim udziałem w sterowaniu pożądanymi procesami komasacji gruntów rolnych czy scalania i wtórnego podziału gruntów budowlanych.

Zakres i powodzenie aktywnej polityki gminy w przekształcaniu struktury własności jest często warunkiem realności osiągnięcia celów rozwoju. Z kolei, na zasadzie sprzężenia zwrotnego, działania te mogą istotnie wpłynąć na zakres i sposób formułowania oraz konkretyzację rozwiązań w toku sporządzania planów miejscowych.